

ODISEEA
H O M E R

Cântul I

O, muză, cântă-mi mie pe bărbatul
Viteaz și iscusit, care-ntr-o vreme,
Când el cu măestria lui făcuse
Pustiu din ziduri sfinte de la Troia,
Nemernici amar de ani pe lume
Și cunoscu pe drumul lui tot felul
De oameni, de orașe și de datini,
Și pătimi așa de mult pe mare
Silindu-se să scape de primejdii
Și înapoi să-și ducă pe tovarăși.
Dar tot la urmă nu putu pe-aceia
Să-i mântuie, oricât se străduise;
Pieriră din păcatul lor cu toții,
C-au lăcomit a ospăta, netoții,
Din boii sacri ai Soarelui, și-acesta
Deșert făcu întorsul lor acasă.
Din toate aceste spune-ne și nouă
Ceva, o, muză, fiică de-a lui Joe.
Vitejii toți ceilalți care scăpară
Pe mare și-n război de cruda moarte
Acum erau acasă. Doar Ulise,
Deși cu dor de țară și soție,
Oprit era-ntr-o peșteră-adâncată
De a zânelor fruntașă, închinată,
Calipso care-a vrut bărbat să-i fie.
Dar când rotirea vremilor aduse
Și ziua-n care zeii sorociră
Întorsul lui la insula Itaca,

El nici atunci nu fu scutit de lupte
Și chiar între ai lui. De-aceia zeii
Se îndurară toți, afară numai
De-al mării domn Neptun, care pe dânsul
Grozav fu îndârjit până la sositul
În țara lui. Ci-n vremea asta zeul
Era plecat departe, la poporul
Etiopian ce stă la capul lumii
Și e-mpărțit în două, într-o parte
Locuitori spre răsărit și de alta
Spre-apus de soare. Acolo zeul
Se duse să ia parte la un praznic
De-o sută de berbeci și boi. Și-n vreme
Ce-acolo petrecea în ospetie
Ceilalți nemuritori la Joe-n sală
Lui Agamemnon și-i ucise soțul
La-ntoarcerea din Troia, și el totuși
Știa năprasna ce urma să fie,
Căci noi îi trimisesem pe-al lui Argus
Ucigător pândet, pe zeul Hermes,
Și-l prevestise el să nu-l omoare
Și nici să-i ia soția, căci Oreste
Pe-Atrid va răzbuna, când va fi mare
Și jindui-va țara lui pierdută.
Dar sfatul bun el nu vru să-i asculte
Și toate acum și le plăti grămadă.”
Grăi Minerva cea cu ochi albaștri:
„Părinte al nostru, tu, Saturniene,
Mai mare peste domnitorii lumii
Egist încalte-avu o moarte dreaptă;
Așa să piară păcătoși ca dânsul!
Dar pieptul mi se sfâșie de jale
Gândindu-mă la bietul, înțeleptul
Ulise, care-acum de multă vreme
Tot suferă nenorociri departe
De dragii lui, pe la mijlocul mării,
Într-un ostrov silhii, bătut de valuri,
Pe unde șade zâna cea născută
Din Atlas cel avan, care cunoaște
Adâncurile mărilor și singur
Proptește stâlpii nalți ce poartă cerul
De la pământ. Copila-acestui Atlas
Cu sila-l ține-acasă de tot plânge

Nenorocitul, și-l descântă-ntr-una
Cu vorbe blânde, dulci și mângâioase
Doar va putea să-și uite de Itaca.
Dar el ar vrea măcar și fum să vadă
Ieșind din vatra lui, și-apoi să moară.
Tu însă stai cu inima-mpietrită,
Olimpiene. Nu-ți făcea pe voie
Cu jertfele-i Ulise-n largă Troie
La tabără-ntre-ahei lângă corăbii?
De ce l-ai urgisit așa pe dânsul?”
Dar Joe furtunosul îi răspunse:
„Ce vorbă ți-a scăpat din paza gurii,
Copila mea? Cum pot uita vreodată
Pe acel dumnezeiesc Ulise care
E omul cel mai chibzuit și-aduse
Prisos de jertfe zeilor din slavă?
Neptun, el singur, cutremurătorul,
I-amar pornit asupra lui; nu-l iartă
Că de-al lui ochi orbi pe uriașul
Ciclop, pe Polifem, cel mai puternic
Din toți ciclopii, odrăslit din fiica
Lui Forchis, domn al mării, de zeița
Toosa, care-n fundul unei peșteri
Trăise cu Neptun împreună.
De-atunci Neptun nu-l pierde pe Ulise,
Ci-l poartă-n veci departe de-a lui țară.
Dar noi să chibzuim aici cu toții,
Să mijlocim întorsul lui Ulise.
Se va dezmânia Neptun la urmă,
Doar nu va cuteza el, unul singur,
Să deie piept cu toți nemuritorii.”
Adaose sclipind din ochi Minerva:
„Părinte-al nostru, tu, Saturniene,
Mai mare peste domnitorii lumii,
E bine, dacă zeilor le place
Întoarcerea napoi a lui Ulise,
Pe vestitorul Hermes să-l trimitem
Să spună zânei cea cu mândre plete
Nenfrânta noastră vrere, ca Ulise
Prea-mult-pățitul să se întoarne-acasă.
Eu mă răped la insula Itaca
Spre a-ndemna și-mbărbăta mai tare
Pe Telemah, feciorul lui Ulise,

Să cheme pe ahei la adunare,
S-alunge el pe toți ai Penelopei
Obraznici pețitori cari avuția-i
Părăduie și cu nemiluita
Înjunghe oi și boi cornaci și dugleși,
Benchetuind mereu. Apoi pe dânsul
La Sparta-l voi petrece și la Pilos,
Orașul nisipos, să-ntrebe acolo;
Poate-ar afla ceva despre întorsul
Iubitului său tată, și-ntre oameni
Umblând ar dobândi el bună vază.”
Așa vorbește Palas și încalță
Sandale dalbe veșnice de aur,
Cu care ea se poartă tot ca vântul
Pe apă, pe uscat fără hotare.
Și-apucă arma-i cea cu bold de-aramă
O suliță vârtoasă, grea și mare,
Cu care cete de voinici doboară
Când ea, născuta din puternic tată,
S-avântă-asupra lor înverșunată.
Și năvălind de pe Olimp se duse
Și la Itaca se opri-n cetate,
Pe prag la poarta curții lui Ulise.
Cu lancea-n mână ea părea că-i Mentos,
Al casei vechi prieten, domnitorul
Poporului din Tafos. Dete-acolo
De pețitorii cei trufași. Pe prispă
Cu toții petreceau la joc cu zarul
Șezând pe piei de boi uciși de dânsii.
În jurul lor stăteau, slujindu-i, crainici
Și harnici slujitori; de o parte unii
Amestecau cu apă-n oluri vinul,
Ceilalți spălau la mese cu bureții
Și le-așezau naintea lor în pripă
Și împărțeau la toți belșug de carne.
Pe oaspe-l vede Telemah întâiul
De unde sta-ntre pețitori, cu suflet
Îndurerat, gândind de-ar fi să-i vie
Cumva viteazul tată, din palatu-i
Să-mprășteie pe pețitori, să-și ieie
Din nou domnia și stăpân să fie
Pe-averea lui. Și cum sta el pe gânduri
Așa-ntre pețitori, zări pe zâna

Și-ntins la poartă merse plin de ciudă,
Că mult stătuse nepoftit străinul,
S-apropie și-l apucă de mână
Și sulița-i primind, îi zise astfel:
„Noroc și bun sosit la noi, străine!
Poftim la masă-ntâi și-apoi vei spune
Nevoia ce te-aduse.” Așa grăindu-i,
Porni-nainte și-l urmă Minerva.
Când amândoi intrară-n casa mare,
La stâlpu-nalt se duse el și lancea
O strânse-n toc frumos cioplit, pe unde
Erau și alte suliți, o grămadă,
Lăsate de Ulise, și pe zâna
O duse și-o pofti aci să șadă
Pe scaun învelit c-o frumusețe
De lăicer cu feluri de podoabe,
Cu scăunaș de răzimat picioare,
Și-apropie de dânsa pentru sine
Un scaun împestrit. Stătu departe
De pețitori, ca nu cumva străinul,
De zarvă supărat între obraznici,
La masa lui nemulțumit să fie
Și mai departe dânsul pe-ndelete
Să-ntrebe despre dusul său părinte.
Aduse apă de spălat pe mână
O fată, în frumos ibric de aur,
Pe un lighean de-argint, ca să se spele
Și-ntinse-o masă bine geluită.
Apoi cinstita chelăriță-aduse
Și-i dete pâne și bucate multe
Și-l omeni cu tot ce-aveau păstrate.
Și-un bucătar aduse-apoi friptura
De carne felurită și mai puse
Pe lângă ei câte-un pocal de aur
Și un paharnic se purta pe-aproape
Și vin le mai turna amândurora.
Intrară-apoi și pețitorii mândri,
Pe rând șezură-n scaune și-n jețuri,
Iar slujitorii apă le turnară
Pe mâini ca să se spele; în panere
Ticsiră pâne roabele, feciorii
Ulcioarele cu vin încununară.
Cu mânil-ncepură-apoi mesenii

Să umble la gătitelile bucate,
Iar când de-ajuns mâncară și băură
Ei mai avură grijă și de alta,
De cântec și de joc, dichisul mesei.
O strălucită liră puse-un crainic
În mâinile lui Femi, care bietul
Cânta silit de pețitori la mese,
Și el frumos din strune sta să cânte.
Iar Telemah s-apropie cu capul,
Ca nu cumva vrun altul să-l audă,
Și zise-așa Minervei: „Dragă oaspe,
Te-ai supăra de ce-am să-ți spun eu ție?
Acești netrebnici au numai o grijă,
Să cânte și să joace; nu le pasă
Căci din avutul altuia se-mbuibă
Nepedepsiți, avutul celui care
Va fi pierit, iar oasele-i albite
Zac putrezind pe undeva-ntr-o țară
Sau sunt rostogolite de talazuri.
De l-ar vedea-n Itaca-ntors pe dânsul,
Cum ar dori ei toți să fie-ndată,
În groaza lor, mai sprinteni de picioare
Decât bogați în aur și-n veșminte!
Dar el muri acum de moarte crudă
Și nu mai tragem noi nici o nădejde,
Să spuie-oricine-ar fi că el se-ntoarnă.
E dus de pe pământ și nu mai vine.
Dar spune-mi drept, răspunde-mi la-ntrebare :
De unde, cine ești? Și cum se cheamă
Orașul și părinții tăi? În care
Corabie-ai sosit? Și cum vâslașii
Te-aduseră-n Itaca? Cine-s dânsii?
Că n-ai venit pe jos, de bună seamă.
Mai spune-mi una drept și fără-nconjur,
Căci voi să știu de vii întâia oară
Ori ești prieten părintesc? Și alții
Prea mulți se perindară-n casa noastră,
Căci tata-a fost un om umblat prin lume.”
Răspunse zâna cea cu ochi albaștri:
„Adevărat îți voi grăi. Sunt Mentis,
Și înțeleptul Anihal mi-e tată.
Sunt domnul tafienilor, poporul
Călătoreț pe ape. Aici cu soții

Corabia mi-am abătut acuma
Călătorind pe-ntunecata mare
Spre alte seminții, după aramă
De la Temesa și duc fier cu mine.
Corabia mi-e lângă mal oprită,
Departe de oraș, în schela Reitron
Sub pădurosul Neion. Noi prieteni
De mult suntem, de la părinții noștri.
Ți-ar spune dacă-ntrebi pe moș Laerte,
Bunicul tău viteazul, despre care
Aud că nu mai calcă prin cetate,
Ci stă departe tot jălind la țară,
C-o slujnică bătrână ce-i dă hrană
Și de băut, când bietul nu mai poate
De ostenit, după ce-abia se trage
Prin țarină și-n vie. Venii acuma,
Căci auzii că tatăl tău e-n țară.
Dar văd că zeii calea i-o curmară,
Căci nu e dus de pe pământ Ulise,
Ci-i viu, împiedicat pe largul mării,
Într-un ostrov. Bărbați haini, sălbatici
Acolo-l țin pe undeva cu sila.
Eu nu sunt ghicitor și nici de semne
Tâlcuitor, dar iată-ți dau de veste
De mai nainte cum mă-nvață zeii
Și cum socot că trebuie să fie.
El n-o să mai rămână multă vreme
Răznit de țară. Chiar de-o fi cu lanțuri
De fier legat, va născoci un mijloc
De-ntoarcere, că prea-i dibaci și vrednic.
Dar spune-mi tu adevărat și mie
De ești cumva chiar fiul lui Ulise.
Grozav îi semeni după ochi și față,
Că-l știu pe el, ne întâlneam adese
Nainte de plecarea lui la Troia
Cu alți viteji din Argos pe corăbii;
De-atunci eu nu-l văzui, nici el pe mine.”
Iar Telemah cuminte-așa-i răspunde:
„Ți-oi spune-adevărat, cinstite oaspe.
Sunt fiul lui, c-așa îmi spune mama,
Dar știu și eu? Că nimeni de la sine
Pe tatăl său nu-l poate ști vreodată.
Mai bine însă mă nașteam pe mine

Un om mai norocos, rămas acasă,
Stăpân pe-avere pân'la bătrânețe.
Dar vai, cel mai de plâns din toată lumea
Se zice-a fi părinte-al meu, că asta
Voiai să știi." Grăi atunci Minerva:
„Dar zeii au făcut ca neamul vostru
Și-n viitor să aibă tot un nume,
Căci are Penelopa fiu cuminte.
Ci lămurește-mi mie încă una
Și spune-mi drept. Ce-nseamnă lumea asta
Și-acest ospăț? Ce caută la tine?
E praznic ori e nuntă? Căci desigur
Nu-i cislă-aici. Cum ei petrec în sală
Benchetuind, îmi par de tot obraznici.
S-ar mânia oricare om de treabă,
Venind pe-aici, când ar vedea atâta
Neobrăzare." Telemah răspunse:
„Fiindcă-ntrebi și mă descoși, străine,
Să-ți spun. Bogată, binecuvântată
Fusese casa asta câtă vreme
Bărbatul cel vestit trăia în țară.
Dar altfel vrură-acum nemuritorii
Cei scornitori de rele, că pe dânsul
Necunoscut cu totul îl făcură,
Mai mult decât pe-oricare om din lume,
Căci nu l-aș fi jălit așa de tare,
De-ar fi pierit alături de tovarăși
Pe câmpul de la Troia sau la sânul
Prietenilor lui, după ce dânsul
Ar fi gătat războiul. Toți aheii
Aveau să-i nalțe un mormânt și însuși
Lăsa un nume bun ca moștenire
La fiul său. Dar azi fără mărire
Vântoasele-l răpiră și se duse
Necunoscut și neștiut de nimeni,
Lăsându-mi mie numai dor și jale.
Dar nu-l jălesc, nu-l plâng numai pe dânsul,
Că și-alt blăstem mi-au pus la cale zeii.
Toți tinerii fruntași de prin ostroave
Din Same, din Dulichion, din Zachintos
Cel păduros, precum și toți mai-marii
Din țară, din Itaca cea pietroasă,
Pe maica mi-o pețesc și-mi toac-averea.

De teamă, ea nu poate să-i respingă
Și nici să-ncheie-așa căsătorie
Și ei îmi risipesc avutul casei,
Ba în curând m-or pierde și pe mine.”
Se mâniè Minerva-atunci și zise:
„Vai, cum ți-ar trebui acum Ulise
Cel dus, ca el să puie-o dată mâna
Pe-acești sfrunțați de pețitori! Dă, Doamne,
Pe loc să vie și să stea la ușă
Cu chivăra, cu scut, cu două suliiți,
Așa cum îl văzui întâia oară
Când bea și petrecea în casa noastră.
Pe vremea când venea de la Efira,
De-acasă de la Ilos Mermeridul,
Căci și acolo merse el cu vasul
Umblând după otravă pierzătoare
De uns săgeți pe boldul de-aramă.
Dar Ilos nu-i dădu, fiindu-i teamă
De cei-de-sus, doar tatăl meu îi dete,
Căci prea-l iubea pe el. Așa Ulise,
De s-ar ivi-ntre pețitori acuma,
Ce moarte grabnică și nuntă-amară
Le-ar da el tuturor! Dar stă în mâna
Celor-de-sus ca el să vie-n țară
Spre-a-i pedepsi. Deci te îndemn pe tine
Să chibzuiești cum ai putea din casă
Pe pețitori s-alungi. Ascultă dară
Și ia aminte sfaturile mele.
Pe-aheii cei viteji poștește-i mâne
La sfat și spune-ți în vileag cuvântul
Luând pe zei ca martori. Sfătuieste
Pe pețitori la casa lor să plece
Împrăștiindu-se. Iar dacă mama
Râvnește-a se nunti, să se întoarcă
La tatăl ei cel mare și puternic.
Părinții ei au s-o mărite-acasă
Și au să-i deie-așa de multă zestre
Cum i se cade fetei lor iubite.
Iar pentru tine am un sfat temeinic,
De vrei s-ascuți. Alege-ți cea mai bună
Corabie cu douăzeci de oameni
Și pleacă-n lume,-ntreabă și pe alții
De tatăl tău cel dus de mult, că poate

Ți-or spune ei ceva ori auzi-vei
Vrun zvon purces din slavă, care face
Pe oameni și mai lăudați să fie.
Întâi te du la Pilos și întreabă
Pe luminatul Nestor și de-acolo
La Sparta, la bălanul Menelaos.
Căci el din toți oștenii din Ahaia
Sosi cel mai din urmă de la Troia.
De-auzi că-n viață-i tatăl tău și vine,
Mai poți s-aștepți un an, cu tot necazul;
Dar dac-auzi că-i mort și nu mai este,
Venind napoi, să-i nalți mormânt în țară,
Să-i faci o strălucită-nmormântare,
Cum ești dator, și să măriți pe mama.
Când isprăvești și pui la cale asta,
Gândește-atunci cum vei putea mai bine
Pe-acești nemernici să-i omori în casă
Pe față sau cu vicleșug. Nu-ți șade
Să fii copil, când ești așa de mare.
N-auzi tu ce vestit ajunse-Oreste
În toată lumea, după ce răpuse
Pe-acel viclean Egist care-ucisese
Pe tatăl său? Și tu dup-arătare,
Prietene, ești prea frumos și mare
Și deci destul de tare ca urmașii
De bine să vorbească și de tine.
Dar eu te las și mă cobor la mare,
La vasul meu, căci oamenii m-adastă
Cu nerăbdare-acolo. Tu ai grijă
Și ține minte sfaturile mele.”
Iar Telemah la rându-i zise: „Oaspe,
Cu drag mi-ai cuvântat ca un părinte
Și vorbele-ți eu nu mai scot din minte,
Mai stai însă puțin, cu toată graba
Plecării tale, până faci o baie
Să-ți răcorești și inima și trupul,
Și-n urmă la plecare să te bucuri
Primind un dar de preț și foarte mândru,
Odor de amintire de la mine
Cum se cinstesc prietenii-ndesine.”
Minerva cea cu lucii ochi răspunse:
„Nu mă sili să stau, că-i zor de ducă.
Iar darul care-ți place să mi-l dăruie,

Mi-l dai la-ntors să-l duc la mine-acasă,
De este-așa frumos, și eu pe urmă
Să mă plătesc precum ți se cuvine.”
Așa vorbi Minerva și se duse,
Ca pasărea zbură pe nevăzute.
Ea-i dete lui curaj și bărbăție
Și-n suflet îi trezi un dor și-o jale
De tatăl său mai tare ca-nainte.
Și-n sine socotind, uimit rămase;
Simți că fuse-un zeu și-ndată merse
La pețitori el arătos ca zeii.
Iar între pețitori cânta cu lira-i
Faimosul cântăreț. Ei stau în juru-i
Și-i ascultau cântarea despre soarta
Cea jalnică ce le ursi Minerva
Aheilor la-ntoarcerea din Troia.
Din casa ei de sus luând aminte
Dumnezeiescul cântec Penelopa,
Copila preacuminte-a lui Icariu,
Înduioșată iese din odaie
Și se coboară jos pe nalta scară,
Nu singură, ci întovărășită
De două slujitoare. Cum ajunse
La pețitori mândrețea de femeie,
Stătu pe pragul sălii măiestrite,
C-un luciu vâl acoperindu-și fața.
Alături stau femeile-i cinstite,
Și zise-atunci de lacrimi podidită
La înzeitul cântăreț: „Tu, Femiu,
Mai știi și alte cântece vrăjite,
Isprăvi de oameni și de zei, slăvite
De cântăreți. Din ele cântă unul
La cei de față stându-le aproape,
Iar ei să-și beie vinul pe tăcute,
Dar mântuie-acest cântec de durere,
Căci nu mai pot de jalea ce m-ajunse.
Mi-e dor în veci și tot mi-aduc aminte
De sufletul acela, de bărbatul
A cărui veste merse pretutindeni
Și-i răspândită-n Argos și-n Helada.”
Dar chibzuitul Telemah răspunse:
„De ce tu, mamă, nu lași după voie
Iubitul cântăreț să ne desfete.

De-nvinuit doar nu sunt cântăreții,
Ci Joe care-așa cum vrea și-i place
În lume fiecărui parte-i face.
Să nu ne fie cu bănat că Femiu
Ne viersuie-a danailor răstriște,
Căci oamenii mai bucuos ascultă
Cântarea cea mai nouă ce s-aude.
Îndură-te și-ascultă și tu, mamă,
Că nu numai Ulise, ci și alții
Așa de mulți au mai pierit la Troia.
Dar du-te tu-n cămara ta și vezi-ți
De stative, de furcă, și silește
Pe roabe ca să deie zor la lucru.
De cuvântări vor îngriji bărbații
Și mai cu seamă eu, stăpânul casei.”
Uimită ea se napoie-n odaie;
Luase-aminte cu ce rost vorbise
Băiatul ei. Suindu-se pe urmă
Cu roabele-mpreună ea în catul
De sus al casei, își plângea bărbatul
Cel dus de mult, până ce somn prielnic
Pe pleoape lin îi picură Minerva.
Făcură larmă-atunci și gură multă
În sala cea umbroasă pețitorii
Cu toții ahtiați după femeie.
Dar Telemah așa le zise-ntâiul:
„Voi, pețitori ai mamei mele, care
Vă bateți joc de noi din cale-afară,
Să stăm acum la masă să petrecem
În liniște și zarva să-nceteze,
Că-i bine s-auzim pe cântărețul
Dumnezeiesc cu viersu-i plin de farmec.
Iar mâne toți să ținem adunare
Ca să vă spun cuvântul meu pe față
Și fără-nconjur să ieșiți de-aicea,
Din casa mea. Vă pregătiți aiurea
Ospețele, mâncați avutul vostru
Poftindu-vă pe rând unii pe alții,
Iar de vă pare vouă mai cu cale
Și cu folos să irosiți averea
De la un singur om, dați iama-ntr-însa.
Dar eu într-ajutor chema-voi zeii,
Ca dânșii să vă dea răsplată dreaptă,

La mine-n casă moartea să v-ajungă
Și nimenea să nu vă mai răzbune.”

Așa el se răsti, iar ei cu toții,
Mușcând de ciudă buzele cu dinții,
Se minunau cum Telemah rostise
Cuvintele-ndrăznețe. Dar îndată

Răspunse Antinou Eupitianul:

„De bună seamă, Telemah, chiar zeii
Te-nvață să ne iei de sus și-obraznic

Așa să cuvântezi. Să nu dea Joe
Vreodată să fii domn peste Itaca,
Cu toate că ai drept la moștenire.”

Dar Telemah lui Antinou îi zise:

„Ți-oi spune verde, chiar dacă te mâinii:
Aș vrea să-mi deie Cel-de-sus domnia.

Socoți că ăsta-i răul cel mai mare
Ce pot să-l aibă oamenii pe lume?
Dar nu e rău să cârmuiești poporul,
Că-ndată ți se-mbogățește casa
Și ești mai prețuit de lumea toată.

Ci domni mai sunt și alții în Itaca,
Bătrâni și tineri. Dintre dânșii unul
Domnească, dacă-i mort acum Ulise.

Eu vreau să fiu aici stăpânul casei
Și-al robilor ce tata-i dobândise.”

Iar Evrimah, feciorul lui Polibos,
Grăi-mpotrivă: „Telemah, se ține
De zei cine să fie domn în țară.

Tu stăpânește-ți casa ta și-averea.

Păzească Dumnezeu pe cine silnic
Te va prăda de-avere, câtă vreme

Itaca-i locuită! Dar din parte-mi,
Preabunule, vreau să te-ntreb de oaspe,

De unde veni el, din care țară

Și unde-i s-află neamul și moșia?

Ți-aduse știre de sosirea tatii?

Sau vine după treburi de-ale sale?

Cum se sculă și repede o șterse

Și n-așteptă o clipă să-l cunoaștem!

Părea că-i om de seamă după față.”

Iar socotitul Telemah răspunse:

„E dus pe veci și nu se mai întoarce
Părintele-mi, o, Evrimah. De-acuma

Nu cred în știri, să vie de oriunde,
Și nici nu iau în seamă prevestirea
Prorocului la noi chemat de mama
Și întreat anume. Dusul oaspe
E Mentos, are tată pe-Anhialos
Cel ortoman și-i domn peste poporul
Din Tafos cel călătoreț pe mare.”
Așa vorbi, măcar că el știusese
Că-n oaspe a fost zeița întrupată
Iar pețitorii iarăși se porniră
La chef nebun, la cântec și la jocuri,
Și petrecură până pe-nserate.
Dar cum îi apucă la chef amurgul,
Plecară toți acasă să se culce.
Căzut pe gânduri, Telemah se duse
Să doarmă în iatacu-i nalt, deoparte
Clădit anume,-mprejmuit de-o curte
De toată frumusețea. După dânsul
Pășii cu fagle-aprinse Evriclea,
O roabă-a lui de treabă ce-a fost fiica
Lui Op, odrasla lui Pisènor, și pe care
Odată, când era în floarea vârstei,
Cu-averea sa Laerte-o cumpăraseră
Cu preț de douăzeci de boi, și-n casă
O prețuia la fel cu-a lui soție;
Dar nu s-apropiè nicicând de dânsa,
De teamă să nu-și supere femeia.
Cu Telemah a mers atunci bătrâna
Cu fagle aprinse-n mână; dintre roabe
Doar ea-l iubea mai mult, că din pruncie
Pe Telemah la sânu-i îl crescuse.
Deschise ușa la iatacul trainic,
Pe dăltuitul pat șezu flăcăul,
Își scoase straiul moale și-l întinse
În mânilor bătrânei pricepute.
Ea straiu-mpături și, netezindu-l,
În cui pe lângă patul lui îl prinse.
Ieși pe urmă din iatac și ușa
De o verigă de argint o trase
Și de curea împinse-apoi zăvorul.
Iar Telemah acolo peste noapte,
Culcat sub cerga-i moale de țigaie,
Visa la drumul ce-i croise zâna

Cântul II

A doua zi, când se iviră zorii
Trandafirii, feciorul lui Ulise
Din patu-i se sculă, își puse haina,
Cu sabia-ascuțită se încinse,
Și după ce pe dalbele-i picioare
Legă frumoase tălpi, ieși din casă
Întocmai ca un zeu la-nfățișare.
Și porunci la crainicii cu glasul
Răsunător să strige și să cheme
Pe aheii cei pletoși la adunare.
Crăiniră ei și-aheii s-adunară.
Iar când apoi era în păr soborul,
Veni și el la sfat cu lancea-n mână,
Nu singur, că era-nsoțit în urmă
De doi ogari fugaci. În vremea asta
Minerva-asupra-i revărsa din slavă
Un har dumnezeiesc. Și toată lumea,
Când el s-apropia, privea uimită.
În jețul părintesc șezu voinicul,
Bătrânii îi făcură loc. Egiptiu
Deschise vorba cel dintâi, moșneagul
Îngheboșat, de-multe-știutorul.
Căci fiul său plecase în corăbii
La Troia sub povața lui Ulise,
Războinicul Antif, pe care-n urmă
Ciclopul cel sălbatic îl ucise
În peșteră și-l pregăti de cină
În urma celorlalți ai lui tovarăși.
Ci mai avea trei fii, pe Evrinomos,
Un pețitor și el; ceilalți acasă
Vedeau numai de-a tatălui moșie.
Dar tot pe-acela nu-l uita moșneagul,
Ci-l tânguia și-l căinà de-a pururi.
De-aceea-nlăcrimat luă cuvântul:
„Itacieni, voi dați-mi ascultare.
De când plecă măritul crai Ulise
Cu armia-n corăbii, niciodată
Noi n-am avut nici sfat, nici adunare.
Și cine-acum ne strânse? Ce nevoie

Aşa-l sili pe el, bătrân sau tânăr,
Ca să ne-adune? Auzi el oare
Vreo veste că oştirea noastră vine
Şi răspicat vrea nouă să ne-o spuie
Ca unul care-o ştie de nainte?
Sau despre alte treburi de-ale obştii
Va-nştiinţa şi va întinde vorba?
Un om de preţ îmi pare cine-aduce
Mulţimii un folos. Să deie Domnul
Să fie după gândul bun ce-l are!”
Aşa vorbi, iar fiul lui Ulise
Se bucură că i-a merit a bine.
Deci scoală-se voind să cuvânteze
Şi merge în mijlocul adunării
Şi stă-n picioare. Crainicul Pisenor,
Chitit la minte-i pune sceptru-n mână,
Iar el întâi moşneagului răspunse:
„Bătrâne, aci-i şi-l poţi cunoaşte-ndată
Pe cine-a strâns poporul; eu sunt doară,
Căci prea mă doare jalea ce m-ajunse.
N-am nici o ştire despre-ntorsul oastei
S-o spun curat aici ca unul care
Ar şti-o de nainte, nici mi-e gândul
Să cuvânteze de treburile obştii,
Ci numai de nevoia mea, de răul
Ce-n casă mă lovi în două chipuri.
Pierdui un tată bun, cârmuitorul
De-odinioară-al vostru, cel de-a pururi
Ca un părinte blând cu toţi supuşii.
Şi iat-acum un rău cu mult mai mare
Stă casa să mi-o năruie şi-avutul
Să-mi spulbere cu totul. Năvăliră
Ca peţitori asupra maicii mele
Şi-n ciuda ei o tot peţesc feciorii
Fruntaşilor de-aici, din toată ţara.
Ei nu-ndrăznesc să meargă la Icariu,
La tatăl ei ce singur poate fiica
Să şi-o-nzestreze el şi s-o mărite
Cu cine-ar vrea şi i-ar veni mai bine,
Ci-mi tabără la noi în toată ziua
Şi-mi taie oi şi boi şi capre grase,
Benchetuiesc şi beau fără măsură
Şi-n mare parte-averea-i risipită,

Căci nu-i un om precum a fost Ulise
Să-ndepărteze de la noi blăstemul.
Să ne-apărăm noi nu suntem în stare
Și dac-am face-o, vai de noi, căci bieții
Suntem cu totul nedepriși la arme.
M-aș apăra, dacă mi-ar sta-n putere,
Căci prea-i nesuferită starea asta;
În chip înjositor îmi piere casa.
Să vă-nciudați și voi, s-aveți rușine,
Că vede lumea de prin țări vecine.
Vă temeți și de-a zeilor mânie,
Ca nu cumva,-ndârjiți de-așa păcate,
Pe voi acum să prindă dușmănie.
În numele lui Joe și-al dreptății
Ce întrunește oameni și-i desparte,
Curmați, prieteni, jaful și-n cumplita-mi
Durere mă lăsați să sufăr singur,
Că nu vă dușmăni preabunu-mi tată
Și nici un rău nu vă făcu vreodată,
Ca voi acum să vă răstoarceți răul
Și să mă dușmăniți lăsând în voie
Și păsuind așa pe-acei nemernici.
Mai folosit aș fi eu dac-avutul
Și turmele de voi mi-ar fi mâncate,
Căci poate m-aș alege-apoi c-o plată.
Doar m-aș ținea de voi prin tot orașul
Și tot aș stărui până ce-averea
De-a binelea mi-ar fi înapoiată.
Dar astăzi mi-e zadarnică durerea,
De voi, de nepăsarea voastră dată.”
Așa vorbi răstit cu ochii-n lacrimi
Și la pământ apoi trânti toiagul,
Și-a fost cuprins de milă tot poporul.
Tăcură molcom toți; cu graiuri aspre
Nu cuteză nici unul să-i răspundă,
Doar Antinou așa-l primi din gură:
„Hei, tinere, care vorbești cu ifos,
Tu, nenfrânate, ce ne spui palavre
Ca să ne faci de răs și de ocară?
De loc nu ți-s de vină pețitorii,
Ci maică-ta, mehenghe nentrecută.
Căci iată sunt trei ani și-acuma patru
De când cu șiretenie ne înșală,

Dă tuturor nădejde și trimite
La fiecare vorbă și momeală,
Pe când ea are gânduri osebite.
Mai născoci și-o altă-nșelătură:
La stativele-n casă-i așezate
Ea începu a țese-o pânzetură
Subțire și prelungă,-apoi ne zise:
«Voi tineri pețitori ai mei, acum
Când răposat e soțul meu Ulise,
Mai așteptați și nu grăbiți cu nunta,
Să isprăvesc întâi această pânză,
Să nu mi se destrame urzitura,
Că vreau să fie giulgiul lui Laerte,
Când nemiloasa moarte o să-l culce,
Ca nu cumva femeile-aheene
Să aib-alean pe mine, că din parte-mi
Fu socrul meu negiulgiuit la moarte,
Când el agonisise-atâta-avere».
Așa ne spuse și-o crezurăm, proștii,
Ea ziua tot lucra la pânza mare,
Dar peste noapte la lumini de torțe
Ea deșira tot ce lucruse ziua.
Așa ne tot prosti trei ani de-a rândul
Și o crezurăm noi, dar iat-acuma,
În anul cel de-al patrulea ne-o spuse
Femeia care bine o știuse,
Și noi am apucat-o și-am văzut-o
Cum dânsa deșira frumoasa-i pânză.
De-aceea și silită de nevoie
Țesutul și-l găti până la urmă.
Dar ca s-o știi și tu și tot poporul,
Așa-ți răspund prin mine pețitorii:
Dă drumul mamei tale și-o zorește
Să ia de soț pe cine-o sfătuiește
Părintele-i și-i place ei mai bine.
Iar dacă mult așa ne va mai fierbe
Cu darurile ei și cu știința
Ce cu prisos îi dăruî Minerva –,
De știe lucru minunat de mână
Și-o taie capul și-i așa măiastră
Cum n-auzim c-au fost odinioară
Frumoasele aheilor, Alcmena
Și Tiro și Micena cea-nstemată,

Că n-aveau ele mintea Penelopei –,
Ea n-a brodit-o bine de-astă dată,
Că pețitorii n-or să cruțe rostul
Și bunurile tale câtă vreme
Va face ea cum azi o-nvață zeii.
Cu asta dobândește mare vază,
Dar tu pierzi o grămadă de-avuție.
Noi nu plecăm la țară, la moșie,
Și nici aiurea până ce cu unul
Din noi, cu cine vrea, nu se mărită.”

Iar chibzuitul Telemah îi zise:
„Cum pot din casa mea să scot cu sila
Pe-aceea care m-a născut pe mine
Și m-a crescut, o, Antinou! Pe urmă
Știm noi că tata-i mort și nu trăiește
Pe undeva? Și greu e pentru mine
Să dau despăgubire-așa de mare
Bunicului, de-i voi trimite-acasă
Cu vrerea mea pe mama. Apoi și tata
M-ar pedepsi și Dumnezeu m-ar bate,
Căci mama, la plecarea ei de-acasă,
Se va ruga de-amarnicele Furii,
Și oamenii mă vor huli pe mine.
Nu pot hain să fiu așa cu mama.
Și dacă vouă vi-i necaz de asta,
Plecați din casă, pregătiți aiurea
Ospețele, mâncați avutul vostru
Poftindu-vă pe rând unii pe alții.
Iar de vă pare vouă mai cu cale
Și cu folos să spulberați averea
De la un singur om, dați iama-ntr-însa.
Dar eu într-ajutor chema-voi zeii
Ca să vă dea răsplata cuvenită
Și-n casa noastră să v-ajungă moarte
Nerăzbunată.” Așa vorbi voinicul,
Iar Joe cel cu ochii mari trimite
Doi vulturi care zboară de pe munte.
Ei zboară un răstimp cum bate vântul,
Alăturați, cu àripile-ntinse,
Dar când ei pe la mijloc se-arătară,
Deasupra adunării zgomotoase
Rotindu-se, din àripi ei bătură,
În ochii pețitorilor priviră

Pieirea lor vestind, și sfâșiindu-și
Cu ghearele grumajii și obrazii,
La dreapta o zbughiră prin orașul
Itacian. Și când văzură-aheii
Aceste zburătoare, se ciudiră
Și nu se dumireau ce o să fie.
Dar al lui Mastor fiu, moș Aliterse,
Viteazul care printre cei de-o seamă
Era mai bun tâlcuitor de semne
Și la știința zilelor de mâne,
Cu bun temei așa-ncepu vorbirea:
„Itacieni, voi dați-mi ascultare
Să cuvânteț și să vă spun anume
Părerea-mi despre pețitori, căci mare
E pacostea ce-i paște-acum pe dânșii,
Doar nu va zăbovi prea mult Ulise
Departa de iubii lui. Aproape
Fiind el undeva, le unelțește
Acestor procleți tuturor pieirea,
Ba vom păți-o și-alții mulți din țară,
De prin ostrovul limpede Itaca.
Deci noi să chibzuim cu mult nainte
Cum s-ar putea să-i înfrânăm odată
Ori ei să-și curme jaful de la sine
Și asta le-ar fi lor pe loc mai bine.
Eu nu sunt ghicitor pe apucate,
Ci știutor deplin precum arată
Ce-i prevestisem lui Ulise-odată
De-a fir-a păr cum are să-i se-ntâmple,
Când el cu oastea-i a plecat la Troia.
I-am spus că după multele-i pățanii
Și după ce-și va pierde pe tovarăși,
În douăzeci de ani se va întoarce
La el acasă neștiut de nimeni.
Și toate acestea se-mplinesc acuma.”
Dar Evrimah, feciorul lui Polibos,
Așa se năpusti la el: „Moșnege,
Mai bine du-te-acasă și ghicește
La fiii tăi, ca nu cumva vreodată
Să li se-ntâmple vrun necaz, și lasă
Pe mine-aici, că sunt cu mult mai meșter
Ca tine-n prorocire. Câte păsări
Nu zboară-n veci sub soare! Dar nu toate

Sunt oamenilor piază-rea sau bună.
Ulise-acum o fi pierit departe
Cum trebuia să pieri și tu cu dânsul,
Că n-ai mai fi putut cobî atîta
Și nu l-ai fi ntețit așa cu gura
Pe îndârjitul Telemah, că doară
Vei căpăta vrun dar la tine-acasă
Din partea lui. Dar eu ți-oi spune una,
Și spusa mea va fi îndeplinită:
De-l mai smomești și-l mai întarți pe tânăr,
Tu hâtru vechi și știutor de multe,
Chiar el întâi va pătimi mai tare
Și tot nu va putea să-și facă voia.
Apoi pe tine te-om globi, bătrâne,
Așa de greu ca-n suflet să te doară
Ba chiar să-ți fie toată-amărăciunea.
Dar eu pe Telemah în fața lumii
Îl sfătuiesc pe mama s-o îndemne
Să meargă ea la tatăl ei acasă.
Părinții ei au s-o mărite-acolo
Și au să-i deie-așa de multă zestre
Cum i se cade fetei lor iubite.
Căci nu se vor lăsa de loc aheii
De greul lor pețit. Doar nu ne temem
De nime, nici de Telemah cel gureș,
Nici vrem să știm cumva de prorocia
Zadarnică ce tu ne-o-ndrugi, bătrâne,
Ca astfel să te dușmănim mai tare.
Averea-i vom mânca-o fără milă
Și ea va tot scădea pînă ce-amîună
Nuntirea-i cu aheii Penelopa.
De dragul ei noi așteptăm de-a pururi,
Ne tot sfădim râvnindu-i frumusețea
Și nu umblăm la altele, cu care
Ni-i dat să ne-nsoțim fieștecăre.”
Iar socotitul Telemah răspunse:
„Voi, pețitori măriți, în treaba asta
Eu nu vă rog și nici mai stau de vorbă;
O știu doar cei-de-sus și toți aheii.
Dar dați-mi mie-un vas să plec pe mare
Și douăzeci de oameni să iau drumul
Încoace-ncolo, să mă duc la Sparta
Și la orașul nisipos, la Pilos.

Să-ntreb de vine tatăl meu, că poate
Mi-ar spune-un om ceva ori auzi-voi
Vrun zvon purces din slavă, care face
Pe oameni și mai lăudați să fie.
De-oi ști că el viază și-o să vie,
Mai pot s-aștept un an, cu tot necazul.
Dar dac-aud că-i mort și nu mai este,
Napoi venind, îi-nalț mormânt în țară
Și-i fac o-nmormântare strălucită,
Cum sunt dator, și-apoi mărit pe mama.”

Așa grăind, el șade jos pe scaun.
Atunci se scoală Mentor, un prieten
Al lui Ulise, care casa-i toată
I-o-ncredințase când pleca la Troia
Și-orânduise de bătrân s-asculte,
Ca el să ție toate-n stare bună.
Și, om cu cap, așa vorbi bătrânul:
„Itacieni, voi dați-mi ascultare
Să cuvânteț. De-acum să nu mai fie
Vrun domn stăpânitor pornit spre bine
Și cruțător și blând și cu dreptate,
Ci veșnic rău, tiran și fără-de-lege,
Căci iată cum a fost uitat Ulise
De toți supușii lui, cu care dânsul
A fost așa de bun ca un părinte!
Dar nu mi-e chiar de pețitorii mândri,
Că ei, mânați de cugete viclene,
Fac silnicii, ei doar își pun viața
Când zilnic storc averea lui Ulise
Gândind că el e dus și nu mai vine.
Ci mi-e de voi ceilalți, de tot poporul,
Că stați așa-mpietriți, nu faceți gură
Și nu-nfrânați odată pe nemernici,
Măcar că sunteți mulți, iar ei o mână.”

Dar Leocrit al lui Evènor zise:
„Hainule, bezmeticule Mentor,
Ce vorbă spui și-ndemni să ne-nfrâneze?
Să fie și mai numeroși bărbații,
Cu greu ne-or bate și ne-or da în lături
De la ospăț. Să vie chiar Ulise
Pe mândrii pețitori să-i afle-acasă
Benchetuind și să poftească dânsul
Din sală să ne-nlătore; nevasta-i

De loc n-o să se bucure de-ntorsu-i,
Oricât e dorul ei de mare; el acolo
Pieri-va mișelește, dacă luptă
Cu noi care suntem mai mulți la număr.
Deci vorba ta-i prostie. Hai dar, oameni,
Vă-mprăștiați la treburi fiecare.
La drum pe Telemah grăbească-l Mentor
Și Aliters, ei care sunt prieteni
Cu tatăl său de mult. Dar cred că dânsul,
Chiar locului de-ar sta, și din Itaca
Mai află știri și n-ar mai bate drumul.”
El zise și pe loc se sparse sfatul.
Poporul tot se răspândi pe-acasă,
Iar pețitorii spre palat porniră.
Dar Telemah s-a dus pe mal departe
Și mânilor spălând în mare-albastră,
Minervei s-a rugat: „Ascultă, doamnă,
Tu care ieri venitu-mi-ai acasă
Și m-ai povățuit pe neagra mare
Să mă pornesc, să-ntreb de vine tata
Cel dus de mult, ci nu mă las-aheii
Să fac cum vrei, și mai ales mișeii,
Trufașii pețitori”. Așa se roagă.
Minerva-atunci asemenea lui Mentor
La glas și la făptură-i se năzare
Pe lângă el și-i cuvântează astfel:
„Tu n-ai să fii nevrednic, slab de minte,
O, Telemah, dacă bărbata fire
A lui Ulise e sădită-n tine
Spre-a fi și tu ca el îndemânatic
La faptă și la grai, călătoria
Nu-ți poate fi-n deșert și fără țintă.
Dar dacă nu ești fiul Penelopei
Și-al lui Ulise, atunci mă tem că poate
Tu nu vei izbândi după dorință.
Puțini copii s-aseamănă cu tatăl,
Ba cei mai mulți sunt mai prejos de dânsul,
Puțini și cei mai buni. Dar cum în viață
Tu nu vei fi nici prost și nici nevolnic,
Eu cuget c-ai să duci la capăt lucrul.
Deci nu te mai uita ce pun la cale
Și chibzuie să facă pețitorii
Nesocotiți, că n-au ei cap, nici umblă

Pe drumul drept, nici bănuiesc c-aproape
Li-i moartea și-n aceeași zi cu toții
Vor fi răpuși. De loc n-o să-ntârzie
Plecarea ta pe calea cea croită.
Căci eu ca părintesc al tău prieten
Voi pregăti corabie și însumi
Te-oi însoți la drum. Deci du-te-acasă
La pețitori, fă rostul de merinde
Și-n vase-orânduiește-ți-le toate.
Ia-n chiupuri vin și-n tari burdufuri toarnă
Făină care-i mana și puterea
Bărbaților. Eu strânge-voi din gloată
Ortaci de drum tocmiți de bunăvoie.
Și cum în schelă sunt atâtea vase
Și vechi și noi, voi căuta-ntre ele
Să văd care-i mai bun și pregătindu-l,
Noi repede-o pornim pe largul mării.”
Așa-i vorbi Minerva, iar voinicul,
Cum auzi al zânei grai, nu stete,
Ci se grăbi spre-acasă cu mâhnire.
Găsi pe mândrii pețitori în sală.
Pârleau în curte vieri, jupeau la capre,
Iar Antinou ieși nainte-i vesel,
De mână-l strânse și-ncepu el astfel:
„Mai las-o moale, Telemah băiete,
Și nu mai face gură, nu fi aprig,
Nu-ți pune-n minte vorbă rea, nici lucru,
Ci bea și ospătează ca nainte.
Ți-om pune la-ndemână noi de toate,
Corabie și vâslitori pe-alese,
Ca mai curând s-ajungi la sfântul Pilos,
Să-ntrebi de luminatul tău părinte.”
Iar Telemah lui Antinou răspunse:
„Dar nu mai pot să stau cu voi trufașii
Și să petrec în tihnă la ospete
Și tot cu gura-nchisă. Nu vi-i vouă
De-ajuns, o, pețitori , că-mi risipirăți
Atât-avere dalbă pân-acuma
Cât eu am fost încă un prunc? Dar astăzi,
Când eu sunt mare și-nțeleg prea bine
Cuvântul celorlalți și crește-n mine
Și vlaga și priceperea,-am să caut
Asupra-vă să fulger moarte-amară,

Ori plec la Pilos, ori rămân în țară.
Pleca-voi în corabie străină
Și tot zadarnic n-o să-mi fie drumul,
De n-am un vas al meu, de nu-mi dați oameni
C-așa vă vine vouă mai cu cale.”
Grăind smunci el mâna sa din mâna
Lui Antinou. Și-n vreme ce de masă
Se îngrijeau prin casă, pețitorii
Cu vorbe-nfruntătoare, cu batjocuri
Îl împrôșcau. Și-așa zicea cutare
Din tinerii semeți: „De bună seamă
Gândește Telemah să ne omoare.
Deci vrea s-aducă dânsul ajutoare
Din Sparta sau din Pilos nisiposul,
Căci prea de tot se zbate după asta.
Ori vrea s-apuce calea spre Efira,
Ca el de-acolo, din mănoasa țară
S-aduc-aici otrăvuri pierzătoare
Și-n vin să le strecoare și cu ele
Pe toți să ne răpuie.” Altul zise:
„Dar cine știe dacă el pe mare
Călătorind și lăinicind departe
De-ai lui nu va pieri ca și Ulise.
Și ne-ar prii așa mai bine nouă,
Ne-am împărți avutu-i tot și casa-i
Am da-o mamei lui și celui care
I-ar fi bărbat.” Așa vorbeau flăcăii,
Iar Telemah se coborî-n celarul
Înalt și-ncăpător pe unde tata-i
Avea grămezi de aur și de-aramă
Și lăzi cu haine și de-ajuns în vase
Ulei mirositor. Steteau-năuntru
Înșiruite la perete chiupuri
Cu vin curat și vechi, o băătură
Cu gust plăcut, dumnezeiesc, păstrată
De dragul lui Ulise ca să beie
Când el acasă s-ar întoarce-odată
Sleit de-atâtea suferinți. Celarul
Avea închisă poarta cu canaturi
De scânduri groase, țăpân încheiate,
Pe unde zi și noapte sta de pază
Și-avea de toate grijă chelărița,
Bătrâna cea sfătoasă Evriclèa.

Pe ea chemând-o, Telemah îi zise:
„Măicuță, hai și scoate-mi în ulcioare
Din vinul cel mai bun păstrat de tine,
Gândind că poate va veni vrodată
Nenorocitul, vrednicul meu tată,
De va putea să scape de la moarte.
Vreo douăsprezece umple-mi și cu dopuri
Astupă-le vârtos și în burdufuri
Cusute bine toarnă tu făină
La moară măcinată și să fie
De douăzeci măsuri făina toată.
Tu singură să știi de treaba asta.
Să fie strânse toate la o parte,
Căci eu de-acolo le ridic diseară
Când mama în iatac o să se suie
Și are să se culce. Eu plec mâne
La Sparta și la Pilos nisiposul
Să-ntreb de tata, s-aflu dacă vine.”
Așa-i vorbi, iar maica Evriclèa
De groază prinse-a se boci și astfel,
Cu jale tânguindu-se, -i răspunse:
„Cum te-ai gândit, tu, fătu' meu, la asta?
Și unde vrei să mergi în largul lumii,
Tu singur, fiu iubit? Măritu-ți tată
Pieri-n străinătate depărtată.
Și cum te-i duce,-ndată pețitorii
Din urmă vor pândi să te omoare
Cu vicleșug și-or împărți-ndesine
Întreagă-averea ta. Rămâi tu dară
Și bucură-te-n pace de-ale tale.
Nu trebuie să suferi tu necazuri
Nemernicind pe marea cea pustie.”
Dar socotitul Telemah îi zise:
„N-ai grijă, maică, nu voi face asta
De capul meu, un zeu îmi dete sfatul.
Ci jură-te că nu vei spune mamei
Nainte de vreo unsprezece zile
Și chiar mai bine până ce n-aude
Că eu sunt dus și n-o apucă jalea,
Ca nu cumva de plâns să-și strice fața.”
Așa el zise, iar bătrâna face
Un strașnic jurământ că nu-l va spune.
Și după ce se jură pe toți zeii,

Ea scoate în ulcioare vin și toarnă
Făină în cusutele burdufuri.
Iar Telemah apoi se-ntoarce-n sală,
S-amestecă-ntre pețitori. Într-asta
La altceva se mai gândi Minerva:
Asemenea lui Telemah la față
Schimbându-se, ea colinda orașul,
Oprea pe oameni și le da de știre
Și-i îndemna spre seară să s-adune
La vasul iute-plutitor, pe care
De la feciorul falnic al lui Froniu,
De la Noèmon îl ceru, și dânsul
Cu drag îl jurui. Iar mai în urmă,
Când soarele-asfințise și amurgul
Întunecase drumurile toate,
Împinse atunci corabia pe mare
Și-o pregăti cu feluri de dichisuri
Purtate de un vas și pe la capul
Limanului o-nțepeni, și-ntr-însul
Corăbieri se strânseră-mpreună,
Iar zâna-nsufleți pe fiecare.
Atunci și alta mai făcu Minerva:
Se furișă în casa lui Ulise
La pețitori, le picură pe gene
Somn dulce-ademenindu-i, când beau vinul
Și cupele luându-le din mână.
Deci ei plecară prin oraș să doarmă,
Cădeau de somn și nu mai stau la masă.
Apoi Minerva cea cu ochi albaștri,
Din nou la chip și-n glas leită Mentor,
Pofti pe Telemah afară-n fața
Palatului: „Voinice,-i zise, iată
Stau gata-acuma soții tăi la vâsle,
Așteaptă să porniți. Deci haidem iute,
Să nu mai zăbovim călătoria.”
Așa vorbi și grabnică zeița
Porni nainte, el mergea în urmă.
Iar când spre vas se coborau la mare
Pe prund, găsiră-acolo pe tovarăși
Cu plete lungi. Și Telemah le zise:
„Haidem, fârtați, merindele s-aducem,
Căci ele stau grămadă strânse-acasă.
Nimic nu știe mama de plecare,

Nici roabele, afară doar de una.”
Așa grăi și el purcese-ntâiul,
Iar ei din urmă. Toate le cărară
Și-n vasul plutitor le-adăpostiră
Cum poruncise fiul lui Ulise.
El se sui la urmă-n vas, Minerva
Naintea lui șezu pe după cârma
Corăbiei și Telemah alături.
Corăbierii dezlegară vasul,
Apoi intrară și pe bănci șezură.
Minerva le stârni un vânt prielnic,
Munteanul ce pe-ntunecata mare
Sufla și șuiera cu-nversunare.
Iar Telemah, zorind pe-ai lui tovarăși,
Le-orându-i să puie-acum dichisul;
Ei ascultau de vorba lui și-ndată
Catargul cel de brad îl ridicară
Și-l împlântară-n grinda cea scobită
Și bine-l arcăniră-n două laturi
Și-ntinseră pe el vintrele albe
Cu bine răsucitele curele.
Iar pânza se umfla, de vânt bătută,
Și valu-ntunecat vuia în jurul
Grindeiului corăbiei pornite;
Ea alerga și drum tăia pe ape.
Iar când așa ei puseră dichisul
Corăbiei lor repezi și smolite,
Turnară vin și cu ulcioare pline
Făcură paos zeilor cei pururi
Și mai ales Minervei cea cu ochii
Strălucitori. Iar zâna peste noapte
Și până-n zori călători cu dânșii.

Cântul III

Când soarele din strălucinda mare
Ieși pe bolta cerului de-aramă
Spre-a lumina pe zei și-orice suflare
De pe pământul darnic în bucate,
Sosiră ei cu vasul lor la Pilos,
A lui Neleu temeinică cetate.

Pe mal aveau pilenii sărbătoare
Cinstind pe-al mării zeu albastru-n plete.
Buhai murgani jertfeau pe-a lui altare
În nouă șezători. La fiecare
Ședeau bărbații stol câte cinci sute
Și vite aveau în față câte nouă.
Gustau cu toții fripte măruntaie
Și zeului ardeau alese buturi.
Iar călătorii traseră de-a dreptul
Și strânseră vintrelele, -odgoniră
Corabia-n liman, apoi ieșiră,
Minerva-ntâi, iar Telemah din urmă,
Și ea cu graiul i-apucă nainte:
„Tu, Telemah, să n-ai acum sfială
Cât de puțin. De-aceea doar pe mare
Călătoriși, ca tu să-ntrebi de tata,
Ce soart-avu și ce pământ l-ascunse.
Să mergi întins la călărețul Nestor,
Ca să vedem ce-o fi știind de dânsul.
Tu roagă-te de el să-ți spuie verde,
Doar nu te va minți, că-i prea cuminte.”
Iar chibzuitul Telemah răspunde :
„Dar cum să merg și să mă port cu dânsul?
La grai cu rost nu sunt deprins, o, Mentor,
Rușine-i ca un tânăr să întrebe
Pe un bătrân.” Dar zâna-așa-l învață:
„La unele o să te-ajute mintea,
La altele vrun zeu, căci nu-mi închipui
Că te-ai născut și ai crescut pe lume
Neocrotit de zei”. Așa vorbindu-i,
Porni nainte repede Minerva,
Iar el păși pe urmele zeiței.
Sosiră ei în toiul sărbătorii
Pilenilor, pe unde sta moș Nestor
Cu fiii lui. Tovarășii alături
Ospățul pregăteau, frigeau la cărnuri
Și în frigări înfeliau o parte.
Dar cum văzură pe străini, grămadă
Veniră toți, îi strânseră de mână,
Și-i îmbiară-n rând cu ei să șadă.
Întâi dar Pisistrat Nestorianul
S-apropie și pe-amândoi de mână
Cu drag luându-i, i-așeză la praznic

Pe blănuri moi peste prundișul mării,
Pe-aproape de-a lui frate Trasimede,
De tatăl lui. Le împărți friptură,
Și vin turnă într-un potir de aur.
Direse-apoi potirul spre Minerva
Și zise-așa: „Închin-acum, străine,
Stăpânitorului Neptun, căci tocmai
La praznicul acestui zeu venirăți.
Închină-te și-urează cum e data
Și-ntinde apoi și soțului paharul
Cu vin mios; s-o fi-nchinând și dânsul
La zei, de care toți avem nevoie.
El e mai mic, de-o seamă-ar fi cu mine,
De-aceea-ntâi ți-l dau potirul ție.”
Așa vorbi, și i-a-nmânat paharul.
Se bucură Minerva de purtarea-i
Cuminte și la locul ei, că-i dete
Chiar ei întâi potirul cel de aur,
Și-ndată pe Neptun rugă fierbinte:
„Ascultă-mă, Neptun, zguduitoarul
Pământului, și nu te pune-n poară
Cu noi cei rugători la-ndeplinirea
Urărilor. Dar mai întâi de toate
Pe Nestor și pe fiii lui mărește-i
Și pentru marea sărbătoare-a jertfei
Frumos pe toți pilenii răsplătește-i.
Și fă ca Telemah, când ne-om întoarce,
Să fi-implinit chemarea pentru care
Venirăm pe corabia cea iute.”
Așa ură și-ndeplinea ea însăși;
Dădu apoi lui Telemah potirul
Frumos îngemănat, cu care dânsul
De-asemenea-nchină dumnezeirii.
Pilenii rumeniră carnea toată,
O traseră din foc, o împărțiră
Și s-apucară de slăvitul praznic.
Iar când de-ajuns mâncară și băură,
Deschise vorba călărețul Nestor:
„Mai bine acum când toți se săturară,
Să întrebăm noi cine sunt străinii.
Voi, oaspeți, cine sunteți și de unde
Călătoriți pe-al apei drum? Cu treabă
Veniți la noi sau hoinăriți pe mare

Ca lotri care umblă în poghiazuri
Și-și pun viața pustiind pe alții?”
Iar chibzuitul Telemah răspunde
Cutezător, că-l sprijini Minerva
Să-ntrebe despre dusul lui părinte.
Și nume bun să-și capete-ntre oameni.
Și zise-așa: „Tu, Nestor Neleiene,
Mândria mare-a neamului ahaic,
Mă-ntrebi cine suntem; eu ți-o voi spune.
Venirăm din Itaca de sub Neion
Și nu e vorba de vro treab-a obștii,
Ci de nevoia casei mele. Umblu
Să aflu știri despre vestitu-mi tată,
Ulise multpățitul, despre care
Se zice că-n război, de tine alături,
Luase Troia. Despre toți vitejii
Ceialți care luptară cu troienii,
Din auzite știm unde-și aflară
O moarte-amară. Numai el de Joe
Menit a fost necunoscut să piară.
Nu poate apriat să spuie nimeni
Unde-a murit. L-or fi răpus pe dânsul
Dușmanii pe uscat, sau chiar pe mare
O fi-nghițit de undele Amfitritei.
De-aceea vin și-ți cad eu la picioare
Să-mi spui ce știi de jalnica-i sfârșire,
De s-a-ntâmpat s-o vezi cumva cu ochii.
Ori auzit-ai povestind-o altul
Rătăcitor cu el, căci n-a fost nimeni
Născut pe lume mai de plâns ca dânsul.
Să nu mă cruți de milă sau rușine,
Ci spune-aieva ce-ai văzut ca martor.
Eu rogu-te, de ți-a făcut vrun bine
Vorbind sau făptuind viteazu-mi tată
Și s-a ținut așa de vorba-i dată
Odinioară-n Troia când nevoia
Vă copleșea pe toți aheii – adu-ți
Aminte acum și spune-mi adevărul.”
Iar călărețul Nestor îi răspunde:
„Iubitul meu, tu-mi pomenești de greul
Și caznele ce-avurăm noi aheii,
Amarnici luptători, în țar-aceea.
Vai, câte-am pățimit pe murga mare

Când rățăceam pe vase după pradă
Mânați fiind de-Ahile, câte iară
Prin harțele din jur de sub cetatea
Cea mare-a craiului Priam, pe unde
Căzură-apoi vitejii cei de frunte!
Acolo zace Aias cel războinic,
Și-Ahile, și Patroclu cel de-o seamă
Cu zeii de șoiman. Acolo zace
Și Antiloh, voinicul și alesul
Fecior al meu, neîntrecut în arme
Și-n repejunea lui. Și alte multe
Pățirăm noi atunci. Dar cine poate
De-a fir-a-păr să le înșire toate?
Să stai și cinci și șase ani de-a rândul
Să-ntrebi de toate câte suferiră
Săracii căpitani ahei la Troia,
Că tot nainte de-a-ncheia povestea
Ți s-ar urî și ai pleca în țară,
Căci nouă ani într-una fără preget
Cercam noi fel și chip să-i dăm de capăt
Războiului, și Dumnezeu la urmă,
Cu chiu, cu vai, abia ne-a dat izbânda.
Pe vremea-aceea-n tabără nici unul
Nu sta să se măsoare cu Ulise
În agerimea minții; pe oricine
Grozav îl dovedea cu istețimea
Măritul tău părinte, că pesemne
Ești fiul lui. Uimit mă uit la tine
Cum după vorbă-i semeni. Nici n-ai crede
C-ar semăna un tânăr la vorbire
Așa cu el. Cât a ținut războiul,
Eu și Ulise nu ne dezbinarăm
Vreodată-n adunare și la sfatul
Bătrânilor, ci tot uniți, cu mintea
Și chibzuirea ne trudeam s-aducem
Oștirii noastre cel mai mare bine.
Dar când cetatea lui Priam luarăm,
Purceserăm pe mare, însă zeii
Ne-mprăștiară și ne-a fost întorsul
Nenorocit, ursit așa de Joe,
Că n-am fost drepti și-ntregi la cap cu toții.
De-aceea mulți avură soartă tristă,
Că-i urmări urgia pierzătoare

A zânei cea cu ochi albaștri, fiica
Puternicului tată, care puse
La sfadă-atunci pe amândoi Atrizii.
Chemară ei la sfat pe toți aheii,
Pe negândite, așa cum le-abătuse,
Și-aheii beți veniră-n adunare.
Iar ei le-au spus cuvântul pentru care
Fu oastea-ntrulocată. Menelaos
Povățuia pe-ahei s-apuce calea
Pe largul spate-al mării; Agamemnon
Nicum nu se-nvoia, dorind mai bine
În loc să ție oastea ca să-nchine
Jertfiri de-o sută de juncani, s-aline
Mânia cea urgentic-a Minervei.
Dar nu știa că n-avea el s-o-mbune
Nesocotitul; nu așa de iute
Se mută gândul zeilor. Și astfel
Rămase pe a lor și se ciocniră
Cu vorbe grele-Atrizii, și aheii
Se ridicară din sobor cu zarvă
De negrăit și se-mpărțiră-n două.
Și noaptea învrăjbiți o petrecurăm,
Că Cel-de-sus ne-a dat răstriște mare.
Iar dimineața traserăm pe mare
Corăbiile unii și-nluntrarăm
Avutul și femeii frumos încinse.
Cealaltă jumătate din oștire,
Fiind ținută-n loc, rămase-acolo
Pe lângă-Atride Agamemnon craiul.
Iar noi suind în vase-atunci plecarăm
Și vasele pluteau așa de iute!
Noianu-ntins un zeu îl netezise.
Când noi sosirăm în Tenèdos, dornici
De casa noastră, zeilor jertfirăm.
Dar încă nu vru Joe să ne-ntoarcem,
Nemilostivul, și aprinse iară
A certeii pară. Dintre noi o parte
Sub iscusitul, vrednicul Ulise
Se-ntoarseră napoi cu-a lor corăbii
Spre-a mulțumi pe craiul Agamemnon,
Iar eu, luându-mi stolul meu de vase,
Pornii la drum, simțind că nu-i a bine.
Plecă și bătbăiosul Diomede

Zorind pe-ai lui. Târziu în urma noastră
Plecă și el, bălanul Menelaos,
Și ne-ntâlni la Lesbos în răstimpul
Când stam la chibzuri încotro-i mai bine
S-o apucăm în lungă noastră cale:
Mai sus de Chios cel stâncos, de-a dreptul
Spre Psiria ostrovul, și pe-acesta
La stânga să-l avem, ori mai la vale
De Chios să cotim Mimant vântosul?
Ceream de sus un semn să ni s-arate,
Și semnul ni se-nvederă și spuse
La mijloc să răzbatem largul mării
De-a dreptul către insula Eubea
Spre-a ne feri mai iute de năpastă.
Porni un vânt șuierător să sufle
Și repede mânam pe căi pescoase
Și peste noapte la Gerest sosirăm,
Și lui Neptun jertfirăm multe buturi
De tauri dup-atâta mers pe ape.
În ziua cea de-a patra-au fost în Argos
Corăbiile ce vâsliră soții
Viteazului, de cai domolitorul
Tidide Diomed. Iar eu spre Pilos
Mă îndrumai, că nu slăbi vreodată
Prielnic-adiere ce-o pornise
De la-nceput un zeu pe-a noastră cale.
Așa venii și n-aurii nimica,
Tu, fățul meu; de-aceea nu știu care
Dintre ahei pieri sau mai viază.
Iar tot ce-am auzit, de când mă aflu
În casa mea, poți ști-o de la mine.
Ți-oi spune-o drept, așa cum se cuvine.
Se zice c-a fost cu noroc întorsul
Lăncerilor destoinici, mirmidonii,
Mânați de fiul cel slăvit și falnic
Al marelui, viteazului Ahile.
Asemenea și Filoctet, feciorul
Măreț al lui Peant. Idomeneus
Napoi și-aduse-n Creta oastea toată
Cât a putut scăpa nevătămată,
Căci nu-nghițișe marea pe nici unul.
Iar despre Agamemnon auzirăți
Și voi, măcar că locuiți departe,

Că el s-a-ntors și ce haină moarte
I-a dat Egist vicleanul, care însă
Amar o mai plăti. De-aceea-i bine
Ca omul după moarte-un fiu să lase
Ca să-l răzbune, cum a fost Oreste,
Că el ucise pe omorătorul
Vestitului său tată. Cum se vede,
Și tu ești, dragul meu, frumos și mare
Și deci destul de tare, ca urmașii
De bine să vorbească și de tine.”
Chititul Telemah răspunse: „Nestor,
Tu marea fal-a neamului ahaic,
Prea bine-și răzbună Orest pe dânsul,
Că n-au să-l uite niciodată-aheii
Și mare slavă-i vor cânta urmașii.
Să-mi dea și mie-așa putere zeii
Să mă răzbun pe pețitorii mamei,
Că prea mă doare-a lor nelegiuire.
Cum râs de mine-și fac și pun la cale
Blestemății! Dar nu ursiră zeii
Ca astfel de noroc s-am eu și tata.
Deci trebuie să mă supun nevoii.”
La asta-i zice călărețul Nestor:
„Iubitul meu, dă-mi voie de-o-ntrebare;
Fiindcă mi-amintești și spui acestea
Și-aud că-n ciuda ta la tine-acasă
Ca niște hoți se poartă pețitorii
Cei mulți ai mamei tale, spune-mi mie:
Te lași batjocorit de bunăvoie?
Sau te urăsc locuitorii țării
Și-ascultă spusa vrunei zeu? Dar ce știi
De nu se-ntoarce tatăl tău vrodată
Și nu le va plăti nemernicia
Sau singur, sau urmat de toți aheii!
Să fii tu drag Minervei cea cu ochii
Străluminoși, precum a fost Ulise,
Slăvitu-ți tată, de-ngrijea de dânsul
La Troia, țara patimilor noastre,
Că n-am văzut fiind pe față zeii
Nicăând așa cum ajuta Minerva
Fățiș pe tatăl tău. De-ar vrea tot astfel
Să ție și la tine, să te-ajute,
Cum și-ar uita de nuntă pețitorii!”

Iar socotitul Telemah îi zise:

„Eu nu mai cred, mărite doamne Nestor,
Să văd de-acum urarea ta-mplinită,
Căci prea e mare vorba ce-ai rostit-o;
Ea mă uimește. Nu pot să-mi închipui
Îndeplinirea ei nici dacă zeii
Ar vrea cu dinadins așa să fie.”

Grăi Minerva cea cu ochi albaștri:

„Ce vorbă ți-a scăpat din rostul gurii,
Tu, Telemah? Să vrea un zeu, că lesne
L-ar izbăvi pe om și din departe.

Dar eu aș vrea, chiar după multe-amaruri,
Mai bine să mă-ntorc la mine-n țară
Să văd sosită ziua înturnării,
Decât să pier la-ntorsul meu acasă,
Cum a pierit sărmanul Agamemnon
În cursa lui Egist și-a Clitemnestrei,
Soția lui. Ci-i drept că nici chiar zeii
Nu pot scuti de moartea cea firească
Pe cine lor li-i drag, dacă-l doboară
Neîndurata soartă, mâna morții.”

Dar socotitul Telemah răspunse:

„Să nu vorbim, o, Mentor, despre asta,
Deși ne doare. Nu-i nimica sigur
De-ntorsul lui Ulise. Pân-acuma
Pieirea i-au voit nemuritorii.

Dar voi să-l mai întreb acum pe Nestor,

Căci el cu-nțelepciunea și dreptatea
Întrece pe ceilalți; împărățit-a,
Precum se zice, vârste trei de oameni
Și-n față-mi pare asemenea cu zeii.
O, Nestor Neleiene, spune-mi mie,
Te rog, tot adevărul. Cum se stinse
Al țării domn mai mare Agamemnon
Și unde-i fuse-atuncea Menelaos?
Ce moarte i-a urzit lui Agamemnon
Egist vicleanul, de-a putut răpune
Pe unul mai bărbat ca el? Ori poate
Din Argosul ahaic Menelaos
Lipsea, căci el umbla pierdut în lume,
De-a cutezat Egist pe crai s-omoare?”

Iar călărețul Nestor îi răspunse:

„Ți-oi spune toate, cum au fost aieve,

Copilul meu. Ți-nchipui și tu singur
Cum s-a-ntâmpat. Să-l fi găsit acasă
În viață pe Egist venind din Troia
Bălanul Menelaos, nu țărâna
L-ar fi acoperit pe el la moarte,
Ci câini și corbi l-ar fi mâncat pe dânsul,
Zvârlit pe câmp departe de cetate
Și nu l-ar fi jălit nici o femeie,
Căci fapta-i fuse prea nelegiuită.
Că-n timp ce noi ne războiam în Troia,
El huzurind în fundul țării Argos
Cea cu pășuni de cai, umbla cu vorba
Stăruitor să-nșele pe soția
Lui Agamemnon. La-nceput respinse
Mărita Clitemnestra mârșăvia,
Căci ea era de treabă și asupra-i
Veghea un cântăreț, pe care-Atride,
Plecând la Troia, dinadins îl puse
Să-i străjuie nevasta. Dar la urmă,
Când cei-de-sus meniră-a ei cădere,
Atunci Egist pe cântăreț îl duce
Într-un ostrov pustiu și-l lasă-acolo
Spre-a fi mâncat de pasări răpitoare.
Apoi voios că se-nvoi cu dânsa,
O ia cu el acasă. Multe buturi
Mai arse pe-ale zeilor altare
Și închină la temple multe-odoare
De țesături și aur; lucru mare,
Neașteptat de dânsul, isprăvise.
În vremea asta eu cu Menelaos
Ca buni prieteni am plecat din Troia
Și amândoi corăbiam pe mare.
Dar când eram la sfântul Suniu, capul
Ținutului Atenei, iată Febos,
Cu blândețe-i săgeți ochind, ucise
Pe unul Frontis, fiul lui Onètor,
Cârmaciul lui Atride Menelaos,
Când se ținea cu mânele de cârma
Corăbiei ce alerga pe valuri,
Pe Frontis care-n lume n-avea seamăn
La cârmuit de vase pe furtună.
Se-nlimăni acolo Menelaos,
Cu toată graba lui, să-ngroape soțul,

Să-și facă cea din urmă datorie.
Dar când și el călătorind pe mare
Cu vasele-i în fuga lor ajunse
La muntele cel răsărit Malea,
Străvăzător departe Joe-i dete
Un drum nenorocit, stârni asupra-i
Vijelioase vânturi și cât munții
Năprasnice talazuri, și în două
Curmându-i flota, parte o împinse
Spre Creta, unde locuiau cidonii
Pe lângă apa lui Iardan. Răsare
La capătul Gortinei, nalt și neted,
Un stei de piatră-n mare, iar la stânga
Talazuri grele Austrul alungă
Spre limba de pământ pe unde-i Festos,
Și valuri mari iezește-o stană mică.
Aci sosiră vasele; vâslașii
De cumpănă cu chiu, cu vai scăpară,
Dar vasele de stânci le sparse valul,
Iar alte cinci corăbii, negre-n ciocuri,
De apă și de vânt fiind purtate,
Ajunseră-n Egipt. Și pe vremea
Când Menelaos dup-averi și hrană
Cu flota-i colinda străinătatea,
Egist în țară săvârși urgia,
Ucise pe-Agamemnon și supuse
Poporul. Șapte ani domni el peste
Micena cea cu aur mult. În anul
Al optulea-i veni de sus veleatul:
Întors Orest cel nobil din Atena
Ucise pe Egist care-omorâse
Cu vicleșug pe scumpul său părinte;
Și dup-acest omor dădu un praznic
Argiilor, făcu înmormântarea
Mișelului Egist și-a urgisitei,
Nevrednicei lui mame Clitemnestra.
Și tot atunci sosi și Menelaos
Viteazul aducând avere multă,
Pe cât putu să-ncapă în corăbii.
Și tu, iubite, îndelung departe
Nu pribegi lăsând acas-avutul
Și oameni desfrânați să nu te prade
Averea ta-mpărțind și drum zadarnic

Să bați în lume. Doar la Menelaos
Te sfătuiesc și zic să mergi. El singur
Venit-a de curând de prea departe,
Din țar-acelor oameni, de la care
Nu poate-avea nădejde de-a se-ntoarce
Tot omul care-i abătut de vifor
Pe marele noian pe unde doară
Nici pasări într-un an nu pot să zboare,
C-așa-i de mare, -ngrozitor noianul.
Deci du-te tu la el cu-ai tăi pe mare,
Ori, dacă vrei, pe jos. Tu ai teleagă
Și cai la îndemână, ba te-ajută
Și fiii mei, căci ei te pot petrece
Pe calea ta spre sacrul Lacedemon
Pe unde e bălanul Menelaos.
Tu roagă-te să-ți spună el ce știe,
Doar nu te va minți, că-i prea cuminte.”
Așa vorbi. Iar soarele-asfințise
Și amurgii. Atunci Minerva zise:
„Frumos, ce-i drept, ai cuvântat, bătrâne,
Dar hai, tăiați voi limbi de pe altare
Și vin amestecați spre închinare
Neptunului și altor zei, ca-n urmă
Să ne vedem de somn, că-i tocmai vremea.
Lumina-apuse acum, veni amurgul
Și la ospățul zeilor nu-i bine
Să-ntârziem mai mult, ci să ne-ntoarcem.”
Așa grăi, și dânșii ascultară.
Iar crainicii pe mâni le toarnă apă,
Cu vin feciorii vârfuiesc ulcioare.
Ei gustă-ntâi și-mpart la toți potire,
Aruncă limbi pe foc, apoi se scoală
Și-nchină vin. Iar după ce-nchinară
Și-și mulcomiră pofta cu băutul,
Minerva-atunci și Telemah zoriră
Spre vasul albiat napoi să plece.
Dar îi ținu, așa luându-i, Nestor:
„Ferească Cel-de-sus ca voi să mergeți
La vasul vostru astfel de la mine
Ca de la un calic, sărac cu totul,
Ce n-are-un așternut, un țol în casă
Spre odihnirea lui și-a unui oaspe.
Ba niciodată n-are să se culce

Pe podu-unei corăbii tocmai fiul
Viteazului Ulise, câtă vreme
Eu viețuiesc și am feciori acasă
Ce pot primi pe cei ce vin la mine.”
Grăi Minerva cea cu ochi strălucii:
„Că bine-ai zis, tu, dragul meu moș Nestor;
Se cade Telemah să mi te-asculte,
C-așa e mai cu cale. El cu tine
Să meargă la palatul tău să doarmă,
Iar eu la vasul negru mă voi duce
Spre-a da curaj la oameni și-a le spune
Ce trebuie, căci între ei eu singur
Sunt mai bătrân; ceilalți care-l urmează
Din dragoste, sunt tineri, toți de-o seamă
Cu inimosul Telemah. Acolo
Dormi-voi în corabie-astă-noapte,
Iar mâne dimineață mă voi duce
La cauconii cei viteji, la care
Mă cheamă grea și veche datorie,
Iar tu pe Telemah, fiindu-ți oaspe,
Trimite-l c-o teleagă și cu unul
Din fiii tăi; dă-i caii cei mai sprinteni
Și mai voinici.” Așa vorbi Minerva
Și-apoi zbură deodată-n chip de vultur.
Uimiți văzură toți minunea asta
Și Nestor se miră văzând cu ochii;
Luă de mână pe fecior și-i zise:
„Iubitul meu, de bună seamă fi-vei
Bărbat ales și vrednic, dacă zeii
Te însoțesc așa din tinerețe.
Nu poate fi la mijloc decât unul
Din zeii din Olimp, și-acela-i fiica
Lui Joe, zâna cea biruitoare,
Minerva care printre-argii la Troia
Cinstea și pe viteazul tău părinte.
Ajută-ne, stăpâno, și dă-mi mie,
Iubiților mei fii, soției mele
Cea vrednică de cinste, slavă naltă.
Ți-oi da prinos o juncă lată-n frunte,
Neîmblânzită și neînjugată
Și polei-voi coarnele cu aur.”
Așa ură, și-l auzi Minerva.
Iar după asta călărețul Nestor,

Urmat de gineri și de fii, purcese
Spre casele lui mândre. Când sosiră
Cu toții la palat, acolo-n sală
Pe rând șezură-n scaune și-n jețuri.
Și cum veniră, în ulcior bătrânul
Amesteca cu apă un vin dulce
De unsprezece ani, ce-l deschisese
Și-abia îl destupase chelărița.
Din el stropind, se tot ruga de fiica
Celui-de-sus ce-nvolbură furtuna,
Iar după ce-nchină și băură
Cât vrură ei, se duse fiecare
La el acasă să se culce. Numai
Pe Telemah, odrasla lui Ulise,
L-opri acolo Nestor ca să doarmă
Pe pat strujit în tinda cea cu boltă
Răsunătoare, și cu el alături
Pe Pisistrat, lăncer destoinic, steagul
Voinicilor, fecioru-i care singur
Mai rămăsese nensurat acasă.
Iar Nestor însuși se culcă în fundul
Înaltei curți. Soția lui, crăiasa,
Îi pregăti cu toate cele patul.
A doua zi când se iviră zorii
Trandafirii, Gerenianul Nestor
Din pat se scoală, iese și s-așază
Pe pietrele cioplite, netezite,
Strălucitoare marmură pe care
Ședea Neleu cel înțelept ca zeii.
Dar el murise, și ca domn cu sceptrul
Ședea acuma Nestor, turn de veghe
Al neamului ahaic. Din iatace
Ieșind, s-au strâns în juru-i toți feciorii,
Ehèfron, Stratiu și Perseu și-Aretos
Și ca un zeu de chipeș Trasimede;
Al șaselea fu Pisistrat voinicul.
Aduseră și-l așezară-alături
Pe Telemah. Le zise-atunci bătrânul:
„Grăbiți-vă, copii, să-mi faceți voia
Ca să-mbunăm nainte pe Minerva,
Că ne-a venit fățiș la sărbătoare.
La câmp să meargă unul cât mai iute
Să spună ca să mâne-ncoa văcarul

O juncă de jerfit, și altul iară
Să meargă și s-aducă de la vasul
Lui Telemah pe toți ai lui tovarăși,
Afară de vro doi. Și-n urmă altul
Să cheme pe Laerches aurarul
Să poleiască coarnele la juncă.
Rămâneți voi ceilalți pe loc și spuneți
Femeilor din casă s-aibă grijă
De-a pregăti o masă-n toată sala,
Să care-apoi și scaune și lemne
Și apă de spălat pe mâni curată.”
El zise, iar ei toți se sârguiră.
Veni și junca de la câmp, veniră
Și cei de la corabia cea iute,
Și faurul cu sculele-i de-aramă,
Uneltele-i de meșteșug, ilăul
Și cleștele cel tare și ciocanul
Cu care el putea să bată aur.
Veni și Palas spre a fi de față
La jertfele ce-aveau să-i deie. Nestor
Dădu bucăți de aur lui Laerches.
Tot el bătu și coarnele junincii
Le polei cu ele, ca Minerva,
Privindu-și darul, s-aibă bucurie.
De coarne duse junc-atunci Ehèfron
Și Stratiu, iar din casă-aduse-agheasmă
Într-un lighean împodobit Aretos,
În stâng-avea un coș cu orz. Acolo
Veni și Trasimede – oșteanul vrednic
Cu o secure ascuțită-n mână
Să-njunghe vita; iar Perseu sta gata
Cu vasul pentru sânge. Călărețul
Moș Nestor începu să facă slujba
Cu orzul, cu agheasma și, zeiței
Rostindu-i calde rugi, zvârli în flăcări
Un smoc de păr tăiat din capul vitei,
Și-ndat-apoi, când ei sfârșiră ruga,
Și presărară orzul, Trasimede
Cel neînfricoșat, venind aproape,
Izbi în ceafă vita cu toporul
Și coardele răzbindu-i, el îi frânse
Virtutea vieții. Chiuiră-ndată
Nurorile și fetele lui Nestor

Și-a lui nevestă Evridice, fiica
Mai mare-a lui Climenos. După asta
Ei junca ridicând de pe pământul
Umblat pe multe căi, o sprijiniră,
Iar Pisistrat, podoaba tinerimii,
O înjunghè. Când sângele-i cel negru
Se scurse tot și n-avea viață-n oase,
Pe loc o și tăiară-mbucățind-o
Cum se cuvine, buturile toate
Și le-nveliră-n prapuri îndoite
Și puseră deasupra carne crudă.
Ardea despicăture atunci bătrânul
Și peste ele picură vin negru,
Iar tinerii țineau frigări în mână.
Când coapsele-au fost arse și gustară
Din măruntaie toți, înfeliară
Și-nfrigăriră carnea cea rămasă.
Țiind apoi frigările-ascuțite,
Au început s-o frigă pe jărat.ic.
În vremea asta dalba Policaste,
Copila cea mai tânăr-a lui Nestor,
Pe Telemah îl duse să se scalde.
Și-l îmbăie și-l unse cu miresme,
Și-l învăscu într-o manta și-o haină,
Și de la scaldă el ieși ca zeii
La față de-arătos; apoi se duse
Și s-așeză pe-alătura de Nestor,
Iar când fu carnea friptă și luată
De peste foc, șezură ei la masă.
Trebăluiau în preajmă oameni harnici
Și vin turnau în cupe mari de aur.
Când ei de-ajuns mâncară și băură,
Luă cuvântul și-ncepu moș Nestor:
„Copiii mei, aduceți telegarii
Și înhămați-i, și grăbiți-i calea
Lui Telemah”. Așa grăi, iar dâșii
Cu drag îl ascultară. Căii repezi
În pripă la teleagă-i înhămară.
Iar chelărița puse vin și pâne
Și udătură ce o gustă domnii
Din neam de zei. Sui apoi în carul
Cel prea frumos băiatul lui Ulise,
Și Pisistrat, alătura de dânsul

Suindu-se, luă în mână frâul
Și telegarii și-i sili cu biciul,
Iar ei voios zburară pe câmpie,
Lăsară Pilos, nalta lor cetate,
Și cât e ziua hamul clătinară.
Când soarele-asfinți și orice cale
Fu adumbrită, ajunseră la Fera,
La locuința lui Diocle, fiul
Lui Ortiloh, născutul din Alfeos.
Acolo dâștii-și petrecură noaptea,
Iar el le dete daruri de-ospeție.
A doua zi, când se iviră zorii
Trandafirii, ei înhămară caii
Și-n carul înflorat suind, plecară
Pe poarta cea cu bolți răsunătoare,
Plesniră roibii, care-o și zbughiră.
Trecură prin ogoarele câmpiei
Și drumul pân'la capăt și-l făcură,
Așa-i purtau de repezi telegarii.
În vremea asta soarele apuse
Și căile se-ntunecară toate.

Cântul IV

Sosiră ei în Lacedemon, țara
Cea cuncavă și plină de ponoare,
Și poposiră-acasă la slăvitul
Războinic Menelaos. Nimeriră
Când el cu oameni mulți de-ai lui la curte
Benchetuia la o-ndoită nuntă:
Își mărita mândrețe de copilă
Și-o trimitea la fiul lui Ahile
Cel răzbitor de cete, după vorba
Ce-i dase și-i jurase el la Troia,
Și nunt-acum puneau la cale zeii.
El petrecea pe fata lui cu care,
Cu telegari departe, la orașul
Vestit al mirmidonilor, pe unde
Era stăpân feciorul lui Ahile.
Și aducea pe fata lui Alector,
Locuitor în Sparta, ca mireasă
Lui Mehapentes cel voinic, feciorul

Mezin al lui, mlădița unei roabe,
Căci n-avu parte de la zei Elena
Să aibă alt copil, de când născuse
Pe Hermiona, fiica-i drăgălașă,
Sulegetă ca Venera de aur.
Așa benchetuiau în casa mare
Și petreceau vecinii și tot neamul
Lui Menelaos. Într-aceia iată
Un cântăreț dumnezeiesc cu lira-i
Cânta, și-n vreme ce ținea el hangul,
Doi călușeri se tot roteau la mijloc.
Atunci la poarta curții se opriră
Din cale Telemah și al lui Nestor
Fecior chipos, cu carul lor, cu caii.
Ieși nainte și-i văzu pe oaspeți,
Eteoneus, slujitorul harnic,
Mai-marele-ntre slugile domniei,
Și se grăbi a înștiința stăpânul.
S-apropie de el și-i zise astfel:
„Mărite doamne, doi străini veniră,
Doi oameni care par a fi din vița
Puternicului Joe. Orânduiește
Ce-i de făcut: să dezlegăm noi caii
De la teleaga lor, ori e mai bine
Să-i îndrumăm în gazdă la un altul?”
Dar se răsti bălanul Menelaos:
„Eteoneus, fiu al lui Boetos,
Tu nu erai așa tehui nainte,
Dar iat-acuma buiguiеști ca pruncii
Nu furăm și noi ospătați de alții
De-atâtea ori pân-am sosit în țară
Și ne-a scăpat apoi de cazne Joe?
Dar hai, sloboade caii lor mai iute
Și adu-i pe străini aici la masă.”
Cum auzi, el prin conac se duse
Și porunci la slugi ca să-l urmeze.
Ei caii asudați îi deshămară
Și-n grajduri îi legară de căpestre
Și le-aruncară-apoi ovăz în iesle,
Ovăzul cu orz alb amestecară.
Și traseră teleaga și-o proptiră
De-al grajdului scânteietor părete,
Iar pe străini îi duseră-n palatul

Dumnezeiesc. Și ei privind la toate,
Se minunau de curtea-mpărăției.
Părea că strălucește-n tot palatul
Lumină ca de soare ori de lună.
Și după ce și-au desfătat privirea,
Ei fură duși la baie, de intrară
Și se-mbăiară-n scalde lustruite.
Când roabele-i lăură, i-oleiră
Și-i învăscură-n straie moi de lână,
Ei s-așezară lângă domn pe jețuri.
Aduse apă de spălat pe mână
O fată, în frumos ibric de aur,
Pe un lighean de-argint, ca să se spele
Și le întinse-o masă geluită.
Apoi cinstita chelăriță-aduse
Și dete pâne și bucate multe
Poftindu-le din tot ce-avea păstrate,
Și-un bucătar aduse-apoi friptura
De carne felurită și mai puse
Pe lângă ei câte-un potir de aur.
Cu mâna craiul îi pofti și zise:
„Mâncați întâi, vă bucurați. Pe urmă,
Când voi veți fi cinat cu noi la masă,
Vă întrebăm cine sunteți, că nu vi-s
Părinții dintr-un neam lipsit de vază.
De bună seamă sunteți fii de oameni
Purceși din zei, de domni ce poartă sceptru.”
Așa vorbi. Apoi luând friptura,
Un spate gras de bou ce-i sta-nainte,
Ca parte-a lui de cinste, o puse-n față
Străinilor. Ei mâinile-ncepură
Să-ntindă la bucatele gătite.
Iar când de-ajuns mâncară și băură,
Numaidecât feciorul lui Ulise,
De Pisistrat apropiindu-și capul
Spre-a nu fi auzit de alții, zise:
„Ian uite, dragul meu, tu, Nestorene,
Prin sala asta ce frumos răsună!
Ce strălucire de argint, de aur,
De-aramă și de chihlimbar și fildeș!
Doar în Olimp de-o fi cumva la Joe
Palat la fel. Ce frumuseți nespuse
Și ce minuni! Uimirea mă cuprinde!”

Luă Atride seama când șoptiră
Și le rosti cuvinte zburătoare:
„Copiii mei, nu-i nici un om pe lume
De semuit cu Joe, căci palatul
Și-avutul lui n-au moarte niciodată.
Doar între oameni pot să fie unii
Mai mult sau mai puțin bogați ca mine.
Ci multe-am pățimit și multă vreme
Pe lume-am rătăcit până ce adus-am
Averea pe corăbii. Tocma-n anul
Al optulea venii din pribegia
Din Cipru, din Fenicia, din Egiptet.
Fusei la etiopi, la cei din Sidon
Și la erembi, și-n Libia, pe unde
La miei le crește carnele deodată
Și oile pe an de trei ori fată.
Acolo nici stăpânul, nici păstorul
Nu sunt lipsiți de brânză și de carne
Și lapte dulce, că mereu tot anul
Sunt alăptate oile și mulse.
Ci-n vreme ce mi-agoniseam avere
Cutreierând meleagurile-acele,
Pe frate-meu un altul îl ucise
Hoțș, pe nevestite, prin trădarea
Soției lui cea pròcletă. De-aceea
Eu n-am plăcere-a stăpâni averea;
Veți fi știind și voi din auzite
De la părinți, oricare vor fi dânșii,
Că multe-am mai pățit; mi se prădase
Palatul meu cuprinzător de multe
Și mari comori . Mai bine-aveam acum
A treia parte din avutul casei
Și-n viață să fi fost aceia care
Pieriră-atunci cât a ținut războiul
Pe câmpul de la Troia, așa departe
De Argos cel păscut de cai! Adese
Pe toți mă pun a-i tângui și-a-i plânge
Când stau în casă singur; ba cu plânsul
Mă răcoresc, ba încetez, că iute
De vaietul cel fioros te saturi.
Pe toți îi plâng și după toți mă doare,
Dar nu așa ca după unul singur,
De-a cărui amintire mi-este somnul

Și masa de nesuferit, căci nimeni
Din toți ai noștri n-a răbdat mai multe
Și mai cumplite cazne ca Ulise.
Merit a fost să sufere sărmanul,
Iar eu în veci să tot oftez de doru-i,
Că-i dus de mult. Nici nu știm dacă dânsul
E viu sau mort. L-o fi jălind bătrânul
Laerte și-nțeleapta Penelopa
Și Telemah, pe care-l părăsise
Abia născut acasă." Asta zise,
Și Telemah, de dorul lui Ulise,
Fu-nduioșat și-l podidiră lacrimi
Din pleoape pe obraji, când auzise
De tatăl său. Și apucându-și haina
Cea porfirie o trase peste față.
Dar craiul îl ghici. Gândi în sine
Să-l lase-a pomeni de-al lui părinte
Ori să-l întrebe și să-l cerceteze.
Și tocmai când el cugeta la asta,
Din nalta-i, miresmata ei cămară
Veni Elena, asemenea Dianei
Cea cu săgeți de aur. Iar Adrasta
Un scaun bine-făurit i-aduse,
Alcipa un chilim de lână moale,
Iar Filo un paner de-argint ce-i dase
Alcandra, a lui Polib soție, care
Sălășluiau în Teba din Egipt
Și-aveau în casă mare bogăție.
Polib atunci în dar lui Menelaos
Îi dete două căzi de-argint și două
Tripeduri și talanți de aur zece.
Deosebit îi dăruî Elenei
Nevastă-sa neprețuite daruri:
O furcă de-aur, un paner cu roate,
Întreg de-argint și împletit deasupra
Pe margine cu aur. Scula asta,
Cu tort ticsită, i-o aduse-acuma
Și-o puse-n față Filo cămărașa,
Lungind deasupra-i furca cea de aur
Cu caier stânjeniu. Șezu Elena
Pe scaunul ce-avea pe sub picioare
Un scăunel și începu deodată
Pe soțul ei să-ntrebe: „Știm noi cine

Sunt oamenii care-au venit acasă
La noi, tu, preamărite-al meu bărbate?
Mă-nșel cumva? Ori adevăr voi spune?
Dar inima-mi dă ghes, că niciodată
Eu nu văzui atât-asemănare
La un bărbat și nici la o femeie,
De stau crucită când mă uit! vezi colo
Cum el arată àidoma feciorul
Nenvinsului Ulise; îmi pare mie
Că-i Telemah, pe care el, vestitul
Între bărbați, îl părăsise-acasă
Abia născut, când voi v-ați dus la Troia,
Setoși de crunt război, ca să vă bateți
De dragu-unei nemernice ca mine.”

Bălanul Menelaos îi răspunse:
„La fel gândisem chiar acum, femeie.
Așa era întocmai și Ulise,
Aceleași mâni, aceeași uitătură,
Același cap și tot aceeași plete.
De el acum eu mi-adusei aminte
Și povesteam ce-aleanuri, ce obidă
De dragul meu a suferit sărmanul,
Și-un plâns amar purcese atunci din ochii
Flăcăului, și fața el de jale
Și-acoperi cu haina porfirie.”

Luă cuvântul Pisistrat și zise:
„Nălțate doamne, fiu al lui Atreus,
E drept ce spui, e fiul lui Ulise;
Ci-i cumpănit și se sfiește dânsul,
Venit așa cum e de-ntâia oară,
Să nu rostească vorbe negândite
În fața ta, de-a cărui cuvântare
Ca de un zeu ni se desfat-auzul.
Ca să-l petrec, pe mine mă trimise
Părintele meu Nestor călărețul,
Căci prea dorea pe tine să te vadă,
Ca tu să-i dai un sfat la tot ce are
De spus sau de făcut, că multe rabdă
În casa lui un fiu al cărui tată
E dus, când n-are-apărători pe alții
Și-i singur cum e fiul lui Ulise,
Că tatăl său e dus, și-acum nici unul
Nu-l apără de răutate-n țară.”

Grăi atunci bălanul Menelaos:
„La mine-n casă-i, doamne, chiar băiatul
Acelui scump prieten, care bietul,
De dragul meu, s-a canonit o viață
Și care socoteam că între-ai noștri
Mai scump decât oricare-avea să-mi fie
De ne-ajuta pe noi stăpânitorul
De pe Olimp napoi să ne întoarcem
Pe mare în corăbiile noastre,
I-aș fi zidit în Argos o cetate
Și un palat, și-acolo din Itaca
L-aș fi adus pe el cu tot avutul,
Cu fiul lui, cu toți locuitorii
Cetății lui, c-aș fi golit în Argos
Vreun oraș din prejurimi, din cele
Supuse mie. Aici fiind aproape,
Ne-am fi ntâlnit adese și nimica
Și nimenea n-ar fi putut să curme
Iubirea dintre noi și bucuria
Pân' nu ne-ar fi acoperit viața
Al morții nor cernit. Dar fericirea
Ne-o pizmui un zeu, care pe bietul
Ulise singur nu-l întoarse-n țară.”
Așa vorbi. Și toți cuprinși de jale
Se-nduioșară. Și plângea copila
Lui Joe-atunci, Elena argeiana,
Plângea și Telemah, chiar Menelaos,
Cu ochii-nlăcrimați a fost și fiul
Lui Nestor, Pisistrat, că-și amintise
De Antiloh, de frate-său, viteazul
Neasemuit, ucis de Memnon, fiul
Fălos al Aurorei. Și la dânsul
Gândind, rosti cuvinte-naripate:
„De câte ori te aminteam pe tine
Și stam de vorbă între noi acasă,
Moș Nestor ne spunea, că tu Atride,
Ești omul dintre toți cel mai cuminte.
Deci dacă-i chip, ascultă-acum la mine.
Nu-mi place mie bocetul la masă.
Doar o să vie ziua cea de mâne
Și nu mă supăr dac-atunci jăli-veți
Pe orice muritor care s-ar stinge.
Că pentru bieții oameni numai una

E cinstea cea din urmă: să-ți tai părul
Și pe obraz să lași să-ți curgă lacrimi.
Doar a pierit și frate-meu, și n-a fost
În oaste cel mai nebărbat din Argos.

Vei fi știind-o tu. Eu niciodată
Nu fui cu el și nu-l văzui. Se zice
Că pe-Antiloh nu-l întrecea nici unul
În repejune și-n războinicie.”

Bălanul Menelaos îi răspunse:
„Iubitul meu, grăit-ai tot ce poate
Grăi și face-un om cu cap și-n vârstă
Mai naintat ca tine. Nu mă miră;
Ca fiu al unui tată cum e Nestor,
Tu cugeți sănătos. Se vede lesne
Vlăstarul unui om pe care Joe
L-a fericit ca soț și ca părinte,
Că-i dete necurmată bucurie,
Tihnit să-și ducă greul bătrâneții
În casa lui și feții lui să fie
Întregi la minte și-osebiți în arme.
Lăsăm dar la o parte tânguirea
Cu care-am început și să ne punem
Din nou la cină. Apă să ne toarne
Din nou pe mâni. De povestit e vreme
Și mâne între Telemah și mine.”

Așa vorbi, iar harnica lui slugă
Asfalion pe mâni le toarnă apă,
Și dâșii la bucatele gătite
Încep să-ntindă mânilor grăbite.

Atunci Elena-avu o altă grijă:
Pe loc prelinse-n vinul lor de masă
Un leac ce-alină orice dor și jale,
Un balsam uitător de orice rele.
Oricine înghițea din el când vinul
L-amesteca cu apă într-o cană,
În ziua aceea nu-și uda obrazul
Cu stropi de plâns, să fi murit chiar mama
Ori tatăl lui, ba chiar naintea-i
Cădea zdrobit un frate-al lui sau fiul
Și el vedea sfârșitul lor cu ochii;
Așa de bune, măestrite daruri
Avea Elena date de soția
Lui Tonos, Polidamna din Egipt,

Pe unde țărna darnică-n bucate
Dă multe buruieni de leacuri bune
Și rele laolaltă amestecate
Și oamenii mai mult decât oriunde
Sunt iscusiți lecuatori de boale,
Căci ei se trag într-adevăr din Peon,
Vindecătorul zeilor. În urmă,
Când puse leacul și-ndemnă să toarne
În cupe vinul, cuvântă Elena:
„Nălțate Menelaos și voi fiii
Vestiților viteji, de bună seamă,
Ca unul care poate toate cele,
Dă Joe bun și rău pe lumea asta,
Când unuia, când altuia. De-aceea
Ședeți acum de ospătați în sală
Și vă înveseliți de o poveste,
Căci potrivite lucruri vă voi spune.
Eu n-aș putea să-nșir, să spun anume
Ce lupte-a dus netemător Ulise,
Dar iată una ce-ndrăzni să facă
La Troia, unde-avurăți voi aheii
De furcă mult. Tot trupul și-l slujise
Rănindu-se și îmbrăcat în zdrențe,
În chip de rob, se furișă-n cetatea
Vrăjmașilor și, prefăcut, Ulise
Părea un cerșetor, cu totul altul
De cum era el la corăbii. Astfel
Se furișă-n cetate, iar troienii
Nu-l bănuiau de loc. Doar eu pe dânsul
Îl cunoscu, așa tiptil cum fuse,
Și-l întrebam; el s-ascundea istețul,
Dar când pusei să-l spele și să-l ungă,
Și-l îmbrăcai și mă jurai temeinic
Că nu-l voi da de gol până ce dânsul
Nu va sosi-ntre corturi la corăbii,
Ulise-atunci și-a dat pe față taina.
Pe mulți troieni cu sabia răpuse
Și se întoarse între-ahei și-aduse
Atâtea știri. Femeile troiene
Cu hohot se boceau, dar eu în mine
Mă bucuram, căci m-apucase dorul
De-ntors acasă și-mi plângeam orbirea
Ce Venera-mi dăduse, când la Troia

Ducându-mă departe de-a mea țară,
Mă-nstrăină de fata mea, de casa
Și de bărbatul meu, desăvârșitul
De bun și de frumos și de cuminte.”

Adause la asta Menelaos:

„E drept ce-ai spus tu despre el, femeie.
În viața mea am încercat și mintea
Și sfatul multor oameni mari și-umblat-am
Pe lume mult, dar nu-mi văzură ochii
Nanicând un om așa cum fu Ulise.
Să vezi ce faptă mai făcu și alta
El, vajnicul bărbat, odinioară
În calul cel de lemn cioplit, alături
De noi, de toți frunțașii cei din Argos,
Când aduceam troienilor pieire.
Venit-ai tu atunci la noi, acolo,
Mânată de vreun zeu ce-a vrut să deie
Troienilor izbânda. Te-nsoțise
Și Deifob cel arătos ca zeii,
De trei ori ocolit-ai matahala
Scobită pipăind-o și pe nume
Strigat-ai pe danai, pe toți frunțașii
Ascunși în cal și îngânat-ai glasul
Soției fiecărui dintre dânșii.
Eu care stam la mijloc cu Tidide
Și cu Ulise glasul ți-auzirăm.
Dam zor atunci și eu și Diomede
Să năvălim afară sau îndată
De-acolo să răspundem, dar Ulise
Ne-a potolit și ne-a-nfrânat năvala.
Atunci tăcură molcom toți aheii;
Anticlos, singur, mai voia să schimbe
Cu tine vorba, dar pe loc Ulise
Cu mâni vânjoase i-astupase gura
Și ne feri de pacoste, țiindu-l
Așa într-una până ce Minerva
De noi atunci te-a depărtat pe tine.”

Mintosul Telemah la asta zise:

„Nălțate-Atrid, stăpânitor de oameni,
E și mai dureros că toate-aceste
Pe el de soartă crudă nu-l scutiră,
Și nu l-ar fi scutit, de-avea Ulise
Chiar inimă de fier. Dar hai să mergem

Să ne culcăm în pat, ca noi pe urmă,
Dormind, de-odihnă dulce s-avem parte.”

Cum zise el, Elena argeiana

La roabe porunci să care paturi
În tindă și să-mpăture-așternuturi
Frumoase porfirii, să-ntindă scoarțe
Și moi velinți de-acoperit să puie.

Iar roabele ieșiră-apoi din sală
Cu facile-n mâni și așternură paturi.

Acolo-i duse pe străini un crainic

Și amândoi în tindă se culcară,
Voinicul Telemah și al lui Nestor

Fecior chipos. Iar fiul lui Atreus

Dormi năuntru-n casele înalte

Și-alătura de el dumnezeiasca

Între femei, cu straiul lung, Elena.

A doua zi, când zorile-nzoriră

Trandafirii, viteazul Menelaos

Din patu-i se sculă și-și puse haina,

Cu sabie-ascuțită se încinse

Și după ce pe dalbele-i picioare

Legă sandale dalbe și din casă

Ieși leit un zeu la-nfățișare,

S-apropie de Telemah și zise:

„Voinice Telemah, ce treabă oare

Te-aduce-aici pe largul spate-al mării?

A ta nevoie ori nevoia obștii?

Să-mi spui tu asta drept.” Iar el răspunse:

„Nălțate-Atrid, stăpânitor de oameni,

Venii să-mi dai vr-o veste despre tata,

Mâncată-i casa-mi, dusă mi-e moșia,

La mine-acasă mișună dușmanii

Ce-mi tot înjunghe oi și boi grămadă,

Sfrunțații pețitori ai mamei mele.

De-aceea vin să-ți cad eu la picioare

Să-mi spui ce știi de jalnica lui moarte.

De s-a-ntâmplat s-o vezi cumva cu ochii

Ori auzit-ai povestind-o altul

Rătăcitor cu el, căci n-a fost nimeni

Născut pe lume mai de plâns ca dânsul.

Să nu mă cruți de milă sau rușine,

Ci spune-aieve ce-ai văzut ca martor.

Eu rogu-te, de ți-a făcut vrun bine

Vorbind sau făptuind viteazu-mi tată
Și s-a ținut așa de vorba-i dată
Odinioară-n Troia, când amarul
Vă copleșea pe toți aheii, adu-ți
Aminte-acum și spune-mi adevărul.”
Adânc oftă și zise Menelaos:
„Hei, Doamne, niște păcătoși și fameni
Ar vrea să doarmă-n patul lui Ulise,
Bărbat așa de vajnic în putere!
Cum dacă cerbul adormindu-și puii
Sugari în cuibul unui leu puternic
Cutreieră păduri și paște iarbă
Pe văi, și când apoi se-ntoarnă leul
La cuibul său, dă puilor o moarte
Năprasnică, la fel Ulise-odată
Zdrobi-va pe mișei. Dă, Doamne Joe,
Tu, Palas și Apolon, ca Ulise
Să fie așa cum fu odată-n Lesbos,
Temeinica cetate, când la sfadă
Sări din loc la Filomelianul,
De se luă la harță el și strașnic
Îl zdupui, și veseli fur-aheii;
Așa să fie când va da odată
De pețitori. Ce moarte fulgerată
Și nunt-amară avea-vor ei cu toții!
Iar despre ce mă-ntrebi și-mi faci rugare,
Nimic n-oi ocoli spre înșelare
La povestit, ci toate câte-mi spuse
Adevărat Proteu, bătrânul mării
Le-oi spune drept, nimic nu voi ascunde.
Deși doream napoi să vin încoace,
M-opriră prin Egiptet încă zeii,
Căci nu le închinaseam jertfe-alese
De boi întregi, că zeii vor de-a pururi
Aminte să-ți aduci de datorie.
Pe marea văluroasă-n dreptul apei
Egiptetul este ostrovul Faros,
Departa ca de-o zi călătorie.
Acolo-i un liman tihnit, pe unde
Corăbierii se-ngrijesc de apă
Și dau pe mare drumul la corăbii,
Pe-acolo douăzeci de zile zeii
Mă-mpiedicau și nu suflau pe apă

Prielnice-adieri însoțitoare
Plutirilor pe largul spate al mării.
Se isprăveau merindele-mi și vlaga
Tovarășilor mei, de n-avea milă
Și nu mă izbăvea de rău acolo
Copila lui Proteu, înfricoșatul
Bătrân al mării, zâna Idotea.
Prea mult se-nduioșă când mă brodise
Pe mal nemernicind pustiu și singur,
Departe de tovarăși care-n jurul
Ostrovului se abăteau cu undiți
Și pescuiau, de-aceea ea și-mi zise:
«Așa copil zănatic ești, străine?
Ori tu te lași voios și-ți place astfel
Să stai tânjind? Că doar de multă vreme
Stai pironit aci-n ostrov și nu poți
Să-i dai de capăt răului, și-ortacii
De foame ți se istovesc.» La asta
Eu i-am răspuns: «Oricine ești, zeiță,
Mărturises că nu de bunăvoie
Rămân aici; voi fi greșit pesemne
Naintea domnitorilor din slavă.
Dar spune-mi – zeii doar știu bine – care
Nemuritor mă stânjeni pe mine
Și calea mi-o-ngrădi și nu mă lasă
S-o iau napoi pe marea cea pescoasă?»
Așa-ntrebai, și ea-mi răspunse-ndată:
«Rosti-voi numai adevăr, străine.
Colind-aici un zeu bătrân de mare
Neșelător, Proteus Egipteanul,
Ce știe toate-adâncurile mării
Și e supusul lui Neptun. Se zice
Că el e tatăl meu și născătorul.
Pândind aici, de poți să-l prinzi pe dânsul,
Ți-ar lămuri tot drumul cât de mare-i
Și cum pe apă să te-ntorci în țară.
Și ți-ar mai povesti, de vrei, mărite,
Ce bun și rău ți s-a-ntâmplat acasă
De când bați cale trudnică și lungă.»
Așa-mi vorbi, și eu zisei din parte-mi:
«Arată-mi mie cum să pun eu mâna
Pe zeul cel bătrân, că poate dânsul
De mine s-ar feri și-i anevoie

Un om pe-un zeu săbiruie vreodată».
Așa-i vorbii, și ea pe loc răspunse:
«Voi spune drept și apriat, străine.
Când soarele de-amiazi e-n cruci și adie
Zefirul, zeul moș atunci răsare
De unde stă ascuns sub valuri negre
Și merge de se culcă pe sub peșteri.
Și focle-n duium adorm în juru-i,
Prăsila vederoasei zâne-a mării,
Ieșind din hău și răspândind duhoare
Nesuferită din străfund de mare.
Chiar mâne-n zori de zi te duc și-acolo
Te pun la pândă. Tu alege-ți bine
Trei soți mai inimoși de la corăbii.
Să-ți spun ce-apucături are bătrânul:
La început el va umbla-ntre foc
Și le va număra. Iar când pe toate
Le-a socotit și le-a văzut de-a rândul,
El are să se culce printre ele
Ca un păstor în mijlocu-unei turme.
Voi, cum îl veți vedea lungit acolo,
Să v-aruncați asupra lui cu sila
Și să-l opriți din răspuți în clipa
Când el s-ar repezi și-ar da să fugă;
Va încerca el fel și chip să scape,
Se va preface-n orișice făptură
De pe pământ, și-n foc și chiar în apă.
Să nu-l slăbiți, cuprindeți-l mai zdravăn.
Dar când o să te-ntrebe el pe tine,
Luându-și chipul ce-l avea nainte,
Când s-a culcat, pe loc, atunci, viteze,
Desprindeți pe bătrân și dați-i drumul
Și-ntreabă care zeu te prigonește
Și cum să te întorci napoi pe mare.»
Așa grăind, ea se cufundă-n valuri.
Eu merg pe prundul de pe mal la vase
Cu inima nespus de tulburată
Și când ajung la vasul meu, la mare,
De cină mă-ngrijesc și peste noapte
Culcându-ne dormim pe mal. De-acolo,
A doua zi, când se iviră zorii
Trandafirii, o iau pe prundul mării
Cea lată-n căi, mă rog de zei fierbinte

Și iau cu mine trei aleși tovarăși,
Pe cei mai îndrăzneți. Zeița, care
Se cufundase-n mare, din afundul
De ape aduse patru piei de foc
Abia jupite toate, și cu ele
Se-ncumetă pe tatăl ei să-nșele.
Și după ce săpă în prund culcușuri,
Șezu și ne-așteptă pân'ce venim
La ea, de tot aproape. Dup-aceea
Pe rând ne culcă ea în gropi și-așterne
Deasupra fiecărui câte-o piele.
Dar groaznic ne-ar fi fost atunci pânditul,
Că prea de tot ne otrăvea mirosul
Ucigător al focelor de mare,
Că cine poate să se culce-alături
De-o lighioan-a mării? Dar zeița
Un mir dumnezeiesc, nespus de dulce,
Ne-aduse și sub nasul fiecărui
Ni-l puse ea și-mprăștie duhoarea
De la lighioane. Toată dimineața
Răbdarăm noi acolo și-adăstarăm.
Ieșiră droaie focile din mare
Și când pe țarm în șir se cuibăriră,
Ieși-n amiezi din mare și bătrânul.
Găsește rotofeiele de foc,
Pe toate le colindă, face seama.
Întâi pe noi ne numără-ntre ele
Și nici nu bănuie-nșelătoria.
Se pune-apoi și el pe jos și-adoarme.
Dăm țipăt noi atunci, sărim la dânsul
Și-l încleștăm cu brațele. Iar moșul
Nu-și uită meșteșugul vicleniei.
Întâi se face leu bărbos, pe urmă
Ba un balaur, ba gligan, ba pardos,
Ba pom înalt, ba apă curgătoare.
Noi nu-l slăbim de loc, îl ținem zdravăn
Și cu-ndârjire. El, sătul la urmă
De multele-i năzdrăvănii, mă-ntreabă:
«Dar cine, Atride, s-a vorbit cu tine
Să stai pândind și să m-apuci cu sila?
Ce vrei tu de la mine?» Zic din parte-mi:
«Tu știi, bătrâne. Ce te faci că nu știi
Și mă întrebi? Că doar de multă vreme

Stau ținut aci-n ostrov și nu pot
Să iscodesc un mijloc de scăpare
Și-mi lânchezește inima. Dar spune-mi,
Ca zeu care știi toate, oare cine
Din zeei toți mă-mpiedică pe mine
Și calea-mi stăvili și nu mă lasă
La-ntorsul meu pe marea cea pescoasă?»
Așa-i zisei, iar el pe loc răspunse:
«Tu trebuie-nadins s-aduci lui Joe
Și zeilor ceilalți frumoase jerfe
Și-apoi să pleci ca să ajungi în țară
Mai repede călătorind pe mare.
Doar nu ți-i dat să vezi pe-ai tăi de-acasă,
Și nici conacul, nici a ta moșie,
Nainte de-a te-napoia la râul
Purces din cer, Egiptul, și-a face
Mărețe jertfe sfinte de o sută
De boi nemuritorilor din slavă,
Doar astfel îți vor da dorita cale.»
Așa-mi grăi, și inima-mi se frânse
La sfatul lui de-a merge iar pe mare
Drum lung și-anevoios către Egipt,
Și totuși răspunsei: «De bună seamă
Voi face așa cum tu mă-nveți, bătrâne.
Dar spune-mi drept și lămurește-mi mie:
Sosiră-acasă teferi toți aheii
Pe cari în viață i-am lăsat la Troia
Când am plecat în țară eu cu Nestor?
Ori mai pieri de moarte crudă vreunul
La-ntoarcerea-i pe mare sau la sânul
Prietenilor lui după-ncheierea
Războiului?» Iar el așa-mi-răspunse:
«De ce mă-ntrebi de asta tu, Atride?
Nu-i bine-a ști și a-mi cunoaște gândul;
Mă tem că-ndată vei începe a plânge
Cum auzi-vei toate de-amănuntul,
Că mulți pieriră, mulți din ei scăpară.
La-ntors muriră două căpetenii
Din cele mai fruntașe-ntre aheii
Cei ferecați în arme de aramă;
Tu-i știi pe cei care căzură-n luptă.
Mai este unul viu, oprit pe mare.
E Aias, cel care pieri cu flota.

Întâi Neptun l-apropie de Gira,
Nămornicele stânci, și de talazuri
El l-a ferit. Și-ar fi scăpat de moarte,
Cu toată ura ce-i purta Minerva,
De nu rostea cuvinte nenfrânate
În marea lui orbire. Se fălise
Că peste voia zeilor va trece
Nevătămat și sigur largul mării.
Neptun atunci cum i-auzi trufia,
Îndată cu mâni tari luând tridentul,
Din răspuțeri izbi în stânca Girei
Și-o despică în două, iar o parte
Rămase tot pe loc; bucata ruptă,
Pe care-ntâi în marea lui orbire
Se împlântase-Aias, de-a fost pe urmă
Purtat pe valul mării nesfârșite,
Adânc se cufundă. Și astfel dânsul
Pieri-necat în unda cea sărată.
Iar fratele-ți la-ntoarcerea-i cu flota
Se smulse într-un fel de la pieire,
Că-l izbăvi Junona cea-nchinată.
Dar tocmai când era pe-aci s-ajungă
La plaiul nalt Malea, -nvolburarea
Smuncindu-l, îl luă pe-ntinsul apei,
De tot ofta din greu, până la capul
Ținutului, pe unde mai nainte
Ședea Tiest și-acum avea locașul
Feciorul său Egist. Dar când la urmă
Întorsul îi păru de-acolo sigur
Și vânt prielnic îi suflară zeii
Și tot sosi cu oastea lui acasă,
Cu drag își puse el picioru-n țară
Și-și sărută îmbrățișând pământul.
Și multe lacrimi calde-i picurară
Din ochii lui, când el văzu olatul
Dorit al lui. Dar îl zări străjerul
Cel așezat pe foișor de însuși
Egist vicleanul pentru-a lui pândire
Și căruia îi juruise plată
De doi talanți, așa că el tot anul
Stătea veghind, ca nu cumva viteazul
Pe neștiute să pătrundă-n țară
Și cu putere de război să vie.

Se duse-atunci la domnul său iscoada
Să-i dea de veste, iar Egist îndată
Urzi cea mai vicleană cursă. Alese
Vreo douăzeci de oameni pe sprânceană
Și la pândiș i-ascunse; pe de alta
Orându-i la curtea lui un praznic.
Apoi purcese cu alai de care
Spre a pofti pe craiul Agamemnon
Cu gând nelegiuit. L-aduse acasă
Pe el care nimic nu bănuise
Și după ospătare îl ucise
Cum cineva ucide-un bou în staul.
Și nu rămase nici un om din soții
Lui Agamemnon și Egist, cu toții
Pieriră prin palat.» El asta-mi spuse
Și-mi fu zdrobită inima. Pe prunduri
Lăsându-mă plângeam; mi se scârbise
De viață și de-a soarelui lumină.
Când fui sătul de plâns și zbuciumare,
Mi-a zis nemintătorul moș al mării:
«Dar nu mai plânge-așa mereu, Atride,
Nimica doar nu folosim cu plânsul.
Ci caută s-ajungi mai iute-n țară:
Ori viu găsi-vei pe Egist ori poate
Orest l-o fi răpus pe el nainte,
Și tu poți fi de față la-ngropare.»
Așa-mi vorbi, și inima-mi bărbată
Se-nvioră, cu toat-a mea mâhnire.
Și mai rostii cuvinte zburătoare:
«Știu soarta celor doi viteji acuma,
Dar spune-mi de celalt care-i pe mare
Ori a murit, căci voi s-aud de dânsul,
Deși mă doare». Iar Proteu răspunse:
«E fiul lui Laerte din Itaca.
Eu l-am văzut cu ochi scăldați în lacrimi,
Într-un ostrov, în casele zeiței
Calipso, care-l ține cu de-a sila.
Nu poate-n țară el napoi să vie,
Că n-are vase cu lopeți și oameni
Să-l ducă-n spatele întins al mării.
Dar ție, preamărite, nu ți-e scrisa
Ca orice om să mori de moarte-n Argos.
Trimis vei fi de zei la capul lumii,

Pe câmpii Elizèi, pe unde şade
Bălanul Radamantis, unde omul
Trăieşte mai ferice, că nu-i ploaie
Şi nici ninsoare, nu-i nici iarnă lungă,
Ci pururea suflare lină-adie
Din Ocean şi mângâie pe oameni,
Căci tu ai pe Elena de soţie
Şi ei te țin de ginere-al lui Joe.»
Aşa vorbind, el se cufundă-n valuri.
Eu merg pe prundul de pe mal la vase
Cu inima nespus de tulburată.
Şi când sosesc la vasul meu, la mare,
De cină mă-ngrijesc, şi peste noapte
Culcându-ne, dormim pe malul mării.
A doua zi, când se iviră zorii
Trandafirii, întâi de pe prundişuri
Corăbiile împinserăm pe mare,
Catargul ridicarăm la corăbii
Şi-ntinserăm vintrele. Lopătarii,
Suind apoi, se puseră pe laviţi.
Şi stând acolo-n şiruri, începură
Să bată cu lopeţi albastra mare.
Şi iar oprii corăbiile-n apa
Egiptului, râu purces din slavă,
Şi-acolo închinai jerfiri de-o sută
De boi întregi. Şi după ce eu astfel
Am potolit a zeilor mânie,
Am movilit mormânt lui Agamemnon
Ca numele-i neasfinţit să fie.
Acestea isprăvind, pornii pe mare.
Iar zeii vânt prielnic îmi suflară
Şi repede mă petrecură-n ţară.
Dar hai şi mai rămâi la mine-n casă
Ca oaspe-al meu, să se-mplinească-ncalte
Vro unsprezece, douăsprezece zile.
Cu bine-atunci napoi te voi trimite,
Ți-oi face parte din frumoase daruri,
Trei cai şi o teleagă lustruită.
Ba şi-un potir frumos, să-nchini cu dânsul
La zeii care-ntorsul meu grăbiră.”
Isteţul Telemah răspunse: „Atride,
Să nu mă ții pe-aici mai multă vreme.
Un an întreg aş sta voios la tine

Și nu m-ar prinde dor de-ai mei, de-acasă,
C-așa mi-e drag s-ascult a ta comoară
De spuse și de povestiri. Dar soții
Nerăbdători m-adast-acum la Pilos,
Căci prea m-ai zăbovit pe-aici la tine.
Iar darul ce mi-l dai, odor să fie
De pus deoparte. Nu pot duce caii
La mine-n țară;-i voi lăsa la tine
Să fie-aici podoaba țării tale,
Căci tu domnești pe o câmpie-ntinsă
Cu mult trifoi și grâu, ovăz și cimbru
Și orz îmbelșugat. Iar în Itaca
Nu-s mari întinderi, nu e vreo livadă,
Ci-i loc de pășunat numai de capre
Și prea-i nălțime ca să pască stave,
Că nu-i nici un pământ încins de mare
Bun de livezi și de umblat cu caii,
Și mai presus de toate-așa mi-i țara.”
La vorba lui zâmbi voios Atride,
Cu mâna-l netezi și iar îi zise:
„Se vede după felul cuvântării,
Copilul meu, că ești de viță naltă.
Schimba-voi darul. Lesne o pot face.
Ți-oi dărui cel mai de preț și mândru
Din multele-mi odoare ce-am în casă.
Ți-oi da o cană bine făurită,
De-argint e toată, gura ei de aur,
Lucrarea lui Vulcan. Mi-a dăruit-o
Fedim, viteazul domnitor din Sidon,
Când eu, trecând la-ntoarcerea-mi pe-acolo,
În gazdă mă primi. Vreau scula asta
Eu ție să ți-o dau.” Așa-mpreună
Vorbiră ei, în vreme ce mesenii
Intrară la conac și oi mânară
Și-aduseră și vin din cel mai tare.
A lor neveste cu marama dalbe
Purtau în coșuri pâni. Și astfel dânșii
Se îngrijeau de-ospățul lor la curte.
Iar înaintea curții lui Ulise
Stau petrecând și azvârlind cu discul
Și lancea peșitorii pe loc neted,
Pe unde-și lăfăiau nerușinarea;
Doar Antinou și Evrimah cel mare,

Fruntașii peșitorilor, feciorii
Cei mai de neam, ședeau pe jos când fiul
Lui Noemon s-apropie de dânșii
Și începu pe Antinou să-ntrebe:
„O, Antinou, știm noi sau nu când vine
Din Pilos fiul lui Ulise? Dânsul
Cu vasul meu plecă, și mie acuma
Mi-ar trebui călătorind pe mare
Să merg pe la Elida, c-am pe-acolo
Douăsprezece iepe supte încă
De muli nedomoliți și buni de muncă;
Vreau să-mi aduc și să-mblânzesc pe unul.”
Așa grăi, iar dânșii se mirară,
Căci nu credeau să fie dus la Pilos,
Ci că petrece în ostrov la țară
Pe lângă turma lui sau cu porcarul.
Întreabă Antinou Eupitianul:
„Dar când plecă și care-i fură soții?
Să-mi spui tu drept. Luă voinici de-ai noștri
Sau robi și-argați de-ai lui? Că doar și asta
Putea s-o facă, și mai spune-mi încă:
Cum ți-a luat corabia? Cu sila?
Ori i-ai împrumutat-o de la tine,
Rugat fiind?” Iar Noemon răspunde:
„I-am dat-o eu așa, de bunăvoie,
Că ce-ar putea să facă orișicine
Când stăruie un om așa ca dânsul
Îngrijorat? Cu greu s-ar da în lături.
Însoțitorii lui sunt oameni tineri,
Fruntași din obște-aleși dintre ai noștri,
Și-n capul lor vedeam pășind pe Mentor
Sau pe un zeu asemenea cu dânsul.
Dar e ciudat că ieri de dimineață
Pe Mentor l-am zărit din nou pe-aicea,
Deși plecase el atunci spre Pilos.”
Așa vorbi, apoi se duse-acasă
La tatăl său. Cei doi rămași acolo
Stăteau mirați în sinea lor trufașă.
Făcură pe ceilalți să înceteze
Din joc și să s-adune laolaltă.
Luă cuvântul Antinou și zise
Mâhnit, cuprins de aprigă mânie,
Cu ochi aprinși, învăpăiați ca focul:

„Vai! Telemah făcu un lucru mare,
Cutezător porni la drum pe ape.
Ne-nchipuiam că nu va fi în stare.
În ciuda noastră-celor mulți, o șterse
El un copil, pe mare-și trase nava
Și din popor alese soți de frunte.
Deci tot mai rău de-acum o să ne fie.
Dar bată-l Cel-de-sus pe el mai bine
Nainte de-a-l ajunge bărbăția!
Voi dați-mi o corabie fugace
Și douăzeci de soți, ca la întorsu-i
Eu calea să-i ațin între Itaca
Și stâncile din Same, la strâmtoare,
Să fac să-i fie-amar călătoritul
Pe mare după tatăl său.” El zise
Și toți se învoiră, se-ndemnară
Și-ndată ridicându-se intrară
În casa lui Ulise. Penelopa
Nu-ntârzie-ndelung până să afle
Ce unelteau în taină peștorii;
O-nștiință doar bunul crainic Medon,
C-afară-n curte le-auzise sfatul
Când planul lor și-l puseră la cale.
Cum merse el prin casă la crăiasa
Să-i dea de veste și păși pe pragu-i,
Așa-l primi cu gura Penelopa:
„De ce mi te trimiseră, o, Medon,
Măriții peștorii? Să spui la roabe
Să lase orice trebi, să cate numai
De masalor? De n-ar ajunge dânșii
Să mai pețească, să petreac-aiurea
Și-aici să fie-acuma cel din urmă
Ospăț al lor! C-aicea vă tot strângeți
Și tot zvântați averea asta multă
Și-mi despoiați băiatul cel cuminte.
N-ați auzit de la părinții voștri,
De când erați copii, ce bunătate
De om a fost Ulise pentru dânșii?
Căci nu nedreptăți-n popor pe nimeni
Vrodată el cu fapta sau cu graiul
Cum fac de obicei stăpânitorii,
Iubind pe unii, dușmănind pe alții.
El nu-și făcu de loc și niciodată

Păcat c-un om. La voi însă se vede
Pornirea și mișelnica purtare,
Că n-aveți mulțumită pentru bine.”
Dar cumpănitul crainic îi răspunse:
„De-ar fi aceasta, doamnă, cea mai mare
Nenorocire! Dar mai este alta
Cu mult mai mare și mai grea, urzită
De pețitori. Ferească cel din slavă
De-a se-mplini! Pe Telemah ei cată
Cu armele-ascuțite să-l omoare
La-ntorsul lui acasă, că el dus e
Să-ntrebe despre tatăl său la Pilos
Și în Lacedemona.” Asta-i zice
Și ea slăbește-n piept și în picioare
Și amuțește-o vreme. I se umplu
De lacrimi ochii, i se stinge glasul
Înfloritor. Într-un târziu întreabă:
„De ce plecă feciorul meu, o, Medon?
Nu-i trebuia să umble în corăbii,
Telegile bărbaților pe mare
Ce bat așa de mult noian de ape.
Ori vrea să-i piară numele din lume?”
Dar socotitul Medon îi răspunse:
„Nu știu, l-o fi urnit vrun zeu ori poate,
De sine îmboldit, plecă la Pilos,
Să-ntrebe dacă tată-său se-ntoarce,
Să afle despre soarta ce-avu dânsul”.
Așa vestind-o, el napoi se trase
Prin casa lui Ulise. Iar crăiasa
De-o crâncenă durere fu cuprinsă,
De nu putu să șadă ea pe scaun,
Măcar că erau multe prin odaie,
Ci se lăsă acolo, chiar pe pragul
Mândreții de cămară și se puse
Pe vaiet tânguios și împrejuru-i
Se văietau și roabele din casă,
Și tinere și mai trecute, toate.
Din greu oftând se plânse Penelopa :
„Luați aminte, fetelor iubite,
Cum Cel-de-sus mi-a dat necazuri mie
Mai multe decât altora născute,
Crescute mari alătura de mine.
Întâi pierdut-am un bărbat în lege,

Cu inima de leu, cu-atâtea daruri,
De nu-i găsești între danai pereche.
De bun îi merse pomina prin Argos
Și prin Helada. Iat-acum din casă
Vântoasele-mi răpiră și pe fiul
Iubit al meu și slava-i mistuiră
Și nu știi când el plecă în lume.
Hainelor, nici voi n-avurăți grijă
Din pat să mă sculați, știind prea bine
Că el porni spre vasul lui la mare.
De-aș fi știut cumva c-avea să plece,
El negreșit ar fi rămas la mine,
Cu toată graba lui, sau după dânsul
M-ar fi lăsat pe mine moartă-n casă.
Dar alergați, chemați-mi pe moș Doliu,
Pe omul meu ce mi-l dăduse tata
Când am venit aici, îngrijitorul
Grădinii mele cu pomet. Mai iute
Să meargă el să spuie-aceste toate
La socrul meu Laerte. Poate dânsul
Să-nchipuie un mijloc și să vie
De-acolo să se jăluie pe față
La tot poporul care vrea și lasă
Să piară neamul lui și-al lui Ulise.”
Luă cuvântul maica Evriclea:
„Nevastă dragă, poți cu nendurare
Să mă omori sau să mă cruți în casă,
Eu tot mărturisi-voi adevărul.
Știussem toate și-i dădui ce dânsul
Îmi porunci, și pâne și vin dulce,
Dar mă făcu grozav să jur nainte
Că nu ți-oi spune până ce n-or trece
Așa ca la vr-o douăsprezece zile
Sau până ce pofti-vei tu să afli
De dusul lui, ca nu cumva cu plânsul
Să ți se strice fața ta frumoasă.
Dar tu-mbăiată și-mbrăcată-n straie
Curate și de șerbe însoțită,
Te suie-n casa ta de sus și-acolo,
Născutei sfinte din ceresc părinte,
Zeitei Palas roagă-te, că poate
Chiar de la moarte fiul să ți-l scape,
Ci nu mai amărî pe necăjitul

Moșneag Laerte. Nu cred doar ca zeii
Așa de mult să dușmănească neamul
Odraslei lui Arcesiu. Mai trăi-va
Din el vreunul care să mai ție
Și curtea și mănoasa lui moșie.”
Așa-i vorbi. Și doamn-atunci bocitul
Și-l mulcomi, și-opri din ochi plânsoarea.
Se scald-apoi, se-mbracă în veșminte
Curate și, de șerbe însoțită,
Se suie-n casa ei de sus. Își pune
În coșu-i orz și-ncepe-așa rugarea:
„Ascultă-mă, tu, fiică neînvinsă
A zeului ce poartă vijelia!
De ți-a jerfit vrodată buturi grase
De boi și de berbeci Ulise-acasă,
Mai adu-ți tu aminte-acum și scapă
Pe fiul meu iubit și ocrotește-l
De pețitorii cei haini și-obraznici.”
Rosti și dete-un țipăt de durere
Și rugăciunea i-auzi Minerva.
În vremea asta în umbrita sală
Benchetuiau cu zgomot pețitorii.
Zicea cutare din trufașii tineri:
„De bună seamă-acum ne face nuntă
Crăiasa mult-pețită. N-are știre
C-am pus la cale-a fiului său moarte.”
Așa râdeau, dar nu știau sfârșitul
Urzirii lor. Iar Antinou le zise:
„Abrașilor, feriți-vă-mpreună
De orișice cuvinte-ncumetate,
Să nu vă spuie cineva prin casă.
Dar hai tăcuți sculându-ne să mergem
Ca noi să facem cum ne-a fost vorbirea
Plăcută tuturor.” Astfel zise
Și-alese douăzeci de oameni zdraveni.
Porniră spre corabia cea iute
Pe prundul mării. Mai întâi dădură
Corabia spre afundișul apei,
Catargul ridicară și-mpânziră;
Trecură toate vâslele-n curele
Pe rând, lățiră albele vintrele
Și duseră-ale vasului dichisuri
Strădalnicii năieri. Opriră nava

Pe larg. Apoi pe mal ei toți ieșiră.
Cinară și-așteptară să-nnopteze.
Iar înțeleapta Penelopa-n catul
De sus al casei se culcă flămândă.
Ea nu-mbucă și nu bău nimica,
De grija ce o tot rodea, de scapă
De moarte fiul ei ori o să fie
Răpus de pețitorii cei obraznici.
Cum stă îngrijorat un leu când leota
De vânători vicleni îl împresoară,
Așa ea se zbătu până ce somnul
Cel molcom îi veni, și-n pat se-ntinse
Și, adormind, se destinse întreagă.
Minerv-atunci închipui și alta:
Ea plăsmui o umbră, o femeie
Asemenea copilei lui Icariu,
Iftima cea-nsoțită cu Eumelos,
Locuitor în Fera, și-o trimise
La curtea lui Ulise ca s-aline
Suspinele și lăcrimosul vaiet
Al tristei, tânguioasei Penelopa.
Se furișă-n iatac pe la cureaua
De la zăvor, stătu la cap și-i zise:
„Dormi, soră, tu, mâhnită Penelopa?
Dar nu te vor lăsa pe tine zeii
Huzuritori să plângi și să te smicuri
Că tot are să-ți vie-acasă fiul,
Doar nu păcătui el cu nimica.”
Răspunse Penelopa cea cuminte,
Ferice dusă pe tărâm de vise:
„De ce-ai venit aici, iubită soră?
În casa mea tu n-ai fost înainte,
Că prea de tot departe ți-i locașul.
Mă-ndemni să potolesc în mine-obida
Și multele necazuri ce m-apasă,
Că-ntâi pierdut-am un bărbat în lege,
Cu inimă de leu, cu-atâtea daruri,
De nu-i găsești între danai pereche.
De bun îi merse pomina prin Argos
Și prin Helada. Acum plecă și fiul
Iubit al meu, plecă în vas pe mare,
Un biet copil neînvățat cu greul
Și nepurtat prin adunări de oameni.

De-aceea eu și-l plâng mai mult pe dânsul
Decât pe tatăl său. Mă tem și tremur
Ca nu cumva s-o pată ori în țara
Pe unde-i dus anume, ori pe mare,
Că mulți dușmani îl pasc și-i vor pieirea
Nainte de-a sosi la el în țară.”
Dar prizărita umbră-i zise iară:
„Tu fii pe pace, n-avea nici o grijă,
Căci fiu-ți e-ntovărășit în cale
De un ocrotitor așa de mare
Și de puternic, c-ar dori oricine
Să-l aibă-alături; e zeița Palas.
Ea se-ndură de plânsetele tale
Și mă trimise-acum să-ți dau de știre.”
Răspunse Penelopa cea cuminte:
„De ești o zeităte și-auzit-ai
Al zânei grai, mai spune-mi încă una:
Mai viețuiește bietu-mi soț Ulise
Și vede înc-a soarelui lumină?
Sau este mort și dus pe ceea-lume?”
Din nou răspunse sarbăd-arătare:
„Nu pot să-ți spun de mai trăiește-anume
Ori este mort, că-i prost vorbitu-n dodii”.
Așa grăind, pe la zăvorul ușii
Cu-a vântului suflare se strecoară.
Din somn se scoală fiica lui Icariu
Înviorată, că-n puterea nopții
Așa curat i se sfetise visul.
Iar pețitorii se-ncorăbیارă
Și apucară umeda cărare
Voind în cale zilele să-i curme
Lui Telemah. Se află-ntre Itaca
Și Same cea cu mal stâncos la mijloc
Un mic ostrov ce-Asteria se cheamă
Și are el limanuri cu intrare
Din două părți, de-adăpostit corăbii;
Pândind acolo-l adăstau aheii.

Cântul V

Din patul luminatului Titono
Zeița dimineții răsărise
Spre-a lumina nemuritori și oameni.
Atunci făcură zeii sfat, în frunte
Cu Joe care bubuie-n văzduhuri
Și nu-l întrece nimeni în putere.
Luă Minerva între ei cuvântul
Și începu a înșira mulțimea
De suferinți răbdate de Ulise,
Căci nu uita, ci-i tot păsa de dânsul
Că sta ținut acasă de Calipso.
Și zise-așa Minerva: „Tată Joe
Și zeilor ceilalți, voi fericiții
Și pururii, de-acum să nu mai fie
Vrun domn stăpânitor pornit spre bine
Și cruțător și blând și cu dreptate,
Ci veșnic rău, tiran și fărdelege.
Căci iată cum a fost uitat Ulise
De toți supușii lui, cu care dânsul
A fost așa de bun ca un părinte.
El pătimește rău și zace bietul
Într-un ostrov în casele zeiței
Calipso, care-l ține cu de-a sila,
De nu se poate napoia în țară,
Căci n-are năvi, nici lopătari să-l ducă
Pe spatele cel necuprins al mării.
Și unde pui că umblă să-l omoare,
La-ntorsul lui acasă, peștorii
Pe fiul lui, care s-a dus să-ntrebe
De tatăl său, să capete vreo știre
La sfântul Pilos și-n Lacedemona.”
Dar Joe furtunosul îi răspunse:
„Ce vorbă ți-a scăpat din straja gurii,
Copila mea? N-ai pus chiar tu la cale
Ca peștorii pedepsiți să fie
La-ntoarcere de mâna lui Ulise?
Pe Telemah petrece-l tu acuma
Cu iscusință, că doar poți, ca teafăr
S-ajungă el în țară și cu vasul
Din cale-i să se-ntoarne peștorii.”

Apoi el zise fiului său Hermes:
„Tu, care ești pe lângă celelalte
Și vestitorul nostru, mergi și spune
Zeitei cea frumos împletoșată
Nestrămutata-mi vrere, ca pășitul
Ulise-acum să se întoarne-acasă
Nepetrecut de zei și nici de oameni,
S-ajungă-n Scheria, mănoasa țară
Ce-o locuiesc feicii, deopotrivă
De fericiți ca zeii, și-unde dâșii
Cu drag îl vor primi dumnezeiește
Și-l vor petrece-apoi c-un vas în țară,
Cu daruri de la ei de-ajuns, cu aur
Și-aramă și veșminte, atât de multe
Cum n-ar fi dobândit el niciodată
Chiar dacă neatins venea pe mare
Cu partea lui de pradă de la Troia.
Căci e merit s-ajungă el să-și vadă
Pe-ai lui și casa-i naltă și moșia.”
Așa el porunci. Iar Hermes solul
Ceresc ascultă. Pe picioare-ncalță
Sandale dalbe veșnice de aur
Cu care el se poartă tot ca vântul
Pe apă, pe uscat fără hotare,
Ia varga lui cu care după voie
Pe oameni îi adoarme și-i deșteaptă
Din somn, și zboară-apoi deasupra țării
Pièria, din slăvi se lasă-n mare
Și-acolo dă o fugă peste unde
Ca pescărelul care-n sânul groaznic
Al sterpei mări, tot pescuind, își moaie
Aripa deasă-n sărătură; astfel
Și Hermes se purta pe mii de valuri.
Iar când sosi aproape de ostrovul
Cel depărtat, se repezi din apa
Cea viorie pe uscat și merse
La peștera cea mare, unde zâna
Sălășuia, și o găsi în casă.
Jăratice mare-ardea în vatră. Lemne
De chedru și de tuia ce se taie
Ușor, în vatră-arzând, mireasmă dulce
Împrăștiau departe-n tot ostrovul.
La stătive, lucrând o pânzetură,

Țesea zeița-n casă c-o suveică
De aur și cânta cu-atâta farmec.
Iar peștera-mprejur era cu totul
Împădurită. Înfloreau puternici
Arinii, plopii, chiparoșii negri,
Mirositori. Și-acolo zburătoare
Se cuibăreau, ba huhurezi, ba ulii,
Ba ciori limboase ce trăiesc pe mare.
Iar mai încolo podidea în jurul
Boltitei peșteri spornică-n putere
O vie-nstrugurită. Și din patru
Fântâni zidite-aproape-n șir și-ntoarse
Cu fața osebit, curgea o apă
Cu totul limpede;-nverzeau alături
Și-ntinse umede livezi cu țelini
Și toporași. Privind mândrețea asta,
Și-un zeu putea să stea uimit în față-i
Înveselindu-și sufletul și ochii.
Acolo stând se minuna și Hermes.
Și după ce cu drag privi la toate,
Intră de-a dreptu-n peștera cea largă.
Cum îl văzu ea, floarea-ntre zeițe,
Calipso-l cunoscu pe el, căci zeii
Ușor se pot cunoaște laolaltă,
Oricât ar fi cu casa lor departe.
Dar nu-ntâlni năuntru pe Ulise.
El sta pe mal jălind ca și nainte
Și sfâșiindu-și inima cu plânsul,
Cu gemet, cu dureri. Căta cu ochii
Înlăcrimați spre marea cea pustie.
Pe scaun luciu scânteios poftindu-l
Pe Hermes, astfel întrebă zeița:
„Cinstite, scumpe Hermes cel cu varga
De aur, oare ce-ai venit la mine
Tu care nu prea vii încoace? Spune-mi
Ce gând te-aduce. Voia ta sunt gata
S-o împlinesc, numai de-aș fi în stare
Și dacă s-ar putea-implini. Dar vino
Întâi să te cinstesc ca pe un oaspe.”
Așa-i grăi și-ntinse-o masă plină
De-ambrozie și îi direse roșu
Nectar. Mânca și bea ucigătorul
Lui Argus, zeul vestitor, și-n urmă,

Când el se-ndestulă cu prânzul, zise:
„Pe mine, zeul, tu mă-ntrebi, zeiță,
De ce-am venit la tine. Eu voi spune
Tot adevărul, dacă mi-ai cerut-o.
Cu sil-am fost trimis încoa' de Joe,
Căci cine-ar sta voios să umble-atâta
Întindere pe apa cea sărată?
Și nici măcar nu e pe-aici aproape
Vreun oraș cu oameni care-nchină
La zei prinoase și jertfiri alese
De-o sută de juncani. Dar peste voia
Lui Joe nici un zeu nu-i dat să treacă
Și nici să facă vrerea lui deșartă.
El zice că la tine e bărbatul
Cel mai nenorocit dintre bărbații
Ce nouă ani se războiră-n jurul
Cetății lui Priam. Și dacă-n anul
Al zecelea orașul cuceriră,
Se-ntoarseră napoi, dar ei în cale
Păcătuiră față de Minerva.
De-aceea și asupra lor zeița
Porni furtună grea, cumplite valuri.
Pe el numai l-aduse-ncoace apa
Și vântul. Joe cere-acum din parte-ți
Cât poți mai iute să-l pornești pe dânsul,
Căci nu e dat să piară el departe
De dragii lui, ci e sortit să-și vadă
Pe-ai săi și casa-i naltă și moșia.”
Se-nfioră zeița și-i răspunse:
„Ah, cruzi sunteți, pizmași fără potrivă,
Voi, zeilor ce nu lăsați din pizmă
Pe zâne de a-și lua de soț pe-oricare
Bărbat și-l pot alege din iubire!
Așa a fost odată cu-Aurora,
Când ea cu Orion se însoțise.
Voi cei cu trai tihnit o pizmuirăți
Atâta vreme până ce Diana
Cea preacurată și cu tron de aur,
Ochindu-l în Ortigia, cu blânde
Săgeți ucise pe-Orion. Tot astfel
Când Ceres cea cu plete mândre-odată
Pe-o țelină de trei ori răsturnată
Se-ndrăgosti cu Iasion, învinsă

De dorul ei; cum Joe-a prins de știre,
De sus îndată-l fulgeră pe dânsul.
La fel acum, voi, zeilor, din pizmă
Nu-mi păsuți să fiu cu cine-mi place.
Doar eu îl mântuii după ce Joe
În mijlocul noianului cel negru
Trăsnind îi sparse vasul, și pe talpa
Corăbiei plutea Ulise singur.
Pieriseră toți bunii lui tovarăși,
Pe el numai l-aduse-ncoace apa
Și vântul. Drag mi-a fost și i-am dat hrană
Și-am juruit să-l fac fără de moarte
Și fără bătrânețe cât e veacul.
Dar dacă nici un zeu nu poate-nfrânge,
Nici poate face nemplinită vrerea
Lui Joe și el dinadins o cere
Să plece dânsul, ducă-se pe mare.
Eu nu-l trimit de fel, căci n-am corăbii,
Nici lopătari cu care să-i dau drumul
Pe spatele cel necuprins al mării.
L-oi sfătui voios și n-oi ascunde
Nimic spre a putea sosi cu bine
Și sănătos la el în țară." Hermes
Grăi: „Trimite-l chiar așa, dar iute.
Ferește-te să nu-l întarți pe Joe,
Mi-e nu cumva să tabere pe urmă
Asupra-ți, mânios fiind pe tine.”
Așa zicând, plecă ucigătorul
Puternic al lui Argus. Iar cinstita
Zeiță o porni spre inimosul
Ulise, fiind gata la porunca
Lui Joe. Ea-l găsi pe mal cu ochii
Tot plânși. Tânjind el viața dulce
Și-o irosea și-ofta de dorul țării,
De când se săturase de zeiță.
De-aceea noaptea s-odihnea de silă
Și peste voie-alătura de dânsa,
Căci ea-l voia în peștera cea mare.
Dar peste zi ședea pe mal el singur,
Pe stânci, și se topea de dor, de jale
Și lăcrima cu ochii duși spre largul
Pustiului noian al mării. Zâna
S-apropie de el și-i cuvântează:

„Sărace, nu te mai boci și viața
Nu-ți risipi aici, că eu îndată
Voios te voi trimite. Ia toporul
Și taie lemne mari și întocmește
O plută largă, bate-asupra-i scânduri,
Podește-o sănătos ca să te poarte
Pe-ntunecata mare. Eu într-însa
Ți-aduc bucate, apă și vin roșu
De-ajuns, ca nu cumva pe drum să suferi
De foame și de sete. Ba și haine
Ți-oi da și-ți voi trimite dup-aceea
Prielnic vânt, ca tu s-ajungi în țară
Cu totul neatins, dacă vor zeii
Olimpieni cei mai presus de mine
Când judecă și pun la cale treburi.”

Dar, îngrozit, se-mpotrivi Ulise:
„Tu n-ai gând bun, zeiță, tu vrei alta
Și nu să mă trimiți, dacă-mi spui mie
Să trec pe-o plută tot adâncul mării,
Înfrișoșata, groaznica genune,
Pe unde nu trec nici corăbii negre
Și cumpănite, chiar când bate vântul
Cel priitor. Eu nu mă-ncred în plută
Cu voia ta, de nu te-nduri, zeiță,
Să juri un strașnic jurământ, că alta
Tu n-ai de gând să faci cumva cu mine.”

Zâmbi Calipso, fala-ntre zeițe,
Și-l netezi cu mâna și-i răspunse:
„Ba te înșeli, tu, om în toată firea
Să cugeți și să-mi spui așa prostie.
Dar iată, eu mă jur cu dinadinsul
Pe cer și pe pământ și chiar pe râul
Din iad, care e Stixul, cel mai mare
Și cel mai strașnic jurământ al nostru,
Că alta n-am de gând să fac cu tine.
Ba cuget și te sfătuiesc întocmai
Cum aș gândi să fac și pentru mine
De-ar fi s-ajung la astfel de nevoie.
Că nu sunt fără cale eu și nu mi-e
Nici sufletul de fier, ci plin de milă.”

Așa vorbi și merse ea nainte
Pripindu-se, iar el pășea din urmă.
Când amândoi în peșteră sosiră,

El s-așeză în scaunul din care
Se ridicase Hermes, iar zeița
I-aduse de băut și de mâncare
Din câte feluri gustă muritorii.
Apoi șezu în fața lui Ulise
Și zâne roabe harnic o slujiră
Pe dânsa cu nectar și-ambrozie,
Și începură ei atunci să umble
Cu mânila-ntinsele bucate.
Iar când la masă pofta-și alinară,
Deschise vorba-ntâi frumoasa zână:
„Preaiscusite fiu al lui Laerte,
Ulise, tu, din Cel-de-sus purcese,
Așadar vrei acum să pleci acasă
În țara ta? Dar totuși mergi cu bine.
De-ai ști tu însă cât mai ai să suferi
Nainte de-a sosi la tine-n țară,
Ai sta cu mine-aici în casa asta
Și-ai fi nemuritor, deși duci dorul
Soției tale și-o dorești de-a pururi.
Ce-i drept, o fi ea trupeșă, frumoasă,
Dar nu mă țiu eu mai prejos de dânsa,
Că nu se-ncapă doar între zeițe
Și muritoare-ntrecere nici una
De frumusețe și de măreție.”
Ulise priceputul îi răspunse:
„Nu-mi bănui, zeiță preacinstită,
Că știu și eu deplin că nu-i ca tine
Cumintea mea nevastă Penelopa
De mândră la privit și de-arătoasă,
Căci ea e o femeie muritoare,
Iar tu ești o zeiță fără moarte
Și fără bătrânețe. Dar eu totuși
Mereu doresc și năzuiesc odată
S-ajung la mine, să mă văd în țară.
Și de m-ar bate iar vrun zeu pe mare
Eu voi răbda, doar știu să rabd necazuri,
Căci multe am pățit, răbdat-am multe
Pe valurile mării și-n războaie.
Să fie și-asta una pe deasupra.”
Așa vorbi Ulise cu Calipso.
În vremea asta soarele apuse
Și se-nnoptă. Ei merseră în fundul

Boltitei peșteri, unde se culcară
Și petrecură până ce-adormiră.
A doua zi când se iviră zorii
Trandafirii, Ulise-și puse straiul
Și-și trase mantia pe el. Zeița
Se învăscu în haină mare, albă
Și gingașă, subțire; se încinse
Cu-n brâu frumos de aur și-o maramă
Își potrivi pe cap, iar după asta
Se îngriji de drumul lui Ulise.
Îi dete dar un lung topor de-aramă
Cu două ascuțișuri, c-o mândrețe
De coadă de măslin vârtos legată,
Ușor de mânuit. Apoi o bardă
Cu lemnul bine lustruit și-l duse
La capătul ostrovului, pe unde
Erau copaci mai mari, arinii, plopii
Și brazii nalți până la cer, cu trunchiul
Uscat de tot, călit de multă vreme,
O cherestea ușoară la plutire.
Zeița, după ce-i arată locul
Cu arborii cei mari, se-ntoarse-acasă.
El începu să taie-atunci, și lucrul
Degrabă-l mântui. Cu totul zece
Copaci trânti pe jos și cu toporul
Îi tot ciopli și-i netezi cu barda
Ca meșter și-i obli cu ciripia.
Într-ast-aduse sfredele zeița.
Și grinzile le sfredeli el toate,
Le potrivi pe urmă laolaltă
Și le-nnădi cu scoabe și cătușe.
Pe cât un maistru rotunjește fundul
Unei corăbii largi de marfă, atâta
De largă-și face și Ulise pluta.
Pe deși diregi așază podul cârmei,
Îl pardosește bine cu lungi scânduri,
Cioplește un catarg cu care-mbină
Aninătoarea de vintrele albe,
Și-i face-o cârmă plutei ca s-o mâne
Și cu împletitură de răchită
O-mprejmuie de-a lungul și de-a latul
Ca stăvilar de valuri. Dup-aceea
El grămădește-n fund povară multă.

Calipso-i mai aduce pânzetură
De pânzuit catargul, iar Ulise
Găti cu meșteșug și pânzuitul.
Legă tot felul de frânghii, odgoane,
Și funii de slăbit sau strâns vintrele
Și-și lunecă pe pârghii pluta-n mare.
Așa el a fost gata-n patru zile,
Iar în a cincea din ostrov Calipso
Îi dete drumul, după ce-l lăuse
Și miresmate primeneli îi dase,
Ea-i puse și o utre cu vin negru,
Și un burduf mai mare plin de apă,
Și o traistă umplută cu merinde,
Cu bunătați gustoase de tot felul
Și-i aburi prielnica ei boare.
Voios Ulise pânzele și-nvoaltă,
Se pune-apoi la cârma lui și-ncepe
Cu dibăcie să-și îndrepte vasul.
Nu-i cad o clipă genele-adormite,
Căci ochii-și-are pironiți la stele,
La Cloșca, la Văcarul care-apune
Târziu, la Ursa, poreclită carul,
Vârtelnicul-în-loc și ochitorul
Lui Orion, și care singur este
Neasfințit în Ocean; de-aceea
La stânga lui povățui zeița
Pe căpitan să bată drum pe mare.
Călătorește el vreo zece zile,
Ba încă șapte, și-ntr-a optsprezecea
I se iviră munți umbroși, pământul
Feacilor, pe unde mai aproape
Erau de el, și-i se păru că vede
Un scut apărător pe ceața mării.
Neptun, care venea de la poporul
Etiopian, zărindu-l de departe,
Din munți de la Solimi, plutind pe mare
Mai rău se-ncruntă, dă din cap și-n sine,
„Vai, zice el, de bună seamă zeii
S-au răzgândit acum despre Ulise
Cât eu am stat la etiopi, căci iată
Că el s-apropie și-acum e-n țara
Feacilor, pe unde-i scris să scape
De-amarnica restriște ce-l apasă.

Dar las' că eu i-o fac din nou, s-o simtă
Cu vârf și îndesat." Așa el zice
Și strânge norii, marea cu tridentul
O tulbură, stârnește-o vijelie
De-ncruciate vânturi și cu norii
Uscat și apă-nvăluie,-ntuneric
Se-nalță pân' la cer. Dau iureș Austrul,
Munteanul vâjâind și Băltărețul
Și Crivățul, răscoală munți de valuri.
Slăbi la suflet și-n genunchi Ulise
Oftă și-n sinea lui bărbată zise:
„Vai mie, bietul ! Ce-o mai fi cu mine
Pân' la sfârșit? Că tare mi-este teamă
Să nu fi spus adevărat zeița
Că eu, nainte de-a sosi în țară
Voi pune vârf durerilor pe mare;
Aidoma i se-mplinește spusa.
Vezi ce mai nori împresură tot cerul,
Ce tulburată-i marea și ce vifor
Se-nvolbură suflând din patru unghiuri!
De-acuma-i gata, moarte grea m-așteaptă .
De trei ori și de patru ori ferice
Danaii care la război pieriră
De dragul celor doi Atrizi în Troia!
Muream mai bine și-ncheiam veleatul
În ziua când sodom venind troienii
M-au năpădit cu suliți ferecate,
Când străjuiam la trupul lui Ahile!
M-ar fi-ngropat, m-ar fi slăvit aheii;
Acum mi-e dat să mor așa de jalnic.”
Abia gândi el asta și-un năprasnic
Talaz asupra-i vine cu putere
Grozavă năvălind de sus, și pluta-i
Răzguduie. El e zvârlit departe
De plută și din mâni sloboade cârma,
Catargu-i sparge la mijloc furtuna
Cea vajnică de-mponcișate vânturi
Și-n mare cade mai încolo pânza
Și beldia-i. Stă îndelung sub apă
Ulise-atunci, nu poate să se salte
Deodată de sub valul cel năvalnic,
Îngreuiat fiind de straie, darul
Zeitei. Dar la urmă el răsare,

Din gură-mproașcăunda cea sărată
Ce-i șuruie pâraie de pe creștet.
Nu-și uită pluta el, cu tot necazul,
S-aține-n valuri după ea și-o prinde,
Se pune la mijlocul ei și scapă
De cumpănă. Talazul acum poartă
Încoace-ncolo pluta după vânturi.
Cum toamna duce Crivățul un maldăr
De încâlcit spiniș pe o câmpie,
Așa și pluta-i dusă-ncoace-ncolo
De vânturi pe noian, și ba-i zvârlită
De Austru la Crivăț ca s-o poarte,
Ba e de Băltăreț încredințată
Munteanului pe luciu să-i dea goană.
Îl vede pe Ulise-atunci copila
Lui Cadmus, Ino Leucotea, zâna
Subțire-n glezne, care mai nainte
Era o muritoare, iar acuma
Ea are parte în afundul mării
De cinstea unui zeu. Se-ndură dânsa,
Că-l vede-orbecăind așa pe valuri
Și chinuit, răsare din genune
Și zboară-n chip de scufundar, s-așază
Pe vasul bine-ncătușat și zice:
„De ce te urgisi zguduitorul
Pământului așa grozav pe tine,
Sărmane om, urzindu-ți atât de multe
Nenorociri? Dar capul nu-ți va pune,
Cu toată-nverșunarea lui. Fă însă
Ce-oi spune eu, că-mi pari a fi cuminte.
Dezbracă-te de-aceste haine, lasă
S-o ducă vântul pluta, iar tu-noată
Cu mânilor și năzuie spre țara
Feacilor, pe unde tu scăpa-vei.
C-așa e scris. Dar ia marama asta
Vrăjită de la mine și-o încinge
Sub pieptul tău; să n-ai pe urmă grijă
Că ți se-ntâmplă vreun rău sau moarte.
Dar dacă pe uscat vei pune mâna,
Descinge-o de sub piept și-arunc-o-n mare
Departe, iar tu pleac-apoi încolo.”
Așa grăind, zeița-i dete vâlul
Și s-afundă în marea tulburată

Ca scufundarul și sub valul negru
Se mistui. Îngândurat Ulise
Stătu puțin, oftă și-n sine zise:
„Vai mie! Nu cumva-mi întinde iară
O cursă vreun zeu când mă îmbie
Din vas să mă cobor? Mai bine încă
Să n-o ascult, căci eu văzui cu ochii
Că prea-i departe locul unde-mi spuse
Că voi scăpa. De-aceea fac ce-mi pare
Că-i lucrul cel mai bun; rămân aicea
Să rabd orice durere pân'ce pluta
Se ține încă bine cetluită.
Ci când o fi să mi-o destrame vântul,
Mă pun atunci să-not, că alt nimica
Mai bun de pus la cale nu-mi rămâne.”
Când el așa se frământa cu mintea,
Neptun răpede-asupra lui deodată
O namilă de val boltit și negru,
Și-l mătură pe el. Cum vântul aprig
Suflând răscoală un mănunchi de paie
Și-l spulberă pe câmp încoace-ncolo,
Așa și lemnăria plutei valul
O-mprăștie. Dar s-apucă Ulise
De-o grindă și o călări strunind-o
Întocmai ca un cal de călărie,
Își scoase haina ce-i dăduse zâna
Și grabnic se încinse cu marama,
Se dă pe brânci în mare și se-ntinde
Cu brațele și prinde-apoi să-noate.
Neptun îl vede, dă din cap și zice:
„Mai oarbecă pe mare-așa, mai rabdă
Obidă multă până ce te-apropii
De oamenii cei înrudiți cu Joe,
Că tot socot că n-ai să te mai sature
De pătimit nenorociri”. Cum zice,
El biciuie comoșii cai și-ajunge
La Ege, unde și-are el locașul
Palatul strălucit. În vremea asta
Minerva mai închipuie și alta:
Închise drumul vânturilor toate
Și-orându-i să stea pe loc tot vântul
Și-acasă să se culce; doar pe unul
Dezlănțui, pe Crivățul vifornic

De frânse valu-n fața lui Ulise
Și-i înlesni cărarea spre poporul
Feacilor cei iubitori de vâsle,
S-ajungă neatins de mâna morții.
Nemernic el încă două zile
Și două nopți bătut de valuri dese,
Și-i tot părea că-l paște nenorocul.
Dar când a treia oară zorii zilei
Își răsfirară pletele de aur,
Tăcu vântoica și era pe mare
Senin cu totul și nevânt. Ulise,
Săltat puțin pe-o creastă de talazuri,
C-o repede căutătură-n față
Zări atunci apropiat pământul.
Cum nu mai pot de bucurie fiii
Când tatăl lor înzdrăvenit se scoală
Din patul unde-a tot zăcut și chinuri
De-otravă a suferit de vreme lungă,
Topindu-se de-o boală ce-o iscase
Un duh afurisit, de care zeii
Spre fericirea lor îl lecură,
Așa voios s-arată și Ulise
Când vede-n față-i răsărind uscatul
Și dealuri cu păduri. El tot înoată
Zorind să-și puie pe uscat piciorul.
Iar când era de-acolo depărtare
De-un glas de om, atunci aude dânsul
Un clocot de la mal: vuia talazul
Izbit de stânci, se tot spârgea cu urlet
Îngrozitor și-nspumega tot malul.
Căci nu erau limanuri, nici popasuri
Și-acioale de corăbii, ci doar coaste
De țancuri și de stânci prăpăstioase.
Slăbi la suflet și-n genunchi Ulise,
Oftă și-n sinea lui bărbată zise:
„Vai mie, că-n zadar îmi dete Joe
Să văd pământ neașteptat, căci tocmai
Când străbătui acest noian de ape,
Nu-mi pare nicăiri pe țărm să fie
Un loc pe unde pot ieși din mare.
Răsare-n față-mi zid de stâncărie;
Răsunător acolo muge valul,
Iar lângă țărm afundă este marea

Și nu pot să mă țin pe amândouă
Picioarele, să scap de răul mării.
Să ies mă tem, că m-ar răpi talazul
Și m-ar izbi de-o țuguiață stâncă
Și-mi poate fi zadarnică-ncercarea.
Iar dacă-not pe-alături mai încolo
Să cat liman sau vreo așezătură
Pe mărgenișul mării, mă tem iară
Să nu mă ia vârtejul să mă-ntoarcă
Napai pe larg cu gemet greu din suflet.
Ori nu cumva asupra mea s-asmuțe
Vr-o zeităte din afund de mare
Vreuna dintre multele dihanii
Hrănite de-Amfitrita cea slăvită,
Că prea sunt urgisit de zeul mării.”
Și-n vreme ce el astfel socotise,
Spre capătul stâncos îl duse valul.
Cu trupul rupt, cu oasele zdrobite
S-ar fi ales atunci, dacă Minerva
Nu-i da un gând: cu brațele-amândouă
Se prinse el de un colțan și-acolo
Gemând se greștină până ce valul
Trecu, și el putu să se dezbare.
Dar când se năpusti napoi talazul
Răsfânt, departe-l azvârli-n vultoare.
Precum când caracatița se smulge
Din cuibul ei, se ține de crăcane
Pietriș mărunț, așa de colții stâncii
Lipite stau fâșii de piele ruptă
Din brațele-ndrăznețe-a lui Ulise.
Și-o undă mare-l înghiți pe dânsul.
În ciuda soartei el pieria sărmanul,
De nu-l trezea cu sfatul ei Minerva:
Răzbate sus cu capul din talazul
Cel năpustit spre mal și-o ia de-a lungul
Uscatului și caută el în față-i
Vreun liman sau vr-o așezătură,
Și-noat-așa mereu până ce-apucă
Pe gura unui râu cu ape limpezi.
Și cel mai bun acolo-i pare locul,
Că-i neted, nestâncos, ferit de vânturi.
Cum vede râul curgător în față-i,
Se roagă-așa de el: „Ascultă, Doamne,

Oricare-ai fi. La tine vin, fierbinte
Și mult te rog, dorind să fug de mare,
De ciuda lui Neptun. De cinste-i vrednic
Și chiar din partea zeilor tot omul
Ce rătăcind s-ar milogi la dâșii,
Cum eu acuma, dup-atâtea cazne,
La tine vin și-ți cad smerit la unda
Și la genunchii tăi. Aibi milă, Doamne,
Sunt rugător, cer adăpost la tine.”
Cum l-auzi, stătu din mersu-i râul,
Opri talazul, potoli vârtejul
În față-i și-l adăposti pe dânsul
Pe matca de la gura lui. Ulise
Căzu pe loc de mâni și de picioare,
Puterile-i secaseră pe mare.
I se bolfise trupul, și pe gură,
Pe nas țâșnea dintr-însul sărătură
Acolo, fără glas, fără suflare
Rămase leșinat; îl copleșise
Preamarea-i trudă. Când la urmă prinse
Să mai răsuflă și să-și vie-n fire,
Marama zânei de pe el desprinse
Și-o azvârli pe râul scurs în mare.
Un val puternic o luă cu sine,
De unde-apoi o strânse Leucotea.
S-abate de la râu atunci Ulise,
Prin papură se pleacă și sărută
Pământul drag, dăruitor de hrană
Și, suspinând, așa socoate-n sine:
„Vai mie, ce-o mai fi până la urmă
Și cum să fac? De voi petrece-o noapte
Muncit de griji pe lângă râu, mi-e teamă
Ca nu cumva răcoarea cea haină,
Cu brumă din belșug împreunată,
Viața să-mi răpuie, așa puțină
Și șubredă cum e, de zbuciumată,
Căci boarea nopții de la râu e rece.
De m-aș sui la deal și-n umbra deasă
Sub tufe m-aș culca într-o pădure,
Și frigul m-ar lăsa și osteneala
S-am parte de plăcutul somn, mi-e teamă
Să nu fiu sfâșiat, mâncat de fiare.”
Așa gândi. Și socoti mai bine

Să intre în desişul din pădurea
Crescută pe un grind de lângă apă.
Se tupilă aci sub rămurişul
A doi măslini, din care unul rodnic,
Cellalt sălbatic, nimerise locul
Pe unde niciodată nu răzbise
Nici adiere umedă de vânturi,
Nici raze de la luminosul soare,
Nici ploaie peste tot, așa prin ramuri
Era-ndesit și-mpleticit tufişul
Sub care-aci se oploși Ulise.
Cu mânilor și-ncăpută din frunze
Un bun culcuș, că mult a fost frunzişul
Acolo scuturat pe jos grămadă,
De-ai fi putut acoperi cu dânsul
Doi oameni, ba și trei pe vremea iernii,
Oricât de aspru să fi fost iernatul.
Înviorat, cum îl văzu, Ulise
Se tolăni în pituliș la mijloc
Și-asupra-i movili un strat de frunze.
Cum uneori un om când n-are-aproape
Vecini și stă la capătul de țară
Pe sub cenușă-ascunde un tăciune
Ca sămbure de foc să-i fie-n vatră,
Spre-a nu-și aprinde focul de la alții,
Așa Ulise se-nveli sub frunze.
Pe ochi îi picură atunci Minerva
Un somn plăcut și pleoapele-i închise,
Ca el să se întreme cât mai bine
De greul trudei care-l istovise.

Cântul VI

Așa dormea Ulise, copleșitul
De trudă și nesomn, când iată-n țara
Feacilor se coborî Minerva
Și merse în cetatea lor. Feacii
Nainte vreme locuiau în larga
Hiperia, vecini cu îngâmfații
Ciclopi, care mai tari fiind ca dânsii,
Într-una-i bântuiau. Deci Nausitoos,

Dumnezeiescul domn, de-acolo-i duse
În Schèria, departe de-acei oameni
Iscoditori, cu zid orașu-ncinse,
Zidi locașuri pentru zei, și case
Și-ogoare le-mpărți. Dar el murise
Și-acum domnea cumintele Alcinoos.
La curtea lui se duse-atunci Minerva
Voind s-ajute-ntorsul lui Ulise.
Se furișă zeița în iatacul
Bogat-împodobit, unde-adormise
Domnița Nausicaa, deopotrivă
Cu zânele la chip și la făptură;
Cu ea dormeau, de-o parte și de alta
La ușă, două gingașe-odăiașe
De-o frumusețe dată lor de Grații.
Închise-au fost lucioasele canaturi,
Dar zâna răzbătu ușor și iute
Ca o suflare pân' la patul fetei,
La creștet îi stătu. Și întrupată
Ca fiica lui Dimant, corăbierul
Vestit, cu ea fiind de-o seamă fata
Lui Alcinou, prietenă iubită,
Zeița-i zise astfel: „Nausicaa,
De ce pe tine-așa de lăsătoare
Te făcu mama? Dalbele-ți veșminte
Stau nelăute și ți-i nunta aproape,
Când trebuie și tu să-mbraci mândrețe
De straie și să dai la fel acelor
Care te iau la dânsii; doar cu asta
Câștigi un nume bun în fața lumii
Și faci ca să se bucure părinții.
Să mergem dară la spălat chiar mâne
De timpuriu, de-ndată ce-nzili-va,
Și eu vin să te-ajut ca tu mai iute
Să isprăvești. Știi bine că de-acuma
Tu multă vreme nu rămâi fecioară.
C-au început a te peți frunțașii
Feacilor, feciori de neam ca tine.
Te roagă dar de preamăritul tată
Să-ți fie gata-n zori de zi căruța
Cea trasă de doi muli, să-ți duci podoaba
De-mbrăcăminte, cingători și rochii,
Ca să le speli la râu, că pentru tine-i

Cu mult mai bine-așa decât să umbli
Pe jos, doar prea-i departe de cetate
Spălătoria." Astfel Minerva-i zice
Și pleacă spre Olimp, pe unde zeii
Și-au adăpostul lor de veci, pe care
Nu-l bate vânt, nici ploaie, nici ninsoare,
Ci nepătat de nori plutește-asupra-i
Senin și orbitoare strălucire;
De-aceea și ferice-acolo zeii
Petrec și se desfată ziua toată.
Acolo merse Palas după sfatul
Ce-l dete fetei. Iute dup-aceea
Pe tron de aur zâna dimineții
Ivindu-se, trezi pe Nausicaa.
Pe loc, de vis mirată, dânsa merge
Prin casă vrând părinților să spuie
Dorința ei, și-n sală întâlnește
Pe amândoi, pe mama stând la vatră
Cu roabele și lână porfirie
Torcând; pe tata, tocmai când la ușă
Ieșea la sfat să meargă cu fruntașii
Cei mari, chemat fiind de dânșii. Fata
S-apropie de tata-i și se roagă:
„Tăicuță dragă, n-ai putea tu oare
Să-mi dai căruța naltă și-nrotată
Ca eu la râu cu ea să duc podoaba
De haine să le spăl, că sunt purtate?
Că doar și tu se cade s-ai pe tine
Veșmintele curate, când la sfaturi
Stai cu fruntașii țării. Dup-aceea
Ai cinci feciori acasă. Doi dintr-înșii
Sunt cu femeii, dar trei sunt încă tineri
Holtei; și ei, cum știi, vor tot cu haine
Abia spălate să se prindă-n horă.
Și vezi, de toate astea eu am grijă.”
Așa grăi domnița. De rușine,
Nu pomeni părintelui de nunta-i
Apropiată. Dumerit de asta,
Răspunse fetei: „Scumpa mea copilă,
Cu drag îți dau și mulii și-orice alta,
Poți merge. Robii ți-or găti căruță
Naltă și-nrotată și cu chelnă.”
Așa grăi și porunci pe urmă

La robi, iar ei gătiră o căruță
Așa cum zise, scoaseră-apoi mulii
Și-i înjugară la căruță. Fata
Și-aduse din cămară frumusețe
De-mbrăcăminte și o puse-n chelna
Căruței lustruite. Ba mai puse
Și mama-i un paner cu demâncare
Și udătură inimii plăcută
Și vin turnă într-un burduf de capră.
Iar când copila se sui-n căruță,
Ea-i dete în ulcior frumos de aur
Ulei de uns cu roabele la scaldă.
Luă pe urmă Nausicaa biciul
Și frânele și asmuți jugarii
Cu șfichiul. Ei cu tropot o porniră
Și-o-ntinseră la drum din răspuțere,
Și duseră veșmintele și fata
Nu singură, ci întovărășită
De alte fete slugi. Iar când sosiră
La râu, mândrețe de șivoi pe lângă
Spălătorii durate trainic, unde
Curg ape limpezi șuruind afară,
De curăță chiar rufe și mai negre,
Jugarii ele-acolo desjugară,
Lăsară pe-amândoi să pășuneze
Pe lângă mal din iarba lor gustoasă,
Iar fetele luară din căruță
Veșmintele și-n apă le-afundară
Și-n albiile le călcară pe-ntrecute
Pripindu-se. Și după ce spălară
Și curățiră hainele de toată
Mânjala lor, pe rând și câte una
Le-ntinseră pe țârm, pe unde prundul
Era de tot albit de valul mării.
La râu apoi și ele se scăldară
Și cu ulei se unseră pe piele
Și la prânzit ședeau pe malul apei
Și așteptau a rufelor zbicire
La vîpia de soare. Iar când ele
Se săturară de mâncat, zvârliră
Maramele din cap și s-apucară
La joc cu mingea. Începutu-l face
Chiar Nausicaa cea cu brațe albe.

Precum Diana, zâna ce petrece
Cu arcul, vânătoarea, se coboară
Din munți, din Erimant ori din mărețul
Taiget adulmecând voios mistreții
Sau cerbii iuți și la vânat iau parte
Și zânele câmpene, ale lui Joe
Copile, de se bucură Latona,
Stă mai presus de toate-atunci Diana
Cu capul și cu fruntea, de-o cunoaște
Oricine-ușor, deși sunt mândre toate,
Așa-ntre roabe strălucea fecioara.
Iar când apoi la jug ea-și puse mulii
Și-mpături veșmintele frumoase
Și sta să plece înapoi, Minerva
Găsi atunci cu cale să deștepte
Pe fiul lui Laerte ca să vadă
Pe galeșa lui Alcinou copilă,
Ca dânsa să-l îndrume spre orașul
Feacilor. În vremea asta mingea
O repezi domnița dup-o fată,
Dar nu o nemeri pe ea, și mingea
Căzu adânc în sorbul apei. Ele
De spaimă lung țipară, și Ulise,
Trezit, stătu îngândurat și-și zise:
„Ah, unde sunt, ce țară-i iar, ce oameni
Mai sunt pe-aici? Obraznici, răi, sălbatici
Ori primitori de oaspeți și cu teamă
De zei? Un glas am auzit, un chiot
Ca de femei, de zâne cu sălașul
Pe plaiuri nalte, pe-nverzite pajiști
Și la izvoarele de râu. Sau poate
Sunt oameni grăitori cumva pe-aproape?
Dar hai să-ncerc să văd cu ochii singur.”
Așa vorbind, de sub tufiș se trage
Ulise, frânge din desiș cu mâna-i
Puternică o ramură frunzoasă,
Cu care el și-ascunse goliciunea.
Și-ntocmai ca un leu hrănit pe munte
Ce-n sine bizuindu-se purcede,
Bătut de ploaie și de vânt, cu ochii
Focoși spre o cireadă ori spre turma
De oi sau după cerbi sirepi, că foamea-i
Dă zor să sară garduri tari, s-apuce

Din vitele adăpostite, astfel
Era să deie buzna-atunci Ulise,
Chiar gol, spre fetele cu plete mândre
Silit fiind de foame, de nevoie.
Dar groaznic le păru, sluțit cum fuse
De sărătura mării, încât ele
Care-ncotro fugiră speriate
Pe malul prelungit de stânci. Dar fata
Lui Alcinou stătu; o-nsuflețise
Minerva dinadins desfricoșând-o,
De stete-n față-i, oblu, iar Ulise
Se socoti o clipă, la genunchii
Copilei cea cu ochi frumoși să cadă,
S-o milcuie de-aproape, ori cu graiuri
Blajine din departe-așa s-o roage
Să-i dea veșminte, orașul să-i arate.
Și-așa gândind, găsi c-ar fi mai bine
Cu vorbe dulci s-o roage din departe,
De teamă să n-o supere pe fată,
Când rugător i-ar fi cuprins genunchii.
Deci el rosti cuvânt dibaci și dulce:
„Te rog, domniță, în genunchi. Ești zână
Ori muritoare? Dacă tu ești una
Din cele care locuiesc Olimpul,
Eu după stat și față și făptură
Te-asemăn foarte cu-a lui Joe fiică
Diana. Iar de ești o muritoare
Pe acest pământ, ferice sunt de trei ori
Părintele-ți și maica ta și frații!
Ce veseli vor fi ei de bună seamă,
De dragul tău oricând te văd pe tine,
Așa frumos vlăstar, pășind la horă!
Dar cel mai fericit din toată lumea
E cel ce, biruind cu daruri multe
De nuntă, te-ar lua la el acasă.
Căci nu-mi văzură ochii o femeie
Și nici un om cu tine deopotrivă;
Privindu-te, uimirea mă cuprinde.
În Delos doar văzui așa un luger
De finic care fraged răsărise
Pe lâng-altarul zeului Apollon,
Căci eu, urmat de oameni mulți, și-acolo
Umblai, un drum ce-avea să-mi fie-n urmă

Izvor de multe-amaruri. Cum văzut-am
Mlădiul copăcel, uimit în față-i
Am stat eu îndelung, că n-a fost altul
Mai gingaș din pământ crescut ca dânsul.
Așa uimit și-nmărmurit, femeie,
Privesc și-n fața ta, și mă cutremur
De tine să m-ating la rugămintea.
Dar mare, ba nespuse mi-e durerea.
Pe valul mării douăzeci de zile
M-am zbuciumat și ieri abia putut-am
Scăpa. De la ostrovul Ogigia
M-a tot purtat talazul și furtuna,
Și-acum încoace m-a zvârlit ursita.
Ca iar cumva și-aici să sufăr bietul;
Mi-e doar că zeii n-au să înceteze,
Ci au să-mi deie încă multe rele.
Crăiasă,-ndură-te; tu ești întâia
De care-am dat în cale după-atâtea
Nenorociri și nu cunosc pe altul
Din țara și cetatea asta. Arată-mi
Orașul, dă-mi un țol să pun pe mine,
De-i fi adus cu tine-o-nvelitoare.
Și-n schimb cu asta Cei-de-sus să-ți deie
Tot ce dorești, și soț și casă bună
Și plină de-nțelegere, căci nu e
Nimic mai bun și mai frumos ca sfânta
Unire-n gânduri care leagă soții
În căsnicie, spre necazul celor
Ce-i dușmănesc și multa bucurie
A celor buni cu ei, de care lucru
Ei înșii pot să-și dea mai bine seama.”
Iar Nausicaa i-a răspuns: „Străine,
Nu pari om rău și nici sărac de minte,
Dar singur Joe bunurile-mparte,
Cum vrea, fieștecărui om pe lume,
Ori bun ori rău, și el îți dă aceste
Răstăriști ca să le suferi cu răbdare.
Ci dacă ești acum la noi în țară
Și în cetate, vei avea și haine
Și toate cele care se cuvine
Să aib-un biet pribeag care se roagă.
Ți-oi arăta orașul și ți-oi spune
Cum se numesc locuitorii țării.

Feaci li-i numele, iar eu sunt fiica
Lui Alcinou mărinimosul, care
E domn peste feaci." Apoi domnița
Așa începe să dea zor la roabe:
„Stați, fetelor. De ce fugiți din fața
Bărbatului? Vă-nchipuiți că este
Vreun dușman? Dar nu-i acesta omul
De care să ne temem; ba nici unul
Nu poate cu război să vie-n țara
Feacilor, că prea țin mult la dânșii
Nemuritorii, locuim noi doară
Depart, cei din urmă pe noianul
Bătut de valuri, și la noi nu vine
Din altă parte nimeni. Iar acesta
Veni încoace pribegind sărmanul
Și-acum se cade să-ngrijim de dânsul,
Că doar trimiși de zei ne vin străinii
Și cerșetorii. Lor li-i drag puținul
Ce-l dai. De-aceea dați-i de mâncare
Și de băut străinului, scăldați-l
La râu, pe unde-i loc ferit de vânturi.”

Așa grăi și roabele stătură.
Zorindu-se-ntre ele după-ndemnul
Domniței, îl poftiră pe Ulise
La loc adăpostit; manta și haină
I-alăturar-apoi ca să se-mbrace,
Ba-i deteră și-ulei în vas de aur
Și-n râu îl mai poftiră să se scalde.
Dar șerbilor le zise-atunci Ulise:
„Stați, fetelor, așa mai la o parte
Ca să mă spăl pe trup de sarea mării
Și să mă ung; de mult neuns mi-e trupul.
Că mi-e rușine să m-arăt la fete
Neîmbrăcat.” Feriră ele-nlături
Și spuseră domniței. Iar Ulise
Se coborî la râu că să se spele
De sărătura care-i cotropise
Tot spatele și umerele-i late,
Și capu-și curăți de jegul mării.
Iar când a fost spălat și uns cu totul
Și îmbrăcat cu hainele ce-i dase
Fecioara, iată pe ascuns Minerva
Mai mare-l face și mai plin pe dânsul

Și lasă păr tufos și creț să-i curgă
Din creștetu-i ca floarea de zambilă.
Întocmai cum turnând argint și aur
Un meșter mare, învățat de Palas,
Dă lucrului său frumusețe rară,
Așa zeița revărsă mândrețe
Pe umerii, pe capul lui Ulise.
El după asta se sui și stete
Pe malul mării strălucind de haruri
Și frumusețe. Se uita mirată
La el domnița și la roabe zise:
„Luați aminte, am să vă spun o vorbă .
Cu voia unui zeu ceresc bărbatul
Acesta vine-aici între ai noștri.
Întâi păru că nu-i un om de seamă,
Și-acum arată ca un zeu din slavă.
Dă, Doamne, s-am un soț ca el, să steie
La noi, să-i plac-aicea să s-așeze!
Dați, fetelor, străinului mâncare
Și băătură.” Roabele-auzind-o,
Cu drag o ascultară pe domniță
Și-i duseră mâncare, băătură.
Și lacom tot mânca și bea pășitul
Ulise, căci de mult el flămânzise.
Dar Nausicaa cea cu brațe albe
Gândi să plece-acum, culese toate
Veșmintele, le puse în măestrita
Căruță, înjugă la ea și mulii
Tari de copită, se sui și dânsa

Și începu să-nvețe pe Ulise:
„Străine, hai să mergem în cetate
Ca să te duc la tatăl meu acasă,
Să vezi pe toți mai-marii noștri-acolo.
Dar fă mai bine așa, că-mi pari cuminte:
Cât om umbla pe câmp și printre țarini,
Cu pas grăbit să vii după căruță
Cu fetele, eu merge-voi nainte.
Dar când ne vom sui-n oraș, sub zidul
Înalt ce-l înconjoară, e de-o parte
Și de-alta un frumos liman, intrarea
E-ngustă pe uscat. Pe drum de-a lungul
Sunt trase legănatele corăbii
În câte un șopron fieștecare
Și-aici e locul de-adunare-a obștii
Cu templul dalb al lui Neptun alături,
Lespeduit cu pietre mari e locul.
Acolo se lucrează la tot felul
De scule de-ale vaselor, la pânze
Și la otgoane, se cioplesc și vâsle.
Că nu știi de săgeți și arc feacii,
Ci numai de corăbii, de vintrele
Și de lopeți, cu care ei de-a pururi
Cutreieră voioși albastra mare.
Mă tem că ei, fiind cam răi de gură
Și prea obraznici unii dintre dânșii,
M-or cleveti la spate când voi trece,
Și poate vrunul mai de rând ar zice
De m-ar vedea: «Dar cine-o fi străinul
Chipos și mare după Nausicaa?
Unde-l găsi? Te pomenești că-l face
Bărbat al ei. Pe un pierdut pe mare
Și-o fi adus cu ea din depărtare,
Căci n-avem noi pe alții mai aproape,
Sau e vrun zeu care-a venit din nalturi,
De ea rugat fierbinte, ca să-i fie
Bărbatul ei statornic. Ba mai bine
Și-ar fi găsit un mire-n altă parte,
Pe unde bate lela. I-o jignire
Purtarea-i față de feaci, de mulții
Feciori de neam care-o pețesc pe dânșă.»
Așa va zice, și-asta pentru mine
Ar fi ocară. Ciudă mi-ar fi mie

Și pe-altă fată care-ar face asta,
Când, peste voia tatălui și-a mamei
Și-a celor dragi ai ei, naintea nunții
Ar cuteza să umble cu bărbații.
Deci sfatul meu ascultă tu, străine,
De vrei să ai mai timpuriu norocul,
Trimis de tata, să te-ntorci acasă,
Cum dai acolo de dumbrava sfântă
De plopi a zânei Palas, unde curge
Fântâna și-unde-alături e-o livadă
Și înflorește țarina, moșia
Iubitului meu tată, depărtare
Cât poate bate-un glas de la cetate,
Aține-te pe loc; așteapt-acolo
Cât e nevoie până ce sosi-vom
La tatăl meu acasă. Când vei crede
Că noi vom fi sosit, atunci pornește
Și vino în cetate. Acolo-ntreabă
De casele iubitului meu tată,
Mărinimosul Alcinou. Dar lesne
Le poți cunoaște: și-un copil la ele
Te poate îndrepta, căci n-au feacii
Zidite case mari cum este curtea
Lui Alcinou viteazul. Dar îndată
Cum nemerești în casă și-n ogradă,
Să treci mai iute-n sală drept la mama.
Ea stă la vatră lângă foc, proptită
Cu scaunul de stâlp, și toarce caier
De purpură de-o frumusețe rară,
Și-n dosul ei stau roabele-așezate.
Alătura de dânsa șade tata
Pe jețul său cel răzimat asemeni
Și ca un zeu el stă și gustă vinul.
Tu treci pe-alături, la genunchii mamei
Aruncă-te cu brațe rugătoare
Ca să te bucuri c-ai să vezi mai iute
Sosită ziua-ntoarcerii acasă,
Oricât ai fi tu locuind departe.
Câștigă-ntâi pe mama, c-ai nădejde
Să-ți vezi atunci iubiții tăi și casa
Frumos zidită și-a ta scumpă țară.”
Așa-i vorbi și șfichiui jugarii
Cu biciul sclipitor, iar ei în pripă

Plecară de la râu și o porniră
Mai repede sau mai pe îndelete.
Se pricepea doar la mânat domnița
Și-i biciuia cuminte ca să poată
Urma pe jos cu roabele Ulise.
Când soarele sfintîse, ei sosiră
La falnica dumbravă sfânt-a zânei
Minerva, unde s-a oprit Ulise
Și-ndată s-a rugat așa de fiica
Puternicului Joe: „Neîvinso,
Tu, fiica furtunaticului Joe,
Ascultă-mă încalte-acum, căci n-ai vrut
Nainte ruga să-mi ascuți vreodată,
Când zeul mării, cutremurătorul
Slăvit, căta să-mi puie capăt vieții.
Fă tu să fiu primit prietenește,
Cu milă de feaci.” Așa-i fu ruga.
Minerva-l auzi, dar ea pe față
Nu îndrăzni a se sfeti, de teama
Ce-avea de unchiul ei, de zeul care
Fierbea mereu de ciudă pe Ulise,
Nainte de sosirea lui în țară.

Cântul VII

Iar până se ruga Ulise, mulii
Duceau pe Nausicaa spre cetate
Și ea sosind acasă la vestitul
Palat, opri în curte. Acolo frații,
Ca zeii de-arătoși, o-nconjură,
Jugarii sloboziră și năuntru
Veșmintele cărară. Iar domnița
Se duse în cămara-i unde focul
I-aprinse o bătrână slujitoare,
Evrimedusa care fuse-aleasă
Și-adusă de corăbii din Apira
Plocon lui Alcinou ca unul care
Domnea peste feaci, slăvit de obște
Ca zeii. Ea crescuse de copilă
Pe Nausicaa. Focul îi aprinse
Și cina-i pregăti acum bătrâna.

În vremea asta se sculă Ulise
Și o porni către oraș. Minerva
Prielnică pe drum sub ceață deasă
L-acoperi, ca nu cumva-ntâlnindu-l
Vreun feac mai dârz să-l ia la vale
Și să-l întrebe cine-i. Dar în clipa
Când el era să intre în orașul
Plăcut și drag, îi răsări Minerva
În chip de fată cu ulcioru-n mână
Și-n fața lui stătu. Ulise-o-ntreabă:
„Copilo, n-ai vrea să mă duci la casa
Lui Alcinou, pe-aici stăpânitorul?
Eu sunt un biet străin venit încoace
Din locuri depărtate și pe nimeni
Nu știu în țara și-n cetatea asta.”
I-a zis Minerva cea cu ochi albaștri:
„Ți-arăt eu casa ce dorești, tu, taică
Străine, că doar craiul șade-aproape
De tatăl meu cel bun. Eu merg nainte,
Tu vino după mine pe tăcute
Și nu ochi și nu-ntreba pe nimeni.
Nu suferă pe-aici locuitorii
Și nu primesc în gazdă pe străinii
Veniți din altă parte. Ei ca meșteri
Deplin încrezători în iuți corăbii
Colindă largul mării cum li-i data
De la Neptun, fiindc-au vase repezi
Ca aripa și gândul.” Asta zise
Minerva și-l călăuzi grăbită,
Iar el pășea tăcut în urma zânei,
Și nu-l simțiră lopătarii meșteri
Când el trecu pe uliți între dânșii,
Căci nu-l lăsa vădit înfricoșata
Minerva bine-mpletoșata, asupra-i
Lățea cu drag un vâl de ceață sfântă.
Mirat privea Ulise ce limanuri,
Ce loc de adunare, ce zid mare
Și lung și cu părcane-aveau feacii!
În ochii lui păreau minune toate.
Când amândoi ajunseră la curtea
Frumos zidită, începu Minerva:
„Poftim, străine taică, aici e casa
De care m-ai rugat să-ți spun. De intri,

Găsești la masă pe frunțașii țării.
Tu du-te drept năuntru, n-avea teamă,
Că-n toate cele izbândește omul
Cutezător, de-oriunde ar fi să vie.
Cum intri-n sală,-ntâi să cați pe doamna.
Areta se numește ea și este
De-același neam cu Alcinou, că doară
Pe Nausitoos îl născu al mării
Stăpânitor Neptun și Peribea,
Cea mai chipoasă-ntre femei, copila
Mezin-a lui Evrimedonte, craiul
De uriași semeți care-ntr-o vreme
Pieri și el o dată cu poporul
Nelegiuit. Neptun și Peribea
Avură fiu pe Nausitoos, domnul
Feacilor. Dintr-însul odrăsliră
Rexenor și-Alcinou. Dar unul, încă
Însurățel și nelăsând în urmă
Copil, muri atunci străpuns de arcul
De-argint al lui Apollon. După dânsul
Rămase-o fată, și-asta-a fost Areta
Cu care Alcinou se însoțise,
Cinstind-o cum pe lume nu-i cinstită
Nici o femeie care duce casă
Cu un bărbat. Așa de mult din suflet
A fost și e de fiii săi iubită
Și de popor ca și de însuși craiul,
Că toți, de câte ori o văd pe dânsa,
Ca pe un zeu o tot grăiesc de bine
Și-o laudă, când trece prin cetate.
Căci tare-i cumpănită și cuminte
Și-mpacă ea în sfada lor pe oameni
Când le voiește binele. De-aceea
Câștigă pe crăiasa, c-ai nădejde
Să-ți vezi atunci pe dragii tăi și casa
Cea răsărită și-a ta scumpă țară.”
Așa vorbind, plecă apoi Minerva
Din desfătata Schèria pe marea
Pustie și sosi la Maratona
Și în Atena cea cu drumuri late
Și-acolo ea se furișă-n locașul
Temeinic al lui Erehteu. Ulise
Spre casele lui Alcinou purcese

Și stete mult pe gânduri înainte
De-a trece-al casei luci prag de-aramă.
În față-i strălucea ca o lumină
De soare ori de lună tot palatul.
Cu-aramă ferecați erau pereții
De-o parte și de alta, de la ușă
Și până-n fund; avea chenar albastru
Și ușa spre palat era de aur.
Doi câni stăteau în laturi la intrare,
Durați din aur și argint de mâna
Măiastr-a lui Vulcan, ca să vegheze
La casele crăiești, fiind ei astfel
Scutiți de bătrânețe și de moarte.
Iar de la prag și până-n fundul sălii
Vedeai înșiruindu-se de-a lungul
Pereților câte un rând de jețuri,
Pe care stau întinse lăicere
Din țesătură gingașă, subțire,
Lucrată de femei. În sala asta
Se adunau, mâncau și beau frunțașii
Feacilor, că-n veci aveau de toate.
Feciori de aur pe frumoase-altare
Steteau fiind în mână facile-aprinse
Și noaptea dau mesenilor lumină.
Iar în palat erau cincizeci de roabe.
O parte măcinau sub piatră grâul
Roșcat, iar alta tot țesea pânzeturi
Și altele torceau. Din mână toate
Mișcau cu hărnicie ca frunzișul
Pe plop-nalt. Iar pânzele țesute
Sclipeau parcă era prelins pe ele
Ulei, că doar pe cât întrec feacii
Pe toți la cârmuitul de corăbii,
Pe-atâta sunt femeile la dâșii
Mai pricepute la țesutul pânzei,
Căci dar le dăruise cu prisosul
Minerva, și să știe-a face lucru
Frumos de tot și vrednice să fie.
Iar lângă poartă, afară de ogradă,
Vedeai în față o grădină mare
De patru fălci. În ea-nflorea tot felul
De pomi frumoși, și mari, ba peri, ba rodii,
Ba dulci smochini și meri cu mere mândre,

Ba verzi măslini. Iar pomii toți, și vara
Și iarna în tot anul, nu-și pierd rodul,
Și lipsă nu-i de el, ci la suflarea
Zefirului sporește și se coace.
Și tot se trece pară lângă pară,
Măr lângă măr și strugur lângă strugur
Și o smochină lângă alta. Acolo
Vedeai sădită și-o duroasă vie;
Pe-un neteziș într-un sorin pe-alocuri
Se coace via; parte e culeasă
Și strugurii se calcă-n cramă, parte
De floare-i scuturată și-are acuma
Ciorchina verde, parte-i pârguită.
La capăt rânduite în tot chipul
Verdețuri cresc și înverzesc de-a pururi.
Mai sunt două fântâni, din care una
Împrăștie pâraie prin grădină,
Cealaltă curge-n dreptul casei nalte
Sub pragul curții, unde orășenii
Tot vin și cară apă. Așa mândrețe
De daruri zeii au făcut la casa
Lui Alcinou, de-a stat uimit Ulise
Naintea lor. Iar după ce la toate
Privi de-ajuns, trecu pe prag și-n sală
Intră deodată și găsi la masă
Pe toți mai-marii și fruntașii țării
Când ei din cupe închinau lui Hermes,
Dibaciul pânditor, ucigătorul
Lui Argus, cărui dânșii totdeauna
La urmă-i închinau, când după masă
Aveau să meargă-n pat. Ulise trece
Prin sală tăinuit sub umbra ceții
Lăsate de Minerva, pân-ajunge
La craiul Alcinou și la Areta.
Cu brațele s-aruncă la genunchii
Crăiesei, iar zeiescul întuneric
Se dete-n lături. Toți tăcură-n sală
Mirați privindu-l. Zise-atunci pribeagul:
„Areto, fiic-a preamăritului Rexenor,
Eu mult-pățitul vin și cad la tine
Smerit, la soțul tău, la toți mesenii,
Pe care rog să-i dăruiască zeii
Cu viață norocită și să-și lase

Copiilor în casă fiecare
Avea lor, moșia hărăzită
De obștea țării. Iar pe mine-acasă
Curând să mă trimitеți, că departe
De-ai mei de mult nenorociri tot sufăr.”

Așa rostind, șezu el în cenușă
Pe lângă vatră. Toți tăcură molcom.
Într-un târziu grăi atunci viteazul
Moș Eheneu, cel mai bătrân și-ntâiul
La vorbă-ntre feaci, știut la multe
Și de demult, și-nțelepțește zise:
„Crai Alcinou, nu-i bine, nici se cade
Să șadă lângă vatră pe cenușă
Străinul. Toți nerăbdători adastă
Răspunsul tău. Ridică de la vatră
Pe oaspe și poștește-l pe un scaun
Cu ținte de argint și zi la crainici
Să toarne vin ca să-nchinăm lui Joe
Fulgerătorul, care ocrotește
Pe rugătorii vrednici de cinstire,
Iar oaspelui s-aducă chelărița
De cină din merindele păstrate.”
Aude craiul cel de viță-naltă
Și pe Ulise-l ia de mână,-l scoală
De jos de lângă vatră și-l poștește
Pe scaun luciu, ridicând de-acolo
Pe fiul său voinic, pe Laodamas,
Ce-aproape-i sta, că cel mai drag îi fuse.
Aduse apă de spălat pe mână
O fată în frumos ibric de aur,
Cu un lighean de-argint, ca să se spele
Și-ntinse-o masă bine geluită.
Apoi cinstita chelăriță-aduse
Și-i dete pâne și bucate multe
Și-l omeni din tot ce mai păstrase.
Mânca și bea Ulise răbduriul,
Iar Alcinou a zis unui paharnic:
„Tu, Pontonou, mai drege vin și-mparte-l
La toți în sală să-nchinăm lui Joe
Fulgerătorul, care ocrotește
Pe rugătorii vrednici de cinstire”.
Iar Pontonou un vin mieros în cană
Cu apă-amestecând, închină-ntâiul

Și-mparte-apoi la toți potire pline.
Iar după ce-nchină și băură
Pe voie, Alcinoi luă cuvântul:
„Fruntași și sfetnici, dați-mi ascultare
Să spun care mi-e vrerea și porunca:
Voi duceți-v-acuma după masă
La voi acasă să dormiți, iar mâine
De dimineață noi chema-vom sfetnici
Mai mulți și-n sala asta ospăta-vom
Pe-acest străin și zeilor vom face
Frumoase jertfe; apoi avea-vom grijă
Pe mare să-l pornim pe noul oaspe
Ca, petrecut de noi, el fără caznă
Și-alean s-ajungă bucuros în țară
Mai repede, oricât de lung e drumul,
Ca nu cumva să dea în vremea asta
De rău sau de năpastă până-și pune
Picioru-n țara lui. Acolo însă
Odată dus, va suferi ce soarta
Și crudele-ursitori îi sorociră
La naștere. De-o fi cumva străinul
Vrun zeu nemuritor venit din slavă,
E semn atunci că pun la cale zeii
Ceva neașteptat, căci ei nainte
De-a pururea ni s-arătau pe față
La strălucitele jertfiri de-o sută
De boi, ședeau și ospătau alături
De noi. Și cum se întâlneau cu vrunul
De-ai noștri călător în cale singur,
De loc nu se fereau, fiindcă suntem
Cu ei de-aproape-așa cum sunt ciclopul
Cu limba cea sălbatică giganti.”
Ulise priceputul îi răspunse:
„Nu cugeta la asta, Alcinoe,
Nu seamăn eu cu zeii cei din slavă
Nici după stat și nici după făptură,
Ci seamăn cu oricare om din lume.
Ba chiar dacă voi știți niscaiva oameni
Mai greu loviți și prigoniți de soartă,
Cu ei m-aș potrivi în suferință.
Mai multe încă, mult mai multe-amaruri
Eu aș avea de spus, de-ar fi ca toate
Răstriștile-mi să-nșir, să spun tot răul

Ce mi se trage de la zei. Dar mie-mi
Dați voie să cinez, deși mă doare,
Căci nu-i nimica mai sfruntat pe lume
Ca pântecul grețos ce te silește
Să te gândești la el, cu tot necazul
Nespus ce-l ai și jalea care-o suferi
Cum sufăr eu; el îmi dă ghes într-una
Să-mbuc, să beau, să uit de suferință
Și să-l îmbuib. Dar voi pe mânecate
Grăbiți, vă rog, în țară să mă duceți
Pe mine bietul dup-atâtea cazne
Ce-am pătit. Să-mi văd odat-averea
Și curtea mea și oamenii de-acasă
Și-apoi să mor!" Așa vorbi Ulise
Și toți se învoiră și-ndemnară
Să-l ducă-n țara lui, căci el vorbise
Frumos și drept. Iar după ce-nchinară
Din cupe și băură cât poftiră,
Plecară ei acasă să se culce.
Rămase-n sală doar Ulise-aproape
De craiul Alcinou și de Areta.
În vremea asta slugile veniră
Și ridicară tot ce-a fost pe masă.
Crăiasa, cum văzu îmbrăcămintea
De pe Ulise, mantia și haina,
Frumosul port țesut de ea-mpreună
Cu roabele-i, îl cunoscă și zise:
„De una-ntâi te-ntreb pe tine, oaspe,
De unde, cine ești? și cine-ți dete
Veșmintele ce porți? N-ai spus tu oare
Că ai venit pierdut fiind pe mare?”
Ulise priceputul îi răspunse:
„Crăiasă,-i greu de povestit de-a rândul
Ce-am pătit, că prea-mi dădură multe
Să sufăr Cei-de-sus. Dar voi răspunde
La ceea ce mă-ntrebi și vrei să afli:
E un ostrov ce-i zice Ogigia
Departe-n mare. Acolo șade fiica
Lui Atlas, vajnica, măiastra zână
Calipso cea cu plete mândre. Nimeni,
Nici om, nici zeu, nu umblă pe la dânsa.
Pe mine nenorocul doar mă-mpinse
La vatra ei, sărmanul, când furtuna

Cu fulgerul de foc trăsându-mi vasul
Cel iute, mi-l sfărmasă chiar pe largul
Noianului cel mohorât și-acolo
Pieriră soții mei cei buni. Eu însă,
Cu brațele-apucându-mă de talpa
Corăbiei, fui dus vreo nouă zile,
Iar într-a zecea noapte neagră zeei
M-apropie de-ostrovul Ogigia,
În care șade vajnica zeiță
Calipso cea cu plete mândre. Dânsa
Prietenește mă primi în gazdă,
Mă omeni și mă-ngriji și-adese
Îmi jurui viață fără moarte
Și fără bătrânețe cât e veacul,
Dar nu putu deloc să mă câștige.
Șezui acolo șapte ani de-a rândul
Și straietele dumnezeiești ce-mi dase
Calipso mi le tot udam cu plânsul.
Dar când veni în roata vremii anul
Al optulea, ea mă-ndemnă și-mi zise
Să plec, după vreo veste de la Joe
Sau poate că ea însăși se schimbase.
Și mă porni în plută cetluită.
Și-mi dete multe daruri, vin și pâine,
Cu haine-mpărătești și-un vânt prielnic
Și încropit. Călătorii pe mare
Vreo două săptămâni și jumătate.
Abia atunci mi s-arătară munții
Umbroși de pe cuprinsul țării voastre
Și mi se limpezi săracul suflet.
Dar mai aveam de suferit o groază
Din partea lui Neptun, stăpânul mării,
Ce vânturi îmi stârni și-mi puse stavili
În calea mea și-mi răscoli noianul
Nemărginit de ape. Nu-mi da valul
Răgaz ca să mă port în plută bietul,
De tot gemeam. În urmă vijelia
Îmi risipi și pluta. Și de-a-notul
Adâncul străbătui până ce vântul
Și apele luându-mă, de-al vostru
Hotar m-apropiai. Aici talazul,
De-aș fi ieșit, mi-ar fi dat brânci și-odată
M-ar fi izbit de seninări înalte

Și-n loc afurisit. M-am dat în lături
Și iar am prins să-not pân' ce ajuns-am
La râu, pe unde mi-a părut că-i locul
Mai potrivit, un colț de mal mai neted
Cu stâncile și-adăpostit de vânturi.
Mi-am dat răpez și am căzut acolo.
Se înserase-atunci, venise-amurgul,
Iar eu ieșind, las râul, merg departe,
Mă culc între tufișuri. Frunză multă
Pe mine-adun și-un zeu revars-asupra-mi
Un somn adânc. Pe sub frunziș, acolo,
Cu suflet trist, dormii întreagă noaptea
Și dimineața pân' la miezul zilei.
Dar dup-amiazi, pe la apus de soare,
Mă deșteptai. Zării pe malul mării
Mai multe roabe-ale copilei tale
Jucându-se; între ele, ca o zână,
Era și dânsa. Mă rugai domniței,
Și ea mă-ntâmpină cu-o-nțelepciune
Ce n-ai fi așteptat de la cei tineri,
Fiind nesocotiți mai totdeauna.
Mi-a dat cu prisosință vin și pâne,
M-a pus să mă-mbăiez în râu, și-n urmă
Mi-a dat și-aceste haine. Iată, doamnă,
Deși-s mâhnit, v-am spus tot adevărul.”
Răspunse Alcinou: „Ba cred, străine,
Că nu făcu de fel cum se cuvine
Copila mea, căci nu te-aduse acasă
La noi, venind cu roabele împreună,
Doar ea întâi de tine-a fost rugată”.
Se-mpotrivi Ulise-atunci: „Viteze,
Nu-nvinui pe fată pentru asta,
Căci prea e cumsecade. Mă poftise
Doar ea să vin cu roabele-mpreună,
Dar n-am vrut eu, de teamă și rușine
Ca nu cumva de asta să te superi,
Căci omul e pizmaș și prepuielnic.”
Grăi la rându-i Alcinou: „Străine,
Nu-i felul meu zadarnic să mă supăr
Când n-am temei; întâi-și-ntâi dreptatea.
Să deie Joe, Apollon și Minerva
Ca tu, cuminte-așa cum ești și cugeți
La fel cu mine, să te-așezi în țară

La noi, să poți să te însori cu fata-mi
Și ginere să-mi fii! Ți-aș da eu casă
Și-avere, dac-ai sta de bunăvoie,
Că nimeni să te ție pe nevrute
Nu poate-aici. Ferească-ne de asta
Cei din Olimp! Trimiterea-ți acasă,
Să știi tu bine, o sorocii pe mâne.
Tu poți atunci să dormi pe drum în tihnă,
Ai mei te-or duce-n liniște pe mare
Și vei ajunge-n țară și la tine
Și-oriunde vrei, de-ar fi chiar mai departe
De locul cel mai depărtat Eubea,
Cum spun ai noștri toți care-l văzură
Când dus-au pe bălanul Radamantis
Spre a vedea pe Titios, odrasla
Pământului. Acolo ei sosiră,
Pe netrudite calea-și isprăviră
Numa-ntr-o zi și-acasă se-nturnară.
Vedea-vei singur tu ce minunate
Corăbii am și cum îmi știu voinicii,
Vâslind, s-azvârle-n slavă unda mării.”
Aceste-i zise craiul. Iar viteazul
Se bucură și se ruga: „Dă, Doamne,
Ca Alcinou să facă tot ce spuse
Și eu s-ajung în țară!” Așa vorbiră
Ei amândoi. Zori atunci Areta
Pe roabe în pridvor s-așeze patul
Cu așternuturi mândre de porfiră
Și cu velințe și cu cergi lăptoase.
Ieșiră ele din cămări cu facile
Și bine patu-n pripă l-așternură,
Apoi mergând poftiră pe Ulise:
„Străine, scoal' și vino; gata-i patul”.
Și el avu plăcere să se culce.
Așa dormi Ulise în pridvorul
Răsunător pe pat lucrat cu dalta.
Iar Alcinou se duse la culcare
Năuntru-n curte-alături de crăiasa,
Femeia lui ce-i pregătise patul.

Cântul VIII

A doua zi, când zâna dimineții
Cu degete trandafirii răsare,
Măritul Alcinou din pat se scoală,
Așijderea se scoală și Ulise,
Cuceritorul cel de viță naltă.
Porni nainte Alcinou spre locul
De sfat ce-aveau lângă liman feicii.
Sosind acolo, ei lângă olaltă
Pe bănci de piatră netedă șezură.
Minerva-atunci, în chipul unui crainic
Solit de crai, umbla prin tot orașul
Punând la cale-ntorsul lui Ulise.
Și cuvânta de-aproape fiecărui:
„Voi, sfetnici și fruntași ai țării, haideți
La sfat ca să cunoașteți pe străinul
Venit acuma proaspăt la locașul
Lui Alcinou, un rătăcit pe mare,
Bărbat la chip aidoma cu zeii”.

Așa fel colăcea pe fiecare,
Și toți veneau în grabă spre-adunare.
Gemeau de oameni treptele de piatră
Și mulți cătau la fiul lui Laerte
Și nu-și luau privirea de la dânsul,
Un har de sus Minerva-i revărsase
Pe față și pe umeri, și-l făcuse
Mai plin, mai răsărit la-nfățișare,
Ca tuturora drag să fie dânsul,
Temut de toți și vrednic de cinstire,
Să biruie la-ntregerile multe
Ce-aveau să-i puie vâna la-ncercare.
Iar după ce cu toții s-adunară,
Luă cuvântul Alcinou și zise:
„Voi sfetnici și fruntași ai țării mele,
Luați aminte tot ce vă voi spune,
Să știți care mi-i voia și porunca.
Acest străin necunoscut de nimeni
Ca om pribeag veni la mine-acasă.
De unde nu știu, de la soare-apune
Sau dinspre răsărit. Acum el cere
Cu totul înadins ca să-l trimitem
Și roagă asta negreșit să fie.
Noi să zorim trimesul lui acasă

Cum am făcut nainte și cu alții,
Căci nimenea sosind aici la mine
Nu zăbovi prea mult și nu se plânse,
Că nu-l petrecem noi la el acasă.
Deci hai să dăm pe mare o smolită
Corabie, din lucru-abia ieșită.
Corăbieri să fie pe sprânceană
Din obște-aleși cincizeci și doi de tineri.
Legați la vas lopețile de laviți
Și toți apoi veniți la mine-acasă,
Ca voi curând să-mi pregătiți ospățul.
Eu tuturor de toate vă fac parte.
Așa demând vâslașilor cei tineri.
Ceilalți, fruntașii purtători de sceptru,
Veniți la mine, la palat, în sală
Să-l ospătăm pe-acest străin. Nici unul
Să nu lipsească. Ba și Demodocos,
Dumnezeiescul cântăreț, să vie
Poftit de voi, căci muza-i dete darul
Să cânte-așa frumos ca nimeni altul,
Să desfăteze astfel pe oricine,
Când de la sine e pornit pe cântec.”
Așa rostind, naintea lor purcese,
Urmară purtătorii cei de sceptru,
Și-un crainic după cântăreț se duse.
Iar cei aleși, cincizeci și doi la număr,
Spre mal porniră toți după poruncă.
Și cum pe prundul mării se lăsară,
Spre-adâncul apei lunecară vasul,
Catargul îndreptară,-l împânziră,
Lopețile legară de curele
Cu șart pe rând, și-ntinseră vintrele.
Și după ce spre larg opriră vasul,
La curte s-au suit. Acolo-ndată
Pridvoarele și sălile și-ograda
Huiiau de oameni strânși, bătrâni și tineri.
Iar craiul pentru masa tuturor
Douăsprezece oi a pus să-njunghe,
Opt vieri colțați și grași și o pereche
De boi chiloși. Ei vitele jupiră,
Le pregătiră bine și făcură
O masă de țî-era mai mare dragul.
Sosi apoi și crainicul și-aduse

Pe scumpul cântăreț, pe care muza
Nespus îl îndrăgise, dar îi dase
Și bun și rău: vederea i-o luase
Și-i dăruise-n schimb vrăjitul cântec.
Pe el îl puse Pontonou să șadă
În mijlocul mesenilor pe scaun
Cu ținte de argint, proptit acolo
De stâlpu-nalt, și de cuier îi prinse
Deasupra-i lira-i dulce sunătoare
Și-l dumiri cum poate s-o desprindă.
Apropie de el și-o masă dalbă
Și un paner cu bunătați și-o cupă,
Ca el să bea oricând avea plăcere.
Mesenii începură-atunci să umble
Cu mânila la masă și să guste
Bucatele ce stau în față gata.
Iar când de-ajuns mâncară și băură,
Povățuit de muză cântărețul,
Luându-și lira din cuier, se puse
Isprăvile vitejilor să cânte.
Înstrună el atunci vestitul cântec,
De care merse vestea chiar în slavă,
Sfădirea lui Ulise și Achile,
Cum ei cu vorbe grele se sfădiră
La un bogat ospăț de sărbătoare,
Iar Agamemnon, fruntea vitejimei,
Se bucura că se certau vitejii
Din fruntea oastei lui, căci el într-asta
Vedea-mplinit ce-Apollon îi menise
Proorocind în capiștea-i din Pito,
Când el trecuse pragul să-l întrebe,
Fiind pe-atunci aproape începutul
Războiului dintre ahei și Troia
Cu vrerea preaputernicului Joe.
Povestea asta o cânta slăvitul
Măestru cântăreț, iar el, Ulise,
Cu-a lui vânjoase mâni luându-și straiul
Cel lung și porfiriu, pe cap și-l trase
Și-acoperi așa frumoasa-i față.
Se rușina de oameni, să nu-l vadă
Cum lacrimile-i picurau din gene.
Dar cum oprea cântarea-i cântărețul,
El se ștergea de plâns, lua veșmântul

De peste cap și ridicând potirul
Cu două toarte, începea să-nchine
La zei. Iar când pornea din nou să cânte
Iubitul cântăreț după îndemnul
Mai-marilor cei desfățați de cântec,
Și-acoperea din nou Ulise capul
Și-nduioșat se tânguia cu jale.
Ci nimenea nu prepunea că plânge,
Doar craiul luă seama și-nțelese,
Căci auzea cum el ofta din suflet,
De unde-i sta pe-alătura, și zise
Feacilor cei iubitori de vâsle:
„Luați aminte, voi fruntași și sfetnici.
Destul avurăm parte deopotrivă
De masă și de cântecul din liră,
Însoțitorul meselor bogate.
Ieșind acum să ne-ncercăm puterea
La jocuri de tot felul, ca străinul
La-ntoarcerea-i să poată spune-acasă
Prietenilor lui ce mult întrecem
Pe alții când e vorba de trei jocuri:
De trântă, și de salt și de-alergare.”
Așa grăind, păși nainte craiul,
Ceialți urmară-ndată după dânsul.
Iar crainicul în cui lăuta prinse,
Apoi luă pe Demodoc de mână,
Din sală-l scoase și-l porni pe calea
Pe unde-o apucaseră fruntașii
Feacilor să stea privind la jocuri.
Sosiră ei la locul de-adunare,
Veniră mulți, roia pe câmp norodul.
Voinici se ridicară o grămadă,
Stau gata Elatreu și Acroneos
Și Ochial, Nauteu și Anhialos
Ponteu și Eretmeu, Proneu și Tòon,
Primneu și Anabesineu și fiul
Lui Polineu cu numele-Amfialos
Tectonianul. Gata-i și potriva
Urgelnicului Marte, Evrialos,
Și Naubolide cel întâi de mare
Și falnic între toți locuitorii
Feaci după slăvitul Laodamas.
Și trei feciori de-ai craiului săriră,

Dumnezeiescul Clitoneu și Haliu
Pe lângă Laodamas pomenitul.
Ei la-nceput din fugă se-ntrecură.
De la un semn le sta nainte drumul
Tipsie-ntins. Deodată ei cu toții
Se repezică-nspulberând câmpia.
Mai bun alergător era-ntre dâșii
Mărețul Clitoneu. Cât e de lungă
O brazdă trasă de un mul când ară,
Atât a mers naintea lor și dânsul.
Apoi se întrecură și la trânta
Cea trudnică, și-i dovedi trântindu-i
La luptă Evrial pe toți aleșii,
Iar Amfial bătu la săritură.
Mai bun trăgaci fu Elatreu cu discul,
Dar la ghiontit îi covârși feciorul
Lui Alcinou, voinicul Laodamas.
Iar după ce cu toții petrecură
Înveselindu-și inima la jocuri,
Tovarășilor zise Laodamas:
„Veniți, prieteni, să-ntrebăm străinul,
De știe și-a-nvățat vreun joc și dânsul,
Că uite ce legat e la făptură,
Ce șolduri și ce pulpi, ce mâni și brațe
Și ce vânjos cerbice și ce spate
Și zdravăn piept! El nu-i bătrân, e numai
Fărmat de cazne multe, căci nimica
Mai groaznic decât marea! Cât de tare
Să fii, te zdrumecă.” Iar Evrialos
Răspunse: „Bine spui, tu, Laodamas.
Dar du-te de-l poftește să ia parte”.
Cum l-auzi, se duse Laodamas
Și-i zise-așa: „Străine taică, vino
Și tu cu noi ca să te bați la jocuri,
De-i fi deprins ceva. Dar mi se pare
Că te pricepi. Doar cinstea cea mai mare
A omului în viață vine numai
Din tot ce-i poate mâna și piciorul.
Deci hai la joc și grijile-ți alungă,
Că nu s-amână mult călătoria-ți.
Ți-i trasă doar corabia pe mare
Și soții tăi sunt gata și te-adastă”.
Ulise-așa-i răspunse: „Laodamas

Ce mă siliți și mă-mboldiți pe mine?
De joc îmi arde mie, când m-apasă
Atâtea griji, în urm-atâtor patimi
Și trude ce-am trudit? Eu stau alături
De voi în adunare-aci, dar dorul
Ce-n mine port mă cere-acum acasă,
Și rog de-aceea craiul și poporul.”
Dar Evrialos se răsti la dânsul:
„Ba nici nu pari, străine, tu, un meșter
La felurite jocuri ce se joacă
De oameni după datină străveche,
Te-asemeni cu un om din rândul celor
Ce umblă prin corabie în capul
Vâslaşilor neguțători pe mare,
Un om ce ține seama la-ncărcatul
Corăbiei, un păzitor de mărfuri
Și bunuri șterpelite de la alții.
N-ai mutră tu de luptător la jocuri.”
Horțiș privind la el, grăi Ulise:
„Nu șade bine ce spui tu. Se cheamă
Că ești nechibzuit. Dar vezi că zeii
Nu-i dăruie pe toți cu-aceleași daruri
La vorbă, la făptură și la minte.
La-nfățișare unu-i mai becisnic,
Dar e împodobit cu darul vorbei,
Și toți privesc la dânsul cu plăcere
Când el nestingherit le cuvântează
Frumos și c-o smerenie plăcută.
În adunări se bucură de vază
Și ca un zeu e-ntâmpinat pe uliți,
Iar altul, chiar dacă-i chipos ca zeii,
Dar n-are haz și nadă la vorbire.
Așa și tu, ești falnic la privire,
Și nici un zeu n-ar fi putut trupește
Mai mândru să te-nchipuie pe tine,
Dar ce folos că n-ai temei la minte.
M-ai supărat vorbind cum nu se cade.
Eu nu-s de fel nepriceput la jocuri
Cum mă defaimi, ci printre căpetenii
Socot c-am stat de-a pururi câtă vreme
Mă bizuiam în vlaga tinereții
Și-n vârtoșia celor două brațe.
Dar azi m-au ros nevoile și-amarul,

Am pătitit doar mult, am dus războaie
Și-am răzbătut amarnicele valuri.
Dar și așa cum sunt, bătut de soartă,
Mă pun cu voi, căci m-ai rănit la suflet
Și m-ai urnit cu vorba ta deșartă.”
Cum zise, chiar cu straiul pus pe dânsul,
Luă un disc mai rotofei, mai zdravăn
Ca rotocolul ce-aruncau feicii,
Și-l azvârli cu brânca lui rotindu-l.
Și piatra vâjâi. Se pitulară
Deodată la pământ buimaci cu toții
De repejunea pietrei. Bolovanul
Zburând ușor din mâna lui ajunse
Departe peste ținta tuturor.
Un semn acolo-i însemna Minerva
Întruchipată ca un om și zise:
„Ți-ar dibui și-un orb, străine, semnul
De mine pus, căci el se osebește
De toate celelalte și e-ntâiul,
Cu mult nainte. Fii dar tu pe pace
Măcar în acest joc. Nu poate nimeni
Într-asta să te-ajungă ori să bată.”
Cum auzi, se-nvioră Ulise,
Se bucură că vede-n adunare
Un soț mai bun, prietenos cu dânsul.
De-aceea și grăi mai cu nădejde
Feacilor: „Ajungeți-m-acuma,
Flăcăilor. Eu pot să bat îndată
Din nou cu piatra, s-o reped pe-atâta
Ori încă mai departe. Ba poftească
Și toți ceilalți, oricine vrea și-i gata
La orice joc cu mine să se puie,
Căci prea m-ați îndârjit. Mă pot întrece
Cu trânta și la ghionturi și la fugă
Cu toți feicii, nu resping pe nimeni,
Afară doar de unul Laodamas,
Căci el mi-e gazdă. Cine doar s-ar pune
La-ntrecere cu gazda-i? I-un zănatic
Și de nimic oricine-ar sta să lupte
Cu cel care-l primește ca pe-un oaspe
Pe un pământ străin. Păcătuiește
În tot ce-are mai sfânt. Dar nu țiu seamă
De ceialalți și nu mă dau în lături,

Ci vreau pe ei să-i cerc în luptă dreaptă,
Că-n harțele bărbaților eu nu sunt
Cu totul slab. Sunt meșter să port arcul
Cel lustruit și aș putea întâiul
Să nemeresc ochind cu el în gloata
Vrăjmașilor, oricât de mulți tovarăși
Mi-ar sta pe-alături gata să-i săgete.
Doar Filoctet mă întrecea cu arcul
Când noi aheii săgetam la Troia.
Pe toți ceilalți ce mai trăiesc pe lume
Pot zice că-i lăsam cu mult în urmă.
Doar cu vitejii de nainte vreme
Eu nu mă-ncumetam, ca bunăoară
Cu Ercul, cu Evrit Euhalianul.
Ei se luau în arcuri și cu zeii,
Drept care și muri Evrit cel mare
Și nu-l ajunse acasă bătrânețea,
Apollon îl ucise de mânie
Că-l tot stârnea la întrecut cu arcul.
Cu lancea bat departe cât un altul
Nu poate cu săgeata. Mă tem numai
Să nu mă-ntreacă vrunul din picioare,
Căci m-am spetit grozav hârșit de valuri
Și nici n-aveam mereu în vas merinde,
De-aceea și genunchii îmi slăbiră.”
Așa el le vorbi. Ceilalți cu toții
Tăcură molcom. Numai craiul zise:
„Străine, tare ne-ai plăcut cu vorba.
Tu vrei s-arați a ta destoinicie,
Fiind jignit de-aceasta-n fața lumii.
Cu tine însă nu se poate prinde
În vrednicie nici un om cuminte;
Ascult-acum să-ți spun și eu din parte-mi,
Ca tu când vei petrece odat-acasă
La masa ta cu fiii, cu nevasta,
Aminte să-ți aduci, să spui și altor
Viteji pe-acolo, care ni-i puterea
Și ce ni-i dat de Dumnezeu să facem
Mereu din moși-strămoși. Nu stăm în frunte
La greul joc al ghiontului și-al trântei,
Dar suntem alergaci și la corăbii
Neîntrecuți. Ne plac întotdeauna
Benchetuirea, cântecul și hora

Și schimb de haine, calde băi și patul.
Voi jucăuși feaci, mândria horei,
Jucați ca să vă vad-acum străinul
Și-ntors acasă, la ai lui să spuie
Că batem noi așa de mult pe alții
La cântece, la joc și-n alergare
Ca și la cârmuitul de corăbii.
S-aducă iute cineva lăuta
Lui Demodoc de-acasă de la mine.”
Așa demândă Alcinou slăvitul,
Și crainicul pornește ca s-aducă
Lăuta covățită de la curte.
Se scoală și cei nouă-aleși de obște.
Judecători ce pun la cale bună
Și-orânduiesc băтелиștea și jocul,
Făcură neted și lărgiră locul
De horă și de-ntrecere-ntre dânșii.
Și crainicul veni și-aduse lira
Lui Demodoc, iar el ieși la mijloc,
Și-n jurul lui se-ncinseră feciorii,
A tinereții floare, jucăușii,
Și începură-a tropăi din talpă
Și-a frământa pământul de la horă.
Căta la ei Ulise cum se saltă
Și scapără picioarele sub dânșii.
Și-n sine se tot minuna privindu-i.
Iar Demodoc porni apoi să cânte
Cu lira lui cântare minunată
De dragoste-ntre Venera și Marte.
Cum ei întâi pe-ascuns se întâlnească
În casa lui Vulcan și se iubiră.
Iar Marte-i dete daruri o mulțime
Și necinsti el patul și-așternutul
Beteagului Vulcan stăpânitorul.
Dar Soarele-i zări la drăgostire
Și-ndată lui Vulcan îi da de știre.
El, cum aude vestea otrăvită,
Ca meșter faur intră-n fierărie.
Clocește-un gând amar de răzbunare,
Pe trunchi își pune marea nicovală
Și bate cu ciocanul, face lanțuri
Ce nu se rup și nu se pot desface,
Ca, tot ce prind, în veci să nu desprindă

Și după ce își făurește cursa,
Turbat pe Marte, în iatac se duce,
Pe unde-și are patul și-așternutul.
Picioarele de pat le împresoară
Jur împrejur cu legături le leagă
Și altele mai prinde pe deasupra,
Anină de tavan rețea măruntă,
Subțire-ntocmai ca păienjenișul,
De nici un om n-ar fi putut zări-o
Și nici un zeu, cu-atâta istețime
O făurise el rețeaua toată.
Iar după ce la pat și-ntinse mreaja,
Se prefăcu că pleacă-apoi spre Lemnos,
Cetatea-ntemeiată cu tărie
Și țara lui din toate cea mai dragă.
Dar zeul Marte nu veghea zadarnic.
Deci cum văzu că el se depărtase,
Se duse-n casă la vestitul faur,
Nu mai putea de dragul Citereii,
De Venera cea falnic-înstemată.
Abia venise zâna de la Joe,
Puternicul ei tată, și șezuse
Pe scaun în iatac, și iată Marte
Se furișă și-o apucă de mână
Și începu s-o-mbie: „Vino, dragă,
Să ne culcăm în pat și să petrecem,
Căci nu mai este soțul tău acasă;
E dus acuma undeva la Lemnos,
La sintienii cei cu grai sălbatic”.
Și ea găsi plăcere să se culce.
Ei se suiră-n pat și se culcară.
Dar iată dimprejur că se lăsară
Rețelele cu meșteșug ascunse
Deasupra lor, de nu puteau să miște
Nici să ridice brațul și piciorul.
Văzură dar că nu mai pot să scape.
Atunci se înturnă slăvitul meșter
Nainte de-a se coborî la Lemnos,
Căci Soarele-i pândi și-i spuse-ndată.
Adânc mâhnit la curtea lui se duse,
De ciudă capiu stete el în tindă,
Țipă vârtos, chemă pe zei și zise:
„Părinte Joe, zeilor cu toții,

Veniți înapoi să vedeți cu ochii
Cum Venera-și tot bate joc de mine,
Căci eu sunt șchiop, se dă fără rușine
În dragoste cu urgisitul Marte,
Că e chipos și sprinten de picioare,
Iar eu beteag. Dar cine mi-e de vină?
Cei doi părinți ai mei și nimeni altul.
Să nu mă fi născut era mai bine!
Iar uitate cum în patu-mi se culcară!
În patul meu se drăgostesc mișei!
Și eu să-i văd în față-mi și să sufăr.
Dar nu cred eu să le mai deie mâna
Să stea măcar o clip-așa-mpreună,
Oricât ar fi iubirea lor de mare.
Lehamite de pat o să le fie,
Căci am să-i țin tot astfel în robie
Sub lanțul meu până ce tata socru
Să-mi napoieze pe de-a-ntregul zestrea
Ce datu-i-am pe fata-i cea sfruntată,
Căci ea-i frumoasă, dar e desfrânată.”
Așa striga, și zeii s-adunară
În casa-i pardosită cu aramă.
Veni Neptun ce-mpresură pământul,
Veni și Hermes, darnic în foloase,
Veni și-Apollon lung-săgetătorul.
Zețele, mai gingașe din fire,
Rămaseră pe-acasă de rușine.
La ușa lui Vulcan stătură zeii
Cei dătători de bunuri și-ncepură
Să râdă-n hohot lung privind la cursa
Ce le urzise faurul cuminte.
Și-așa ziceau de-aproape laolaltă:
„La capăt bun nu duce mârșăvia.
Cum cel greoi ajunge pe cel iute!
Așa Vulcan, cu toată-ncetineala-i,
Măcar că-i șchiop, dar el cu meșteșugul
Îl mrejuie pe zeul cel mai sprinten
Din tot Olimpul și plătește Marte
De-acum a preacurviei șugubină.”
Așa ei laolaltă-au cuvântat. Iar fiul
Lui Joe, Apollon, întreba pe Hermes:
„Tu, olăcare, darnice de bunuri,
N-ai vrea așa, încătușat în lanțuri,

Să dormi în pat cu Venera de aur?"
Și Hermes lui Apollon îi răspunse:
„Dă, Doamne, așa să fie și cu mine
Să mă cuprindă mult mai dese lanțuri,
De trei ori și de patru ori pe-atâtea,
Chiar zeii și zeițele să-mi vie
Cu toții martori, numai dat să-mi fie
Să dorm în pat cu zâna frumuseții!"
Așa grăi, și-au răs cu poftă zeii.
Nu însă și Neptun, stăpânul mării,
Ci de Vulcan, de preaslăvitul meșter,
Pe Marte se ruga să-l despresoare
Și-așa rosti cuvinte-naripate:
„Dă-i drumul, că eu stau chezaș din parte-mi,
Că tot ce-i drept îți va plăti el însuși
În fața noastră, după cum ți-e voia".
Dar nu se învoia vestitul meșter:
„Neptun, nu cere asta de la mine,
E rău să stai chezaș unor nemernici,
Dar cum pot eu să te silesc pe tine,
De-mi scapă din capcana asta Marte
Și nu vrea să-mi plătească datoria?"
Neptun cutremur-de-pământ îi zise:
„Chiar dacă Marte nu va vrea să-ți deie
Tot ce-i dator și va fugi de tine,
Atunci avea-vei plata de la mine".
Vulcan răspunse: „Nu pot, nici se cade,
Ca unchi al meu, să te dezic pe tine".
Așa vorbi și desfăcu el lanțul.
Cum au scăpat de-a lanțului tărie,
Deodată amândoi se repeziră,
În Tracia se duse zeul Marte,
Iar Venera cea galeșă la Chipros,
În Pafos, unde-i fumegă altarul.
Și Grațiile-acolo o-mbăiară
Și-o unseră cu strălucite miruri,
Cu care zeii se-nfrumusețează,
Și-n straie desfătate o-mbrăcară,
Mândrețe la privit ca o minune.
Așa cânta cu lira-i cântărețul
Și bucuros îl asculta Ulise
Cu toți ceilalți vâslași vestiți pe lume.
Iar Alcinou sili pe Laodamas

Cu Halios la joc să iasă singuri.
Luară ei o minge porfirie
Frumos de meșterul Polib lucrată
Și unul o zvârlea până la nouri
Plecându-se napoi. Cellalt pe urmă,
Sărind, o tot prindea ușor din zboru-i
Nainte de căderea ei pe țărână.
Iar după ce cu mingea se-ntrecură
Stând față-n față, dâșii începură
Să dănțuie pe roditoarea glie
Și locul înde ei și-l tot schimbă.
Ceilalți feciori care stăteau la horă
Strigau și tropoteau de bucurie
Și răsuna din gloată vuiet mare.
Lui Alcinou grăi atunci Ulise:
„Te-ai lăudat, fruntașule-ntre oameni,
Că jucătorii ți-s prea buni și iată,
S-adeveri. Uimit mă uit la dâșii.”
Iar Alcinou se-nveseli de asta,
Și de cuvânt feacilor le zise:
„Fruntași și sfetnici, dați-mi ascultare,
Străinul mie prea cuminte-mi pare,
Deci hai să-i facem dar de ospetie
Cum ni se cade. Voi sunteți cu toții
Douăsprezece-a obștii căpetenii.
Cu mine treisprezece. Fiecare
Aduceți-i câte-o manta curate
Și-o-mbrăcămintă și-un talant de aur.
Să-i dăm mai iute laolaltă toate,
Ca el la masă, avându-le-ndemână,
Să plece cu mai multă bucurie.
Iar Evrial c-un dar și-o vorbă bună
Să vie și cu dânsul să se-mpace,
Că nu-i vorbi așa cum se cuvine.”
Se învoiră toți și porunciră,
Trimiseră pe crainici după daruri.
La rându-i Evrial luă cuvântul:
„Crai Alcinou, fruntașule-ntre oameni,
Supus poruncii tale, cu străinul
Eu am să mă-mbunez. I-oi da din parte-mi
Chiar sabia ce-o vezi aici, cu limba
Întreagă din aramă, cu plăsele
De-argint, cu teac-abia fildeșuită,

Și sabia-i va fi neprețuită.”
Grăi și-i dete sabia țintată
Cu ținte de argint și totodată
Așa-i ură: „Noroc, străine taică!
De s-a rostit vreun cuvânt mai aspru,
Îndată să-l ia vântul și să-l ducă!
Și facă zeii ca să-ți vezi nevasta
Și-n țara ta s-ajungi, fiindcă suferi
Nenorociri departe de prieteni.”
„Iubitul meu, răspunse-atunci Ulise,
Fii sănătos, noroc să-ți deie zeii
Și nu cumva să te căiești pe urmă
De darul ce mi-ai dat și de-mpăcare”.

Așa vorbi și sabia o-ncinse.
Când soarele-asfinți, avea Ulise
Și celelalte daruri laudate,
Pristavii le-aduseseră la curte
Și-acolo le primiră-apoi feciorii
Lui Alcinou și-n sală le-așezară
Pe lângă jețul mamei preacinstite.
Măritul Alcinou stătu în frunte;
Ceilalți venind ședeau în jețuri nalte.
Iar Alcinou îi zise-atunci crăiesei:
„Femeie, adu-ncoace, tu, o ladă
Mai dalbă decât toate și mai bună,
Așterne-ntr-însa o manta și-o haină
Și puneți apă la-ncălzit în cadă
Ca el, fiind scăldat, când o să vadă
Cum stau podoabă în lad-atâtea daruri
Aduse de feacii cei de frunte,
Să fie vesel petrecând la masă
Și auzind sărbătoreșcul cântec.
Iar eu îi dăruiesc această cupă
Din aur, de minune măiestrită,
Ca el de mine să-și aducă aminte
Mereu, când zeilor plecat la rugă,
Prinoase va-nchina pe-altarul casei.”
Așa vorbi, și-Areta-a spus la roabe
Pe foc s-așeze cât mai iute baia,
Și ele pus-au un cazan pe vatră,
Turnară apă-n el și grămădiră
Și-aprinseră despicăături sub dânsul
Și flăcările-mpresurară vasul

Și încep să fiarbă lăutoarea.
Într-asta scoase-Areta din cămară
O ladă care-a fost mândrețe rară
Și-ntr-însa puse dalbele odoare,
Veșmintele și aurăria toată
Ce-i daseră feacii, și mai puse
Frumosul strai cu mantia, și astfel
Povățuia în urmă pe Ulise:
„Vezi singur de capac, deodată-nnoadă-l,
Să nu te prade cineva pe cale
Când tu, călătorind pe vasul negru,
Dormi-vei cufundat în somnul dulce”.

Cum auzi Ulise mult-pățitul,
Capacul potrivi și-odată strânse
C-un nod sucit așa cum învățase
Nainte de la priceputa Circe.
Pe loc atunci veni și chelărița
Și-l îmbie în cadă să se scalde,
Iar el gândi cu drag la baia caldă,
Căci rareori se îngriji de sine
De când lăsase casa lui Calipso,
La care fu-ngrijit dumnezeiește.
Iar roabele-l spălară,-l oleiră,
Și-l îmbrăcară cu manta și haină.
Ieșind din baie, el porni pe urmă
Să meargă printre băutori la masă.
Dar la ușiorul sălii măestrite,
Oprindu-se, frumoasa Nausicaa
Se minuna cu ochii la Ulise
Și-așa pe dânsu-l agrăi: „Străine,
Fii sănătos! Și când te-i duce-n țară,
Să nu mă uiți, că-ntâi și-ntâi tu mie
Îmi datorești răsplata pentru viață.”
Viteazul îi răspunse: „Nausicaa,
Odraslă a lui Alcinou măritul,
Dea Dumnezeu s-ajung odat-acasă,
Să văd și ziua-aceea mult dorită,
C-atunci și-acolo pururea la tine
M-oi închina ca la dumnezeire,
Căci tu de moarte m-ai scăpat, copilo”.

Așa vorbi și s-așeză aproape
De craiul Alcinou. Se împărțiră
Bucatele, se pregăti și vinul.

Venind apoi și crainicul aduse
Pe mult iubitul cântăreț al curții,
Pe Demodoc cinstitul tuturor.
În mijlocul mesenilor, proptindu-l
De stâlp-nalt, îl ajută să șadă.
Ulise-atunci tăie o halcă grasă
Din spatele de porc – dar mai rămase
Mai mult păstrat – și crainicului zise:
„Dă carnea asta pentru ospățare
Lui Demodoc. Vreau să-l cinstesc din parte-mi,
Cu tot necazul meu, că doar tot omul
Se-nchină cântăreților cinstindu-i,
Căci muza i-a-nvățat pe ei să cânte
Tot felul de cântări, iubiți fiindu-i.”
Și crainicul luă și-ntinse carnea
În mâinile lui Demodoc, iar dânsul
Se bucură primind-o. Și-ncepură
La masă toți cu mâinile să umble,
Iar când de-ajuns mâncară și băură,
Lui Demodoc așa-i vorbi Ulise:
„O, Demodoc, pe tine eu te laud
Mai mult decât pe-oricare om din lume.
Sau muza te-a-nvățat sau chiar Apollon,
Căci prea zici bine tot ce făptuiră
Și pătimiră și trudiră-aheii,
De parc-aieve-ai fost și tu de față
Ori altul ți le-a spus din auzite.
Dar treci acum la alta și ne cântă
Ce-a fost cu calul cel de lemn, pe care
Epeos îl clădi cu ajutorul
Minervei și Ulise în cetate
Drept cursă-l duse-apoi, ticsindu-l
Cu oameni care pustiiră Troia.
De-i povesti așa frumos și asta,
Mărturisi-voi tuturor în lume
Că-n adevăr dumnezeiesc ți-i darul.”
Așa grăi. Și el, stârnit de muză,
Porni să cânte și-ncepu povestea
De unde-aheii, lagărul arzându-și,
S-au prefăcut că pleacă pe corăbii,
Pe când ceilalți în jurul lui Ulise
S-aflau în Troia-nconjurați, în calul
De lemn ascunși, troienii doar ei înșiși

Trăseseră în cetățuie calul.
În preajma lui steteau atunci dușmanii
Nedumeriți, vorbindu-și câte toate,
Dar trei păreri găsiră mai cu cale:
Să fie calul spintecat cu arma
Sau prăvălit pe stânci de pe cetate
Ori ca un dar măreț lăsat să fie
Spre a-mbuna pe zei. Și tocmai asta
Din urm-a fost părerea cea primită.
Fusese doar ursit să piară Troia
Din oara când ar fi cuprins într-însa
O namilă de lemn în care-aheii,
Fruntași de arme toți, steteau grămadă,
Troienilor ducând prăpăd și moarte.
El mai cânta pe urmă cum vitejii
Ieșind glotiș din cal și părăsindu-și
Pândișul adâncat, prădară Troia
Și care încotro lățea pustiul.
Și cum Ulise crunt ca zeul Marte
Se îndrepta cu mândrul Menelaos
Spre casele lui Deifob, pe unde,
Dând piept în luptă crâncenă, la urmă
Învinse cu povața ei Minerva.
Așa cânta maestrul, iar Ulise
S-a pus pe plâns și lacrimi de sub gene
Pe-obraji îi picurau. Cum o femeie
Cu brațele s-aruncă și-și tot plânge
Bărbatul care cade-n fața oastei
Și a cetății lui, când de pieire
Își apără copiii și orașul;
Cum vede ea că el murind se zbate,
S-aruncă asupra lui bocind cu vaiet,
Dar de la spate-o tot țintesc dușmanii
Cu lăncile și-o duc așa-n robie
Să sufere-n strădanie și-obidă
Și-i se topesc obraji de durere
Și tânguire vrednică de milă,
Așa plângea de jalnic și Ulise.
Ci nimeni nu prepuse că el plânge,
Doar craiul luă seama și-nțelese,
Căci auzi cum el ofta din suflet,
De unde-i sta pe-alătura, și zise
Feacilor cei iubitori de vâsle:

„Fruntași și sfetnici, dați-mi ascultare,
Iar Demodoc din liră să-nceteze,
Nu place tuturor cântarea asta.
De când ședem la masă și se puse
Dumnezeiescul cântăreț să cânte,
Sărmanul oaspe-a tot gemut cu jale.
Pesemne l-o fi copleșit mâhnirea.
Să tacă Demodoc și să petrecem,
C-așa-i cu mult mai bine, doar de dragul
Acestui oaspe vrednic de cinstire
Cu daruri scumpe noi am dat ospățul
Și-am pus la cale-a lui călătorie.
Că pentru cine nu-i netot cu totul,
Străinul rugător e ca un frate.
De-aceea dar nici tu cu istețime
Să nu ne-ascunzi nimic la întrebare,
Străine, ci mai bine-i să-mi spui verde
Ce nume ai de la părinți, de-acasă,
Și cum te cheamă cei de prin cetate
Și din împrejurimi la tine-n țară?
Că nici un om, de neam, ori prost, pe lume,
Născut odată, nu-i lipsit de-un nume;
La naștere-l dau tuturor părinții.
Mai spune-mi țara, neamul și orașul
Din care ești, ca dus să fii acolo
De-ai noștri cu pricepere de-a dreptul.
N-avem cârmaci și cârme noi feacii,
Cum au la vase alții. La ai noștri
Chiar vasele știu cugetul și gândul
Bărbaților și unde-i o cetate
Și țarină mănoasă-a orișicărui
Și repede străbat noianul mării,
Pe ceață și pe negură; n-au teamă
De-o spargere de vas sau potopire.
Dar auzii pe tatăl meu odată,
Pe Nausitou, vorbind despre mânia
Ce-ar fi având Neptun pe noi feacii,
Că pe străinii cei pribegi îi ducem
Napoi la ei nevătămați pe mare.
De-aceea și zicea el că odată
Corabia lucrată cea mai trainic,
La-napoierea-i din călătorie
Pe ceață ne-o va frânge și orașul

Ni-l va-ngropa pe sub un munte mare.
Așa spunea bătrânul meu, dar asta
Va fi sau nu, cum vrea stăpânul mării.
Ci mai răspunde-mi tu și povestește-mi
Cu de-amănuntul, drept, oare pe unde
Ai rătăcit și-n care țar-ajuns-ai,
Ce oameni ai văzut și ce orașe?
Și unde-s oameni silnici, răi, sălbatici,
Și unde primitori și de-omenie
Și temători de zei? Și-n urmă spune-mi,
De ce tot plângi și-adânc oftezi în tine
La povestirea soartei care-avură
Danaii la războiul de la Troia?
Doar zeii vrur-așa: ursiră moartea
Vitejilor, ca-n urma lor să fie
Un cântec pentru cei care-or să vie.
Ori ai pierdut vreo rudă pe la Troia,
Bărbat ales, vrun ginere, vrun socru,
Cei care, după rudele de sânge,
Sunt mai iubiți de noi? Ori un tovarăș
Prietenos și bun? Căci un prieten,
Când e un om, întrece și pe-un frate.”

Cântul IX

Ulise iscusitul îi răspunse:
„Crai Alcinou, fruntașule-ntre oameni,
De bună seamă e frumos s-ascuți
Un meșter cântăreț precum i-acesta
Cu viers dumnezeiesc. Eu cred că nu e
Nimic mai drag și mai plăcut în viață
Ca ziua când e vesel tot poporul
Și-n sală șed mesenii-n șir și-ascultă
Pe cântăreț, iar mesele sunt pline
De pâne și friptură și-un paharnic
Aduce vin în casă scos și-l toarnă
Mesenilor în cupe. Mie-mi pare
Că asta-i tot ce-i mai frumos pe lume.
Dar ție-ți place să mă-ntrebi pe mine
Și vrei să știi necazurile-mi grele,
Ca tot mai mult să gem gândind la ele.

Dar, vai, de unde să încep și unde
Să isprăvesc? Că multe patimi zeii
Cerești mi-au dat să sufăr. Vă voi spune
Întâi ce nume port ca să-l cunoașteți
Și voi, și dacă scap cumva de moarte,
Prieten să vă fiu, deși mi-e casa
Departate de voi toți. Eu sunt Ulise,
Laertianul de-ale cărui fapte
Și măestrii vorbește toată lumea
Și-a cărui slavă pân'la cer ajunse.
Eu locuiesc Itaca, limpezitul
Ostrov, pe unde-i muntele Neritul
Cu freamăt de păduri, la-nfățișare
Măreț, și unde împrejur sunt multe
Și apropiate insule, precum e
Zachintul păduros, Dulichiu, Same.
Itaca-i cea mai delungată-n mare
Și scundă spre apus, iar celelalte
Sunt mai spre răsărit. Pietroasă, aspră-i
Itaca, dar ca bună mamă crește
Feciori voinici. Și-apoi nimic mai dulce
Ca țara mea nu pot vedea pe lume.
Mă tot oprea să stau la ea Calipso
În peșterile ei, frumoasa zână,
Dorind să-i fiu bărbat. Ba chiar și Circe
Mă descânta la curtea ei din Aia
Să stau, dorindu-mă bărbat, vicleana.
Dar n-au putut în veci să mă câștige,
Că-n lume nu-i nimic mai scump ca țara
Și-ai tăi părinți, chiar dacă ți-este casa
Bogată pe pământ străin departe
De-ai tăi. Dar hai să povestesc acum
Întoarcerea-mi cu multele-i neazuri
Ce-mi dete Joe, cum plecai din Troia.
Din Ilion fui dus de vânt spre țara
Ciconilor, pe la Ismar, și-acolo
Surpai cetatea, ucisei bărbații,
Femeile luând și-avere multă,
Le împărțirăm între noi, ca nimeni
Să nu fie lipsit de parte dreaptă.
Dam zor atunci de-acolo să purcedem
La fugă mai curând, dar bieții oameni
Ai mei deloc nu m-ascultau, nebunii,

Și-acolo lacom beau la vin, și turme
De oi și boi cornaci tăiau pe maluri
Și ospătau. În vremea asta unii
Ciconi fugari în ajutor chemară
Pe alți ciconi învecinați cu dânșii
Și care erau mai mulți și mai războinici
Și locuiau mai spre uscat, destoinici
La luptă de călări și, la nevoie,
Ca pedestrași. În zori de zi veniră
Ei gloată câtă frunză, câtă iarbă
Dă-n primăvară. Iată dar că soartă
Cumplită ne-aștepta pe noi sărmanii,
Meniți să suferim atât de multe.
Se-nșiruiră ei și s-apucară
De bătălie-aproape de corăbii,
Și lănci zburau de-o parte și de alta.
De dimineață la-nceput, cât ziua
Era în toi, ținurăm piept cu toții
Și ne-apărarăm bine de vrăjmașii
Mai numeroși ca noi. Dar mai spre seară,
La desjugatul boilor, ciconii
Înfrânseră pe-ahei și-i fugăriră.
În vremea ast-ai noștri câte șase
Tovarăși de corabie pieriră,
Iar toți ceilalți scăparăm de la moarte.
De-acolo naintarăm plini de jale
De pierderea iubiților tovarăși,
Dar mulțumiți că noi scăparăm teferi.
Nainte de-a pleca însă pe vase,
De trei ori am strigat pe fiecare
Din bieții soți care-au murit pe câmpul
De luptă cu ciconii. Dar pe mare
Stârni un vifor Joe-adunătorul
De nori, de-a fost năprasnică furtună
Și-acoperi cu nori pământ și mare.
Și vasele mergeau pieziș, furtuna
Le zdrențuise pânzele. De teama
Primejdiei vintrele și catarge
Lăsarăm jos și repede mânarăm
Corăbiile spre uscat. Acolo
Noi două nopți și două zile-ntr-una
Culcați zăcurăm, copleșiți de trudă
Și de mâhnire. A treia zi, când plete

De aur zorile își răsfirară,
Catarge ridicarăm, pânze albe
Destinserăm, la vâsle ne-așezarăm,
Iar vântul și cârmacii mânau flota
Și sănătos aș fi ajuns în țară,
Dar când coteam Malèa, mă respinse
Un val puternic răscolit de Crivăț,
Și m-abătu departe de Citera.
De-aici turbate vânturi mă purtară
Pe marea cea pescoasă nouă zile
Plutind, iar într-a zecea poposirăm
În țara lotofagilor, ce-au hrana
Din flori. Suindu-ne pe țărm acolo,
Luarăm apă. Iute toți pe urmă
Se puseră-a prânzi pe la corăbii.
Iar când de-ajuns mâncarăm și băurăm,
Eu mi-alesei vreo doi oșteni și-un crainic
Și-i trimesei să cerceteze cine
Sunt oamenii cei mâncători de pâne
În țar-aceea. Ei, luând cărarea,
Curând de lotofagi s-apropiară,
Dar lotofagii nu voră moartea
Tovarășilor mei, ci-i îmbiară
Din hrana lor, din lotus, ca s-o guste.
Dar care cum mânca din road-aceea
Ca mierea de gustoasă, n-avea poftă
Napoi să vie, să ne dea de veste.
Deci soții mei voiau să steie-acolo
Cu lotofagii spre-a mânca din lotus
Și a uita de-ntorsul lor în țară.
Eu însă i-adusei atunci cu sila,
Deși plângeau. Smuncindu-i spre corăbii,
Sub laviți îi legai. Dădui poruncă
Pe urmă celorlalți iubiți tovarăși
Să intre cât mai repede-n corăbii,
Ca nu cumva din lotus să se-nfrupte
Vreunul și să uite de-a lui țară.
Ei intră iute și pe bănci s-așază
În șir și-ncep vâslind să bată marea.
De-aici plutim nainte cu mâhnire,
Sosim în țara unde șed ciclopii
Cei procleți și trufași, care, cu totul
Încrezători în zei, nimic la dânșii

Nu seamănă cu mâna lor, nici ară,
Dar nearat, nesămănat pământul,
Udat numai de ploi ce cad din nouri,
Le dă de toate, grâu și orz și via
Ce-aduce vin din struguri mari și spornici.
N-au loc de sfat, nici lege n-au ciclopii,
Ci șed pe culmea munților în peșteri
Și fiecare-și vede de-a lui casă
Și unora de alții nu le pasă.
Un mic ostrov cu mari păduri în dreptul
Limanului ciclopilor se-ntinde,
Nu tocmai chiar aproape, nici departe,
Și capre negre-acolo sunt puzderii,
Căci nu le-nspaimă umbletul de oameni
Și nici nu intr-acolo vânătorul
Ce-nfruntă greul prin păduri și-aburcă
Nălțimi de plai. Nu vezi în tot cuprinsul
Nici arături, nici turme. Tot ostrovul
E nelucrat, nesămănat și văduv
De oameni, și hrănește numai capre,
Căci n-au ciclopii rumene corăbii,
Nici meșteri de corăbii să lucreze
Frumos podite vase ce colindă
Cetăți de oameni mulțumind atâtea
Nevoi, c-adese oamenii bat marea
Cu vasele spre-a se vedea-ntre dâșii,
Un mijloc și de-mbogățit ostrovul,
Căci el nu-i sterp, ci ar rodi de toate
La vremea lor. Pe marginile mării
Sunt pajiști umede și moi, și via
Nemuritoare-ar crește pretutindeni,
Ușor le-ar fi aratul și la vreme
S-ar secera îmbelșugate lanuri
Neconținut, că prea e gras pământul.
Limanul li-i îndemănat și n-are
Nevoie de frânghii de prins, de-otgoane ,
Ca și de cângi de-nțepenit corăbii.
Într-însul poposind corăbierii,
Pot sta până ce vor pofti și vântul
Le-ar bate priitor. Apoi, în capul
Limanului, e-o peșteră sub care
Dintr-o fântână curge-o frumusețe
De apă și-mprejuru-i plopi se-nalță.

Acolo țărnuirăm noi și parcă
Un zeu ne îndrepta prin noapte-amurgă,
Dar nu-l puteam zări, căci pe la vase
Era-ntuneric beznă și prin luciul
Se-ntunecase luna pe sub nouri.
De-aceea nici ostrovul nu-l văzurăm
Cu ochii și nici apa-nvălurată
Spre mal, până ce nu ne-nlimănirăm.
Când poposirăm noi, de la corăbii
Desprinserăm vintrele,-apoi ieșirăm
Și noi pe buza mării, ne culcarăm
Și așteptarăm zorile să vie.
A doua zi, când zâna dimineții
Cu degete trandafirii răsare,
Ne minunăm cutreierând ostrovul.
Iar Nimfele, copilele lui Joe,
Zgorniră capre negre pentru masa
Tovarășilor mei. De la corăbii
Luarăm iute-ncovoiate arcuri
Și sulii lungi, și osebiți în cete
Vreo trei, luarăm caprele la țintă.
Curând ne-a dat un zeu vânat de-a volna.
Douăsprezece vase mă urmară,
De fiecare câte nouă capre
La sort, căzură, numai mie zece.
Apoi șezurăm noi și cât e ziua
De mare până-n seară ne-ospătarăm
Cu mult prisos de carne, cu vin dulce,
Doar mai aveam vin roșu la corăbii,
Că chiupuri multe-umpluse fiecare
Din noi când cuceriserăm orașul
Ciconilor. Ne tot uitam spre țara
Ciclopilor, de noi apropiată,
Și fumul lor vedeam, auzeam glasuri
De oameni, behăit de oi și capre.
Dar în amurg, când soarele-asfințise,
Culcați pe malul mării adormirăm.
A doua zi când se iviră zorii,
Eu strâng pe toți ai mei și iau cuvântul:
«Rămâneți voi pe loc, iubiți tovarăși,
Că eu mă duc cu vasul meu, cu soții-mi
Să văd ce neam de oameni sunt aceia;
Sunt oare-nversunați, haini, sălbatici

Sau primitori de oaspeți și cu teamă
De zei?» Așa zisei și după asta
Mă înluntrai în vas, dădui poruncă
La soți să intre, să dezlege vasul.
Ei intră iute și pe bănci s-așază
Pe rând și-ncep vâslind să bată marea.
Când noi sosirăm în țar-apropiată,
Vedem cum lângă mare-n fund se-nalță
O peșteră de dafini adumbrită
Și multe vite-acolo, oi și capre,
Dormeau și-aveau o strungă mare
Cu-mprejmuire trainică din stane
De piatră, de stejari și brazi nămornici.
Un mal de om pe-aici și-avea sălașul.
Păștea el singur turmele departe
Și nu umbla cu alții. Singuratic
Stetea cu gând pornit spre cumplitate.
Era o nămetenie ciclopul,
De stai crucit privindu-l. N-avea seaman
C-un om de pâne mâncător, ci singur
De s-arăta, părea un vârf de munte
Înalt și-mpădurit. Eu poruncit-am
Atunci la soții mei să stea pe lângă
Corabie și-acolo să vegheze
Și mi-alesei din ei vreo doisprezece
Mai buni și o pornii luând cu mine
Într-un burduf de capră vinul negru
Desfătător ce mi-l dăduse Măron
Al lui Evantes fiu, care a fost preot
Al lui Apollon la Ismar, că fiul
I-am ocrotit și i-am cruțat femeia
Și viața lui, căci locuia-n dumbrava
Cea deas-a lui Apollon. Scumpe daruri
Îmi dase el, talanți de aur șapte
Lucrați frumos, un vas de-argint și-n chiupuri
Douăsprezece vin curat și dulce
Și minunat ce nu-l știa nici una
Din slugile-i din casă; numai dânsul
Știa, nevasta lui și chelărița.
Când ei îl beau acest vin roșu, dulce,
În orice cupă plină, turnau apă
De douăzeci măsuri, un miros strașnic
Dumnezeiesc se-mprăștia din cană,

De nu mai putea nimeni după dânsul.
Umplui cu el burduful meu de capră
Și mai luai în traistă merinde,
Căci socoteam că repede-o să vie
Asupra-mi un bărbat grozav de tare,
Înverșunat, nelegiuit, sălbatic.
La peșteră curând ne pomenirăm,
Dar nu era în peșteră ciclopul,
Ci după turmă la pășune grasă.
Intrarăm dar și ne uitam la toate
Mirându-ne. Stau coșurile pline
De brânză și vuia întreg oborul
De iezi și miei ce osebite garduri
Îi despărțeau: cei timpurii de-o parte,
Cei mijlocani de alta, și mezinii
Deosebit. Vedeai apoi cum zerul
Se prelingea din vase, din șiștare
Și căzi cioplite. Soții mei săracii
Se tot rugau ca să luăm brânzetul
Și să ne-ntoarcem, ba apoi și turma
De iezi și miei spre nava noastră iute
S-o bărim și s-apucăm pe mare.
Eu n-ascultai, deși era mai bine
De-i ascultam. Voiam să văd ciclopul
Și ospeția lui. Dar el, păgânul,
Cu soții mei cumplit avea să fie.
Făcurăm foc atunci, întâi jertfirăm,
Apoi luând din caș ne ospătarăm
Și-n peșteră-așteptăm până ce pică
Și el cu turm,-având o grea povară
De uscături ca să-ncropească cina.
Când le trânti pe-afară, făcu troscot,
De ne cutremurarăm și-ntr-o clipă
Ne traserăm în fundul văgăunii.
În peștera cea largă el își mână
Mânzările și-n strungă lasă numai
Berbeci și țapi, afară-n fața stâniei.
Apoi luând un stei grozav l-aruncă
Pe la intrare și o-nchide, o stâncă
Ce de jos mai nu puteau urni-o
Nici douăzeci și două de căruțe
Cu patru roți, oricât ar fi de bune;
Așa era pietroiul pus la ușă.

S-așază el apoi și mulge capre
Și oi pe rând și-apeacă-apoi sugarii
Din lapte jumătate îl încheagă
Și-l strânge în panere împletite,
Cellalt îl toarnă-n vase ca de-acolo
Să-l bea pe urmă la-ncropitul cinei.
Și după ce, grăbit, el face asta
Și-aprinde foc, ne vede și ne-ntreabă:
«Dar cine sunteți voi? De unde bateți
Al mării drum, străinilor? Cu treabă
Veniți la noi sau hoinăriți pe mare
Ca niște hoți ce umblă în poghiazuri
Și-și pun viața pustiind pe alții?»
Așa ne-a zis și inima de frică
Ne-a înghețat, când i-auzirăm glasul
Înfricoșat și namila văzurăm.
Dar totuși i-am răspuns: «Venim din Troia,
Suntem ahei și drumul rătăcirăm
La-ntoarcerea napoi, fiind sărmanii
Bătuți de vânturi pe genunea mării
Și apucarăm altă cale; așa vru
Pesemne Cel-de-sus. Noi facem parte
Din oastea lui Atride Agamemnon,
De care merse pomina pe lume,
Doar cuceri puternică cetate
Și potopi oștiri nenumărate.
Venirăm să-ți îmbrățișăm genunchii
Ca să ne dai vrun dar de ospetie
Ori altfel să ne-mbii cu tot ce-i data
La oaspeți. Teme-te de zei, preabune.
Noi cerem adăpost la tine. Joe
Pe oaspeți și pe rugători răzbună,
El paznicul de oaspeți cumsecade.»
La asta nemilos tună ciclopul:
«Străinule, nebun ești ori venit-ai
De prea departe, de mă-nveți să tremur
De zei, să mă feresc de-a lor mânie?
Nu vrem să știm de Joe noi, ciclopii,
Și nici de zei, suntem mai tari ca dânșii.
Nu frica ce-aș avea de dușmănia
Din ceruri, ci doar pofta mea m-ar face
Să cruț pe tine și pe-ai tăi. Dar spune-mi
Pe unde-oprit-ai nava? Aici aproape

Ori mai departe, pe la capul țării?
Eu vreau s-o știu.» Așa-ntreba ciclopul
Și mă-ncerca, dar n-avea să mă-nșele
Pe mine încercatul. Și eu una
I-am ticluit: «Neptun, zeul Cutremur,
Corabia mi-a țândurit izbind-o
De stâncile din capul țării voastre,
De un colțan, și mi-a-necat-o vântul.
Doar eu cu cei de-aici ne mântuirăm
De moarte-amară.» Nu mai răspunse avanul
Nimic, sări cu brațele întinse
La soții mei și apucând cu laba-i
Dintr-înșii doi, așa-i trânti pe țarnă
Ca niște țânci, de li se scurse-ndată
Tot creierul stropind pământul. Trupul
Le ciopârți și-și pregăti ospățul.
Și prinse să-i înghiortăie ca leul
Crescut pe munți. Mânca de-a valma carnea
Și mațele și măduva cu oase,
Iar noi plângeam văzând cruzimea asta
Și mâinile-nălțam spre cer cu jale,
Căci n-aveam încotro. Dar când ciclopul
Grozava burtă-și ghiftui cu carnea
De oameni și se răcori bând lapte
Curat, se tolăni în văgăună
Colea-ntre oi. În sinea mea bărbată
Gândeam atunci de dansul să m-apropii
Și de la coapsă sabia-mi tăioasă
Să scot și să-i-o-nfig în piept pe unde
Eu dibuiam că-n prapuri e ficatul
Învăluit. Dar mă struni o teamă:
Pieream și noi aci de moarte crudă,
Căci nu puteam de la intrarea naltă
Cu brațele să dăm în lături stânca
Ce-o prăvălise el. Și cu suspine
Noi așteptam să vie dimineața.
A doua zi, când zorile de aur
Cu degete trandafirii mijiră,
El foc aprinde, mulge mândra turmă,
Frumos pe rând și-apeacă-apoi sugarii,
Iar după ce grăbit el face asta,
Înhață încă doi și ospătează.
Apoi ridică steiul de la ușă

Ușor de tot și-și mână turma grasă
Din peșteră și iar prăvale steiul
La locul lui cum ai lăsa să cadă
Ușor pe tolba de săgeți capacul.
Cu huiet mult ciclopu-și mână turma
La deal pe plai. Eu rămăsei în urmă
Și-n mine chibzuiam ce rău i-aș face
Ca să-mi răzbun pe el, să-mi dea Minerva
Mărire. Unul îmi păru că-i planul
Mai nemerit. În țarc avea ciclopul
O boată verde de măslin, tăiată
Ca s-o căleasc-anume și s-o poarte.
Privindu-l, noi i-asemănam ciomagul
Cu un catarg de la un vas de marfă
De douăzeci de rânduri de lopeți,
Așa de gros și lung era toiagul.
Am retezat dintr-însul o bucată
Ca de-un brățat și soților am dat-o
S-o netezească. Ei o neteziră
Și la un capăt eu am țuguiat-o.
La focul arzător apoi călind-o,
Am îndosit-o bine sub gunoiul
Ce-n peșteră zăcea în mari mormane,
Zorii apoi pe soți să tragă sortii,
Să iasă-aceia care să cuteze
Cu mine ridicând să-mplânte parul
În ochiul uriașului, îndată
Ce-adoarme el. S-aleseră cei patru
Ce eu doream să fie aleși și-n urmă
Al cincilea fui eu. Spre seară dânsul
Veni din nou cu oile-i bârsane
Și le zori spre peștera cea largă.
Nici una n-o lăsă din strung-afară
Sau doar că bănui ceva ori poate
C-așa vru Dumnezeu. Apoi ciclopul
Umflând pietroiul-l pune la intrare,
S-așază asupra-i, mulge oi și capre
Frumos pe rând și-apeacă-apoi sugarii.
Și după ce degrabă face asta,
Mai prinde doi și-și pregătește cina.
Atunci de el m-apropii cu o cupă
De minunat vin negru și-i zic astfel:
«Poftim și bea după-nghițirea cărnii

De om, să vezi ce vin era la fundul
Corăbiei pierdute. Voiam ție
Să ți-l închin, de te-ndurai de mine
Și mă lăsa să plec napoi acasă,
Dar tu ești mândros nevoie-mare.
Nemilostive, cum să vie oare
De-acum să caute-adăpost la tine
Un om din lumea-ntreagă? Nu faci bine.»
Așa-i zisei. Primi atunci el cupa
Și-o deșertă deodată. Foarte vesel
Era de-această dulce băutură
Și mi-a cerut ca să-i mai dau o dată:
«Fii bun, mai dă-mi și spune-mi cum te cheamă,
Să-ți dau și eu un dar de ospetie,
De care să te bucuri. Că și țara
Ciclopilor e darnică și scoate
Vin bun din struguri mari ce-i crește ploaia
Dar ăsta-i din nectar și ambrozie.»
Și-i adusei din nou o cupă plină,
De trei ori îi dădui, de trei ori prostul
Goli paharul. Dar apoi, când vinul
I se sui la cap, eu cu blândețe
Zisei: «Mă-ntrebi de lăudatu-mi nume,
Cicloape? Eu ți-l spun, dar tu drept oaspe
Cinstește-mă c-un dar cum ți-a fost vorba.
Mă cheamă Nimeni. Astfel îmi zic soții,
Părinții mei și oamenii cu toții.»
Dar el răspunse-ndată fără suflet:
«Pe Nimeni, după soții lui, la urmă
Eu l-oi mânca și-acesta ți-o fi darul.»
Așa rostind, el se răstoarnă, cade
Pe spate cu grumazu-ntors și somnul
Atotdomolitor îl domolește.
Și cum e-ngreuiat de băutură,
Din gură varsă vin, bucăți de carne.
Atunci eu bag sub spuza multă parul
Și-l las până să ardă. Dau poruncă
Și-mbărbătez pe toți ai mei tovarăși,
Ca nu cumva de frică să dea dosul.
Când paru-n foc stă gata să s-aprindă,
Măcar că-i verde, și începe tare
A se-nroși, atunci îl iau din vatră,
M-apropii de ciclop. Ceialți alături

Îmi stau; un zeu curaj nebun ne-nsuflă.

Ai mei înșfacă parul, și țuguiul
Îl afundară-n ochiul lui. Eu grabnic
Mă salt în sus și-nvârt. Precum când unul

O grindă de corăbii sfredelește
Cu sfredelul, ceilalți de jos unealta
O-nșfacă de-o curea de ambe laturi
Și repede o mișcă, de se-nvârte
Mereu tot sfredelind, așa și-n ochiul
Ciclopului roteam noi arzătorul
Tăciune, de curgea în juru-i sânge
Se pârjoliră pleoape și sprâncene,
Se mistui a ochiului lumină
Și ochiul sfârâia din rădăcină.

Precum când un fierar, gătind un mare
Topor sau un hârleț, în apă rece
Înfige fierul ars, călindu-l astfel
Și oțelindu-l, sfârâie-atunci fierul
Grozav, așa tot sfârâia și ochiul
Ciclopului, când răsuceam noi parul.
Și groaznic el gemu. Boltita stâncă
Vui de glasul lui, iar noi de spaimă
Ne depărtarăm iute. El își smulse
Din ochi țuguiul ud de-atâta sânge
Și, scos din fire, l-azvârli departe.

Răcnea din răspuțeri chemând ciclopii
Ce-n peșteri împrejur și-aveau sălașul
Pe culmi vântoase. Glasul auzindu-i,
Ei care dincotro veniră-aproape
De peșteră și-ndată-l întrebară
Ce-l doare: «Polifem, ce caznă oare
Te face să țipi astfel peste noaptea
Tihnită și ne sperii nouă somnul?
Ți-o fi răpind vrun om din strungă turma?

Sau te omoară cineva hoțeste
Ori silnic?» Polifem din văgăună
Așa le zise: «Nimeni mă omoară
Hoțeste, dragii mei, și nu cu sila».

Dar i-au răspuns ciclopii: «Dacă nimeni
Nu-ți face rău și silă, când ești singur,
De boala cea de Dumnezeu trimisă
Nu poți să fii scutit. De-aceea roagă
Pe tatăl tău Neptun ca să te scape.»

Grăind așa, plecară. Eu în mine
Râdeam că i-amăgi scornitul nume
Și gândul năzdrăvan care-mi venise.
Dar tot gemând și copleșit de chinuri,
Ciclopul dibuind, de la intrare
Ridică stânca și pe ea s-așază,
Se-ntinde-apoi cu brațele să prindă
Pe vrurul care-ar fi ieșit cu turma,
Așa tehui el mă credea pe mine.
Chiteam atunci și căutam un mijloc
Mai potrivit să mântui de pieire
Pe soții mei, pe mine. Urzeam planuri
Și gânduri de tot felul, fiind vorba
De viață, doar aproape era mare
Primejdie, și-un gând mai mult ca toate
Mi se păru mai bun. Erau în turmă
Berbeci lăptoși, și zdraveni, mari și mândri
Cu lâna laie. Atunci eu pe tăcute
Berbecii, câte trei luând, deolaltă
Îi leg cu mlădioasele curmeie
Pe care se culca nelegiuitul
Ciclop. Cel mijlociu purta pe unul
Din noi, iar alții doi mergeau alături
Ferindu-ne de-o parte și de alta.
Deci trei berbeci cărau pe câte unul
Din soții mei. Dar mai era și-un altul,
Berbec ortoman, fruntașul turmei.
Eu l-apucaii din spate și sub burta-i
Miștoasă mă lungii și-ntors sub dânsul,
Eu gras-așa mă tot țineam de lâna-i
Cea falnică și tot răbdam în mine.
Așa stăturăm și-așteptam cu jale
Să vie dimineața. Iar când zorii
Trandafirii în cer se revărsară,
Zoreau atunci berbecii spre pășune,
Iar oile tot behăiau nemulse
Cu ugerii lor ghiolcură de lapte.
Dar schingiuit de cazne-nfricoșate
Stăpânul lor îi pipăia pe spate
Berbecii toți care-i treceau nainte
Stând oblu. Dar el nu simți, netotul,
Că ei erau legați prin lâna deasă.
În coada turmei o luă spre ușă

Berbecele îngreuiat de blana-i
Tufoașă și de mine care astfel
M-am priceput. Dar Polifem pe dânsul
Îl pipăi și-i zise: «De ce oare,
Drăguțul meu berbece, pleci la urmă
Din peșteră? tu care niciodată
Nu rămâneai de oi, ci tot nainte
Cu pașii mari mergeai să paști din floarea
Cea moale-a ierbii? Și-ajungeai întâiul
La râu și năzuiai napoi spre seară
La stână cel dintâi? Acum tu însă
Rămâi de tot în urmă. Ori plângi ochiul
Stăpânului? Mi-l scoase un nemernic
Cu haita de mișei după ce lotrul
Cu vinul m-amețise, acel Nimeni
Ce tot nu-l cred scutit acum de moarte.
Hei, dac-ar fi să ai un gând cu mine
Și s-ai tu darul vorbei să-mi spui unde
S-o fi ascuns de crunta mea mânie,
Cum creierul, din tidva lui izbită,
Pe jos îl împrășcam în văgăună!
Mă ușuram atunci de tot amarul
Ce mi-l făcu netrebnicul de Nimeni.»
Rostind el ast,-aretului dă drumul.
Când eu mă depărtai puțin de strungă,
Întâi mă desprinsei de sub berbece,
Pe urmă-i desfăcui și pe tovarăși,
Apoi mânarăm turma-aceea grasă
Și iute de picior și prin coclauri
O tot gonirăm noi până ce furăm
La vasul nostru. Mult se bucurară
Tovarășii că noi scăparăm teferi,
Iar pe ceilalți cu vaiet îi jălră.
Eu nu-i lăsam să plângă, ci cu semen
Din ochi i-opream, și-i tot zoream să-nluntre
Cioporul de berbeci ca să purcedem
Curând pe apa-amară. Și ei grabnic
Intrară-n vas, pe bănci la rând șezură
Și prinseră vâslind să bată marea.
Iar când eram departe cât ajunge
Un glas de om, atunci batjocorindu-l,
Strigat-am la ciclop: «Hei, n-avuși parte,
Cicloape tu, oricât ești de puternic,

În peșteră să te hrănești cu carnea
Tovarășilor unui om nevrednic.
Tu trebuia să-ți ispășești păcatul,
Mișelule, care-ndrăznești acasă
La tine să îmbuci pe bieții oaspeți.
Așa s-au răzbunat pe tine zeii.»
Dar el atunci și mai dihai se-ntartă,
De smulge țăncul unui munte mare
Și ni-l repede, dar el cade-n fața
Corăbii noastre cea cu botul negru.
Era pe-aci s-ajungă chiar la cârmă
Și clocoti răzbit de stâncă valul,
Dar el tălăzuit napoi năvalnic
Corabia către uscat împinse,
De-a fost pe-aci s-o dea de mal. Eu însă
O sprijinii c-o stinghie prelungă.
Sileam și îmboldeam pe soți cu semne
Din cap să se încovăie spre vâsle,
Ca să ne strecurăm de la năpastă
Și ei se tot plecau vâslind nainte.
Iar când făcurăm noi un drum pe mare
De două ori mai lung, dau iar un chiot
Spre uriaș. Dar soții mei de-alături,
Oprindu-mă, se roagă blând de mine:
«Abrașule, de ce tu fiara asta
O mai întarți? Că el c-o lovitură
Din mare spre uscat împinse vasul,
De-am zis în noi c-aici ne-o fi sfârșitul.
S-audă iar un grai sau o strigare,
Trăgaci cum e, c-o stană colțuroasă
Și țeasta și corabia ne-ar sparge.»
Dar inima ei nu-mi putură-nfrânge
Și iar strigai la el din răputeri:
«Cicloape, dacă cineva te-ntreabă
De-a ochiului tău groaznică slujire,
Să zici că te orbi cuceritorul
Ulise-al lui Laerte din Itaca».
Iar el gemând răspunse atunci: «Vai mie!
Mi-se-plinește-o veche prorocie.
Trăia pe-aci un om ales și mare,
Un zodier neîntrecut, Telèmos
Al lui Evrimos fiu, care-ajunsese
Bătrân printre ciclopi și el îmi spuse

Că toate aceste aveau să mi se-ntâmpie
Și că Ulise-avea să-mi ia vederea.
De-aceea eu tot așteptam să vie
Un om chipos și mare, și-n vârtute
Neînfrânt, dar iată, un pitic ca tine
Și slab și de nimic îmi scoase ochiul,
Puterea-mi domolind cu băutura,
Dar ia mai vino-ncoace tu, Ulise,
Să te cinstesc cu daruri de-ospeție,
Să rog ca să te-ajute zeul mării
Pe drum, Neptun slăvitul, că doar eu sunt
Feciorul lui, el zice că mi-e tată
Și singur el, de-o vrea, mă face bine,
Dar nici un altul dintre zei și oameni.»
La vorba lui răspund și eu din parte-mi:
«Hei, de-aș putea să te dobor pe tine
Și-n iad să te răped cum sigur este
Că zeul mării nu-ți mai drege ochiul».
M-aude el și brațele-și înalță
Spre cer și lui Neptun așa se roagă:
«Cutremur-de-pământ Neptun, tu, zeul
Cu plete-albastre, dacă eu ți-s fiul
Cu-adevărat și zici că-mi ești părinte
Ascultă-mă și fă să nu ajungă
La casa lui Ulise din Itaca!
Iar dacă-i scris cumva pe-ai lui să vadă
Și vatra lui și țara, el s-ajungă
Pe vas străin, târziu de tot, și-n stare
De plâns, să-și piardă soții, să-l aștepte
Nenorocirile acasă.» Așa-i fu ruga
Și-l auzi Neptun. Apoi ciclopul
Luă un stei de piatră și mai mare
Și învârtind îl repezi cu toată
Puterea-i de neînchipuit, în dosul
Corăbiei, dar cât pe-aci să cadă
Deasupra cârmei. Clocoti dar marea
Izbită de pietroi și valu-mpinse
Corabia nainte. O clipă numai
Și-avea s-o dea de mal. Dar când sosirăm
La locul unde celelalte vase
Steauă grămadă la popas și soții
Ne așteptau și suspinau cu jale,
Împinserăm pe prund acolo vasul

Și noi pe mal ieșirăm. Și berbecii
Ciclopului luând, îi împărțirăm,
Și-avu din ei tot insul parte dreaptă.
Dar la-mpărțire mie pe deasupra
Tovarășii mi-au dat pe cel de frunte.
Eu închinându-l zeului furtunii,
Lui Joe, domnului stăpân a toate,
Pe-altaru-i coapsele-i arsei, dar jertfa
El nu-mi primi, ci cugeta în ce fel
Corăbii și tovarăși să-mi cufunde.
Șezurăm noi atunci și, cât e ziua
De mare până-n seară, ne-ospătarăm
Cu mult prisos de carne, cu vin dulce.
Dar în amurg, când soarele-asfințise,
Ne-ntinserăm pe mal și adormirăm.
A doua zi, când se iviră zorii
Grăbii pe soți silindu-i să se-nluntre
Și vase să dezlege. Ei intrară
Degrabă toți, pe bănci la rând șezură
Și prinseră vâslind să bată marea,
De aici pornim nainte plini de jale
De pierderea iubiților tovarăși,
Dar mulțumiți că noi scăparăm teferi.

Cântul X

În insula Eolia sosirăm.
Eol, al lui Hipotas fiu, acolo
Iubit de zei domnea peste ostrovul
Cel plutitor și-mprejmuit de-a-ntregul
Cu ziduri nerăzbite din aramă
Și țărduit de stâncă netezită.
El doisprezece fii avea la curte,
Băieți și fete-n floare câte șase,
Și însoți pe fete cu băieții.
Ei veșnic ospătează lângă tatăl
Și precinstita mamă și-au pe masă
Întinse-atâtea feluri de bucate,
Și de fripturi tot fumegă palatul
Și geme de petreceri toată ziua,

Iar noaptea pe covoare și pe paturi
Săpate-n lemn ei dorm cu-a lor cinstite
Neveste. Noi sosirăm în cetate
La mândrul lor palat. O lună-ntreagă
Eol mă găzdui și de-a-măruntul
Mă întreba de Troia și de flota
Danailor, de-ntorsul lor acasă.
Iar eu pe rând îi povesteam de toate.
Dar mă rugai la urmă să mă lase
Să plec. El nu se-mpotrivi la asta
Și-mi pregăti plecarea. -Mi dete-o piele
De bou de nouă ani, burduf în care
Sufările de vânturi mugitoare
Le închisese toate, căci fusese
De Joe pus ca domnitor pe vânturi:
Le mână sau le-nstrună după voie.
C-un lanț lucios de-argint legă burduful
În fundu-unei corăbii, ca dintr-însul
Să nu răsuflă nici un pic de boare.
Lăasă numai un vânt ușor, Zefirul,
Pe vase să ne poarte. Însă n-a fost
Să fie așa. Chiar din prostia noastră
Am fi pierit pe mare. Nouă zile
Și nopți plutirăm noi fără-ncetare,
Iar într-a zecea ni s-arată țara
Părinților, ba deslușim chiar focuri
Aprinse de locuitori pe țărmuri.
Atunci somn dulce mă fură pe mine
De obosit, că-ntr-una cârmuisem
Și nu-ncrezusem nimănuia vasul,
Ca doar mai iute să sosim în țară.
În vremea asta se vorbiră soții,
Și-nchipuiră că duceam cu mine
Argint și aur, daruri de la craiul
Mărinimos Eol Hipotianul,
Și ziseră privind unul la altul:
«Vezi, Doamne, cum Ulise se tot face
Iubit și prețuit de toată lumea
În orișicare țară și cetate!
Și de la Troia duce el grămadă
De mândre-odoare, partea lui de pradă,
Iar noi care-am făcut aceeași cale
Ne-ntoarcem toți la vetre cu mâni goale.

Și-acum, de dragul lui, Eol îi dete
Și-aceste daruri. Să vedem mai iute
Ce bogăție de argint și aur
O fi-n burduf.» Așa grăiră-n taină
Și sfatul rău învinse pe tovarăși.
Burdiful dezlegară și dintr-însul
Se năpustiră vânturile toate.
Deodată-i apucă pe ei furtuna
Și-i abătu departe de-a lor țară,
Spre largul mării, de-ncepur-a plânge.
Eu mă trezesc. Și eu cel fără vină
Gândeam atunci să fac una din două:
Ori să m-arunc din vas să pier în valuri,
Ori pacostea s-o rabd tăcut și încă
Să fiu între cei vii. Răbdai mai bine
Și rămăsei. M-acoperii acolo
Și mă culcai. Înfricoșatul vifor
Napoi pe soți îi duse spre ostrovul
Eolia, iar ei oftau din suflet.
Acolo pe uscat ne coborârăm,
Luarăm apă. Dup-aceea-ndată
Tovarășii prânziră lângă vase.
Iar când de-ajuns mâncarăm și băurăm,
Luând un crainic și un soț cu mine,
Mă duc la curtea lui Eol, pe care
Îl nimeresc la masă cu nevasta
Și cu feciorii lui. Intrăm în casă
Și stăm la ușa lui pe prag, iar dâșii
Uimiți la noi se uită și mă-ntreabă:
«De ce veniși, Ulise? Ce răstriște
Te năpădi? Că noi avurăm grijă
De drumul tău, ca tu s-ajungi acasă
La țara ta și-oriunde ți-a fost voia.»
Iar eu răspund cu inima-ntristată:
«Tovarăși fără suflet mă pierdură,
Și-un somn nenorocit. Vă rog, prieteni,
Să m-ajutați, că doar vă stă-n putere.»
Așa zisei luându-i cu frumosul.
Tăcură ei, dar tatăl lor s-aprinse:
«Din țara mea mai repede te cară,
Tu, om netrebnic, cel mai de ocară!
Că nu mai pot să îngrijesc de drumul
Hulitului de dumnezei. Afară,

Tu care-mi vii în casă, oropsitul
De dumnezei.» Așa răstit îmi zise
Și mă goni din casa lui pe mine
Cu tot oftatul meu. Apoi de-acolo
Mâhniți călătorirăm mai departe,
Iar vâslitorii, din prostia noastră,
Se chinuiau cu trudnica vâslire,
Căci nu se mai vedea întorsul nostru.

Călătorirăm șase nopți și zile,
Iar într-a șaptea furăm la cetatea
Lui Lamos, Lestrigonia cea naltă,
Cu porți mai depărtate,-n care țară
Păstoru-ntors pe drum de la pășune
Cu turma, dă binețe și-i răspunde
Un altul care pleacă, așa că omul
Neadormit, pe rând de-ar paște boii
Și oile, ar avea-ndoită plată,
C-abia e noapte și se face ziuă.

Îndată ce intrarăm în limanul
Cel minunat, cu seninări înalte
Înconjurat de-o parte și de alta
Cu maluri prelungite dimpotrivă
La gura lui și cu intrare-ngustă,
Ceilalți tovarăși toți împiedică
Năuntru legănatele corăbii,
Apoi le otgoniră lâng-olaltă
În adâncata schelă, unde valul
Nu crește niciodată mic sau mare,
Ci-i mulcomit și limpede de-a pururi.

Doar eu oprii corabia-mi afară
La capul schelei și-o legai de-o stâncă,
Și mă urcai pe-o culme prăvălată
Și-aici stătui. Dar nu văzurăm oameni
Muncind la câmp, nici boi la arătură,
Ci numai fum rotocolea pe-alocuri.
Aleg atunci doi soți și cu un crainic
Și poruncesc să cerceteze cine
Sunt oamenii cei mâncători de pâne
În țara asta. Ei se coborâră
Și merseră pe-un neted șleau, pe care
Din plaiurile nalte spre cetate
Cărau locuitorii lemnăria,
Și-acolo,-n dreptul zidului cetății,

Ei dau de-o fată zdravă, copila
Lui Antifate lestrigonul. Dânsa
Venise după apă la fântâna
Cu und-aşa de limpede, Artachia,
De unde s-adăpa întreg oraşul.
S-apropiară şi-ntrebară dânşii
Pe fată cine-i domn în ţar-aceea
Şi care-i sunt supuşii. Ea îndată
Le arată palatul unde şade
Părintele-i ca domn. Iar ei intrară
La vederoasa curte şi găsiră
Pe doamna cât un munte şi-o sfecliră.
Ea repede chemă din adunare
Pe soţu-i cel vestit, pe Antifate,
Iar el le pregăti o moarte cruntă.
Pe unu-l prinse şi-l mâncă degrabă.
Ceilalţi fugind veniră la corăbii.
Apoi el dete-un strigăt prin cetate.
Atunci de pretutindeni năvăliră
Puzderii lestrigonii cei puternici,
Şi nu ca oameni, ci ca uriaşii.
Suiţi pe stânci, rostogoleau pietroaie
Cu greu urnite de bărbaţi. Şi-ncepe
Un huiet şi o valmă-ngrozitoare
De oameni care mor, de vase sparte.
Străpunşi ca nişte peşti apoi luară
Pe soţii mei şi-i duseră spre-a-i face
La ei greţos ospăţ. În vremea asta,
Cât a ţinut măcelul de la schelă,
Eu sabia mi-o scot de lângă coapsă,
Rătez cu ea frânghii de la corăbii
Şi-mbărbătez îndată pe tovarăşi
Şi poruncesc să deie zor la vâsle
Ca să putem scăpa de răutate.
Ei toţi de frica morţii începură
Să dea din vâsle şi să-mproaşte spumă
Şi grabnic de sub streşina de stâncă
O şterse vasul meu, iar celelalte
Pieriră acolo împreună toate.
De-aci pornim nainte plini de jale
De pierderea iubiţilor tovarăşi,
Dar mulţumiţi că noi scăparăm teferi.
Şi-ajungem la ostrovul Aia, unde

Ședea frumoasa Circe, o zeiță
Cu grai de om și-amarnică, o soră
De-un sânge cu sălbaticul Aietes
Care-i născut din luminosul Soare
Și de-a lui Ocheanos fată Persa.
Acolo poposirăm noi cu vasul
Și în liman intrarăm pe tăcute
Călăuziți de-un zeu. Pe mal ieșirăm
Și-ntinși stăturăm două nopti și zile,
Sleiți fiind de trudă și durere.
A treia zi, când se iviră zorii
Cu pletele-aurii, luând o lance
Și-o sabie-ascuțită-n grabă mare
Mă sui de la corabie pe-o culme
Să văd pe câmp de nu lucrează oameni,
S-aud un glas de-al lor. Și stând acolo
Pe-un colț de stâncă, mi-a părut că iese
De pe pământul larg, din casa Circei,
Un fum prin stejăriș, de prin desișuri.
Și cum zării fum negru, eu în minte
Mi-am pus să merg să aflu ce-i pe-acolo.
Ci, socotind, găsii ca mai cu cale
La vas să merg nainte, lângă mare,
Tovarășilor mei să dau merinde
Și să-i trimit pe ei să cerceteze.
Dar la întors, când eu m-apropiasem
De vasul meu, atunci fiind eu singur,
De mine se-ndură un zeu și-n cale
Îmi scoase un cerboi cu coarne nalte,
Ce cobora din pajiștea pădurii
Ca să s-adape-n vale, căci fusese
De vipie cuprins. Când el din codru
Ieșea, deodată-n spate prin spinare
Îl nimerii și-l străbătui cu lancea.
El boncăind căzu în praf și viața
Zbură din trupul lui. Iar eu pe dânsul
Suindu-mă, smuncii din rană-i lancea
Și o lăsai lungită jos, pe urmă
Rupsei la buruiene și nuiete,
Făcui o-mpletitură mlădioasă
Ca de-un brățat și înnodai cu dânsa
Picioarele cumplitei nămetenii.
Luând-o-n spate-apoi, căci pe un umăr

Eu nu puteam s-o port numai c-o mână,

C-aşa de mare-a fost sălbăticiunea,
Spre vasul meu pornii proptit în lance
Şi o trântii pe jos naintea năvii.

Apoi prinsei a-nsufleţi pe oameni
Şi cu blândeţe aşa-i luai de-aproape:
«Iubiţii mei, oricât de mult ne doare,
Tot nu pierim, de nu ne vine ceasul.

Cu ce avem în vasul nostru hrană
Şi de băut, să ne-ospătăm noi bine,
Să nu lăsăm să ne doboare foamea.»

Aşa zisei şi-ndată m-ascultară.

Ei şi-aruncară haina de pe faţă

Şi se uitau la cerbul de pe malul

Pustiei mări şi se mirau cu toţii

De-acest vânat, jivin-aşa de mare.

Şi după ce privind se desfătară,

Ei mânilor-şi spălară şi-ncepură

Să-şi facă un ospăţ slăvit. Şi astfel

Şezurăm noi atunci, şi cât e ziua

De mare până-n seară ne-ospătarăm

Cu mult prisos de carne, cu vin dulce.

Spre amurgit, la scapătul de soare,

Ne-ntinserăm pe ţarm şi adormirăm.

A doua zi, când se iviră zorii

Trandafirii, strânsei pe soţi şi astfel

Le cuvântai: «Tovarăşi, ascultaţi-mi

Cuvântul meu, cu tot necazul nostru.

Iubiţii mei, noi nu ştim unde-apune

Luminătorul soare, când coboară

Pe sub pământ, şi nici de unde vine

La răsărirea lui. Deci hai mai iute

Să căutăm un chip de-ncredinţare.

Dar mie mi-e că nu-i, căci pe o culme

Suindu-mă, pe-o stâncă prăvălată,

Văzui că-i un ostrov încins de-o mare

Nemărginită şi e scund ostrovul,

Iar pe la mijloc fum văzui cu ochii

Ieşind din stejăriş, de prin desişuri.»

Aşa zisei. Şi ei, când auziră,

Cu inima zdrobită-şi amintiră

Isprăvile lui Antifat, cruzimea

Ciclopului cel mâncător de oameni

Și începur-a plânge cu bocire
Și a vărsa din ochi un râu de lacrimi,
Dar ce putea să le ajute plânsul?
Eu împărții atunci în două cete
Pe soții mei cei cu pulpare mândre
Și orânduii mai-mare câte unul.
Sub mine-a fost o parte, iar cealaltă
Sub Evriloh cel arătos ca zeii.
Clătirăm sorții într-un coif de-aramă
Și cum ieși la sorț cutezătorul,
Bărbatul Evriloh, porni nainte
Și douăzeci și doi de inși cu dânsul
Purceseră plângând și ne lăsară
Pe noi în urmă toți cu plâns și jale.
Găsiră într-o vale din pădure
Palatul Circei ridicat din piatră
Frumos cioplită pe-o nălțime-a văii.
Pe-mpreajma lui stau lei și lupi sălbatici,
Dar îmblânziți de farmecele zânei.
Deci nu se repeziră ei la oameni,
Ci se sculară numai în picioare
Și deteră din coada lor cea lungă.
Întocmai cum se gudură dulăii
La un stăpân ce vine de la masă,
Că tot le-aduce câte-o-mbucătură,
Așa la ei se gudurară leii
Și lupii cei cu gheare oțelite,
Dar soții înghețară când văzură
Grozavele dihanii și stătură
La poarta zânei cea cu mândre plete.
Din casă s-auzea cântând zeița
Cu viers fermecător, de unde dânsa
Țesea o pânză mare, măestrită
Ca orice lucru gingaș și subțire,
Dumnezeiesc țesut de vreo zeiță.
Grăi atunci Polit, bărbat de frunte,
Tovarășul cel mai iubit și vrednic
De cinste pentru mine: «Dragi tovarăși,
Frumos mai cântă-n casă. Pare-o zână
Sau o femeie care stă și țese
Vro pânză mare, de răsună toată
Cămara ei, dar să strigăm mai iute.»
Așa vorbi, iar ei chemând strigară.

Ieșind zeița-ndată le deschise
Lucioasa poartă și-i pofti năuntru.
Ei toți prostește după ea intrară
Și numai Evriloh rămase afară,
Temându-se de-o cursă. Pe tovarăși
Zeița-i duse-n casă, unde-i puse
La rând să șadă-n scaune și-n jețuri
Și-apoi le pregăti o torocală
De brânză, de făină și de miere
Cu vin din Pramne, și-n mâncarea asta
Amestecă și farmece cumplite,
Ca ei să uite țara lor cu totul.
Și după ce le-o dete și-o-nghițiră,
Ea repede-i bătu apoi cu varga
Și-i duse și-ntr-o còcină-i închise,
Și porci erau cu fața și cu glasul,
Cu părul și cu trupul, dar la minte
Erau întregi întocmai ca nainte.
Așa stăteau închiși plângând săracii,
Iar Circe le-aruncă atunci nutrețul,
Grămezi de jir, de ghindă și de coarne,
Mâncare-obișnuită pentru porcii
Culcați pe jos. Iar Evriloh, dând fuga,
Se-ntoarse la corabie să spuie
Ce soartă tristă-avură bieții oameni.
El se silea, dar nu putea din gură
Să-ndruge-o vorbă, așa era de tare
Îndurerat. Cu ochii plini de lacrimi
Se văieta. Dar când, uimiți cu toții,
Îl întrebau, ne povesti el felul
Pieirii celorlalți ai lui tovarăși:
«Ne-am dus, după porunca ta, Ulise,
Prin stejăriș și-n vale nimerirăm
Un dalb palat din piatră netezită,
Zidit acolo pe tăpșanul văii.
Aci cânta fermecător o zână
Sau o femeie care sta-n cămară
La stative lucrând o pânză mare.
Tovarășii cu strigăt o chemară,
Iar ea, ieșind, îndată ne deschise
Lucioasa poartă, ne pofti năuntru.
Ei toți orbește după ea intrară
Și numai eu mai rămăsei pe-afară

Temându-mă de-o cursă. Ei cu toții
Se mistuiră-acolo și nici unul
Din ei nu se ivi. Eu multă vreme
Stătui pândind și-i așteptai zadarnic.»
Așa grăi. Eu atârnai de umăr
O spadă mare în argint țintată,
De-aceea și luai cu mine arcul
Și repede-l grăbii să mă conducă
Pe-același drum. El mi-apucă genunchii
Cu mânilor-amândouă și de mine
Se tot ruga și-mi cuvânta cu vaiet:
«Să nu mă duci acolo, preamărite,
Silindu-mă, ci las' să stau pe-aicea.
Doar știu că nu mai vii nici tu de-acolo
Și nici nu vei aduce pe vreunul
Din soții tăi. Mai bine luăm fuga
Cu-ai noștri de pe-aci. Mai este vreme
De-a ocoli nenorocirea noastră.»
Așa vorbi. Eu mă răstii la dânsul:
«Tu, Evriloh, rămâi pe loc aicea,
Tot bea și-mbucă lângă vasul nostru
Afund și negru. Singur mă voi duce,
Că prea de tot nevoia mă silește.»
Așa-i zisei și de pe lângă mare,
De lângă vas, pornii la deal. Dar iată,
Când eu s-ajung, trecând prin valea sfântă,
La casa naltă-a vrăjitoarei Circe,
Mi-ieși nainte Hermes cel cu varga
De aur. Părea-ntocmai ca un tânăr
Cu barba și mustaț-abia mijită
În cea mai mândră floare-a tinereții.
Luându-mă de mână-mi zise astfel:
«Nenorocite, unde umbli singur,
Neștiutor de țară, prin coclauri?
Că soții tăi de-aici, din casa Circei,
Închiși au fost și stau acum cu porcii
În staul bine-mprejmuit. Ori poate
Tu mergi să-i scoți? Nu crede că de-acolo
Te-ntorci napoi; pierdut vei fi cu dânsii.
Dar eu te voi feri de rău pe tine;
Ia leacul ăsta minunat și intră
În casa Circei; numai el putea-va
Să-ndepărteze-a ta nenorocire.

Să-ți spun eu toată măestria Circei:
Va face-o torocală și-ți va pune
Un leac vrăjit în pâne, dar cu asta
Ea nu te va putea vrăji pe tine,
Căci nu te lasă leacul bun de pază
Ce eu ți-l dau. Ți-oi spune de-amănuntul
În ce chip să te porți. Când Circe asupra-ți
Va năvăli cu varga ei prelungă,
Din teacă trage-ți sabia-ascuțită
Și sai la dânsa gata să faci moarte.
Ea speriată-atunci o să te-mbie
Cu dânsa să te culci. Tu patul zânei
Să nu-l disprețuiești, de vrei ca slobozi
Pe oameni să ți-i lase și de tine
Să poarte grijă. Dar întâi silește-o
Să jure jurământul cel mai mare
Al zeilor, că n-o să mai încerce
Vrun pocinog mai rău să-ți facă ție,
Că după ce te va goli de arme,
Ea n-o să moaie inima din tine
Și-a ta virtute.» Zise el și-mi dete
O buruiană smulsă din țărână
Și-mi spuse cum e felul ei: o floare
Ca laptele, cu rădăcină neagră,
De zei numită moly, anevoie
Să o dezgroape omul, însă zeii
Pot orișice. Plecă pe urmă Hermes
Prin păduraticul ostrov spre piscul
Olimpului, iar eu spre casa Circei
Și inima mi se bătea pe cale.
La poarta zânei cea cu mândre plete
Stând, eu strigai. Ea m-auzi și-ndată
Ieșind deschise poarta lucitoare
Și mă pofti. Eu trist mersei în urmă,
Iar ea mă duse-n casă și mă puse
Pe jeț frumos lucrat, bătut cu ținte,
De-argint, sub el cu scăunaș de razim
Picioarelor. Într-un pahar de aur
Găti o torocală,-n care puse
Un leac să beau, voindu-mi rău zeița.
Dar când mi-o-ntinse și-o băui și totuși
Fui nevrăjit, lovindu-mă cu joarda,
Ea-mi zise: «Du-te-n cocină acuma

Și culcă-te cu toți ai tăi tovarăși».
Eu trag din teacă sabia și tabăr
Asupra-i ca și când aș vrea s-o spulber.
Ea țipă tare, aleargă și-mi cuprinde
Genunchii și cu vaiet cuvântează:
«Ce om ești tu? Și unde ți-s părinții
Și țara ta? Uimită sunt că n-ai fost
Vrăjit de leacul cel băut de tine,
Doar biruie puterea lui pe-oricine
De cum îl ia și peste dinți îi trece.
Tu singur ești nebiruit de farmec;
Pesemne ești Ulise iscusitul,
De care-mi spuse Hermes cel cu varga
De aur, că la-ntorsul lui pe mare
Veni-va de la Troia. Dar hai pune-ți
În teacă spada și-amândoi alături
Apoi să ne suim pe patul nostru,
Ca după ce ne vom iubi-mpreună
S-avem credință unul către altul.»
Așa-mi vorbi, iar eu zisei: «O, Circe,
De ce te rogi să fiu blajin cu tine,
Când tu în casa ta pe-ai mei tovarăși
I-ai prefăcut în vieri și-acum pe mine,
Țiindu-mă pe-aici, cu viclenie
Mă-mbii să intru în iatac la tine,
Să ne suim în patu-ți, ca tu astfel,
Eu dezarmat fiind, să faci din mine
Un om fără curaj și bărbăție.
De patul tău eu nu vreau să m-apropii,
De nu te-nduri, zeițo, chiar acuma
Să juri cu jurământul cel mai mare
Că nu-mi urzești vreo altă răutate.»
Așa-i vorbii. Ea se jură degrabă
Cum eu cerui, și numai când jurase
Și încheiase jurământul mare,
M-am dus la patul strălucit al Circei.
În vremea asta patru slujitoare
Se hărniciau prin locuința zânei,
Copile de păduri și de izvoare,
De sfinte râuri care curg în mare.
Din ele una așternea pe jețuri
Covoare dalbe porfirii deasupra
Și dedesubt pânze de in. A doua

Avea de-ntins în faț-acestor jețuri
Frumoase mese de argint, pe care
Punea panere de-aur, iar a treia
Într-un ulcior de-argint turna vin dulce
Și împărțea câte-un pocal de aur.
A patra se grăbi s-aducă apă
Și sub cazan un mare foc s-aprindă,
De clocotea într-însul lăutoarea.
Când fierse apa-n vasul cel de-aramă,
Mă puse-n baie, prinse să mă spele
Cu apă din cazan amestecată
Cu cea din cadă, dulce răcoreală
Pe capul meu, pe umeri până-mi scoase
Din mădulare truda sleitoare.
Când mă lău și cu ulei mă unse,
Ea mă-nțoli cu-o mantie-arătoasă
Și cu un strai de pus desubt. Pe urmă
Mă duse-n casă, mă pofti pe scaun
Cu ținte de argint, cu flori frumoase
Și cu un scăunaș pentru picioare.
Aduse apă de spălat pe mână
O fată, în frumos ibric de aur,
Pe un lighean de-argint, ca să mă spele
Și-ntinse-o masă bine lustruită.
Apoi cinstita chelăriță-aduse
Și dete pâne și bucate multe,
Mă omeni cu tot ce-avea-n păstrare
Și mă pofti zeița la mâncare.
Eu n-aveam chef și stam cuprins de grijă
Și mă temeam de altă pataramă.
Dar cum văzu zeița că stau astfel
Cu mânil ne-ntinse la bucate
Și copleșit de o mâhnire mare,
S-apropie cu graiuri zburătoare:
«De ce, Ulise, stai așa ca mutul,
Strici inima-ți și nu te-atingi de hrană
Și nici de băătură? Te temi poate
De-o cursă iar? Dar n-avea nici o grijă,
Că ți-am făcut un jurământ amarnic.»
Așa-mi vorbi; eu răspunsei: «Dar cine,
De-o fi om drept, s-ar îndura, o, Circe,
Să stea de hrană și de băătură
Nainte de-a fi oamenii lui slobozi

Și de-a-i vedea în față? Dacă totuși
Mă-mbii cu dinadins să stau la masă,
Sloboade-mi soții dragi, să-i văd cu ochii.»

Așa zisei. Cu varga-n mână Circe
Ieși din casă și deschise ușa
Cotețului și scoase pe tovarăși
Ce semănau cu vieri de nouă vremuri.
Ei după asta-n față-i toți stătură.
Ea între dânșii se purtă și-i unse
C-un leac deosebit pe fiecare,
Și de pe trupul lor curgea tot părul
Crescut după unsoarea-afurisită
Ce le-o dăduse Circe vrăjitoarea.
Iar oamenii deodată se făcură
Mai tineri, și mai mari, și mult mai mândri
De cum erau nainte. Ei pe mine
M-au cunoscut și m-au luat de mână
Și i-a pălit un dor și-un plâns cu hohot,
De răsuna vârtos întreg palatul,
De-a fost chiar și zeița-nduioșată.
S-apropie de mine-atunci și astfel
Îmi zise dânșii, fala între zâne:
«Tu, preamărite fiu al lui Laerte,
Preaiscusite meștere Ulise,
Coboară-te la vas pe prundul mării
Și la iedec întâi să trageți vasul
Și-n peșteră v-adăpostiți avutul
Cu toată zestrea vasului și iute
Să vii napoi, s-aduci și pe tovarăși».
Așa-mi grăi. Și inima-mi bărbată
La-ndemnul ei a fost înduplecată.
Și mă grăbii spre vas, pe prundul mării;
Găsii aci pe dragii mei tovarăși,
Plângeau duios, vărsau un râu de lacrimi,
Precum vițeei, când la țarc sătule
De la pășuni vin vacile la țară,
Le ies nainte și cu toții zburdă,
Și nu-i încape-ocolul, sar și-aleargă
Pe lângă muma lor mugind într-una,
Așa și soții mei, când mă văzură,
Plângând spre mine toți se repeziră;
Și-nchipuiau că și sosiră-n țară
Și în cetatea țării lor pietroase

Pe unde se născură și crescură,
Și-mi cuvântară cu-ochii plini de lacrimi:
«Măria-ta, așa ne bucurarăm
De-a ta venire, parcă ne-nturnarăm
Napoi acasă pe pământul nostru.
Dar spune cum ceilalți ortaci pieriră?»
Eu blând le răspunsei la întrebare:
«Întâi pe prund corabia să tragem
Și-n peșteră să ne-ndosim avutul
Și toată zestrea vasului. Pe urmă
Dați zor mai iute să veniți cu mine
Ca să vedeți cu toții pe tovarăși
Cum beau și ospătează în locașul
Zeiesc al Circei și-au belșug de toate.»
Așa vorbii, și-ndată m-ascultară,
Doar Evriloh i-opri pe toți și zise:
«Ah, vai de noi săracii! Unde mergem?
De ce voiți nenorocirea asta,
La curtea Circei să vă dați devale?
Că vieri sau lupi ori lei din voi va face,
Ca noi cu sila să-i păzim conacul.
Așa făcu ciclopul, când ai noștri
La stâna lui intrară cu Ulise
Cel îndrăzneț, și din a lui prostie
Pieriră și ei, bieții.» Asta zise
Și cugetai din teacă, de la coapsă,
Să-mi trag odată sabia cea lungă
Și capul să-i rătez și jos pe glie
Să-l las rostogolit, măcar că dânsul
Era cu mine înrudit de-aproape.
Dar soții mei se puseră-mpotrivă
Și mă-mpăcară-așa cu vorbe blânde:
«Măria-ta, noi să-l lăsăm pe dânsul
Aici pe mal să privegheze vasul,
De te-nvoiești, iar pe noi toți tu du-ne
La casa sfânt-a Circei». Cum grăiră,
La deal o și porniră dinspre mare.
Dar nici chiar Evriloh nu stete-n urmă
La mare singur, ci veni-mpreună
Temându-se de-amenințarea-mi cruntă.
La curtea ei într-asta puse Circe
Să spele cu-ngrijire și să ungă
Cu mirodenii grase pe tovarăși,

Cu straie să-i îmbrace și cu mantii
De lână moale. La sosirea noastră
Pe toți la masă-n sală-i nimerirăm
Benchetuind. Cum se văzură soții
Și-și spuseră pățaniile toate,
Plângeau cu vaiet, de vuia palatul,
S-apropie și-mi zise-atunci zeița:
«Tu, preamărite fiu al lui Laerte,
Preaiscusite meștere Ulise,
Lăsați acum jălania. Și eu știu
Ce greu ați dus pe mare, ce neazuri
Și pe uscat dușmanii vă făcură.
Deci hai mâncați și beți, ca iar să prindeți
Curaj, s-aveți tărie ca pe vremea
Când voi plecarăți de la vatra voastră,
Din asprul vostru plai. Acuma sunteți
Lipsiți de vlagă și de bărbăție,
Că nu-ncetați aminte să v-aduceți
De-a voastră-anevoioasă pribegie,
Căci prea v-au fost neazurile multe.»
Așa vorbi. Și inima bărbată
De vorba ei ne-a fost înduplecată.
Un an întreg rămaserăm acolo
Și ne-ospătarăm cu belșug de carne
Și cu vin dulce. Când se scurse anul
Și se rotiră vremi și luni trecură
Și zile lungi veniră iar, iubiții
Tovarăși mă chemară și-mi grăiră:
«Nenorocite, nu uita de țara
Părinților, de ți-i merit cu viață
Să poți scăpa și să ajungi odată
La casa ta cea naltă, la moșie».
Și inima cu spusa mi-o muiară.
Șezurăm noi atunci, și cât e ziua
De mare până-n seară ne-ospătarăm
Cu mult prisos de carne, cu vin dulce.
Dar prin amurg, când soarele-asfințise,
Ei adormiră-n sala cea umbroasă,
Iar eu am mers la patul dalb al Circei
Și-mbrățișându-i rugător genunchii
Zisei în ascultarea ei: «O, Circe,
Te rog să faci așa cum juruișezi
Și să mă lași să plec la mine-acasă,

Că nu mai pot nici eu, nici bieții oameni
Ai mei care mă-nconjură pe mine
Și inima-mi tot frâng cu jăluitul
Când tu te depărtezi». La vorba asta,
Ea, zâna între zâne, – așa îmi zise:
«Preaiscusite nobile Ulise,
La mine aici cu sila nu rămâneți.
Dar mai nainte cată voi s-o-ntindeți
Pe-o altă cale, să intrați în lumea
Cealaltă, la împărăția morții.
Acolo unde-mpărățește Pluton
Și Persefona, crâncena zeiță,
Ca să-ntrebați nemuritorul suflet
Al mortului din Teba Tiresias,
Prorocul orb și-ntreg la minte, care,
Deși e mort, e dat de zâna morții
Tot firosos și înțelept să fie,
Pe când ceilalți ca niște umbre zboară.»
Așa vorbi. Și inima mi-o frânse.
Șezui în pat și mă pornii a plânge
Și silă mai mi-era mie de viață
Și de lumina soarelui. La urmă,
Sătul de tânguire și de zbucium,
Zeiței răspunsei: «Dar cine oare
Mă va povățui la drum, o, Circe?
Că nici un vas călătorind pe mare
N-ajunse încă pe tărâmul morții.»
Și-ndată cum vorbii ea-mi zise mie:
«Preaiscusite nobile Ulise,
De călăuză ție să nu-ți pese.
Catargu-nalță,-ntinde pânze albe
Și stai așa. Un vânt de miazănoapte
Corabia ți-o va mâna pe valuri.
Dar când vei trece râul Oceanul
Pe unde-i malul scund și-a Persefonei
Dumbravă cu plopi mari, cu sălcii sterpe,
Oprește-ți vasul pe Ocean și du-te
Tu singur în locașul trist și umed
Al zeului din iad. Piriflegèton
Și brațul apei Stixului, Cocitul,
Acolo curg în Aheront. O stâncă
Stă la-mbucarea celor două râuri
Clocotitoare. Urcă-te pe-acolo

Și fă așa cum te-oi-nvăța, viteze.
Să sapi o groapă ca de-un cot în cruce
Și morților să-nchini într-însa paos.
Întâi să fie mied, apoi vin dulce
Și al treilea tot apă. Peste ele
Făină albă să presari. Pe urmă
Să tot te rogi de țestele deșerte
A morților, să jurui că-n Itaca
Sosind, le vei jertfi la tine-acasă,
O vacă stearpă, vita cea mai bună,
Și pe altar le vei ticsi tot felul
De bunătăți și că lui Tiresias
Deosebit jertfi-vei un berbece
Cu totul negru, fala turmei voastre.
Iar după ce te vei ruga de morții
Vestiți ca oameni, un berbece-njunghe
Și-o oaie neagră, capul lor întoarce
Spre beznă, iar tu du-te mai încolo
Spre valurile râului cel mare.
Aci veni-vor morții cu duiumul.
Dă zor atunci ca vitele-njunghiate
Și-ntinse jos să le jupoaie soții
Și să le ardă. Rugi apoi înalță
Cumplitei Persefona și lui Pluton
Puternicul. Iar tu de lângă coapsă
Să tragi din teacă sabia-ascuțită
Să nu dai voie țestelor deșerte
A morților de sânge să s-atingă
Nainte de-a-ntreba pe Tiresias.
La tine-atunci, frunțașule-ntre oameni,
Prorocu-ndată va veni să-ți spuie
Ce cale-ai de bătut și cât de lungă
Și cum va fi întorsul tău pe mare.»
Așa-mi grăi. Și-a zorilor zeiță
Pe tron de aur răsări în zare.
Iar zâna mă pofti să-mbrac veșminte,
Manta și strai, în vreme ce ea-și puse
O rochie mare, albă și subțire
Și plină de mândrețe. Mai încinse
Un brâu frumos de aur și-o maramă
Ea-și potrivi pe cap. Eu dup-aceea
Mersei prin casă și-ndemnai de-aproape
Cu grai blajin pe toți ai mei tovarăși:

«Destul v-ați odihnit cu somnul dulce.
Să mergem, că de-acum avem noi sfatul
Măritei Circe». Așa zisei, și-ndată
Se-nduplecară-n sinea lor bărbată.
Dar nici de-acolo nu-i dusei cu mine
Nevătămați pe bieții mei tovarăși.
Era-ntre ei Elpènor cel mai tânăr,
Nici prea războinic, nici întreg la minte.
El se răzni de soții lui și-n casa
Cea sfânt-a Circei adormi deoparte
Umblând după răcoare, căci fusese
Îngreuiat de vin. Trezit de larma
Și vuietul tovarășilor care
Porneau la drum, el se sculă deodată,
Uită s-o ia napoi pe scara naltă
Și apucând pe-acoperișul casei,
De sus căzu în cap și-și rupse gâtul
La-ncheieturi și sufletu-i se duse
Pe cealaltă lume. La plecare
Eu cuvântai iubiților tovarăși:
«Voi socotiți că noi plecăm acasă
La noi în țară. Dar din partea Circei
Ni-i dată altă cale, spre locașul
Cumpletei Persefona și-al lui Pluton,
Ca sufletul lui Tiresias, mortul
Teban, să întrebăm.» Ei auziră
Și inima de jale li se frânse,
Și stau pe loc, se văietau și părul
Și-l tot smulgeau, dar bocetul și plânsul
Nu foloseau nimic. O apucarăm
Spre vasul nostru și la mal sosirăm
Îndurerați, cu ochii plini de lacrimi.
În vremea asta lângă vasul negru
Legă o oaie neagră și-un berbece
Zeița Circe, care nevăzută
Ușor pe lângă noi se furișase,
Căci cine poate pe un zeu să-l vadă
Cu ochii lui, de nu vrea însuși zeul,
Când el se poartă-ncoace sau încolo?

Cântul XI

Iar când am fost la vas pe lângă mare,
Întâi pe apă lunecarăm vasul,
Îi puserăm catargul cu vintrele
Și vitele luând apoi intrarăm
Și noi mâhniți, cu ochii uzi de lacrimi.
De după vasul cel cu botul negru
Cuvântătoarea, vajnica zeiță
Cu păr de aur, Circe, ne trimise
Un vânt prielnic umflător de pânze,
Soț bun de drum. Iar noi, dup-așezarea
Dichisurilor toate-ale corăbiei,
Stam liniștiți. Doar vântul și cârmaciul
Mânau pe mare vasul. Cât e ziua
Cu pânzele destinse văsuirăm.
La urmă soarele-asfinți și toate
Cărările din lume s-adumbriră.
Ajunserăm la capătul de ape
Pe-afundul Ocean, unde-i cetatea
Poporului cimerian, de-a pururi
Învăluit în ceață și-ntuneric,
Că-n veci nu-l vede luminosul soare,
Când el spre cerul înstelat se suie
Și spre pământ la vale se coboară,
Ci beznă urgisită cotropește
Pe bieții muritori. Sosind acolo
Cu vasul, poposirăm. Ne luarăm
Nămaiele cu noi și-o apucarăm
Pe lângă Ocean până ce furăm
La locul unde ne spusese Circe.
Acolo Evriloh și Perimede
Ținură cele două jertfe-aduse.
Eu sabia-mi trăsei atunci din teacă,
Săpai o groapă de un cot în cruce
Și morților turnai într-însa paos:
Nainte fuse mied, apoi vin dulce
Și dup-aceea apă. Peste ele
Făină albă presărai. Pe urmă
Mă tot rugai de țestele deșerte
A morților, le jurui că-n țară
Sosind, le voi jertfi la mine-acasă

O vacă stearpă, vita cea mai bună,
Și pe altar le voi ticsi tot felul
De bunătați și că lui Tiresias
Deosebit jertfi-voi un berbece
Cu totul negru, fala turmei noastre.
Iar când urai și mă rugai acolo
Noroadelor de umbre, pusei mâna
Pe oi și le-njunghiai în groap-aceea,
Și ciuruia într-însa sânge negru.
Atunci din beznă s-adună mulțime
De suflete de morți, feciori, neveste,
Moșnegi sărmani și fragede copile
Cu pieptul de curând cuprins de jale
Și mulți străpunși de suliți ferecate,
Bărbați răpuși în luptă, toți cu arme
Însângerate. Se-mbulzeau spre groapă
Roind de pretutindeni cu un vuiet
Asurzitor. Îngălbenii de spaimă.
Zorii atunci ca vitele-njunghiate
Și-ntinse jos să le jupoaie soții
Și să le ardă, rugi apoi să-nalțe
Cumplitei Persefona și lui Pluton
Puternicul, iar eu de pe la coapsă
Scosei din teacă sabie-ascuțită
Și nu dam voie țestelor deșerte
A morților de sânge să s-atingă
Nainte ca să-ntreb pe Tiresias.
Întâi s-apropie de mine umbra
Tovarășului meu Elpènor, care
Nu fuse încă astrucat sub glie,
Căci trupul lui pe loc îl părăsisem
Neplâns și nengropat în casa Circei,
Fiind siliți atunci să facem alta.
Mă prinse mila, lăcrimai zărindu-l
Și-l apucau cu vorbe zburătoare:
«Elpènor, cum veniși pe lumea asta
De ceață și-ntuneric? Tu mai iute
Sosiși pedestru decât eu cu vasul.»
Așa-i vorbii, iar el gemu și zise:
«Mărite tu, dibaciule Ulise,
Necumpătul la vin și nenorocul
M-au dat de mal. În casă sus la Circe,
Culcat fiind, eu mă trezii deodată

Și nu mă dumirii la coborâre
S-o iau napoi pe scara cea înaltă,
Ci apucând-o pe-nvelișul casei,
Căzui în cap și mi se rupse gâtul
La-ncheieturi, iar sufletu-mi ajunse
Pe-acest tărâm. Acum mă rog de tine
În numele alor tăi lăsați în urmă
Și care nu-s de față, pe soția,
Pe tata care te creștu pe tine
De mic, pe Telemah, pe care singur
Acasă l-ai lăsat, că eu știu bine
Că tu plecând de pe tărâmul morții
Te vei abate în ostrovul Aia
Cu vasul tău frumos lucrat. Acolo
Te rog să-ți amintești de mine, doamne.
Să nu mă lași napoi la despărțire
Neplâns și nengropat, ca să nu superi
Pe zei cumva cu asta pentru mine,
Ci să mă-nscrumi cu armătura-mi toată
Și să-mi durezi mormânt pe malul mării,
Ca soarta mea s-o știe și urmașii.
Fă-mi asta, și-n mormânt înfige-mi vâsla
Cu care eu vâsleam între tovarăși.»
Așa-mi grăi și-l liniștii cu vorba:
«Voi face tot ce m-ai rugat, sărmane».
Așa schimbarăm noi cuvinte triste,
Când peste sânge eu țineam cuțitul
Deoparte și-mi stătea-nainte umbra
Tovarășului tot grăind cu mine.
Veni și-al mamei suflet dup-aceea,
Al răposatei Anticleea, fiica
Lui Autolicos domnul. O lăsasem
În viață biata, când plecai la Troia.
Mă prinse mila și-ncepui a plânge
Când o văzui. Ci nu putui, cu toată
Nespusa mea durere, să dau voie
De sânge să s-apropie nainte
Să-ntreb pe Tiresias. Dar ajunse
Și sufletul prorocului din Teba
Țiind un sceptru poleit de aur.
Mă cunosc și-ndată el îmi zise:
«Mărite-al lui Laerte fiu, Ulise
Preaiscusite, ce-ai lăsat, sărmane,

A soarelui lumină și venit-ai
Să vezi pe morți și jalnica lor țară?
Dar feri în lături de la groapă, trage-ți
Jungherul ca să pot să beau din sânge
Și adevăr să-ți spun.» Rosti el asta
Iar eu cârmind, băgai în teacă arma.
Bău dar el din mohoriul sânge
Și-mi cuvântă din gur-apoi prorocul
Neîntrecut: «Tu cauți, preamărite,
Întorsul dulce-n țara ta și-acasă.
Dar zeul ți-l va face greu să fie,
Că nu scapi de Neptun care te paște
În ciuda lui că i-ai orbit feciorul.
Dar cât de mult veți pătimi voi totuși
Puteți ajunge, dacă vrei să birui
Dorința ta și-a soților în ziua
Când, izbăvit de-ntunecata mare,
Vei poposi cu vasul în ostrovul
Trinàcria. Găsi-veți voi acolo
O turmă de oi grase și-o cireadă
De boi, avutul Soarelui ce vede
Și-aude tot. Dacă le cruți și cauți
De drumul tău, puteți, cu tot amarul
Ce-ați suferi, s-ajungeți în Itaca.
De nu le cruți, eu îți menesc pieirea
Corăbiei și-a celorlalți tovarăși.
Și singur dacă scapi, te vei întoarce
Târziu și prost pe vas străin în urma
Prăpăstuirii soților în mare.
Și-n casă vei găsi nenorocire:
Bărbați obraznici care-ți storc averea
Pețind și înzestrând pe-a ta soție
De viță-naltă. Dar sosind acolo,
Le vei plăti de-ajuns nelegiuirea.
Iar după ce din lance vei ucide
Cu-nșelăciune ori în luptă dreaptă
Pe pețitori acasă, ia-ți o vâslă
Îndemânată și apucă drumul
Și mergi până ce-i da de niște oameni
Ce nu-s deprinși cu marea și nu gustă
Bucatele din sare potrivite,
Nici știi de rumenitele corăbii
Și nici de vâsle, aripele-oricării

Corăbii. Eu ți-o spun care-i semnul
Cel mai vădit spre-a nu da greș în cale.
Când alt drumeț te va-ntâlni pe tine
Și zice-va că ai pe dalbul umăr
Lopată-n loc de vâslă, -nfige-acolo
În glie vâsla, lui Neptun închină
Frumoase jertfe, un taur, un berbece
Și un grăsun. Apoi venind acasă,
Mărește jertfe sfinte de o sută
De boi să-nchini la zeii cei din slavă,
La toți pe rând. Iar moartea-ți în afară
De mare o să-ți fie prea ușoară:
Muri-vei doar împovărat de-o lungă
Și verde bătrânețe și-mprejuru-ți
Cu totu-ndestulat va fi poporul.
Acestea ți le spun pe nemințite.»
La asta răspunsei: «O, Tiresias,
De bună seamă-așa meniră zeii.
Dar spune drept și lămurește-mi mie:
Văd sufletul iubit al mamei mele,
Tăcut el șade-alătura de sânge
Și nu cuteaz-a se uita în față
La fiul său și-a cuvânta cu dânsul.
Cum poate ști că eu sunt? Spune-mi, doamne.»
Așa zisei. El repede-mi răspunse:
«Ușor mi-i să ți-o spun, ascultă dară.
Oricare mort vei fi lăsat să vie
Să bea din sânge, drept grăi-va ție,
Iar cel respins, napoi va merge iară.»
Așa vorbind, se trase-n beznă umbra
Lui Tiresias domnul, după spusul
Cuvintelor dumnezeiești. Eu însă
De loc nu mă urnii până ce mama
Veni și se-nfruptă din sânge negru.
Ea mă și cunoscu și-atunci cu vaiet
Așa-mi rosti cuvinte zburătoare:
«Copilul meu, cum ai venit în ceață
Și pe-ntuneric, dacă ești în viață?
Că-i greu cei vii să vadă-aceste locuri:
Sunt râuri mari la mijloc, sunt nespuse
Cumplite ape. Întâi e Oceanul
De netrecut pe jos, de n-ai vro bună
Corabie. Ori vii pe-aici din Troia

De-abia acum în urma pribegirii
De ani întregi cu soții tăi, cu vasul?
Și tot n-ai fost în țară, nici văzut-ai
Acasă pe soția ta?» La asta
Întâmpinai: «M-aduse-ncoa' nevoia,
Iubită mamă, ca să-ntreb doar umbra
Prorocului din Teba, Tiresias.
Eu încă nu m-apropiai de-Ahaia
Și nu călcai în țară, ci de soartă
Bătut mereu tot rătăcesc pe lume
Din ziua când urmași pe Agamemnon
Spre Ilion în luptă cu troienii.
Dar spune-mi drept și dă-mi de știre, mamă,
Ce fel de moarte crudă te răpuse?
A fost de boală lungă? Ori Diana
Deodată te trăsni blajin cu arcul?
Vorbește-mi și de tata și de fiul,
Lăsat de mine prunc: au ei domnia
Sau alt bărbat o ține și cred bieții
Că nu mai vin napoi? Să-mi spui ce face
Și cugetă nevastă-mea: stă oare
Pe lângă fiul ei și cu credință
Păzește tot? Ori e căsătorită
Cu vrun bărbat de-acolo mai de frunte?»
Și-ndată mi-a răspuns cinstita mamă:
«Ba stă și rabdă-n casa ta și-adastă,
Dar plânge și se stinge de-a ta jale
Și nopțile și zilele-i sunt negre.
Mărirea ta n-o are încă nimeni,
Iar Telemah își cată de moșie
Nesupărat și șade la ospete,
De care se cuvine s-aibă grijă
Bărbatul de dreptate-mpărțitorul,
Că toți îl cheamă. Taică-tău petrece
La țară. El nu calcă prin cetate.
Nici n-are pat să doarmă el ca lumea
Cu-nvelitori și așternuturi mândre.
Cu slugile se culcă iarna-n casă
La vatră-n colbărie și se-mbracă
Cu prostituri. Apoi când vine vara
Și-i toiul înfloririi, el își face
Culcușul lui din frunze așternute
Pe jos, pe câmpul cel mănos al viei,

Și-acolo zace necăjit și-i crește
Obida de nespus și-și plânge soarta
Și bătrânețea greu îl mai apasă.
De-aceea doar și eu m-am stins în casă,
Că nu murii din chiar senin atinsă
De blândețe săgeți ale Dianei
Și nici de vreo lingoare care-amarnic
Te roade și ia sufletul din oase,
Ci dor de-a ta blândețe, o, luminate,
Și grija ta m-au toropit pe mine.»
Așa-mi vorbi. Și eu gândind în sine,
Vrui să cuprind al mamei mele suflet.
De trei ori mă săltai spre-a o cuprinde,
De trei ori însă ea-mi zbură din brațe
Ca umbra sau ca visul. Și durere
Mai nemiloasă pieptul meu încinse
Și-așa mă jăluii atunci la dânsa:
«De ce nu-mi stai după dorință, mamă,
Să te cuprind, ca noi și-n lumea morții
Îmbrățișați, prea multa noastră jale
S-o potolim? Ori îmi trimise-o umbră
A morților crăiasă, ca mai tare
Să plâng și să mă vaiet după tine?»
Ci-ndată mi-a răspuns cinstita mamă:
«Vai, fățul meu, tu, cel mai neferice
Din muritori! Crăiasa morții, fiica
Lui Joe, nu te-nșală, că doar asta
I-a oamenilor stare după moarte,
Căci oasele și carnea se destramă
Și praf s-alege ea topită-n focul
Puternic arzător, de cum se duce
Din oase albe viața, și ca visul
Se-naripează sufletul și zboară.
Dar caută să ieși mai iute-n lume
Și ține minte tot ce vezi, ca-n urmă
Femeii tale să le spui acasă.»
Așa schimbaram între noi cuvinte.
La-ndemnul preamăritei zâne-a morții
S-apropiară-atunci femei și fete
De oameni mari. Și droaie s-adunară
În jurul gropii cea cu sânge negru.
Eu cugetam cum pot să-ntreb pe toate,
Și una-mi păru mie mai cu cale:

Luând de pe la coapsa mea vînjoasă
Tăioasa lungă spadă, nu dam voie
Să bea din sânge toate dintr-o dată.
Se perindară ele câte una,
Iar eu pe toate le-ntrebam de-a rîndul.
Întâi văzui pe Tiro cea născută
Din tată-ales. Ea povestea că-i fiica
Lui Salmoneu cel nobil și femeia
Odraslei lui Eol, Creteu. Odată
Iubise ea pe Enipeus, râul
Dumnezeiesc, frumos cu ape limpezi
Ca nici un altul pe pămînt: de-aceea
Și se plimba la apa-i curgătoare.
Atunci Neptun, cumplitul zeu Cutremur,
Leit viteazul Enipeu, la gura
Acestui râu vârtejitor cu dânsa
Se-mpreună. O-ntunecată undă
Se-ncovăie în jurul lor și naltă
Ca muntele-i împresură și-ascunse
Pe zeu și pe femeia muritoare.
Descinse-al fetei brâu și, adormind-o,
O drăgosti Neptun, și după asta
Luându-i mâna glăsui: «Femeie,
Te bucură că te-ai iubit cu mine,
Căci la-ncheierea anului vei naște
Mândrețe de copii, că niciodată
Zadarnică nu-i dragostea cu zeii.
Tu caută de-acești copii și crește-i.
Dar du-te-acum acasă, ține-ți gura
Și nu mă spune nimănui, că eu sunt
Neptun care cutremură pămîntul.»
El zice și s-afundă-n valul mării.
Iar Tiro de la el născu doi gemeni,
Pe cei doi crai Neleus și Pelias,
Doi slujitori puternici ai lui Joe.
Bogat în turme, petrecea Pelias
Pe-ntinsele câmpii de la Iolcos,
Neleu ședea în nisiposul Pilos.
Pe urmă din Creteu născu crăiasa
Pe Feres, pe Eson și pe-Amitaon
Cel iubitor de cai. Văzui pe urmă
Pe fiica lui Asopos, Antiopa
Ce se fălea că-n brațele lui Joe

Dormise-odată și născu pe Zetos
Și pe Amfion, care întemeiară
Și-nzidurară-ntâi orașul Teba,
Că nu puteau să locuiască dânșii,
Oricât erau de tari, în larga Tebă,
De n-ar fi fost cu zid împrejmuită.
Pe urmă mai văzui și pe Alcmena,
Soția lui Amfitrion și mama
Lui Hercule cutezător ca leul,
Viteazul care se trăgea din Joe.
Văzui apoi și pe Megara, fiica
Lui Creon inimosul și femeia
Lui Hercule, ne-nfrântul în putere.
Văzui și pe frumoasa Epicaste,
Pe mama lui Edip, aceea care
Făcu păcat grozav pe neștiute
Luându-și fiul de bărbat, iar dânsul
Luă pe mama-i după ce ucise
Pe tatăl său; ci-ndată despre asta
Pe muritori înștiințară zeii.
El mai domni peste Cadmei în Teba
Cea desfătă, mistuit în patimi
Cu-a zeilor voință pierzătoare
Dar dânsa, de durere coplesită,
Își prinse-un lanț amar de-o grindă naltă
Din casa ei și merse pe tărâmul
Cu porți de fier pe veci închis al morții.
Și astfel lui Edip lăsă în urmă
Nespuse chinuri, toată-acea urgie
Ce vine din blăstemurile mamei.
Ba mai văzui și pe chipoasa Hloris,
Femeia lui Neleu, care-o luase
De dragul frumuseții și-i dăduse
De nuntă mii de daruri. Fuse fiica
Mezină-a lui Amfion Iasianul
Ce stăpânea odată a lui Minias
Cetate, Orhomenul. Ea, crăiasă
Fiind în Pilos, odrăsli podoabă
De fii, pe Nestor și Periclimènos,
Nepregetat la fire, și pe Hromiu.
Ea mai născu și pe voinica Pero,
Minune de femeie, de-o pețiră
Vecinii toți; dar nu vru s-o mărite

Părintele-i decât cu cine poate
Din mâna lui Ificle din Filaca
Să ia cu sila vacile cornace,
Fruntoase, grele de mânat. Și singur
Neprihănitul ghicitor Melampos
Îi jurui că poate să le-aducă
Răpindu-le. Fu-mpiedicat el însă
Cu voia unui zeu: îl înșfăcară
Văcari țărani și țapăn îl legară.
Dar când trecură luni întregi din anul
Cel roditor și vremile veniră,
Îl slobozi Ificle cel puternic,
Căci el ghicise craiului tot felul
De ghicitori, de se-mplinise voia
Lui Jupiter. Apoi văzui pe Leda,
Nevasta lui Tindar, cu care dânsa
Născu doi fii cu inima bărbată;
Pe Castor, de sirepi domolitorul,
Pe Polux, luptătorul bun cu pumnii,
Care-amândoi sunt vii pe sub pământul
Cel roditor. Acolo, chiar de Joe
Cinstiți fiind, o zi trăiește unul,
O zi cellalt și mor pe rând asemeni,
Dar au de cinste parte ca și zeii.
Văzui pe Ifimedia, soția
Lui Aloe. Ea-mi spuse că-mpreună
Fusesse cu Neptun și-avu cu dânsul
Doi fii, pe Otos arătos ca zeii
Și pe vestitul Efialt, vitejii
Cei mai înalți și mândri ce-i crescuse
Pământul după Orion slăvitul.
La nouă ani erau înalți de nouă
Brățate și de nouă coți de-a latul.
Și-amenințau chiar în Olimp cu zeii
Să stea la luptă crâncenă și-aprinsă,
Cătau pe-Olimp s-așeze plaiul Osa
Și peste Osa muntele Pelion
Cel păduros, ca ei să suie cerul,
Și izbuteau, de-ar fi putut s-ajungă
În toiul tinereții. Însă fiul
Lui Joe și-al Latonei cea cu plete
De aur, Febos, îi zdrobi nainte
De-a fi mijit sub tâmpla lor tuleiul

Și-a fi acoperit a lor bărbie
O barbă deasă și frumos crescută.
Văzui apoi pe Fedra și pe Pròcris,
Și pe-Ariadna cea frumoasă, fiica
Lui Minos cel avan, pe care-odată
Tezeu din Creta o ducea spre țara
Cetății sfinte-Atena, dar de dânsa
El n-avu parte, că-n Ostrovul Dia
Nainte-o fulgeră din arc Diana,
Cum fuse de la Bacchus mărturia.
Văzui și pe Climena și pe Mero,
Ba și pe urgisita Erifila,
Care-și vându bărbatul ei pe aur
Neprețuit. Dar eu cu de-amănuntul
Nu pot să spun și să numesc pe toate
Nevestele și fetele de oameni
Viteji vestiți câte văzui; nainte
De-a isprăvi, s-ar scurge noaptea sfântă.
Ș-apoi acuma-i vremea de culcare
Ori stau aici, ori merg la vas cu soții,
Iar voi veți îngriji de-a mea plecare
Și Cei-de-sus." Așa vorbi Ulise
Și-ascultătorii toți tăcură molcom
Cuprinși de farmec în umbrita sală.
Dar zise-Areta cea cu brațe albe:
„Feacilor, ce fel vă pare vouă
Acest bărbat fălos la chip și mare
Și cumpănit la minte? El mi-i oaspe.
De-aceeași cinste parte-aveți cu toții.
Deci nu grăbiți plecarea lui, nu-i faceți
Pe jumătate darurile aceste
De care dânsul are-așa nevoie,
C-aveți voi, slavă zeilor, acasă
Destule-averi." Moș Eheneu viteazul,
Cel mai bătrân feac, luă cuvântul:
„Prieteni, iată, tocmai după mintea
Și socotința noastră cuvântează
Crăiasa cea cuminte, ascultați-o.
Dar lucrul și cuvântul stau în mâna
Lui Alcinou." La asta zise craiul:
„Acest cuvânt va fi, cât am eu zile
Să poruncesc feacilor, dibacii
Corăbieri. Dar oaspele, cu toată

Dorința-i de-a se-ntoarce, să mai rabde,
S-aștepte până mâne, când voi strânge
Tot darul dăruit. De pregătirea
Plecării lui vor îngriji cu toții.

Dar mai cu seamă eu care-s mai mare
Peste norod." Grăi atunci Ulise:

„Crai Alcinou, fruntașule-ntre oameni,
De-ați zice voi un an să stau pe-aicea
Plecarea-mi pregătind și îmbiindu-mi
Bogate daruri, eu voios aș face-o,
C-aș fi mai folosit dac-aș ajunge
Cu mânilor mai pline-odată-n țară
Căci m-ar iubi și m-ar cinsti mai bine
Oricine m-ar vedea întors acasă.”

Iar Alcinou adaoase la asta:

„Tu nicidecum nu semeni, o, Ulise,
A om viclean și-amăgitor ca alții,
Puzderia de oameni ce-i hrănește
Pământul negru răspândiți pe lume
Și care ticluiesc așa minciuna,
De n-o mai poți cunoaște. Tu ai farmec
Pe buza ta și cumpănă la minte,
Și ca un cântăreț așa de meșter
Ai povestit necazurile-amare
Ce-ai pătimit și tu și toți aheii.

Dar spune-mi drept, urmează mai departe,
De-ai dat cumva pe-acolo și de alții
Cu zeii deopotrivă, dintr-aceia
Cu care ai fost la Ilion alături
Și care apoi pieriră. Noaptea asta
I-așa de lungă, e nespus de lungă.
Și nici nu-i vremea de dormit în casă.
Minuni de-acestea spune-mi. Până-n ziuă
Aș sta s-ascult, de-ai vrea tu încă-n sală
Să-mi povestești din patimile tale.”

Ulise cel cuminte așa-i răspunse:

„Crai Alcinou, fruntașule-ntre oameni
E vreme vorba de lungit, e vreme
Și de dormit. Dar dacă vrei și-ți place
Să mai ascuți, cu drag ți-aș spune-acestea
Și altele mai triste, cum fu soarta
Tovarășilor mei pieriți în urmă,
Ei care-ntâi scăpaseră-n războiul

De vaier plin ce-avurăm cu troienii
Și la întors pieriră din urzeala
Unor femei haine. Dup-aceea,
Când sufletele-mprăștie-n tot locul
Zeița preamărită Persefona
Și nu se mai vedea nici o femeie,
Veni spre mine-ndureratul suflet
Al craiului Atride Agamemnon
Și altele-mprejuru-i se-ndesiră,
Tot suflete de-a celor care odată
Cu el în casa lui Egist muriră.
Bău din sânge negru și-ntr-o clipă
Mă cunoscă și începu a plânge
În hohote, cu ochi scăldați în lacrimi,
Se-ntinse el dorind să mă cuprindă,
Dar n-avea-n sine vlaga și tăria
Ce-avuse mlădiosu-i trup odată.
Cum îl văzui, eu lăcrimai de milă
Și-așa-i rostii cuvinte zburătoare:
«Tu, doamne-al nostru, preaslăvite-Atride,
Ce moarte te lăți pe tine? Oare
Te potopi cumva Neptun pe mare
Stârnind un vifor de cumplite vânturi?
Sau pe uscat vrăjmașii te loviră
Când le răpeai cirezi și turme mândre
Ori căutai să cucerești cu arma
Cetatea cu femeile-mpreună?»
Așa-l întreb, și umbra lui răspunde:
«Tu, fiu din viță naltă a lui Laerte,
Preaiscusite, meștere Ulise,
Nici zeul mării viața nu mi-o stinse
Stârnind suflare grea de-nviforare,
Nici pe uscat vrăjmașii mă loviră,
Ci moartea mi-o urzi prin viclenie
Egist cu blestemata mea soție
Și-n casa lui poftindu-mă la masă,
Ca pe un bou în staul mă ucise.
Așa murii de moarte ticăloasă
Și soții-mi fură înjunghiați în juru-mi
Neîncetat, cum sunt tăiați grăsunii
De refenea, de nuntă ori de praznic
La casa unui om cuprins și mare.
Te-ai nemerit la moartea multor oameni

Uciși în crunt măcel ori singuratici,
Dar ai fi stat înduioșat mai tare,
De-ai fi văzut cum noi zăceam în sală
Morți între mese pline de ulcioare
Și cum podeaua fumega de sânge.
Am auzit sfâșietorul țipăt
Al fetei lui Priam, Casandra, care
Murea măcelărită lângă mine
De mâna trădătoarei Clitemnestra,
Iar eu răzbit de sabie dușmană,
Din brațe dam pe jos, trăgeam de moarte,
Dar ea din fața mea fugi sfruntata
Și nici nu se-ndură în clipa morții
Măcar să-nchidă ochii mei și gura,
Că nu-i nici o ființă mai haină
Și mai neobrăzată ca femeia
Ce-și pune-n minte așa nelegiuire
Ca fapta fioroas-a Clitemnestrei,
De soț ucigătoare. Și eu bietul
Credeam că la întorsul meu acasă
Voi fi primit cu drag de-ai mei, de fiii
Și șerbii mei. Dar dânsa, suflet negru
Mai mult ca alta, nu numai pe sine
S-acoperi de veșnică rușine,
Ci terfeli de-acum cu ea-mpreună
Pe orișice femeie cât de bună.»
Așa grăi și-i răspunsei îndată:
«Vai, ce mai urgisit a fost din partea
Lui Joe bietul neam al lui Atreus
De la-nceput în urma uneltirii
Muirilor! Ce mulți ahei pieriră
Din pricina Elenei, câtă vreme
Pe tine, când erai plecat departe,
Mi te săpa vicleana Clitemnestra!»
Așa-i vorbii, iar el pe loc răspunse:
«De-aceea niciodată c-o femeie
Să nu fii de tot moale, niciodată
Să nu-i descoperi gândurile toate,
Ci parte spune-i, parte-ascunde bine.
Dar moartea ta, Ulise, n-o să vie
De la femeie, prea-i doar cumpătată
Și cumsecade fiica lui Icariu,
Soția ta cuminte, Penelopa.

Era nevastă tânără pe vremea
Când noi plecarăm la război. La sânu-i
Ținea copilul care-acum e-n rândul
Bărbaților. Noroc de el! Ca mâne
Acasă-i va veni iubitul tată
Și-l va vedea, iar el o să-și cuprindă
Pe tată-său așa cum se cuvine.
Nevasta-mi însă nici măcar privirea
Nu mă lăasă să-mi satur la-ntâlnirea
Cu fiul meu, căci m-a răpus nainte.
Un sfat eu îți mai dau, tu ține-l minte.
Pe-ascuns și nu pe față să-ți apropii
Corabia de țara ta iubită,
Căci nu te poți încrede în femeie.
Dar spune-mi drept și lămurește-mi mie:
N-ați auzit voi oare de trăiește
Copilul meu în Orhomen sau poate
În nisiposul Pilos ori în Sparta
Cea largă pe la moșu-i Menelaos?
N-o fi murit doar pe pământ Oreste.»
La întrebare-i răspunsei: «Atride,
De ce mă-ntrebi tu asta? N-am eu știre
De-i mort sau viu; e prost vorbitu-n dodii.»
Așa schimbarăm noi cuvinte triste
Și stam mârniți, cu ochii plini de lacrimi.
Veni apoi și umbra lui Ahile,
Feciorul lui Peleu, și-al lui Patroclu,
Și sufletul lui Antiloh șoimanul,
Și al lui Aias care fuse-ntâiul
De mare și-arătos după mărețul
Fecior al lui Peleu. Atunci Ahile
Cel iute de picior, nepotul falnic
Al lui Eac, mă cunosc și-mi zise
Cu plâns și cu suspin: «Laertiene,
Mai e ceva mai greu să faci, sărmane?
Cum ai putut să vii tu pe tărâmul
Noptatic, unde și-au locașul morții
Nesimțitori, becisnicele umbre
De oameni răposați?» Răspund eu astfel:
«Ahile, fiu al lui Peleu, viteze
Fruntaș între ahei, a fost nevoie
Să vin la Tiresias ca să-mi deie
Vrun sfat în ce fel pot s-ajung în asprul

Ostrov Itaca. Pân-acum de-Ahàia
Eu nu m-apropiai, nu fui în țară,
Și tot mă zbucium, viața mea-i amară.
Ca tine însă norocit, Ahile,
N-a fost nici unul, nici o să mai fie.
Cât ai trăit pe lume, noi aheii
Ca pe un zeu te preamăream și-acuma
Tu ești aici în fruntea tuturor.
Deci nu te plânge c-ai murit, Ahile.»
Iar el îndată mi-a răspuns: «De moarte
Să nu-mi dai mângâiere, tu, slăvite.
Mai bine-aș vrea să fiu argat la țară,
La un sărac cu prea puțină stare
Decât aci în iad să fiu mai mare.
Dar spune-mi dacă fiul meu venit-a
Cu voi alături luptător de frunte
Sau n-a venit? Mai spune-mi de-ai vreo știre
Cumva despre Peleu, viteazu-mi tată.
De dânsul mai ascultă mirmidonii?
Ori nu mai vrea de el să știe nimeni
În Ftia și-n Helada, că-n picioare
Și-n brațe e slăbit de bătrânețe,
Și nu-i sunt eu sub razele de soare
Într-ajutor precum am stat de tare
Odinioară când, spre apărarea
Danailor, pe câmpul de la Troia
Eu seceram a dușmănimii floare.
În starea-aceea de-aș mai merge-acasă
La tatăl meu, chiar numai pe-o minută,
Ce-nfricoșat mi-ar fi atunci avântul
Și brațu-mi greu de apropiat naintea
Mișeilor ce siluiesc pe tata
Și-l scot de la domnie!» Astfel zise,
Eu răspunsei: «De tatăl tău Peleus,
În toate-alesul, n-azii nimica.
De fiul tău Neoptolem ți-oi spune
Așa cum vrei, adevărat în totul.
Căci eu pe mare l-adusei din Schiros
La tabără-ntre-ahei și când în preajma
Cetății Troia stam la sfat cu toții,
De-a pururi el întâi lua cuvântul
Și nu greșea deloc la cuvântare;
Doar eu și Nestor îl puteam întrece.

Iar când pe câmpul de război cu arme
 Dam luptă noi aheii și troienii,
 El nu sta înapoi ascuns în gloată
 Și nici în a bărbaților desime,
 Ci alerga naintea tuturor
 Și-n arme nu se da bătut de nimeni.
Ce mulți dușmani în toiul crunt ucise!
Nu pot să spun și să numesc mulțimea
 De oameni ce-i zdrobi în apărarea
 Oștirii noastre. Între ei de-o pildă
 Fu Evripil, feciorul lui Telefos,
 Bărbat vestit, cu care mai căzură
 Grămadă-ai lui tovarăși, chetienii,
 De dragul unor daruri ce nevasta
 Lui Evripil primise de la Troia.
 Neoptolem după mărețul Mèmnon
 Era la chip bărbatul cel mai mândru
 Pe care l-am văzut. Iar când la urmă
 Noi căpitanii am intrat în calul
 Ce-l făuri Epeos și eu fusem
 Însărcinat a-nchide și-a deschide
 Ascunzătoarea asta-așa de bună,
 Fruntașii toți și domnii începură
Să tremure-n genunchi, să șteargă lacrimi,
 Dar nu văzui îngălbenind vreodată
 A lui Neoptolem frumoasă față
 Și nici de pe obraz să șteargă lacrimi.
 Ba el se tot ruga de noi fierbinte
 Din cal să năvălim și-umbla cu mâna
 La suliță și la mânerul spadei
 De-a pururi gata pe troieni să-i zvânte.
 Iar când a lui Priam cetate-naltă
 O cucerirăm, el luându-și partea
De plăn, un dar de preț, plecă pe mare
 Nevătămat, căci nu fusese dânsul
 Rănit de suliți ori atins de-aproape
 De-o sabie cum se brodește-ades
 La-nceștet în război, că nu alege
 Înverșunat-a bătăliei valmă.»
 Așa-i zisei, iar umbra lui Ahile
 Cu pasuri mari se depărtă-n livada
 De asfodel, voios fiind de vestea
 Că fiul lui e luptător de frunte.

Iar celelalte suflete mândrite
Steteau și mă-ntrebau fieștecare
Ce le durea. Doar sufletul lui Aias,
Odrasla lui Telàmon, sta deoparte,
C-avea încă necaz de biruința
Ce câștigasem eu la judecata
De la corăbii pentru armătura
Cea mândr-a lui Ahile și pe care
Cinstita-i mamă Tetis o pusese
Ca o răsplată-a-ntrecerii în arme,
Și judecau Minerva și troienii
Robiți de noi. Mai bine-n lupt-aceea
Nu biruiam! Că-n schimb cu-acele arme
Pământul înghiți pe-un om ca Aias,
Bărbatul cel mai arătos și vrednic
În arme între-ahei după Ahile.
Eu începui să-l iau mai cu blândețe:
«Tu, Aias, fiu al marelui Telàmon,
Nici mort nu ți-a fost dat să uiți mânia
Ce ai pe mine pentru armătura
Cea blăstemată, pacostea ce zeii
O deteră danailor. Că iată
Ce turn de pază pentru ea pierdură
În tine-aheii și te plâng cu toții
De-a pururi deopotrivă cu Ahile.
Dar nu-i de vină altul decât Joe,
Căci el grozav mai urgisi oștirea
Danailor și moarte-ți dete ție.
Dar vino mai încoace, preamărite,
S-auzi măcar o vorbă de la mine.
S-astâmperi supărarea și mândria.»
Așa-i vorbii. Nimica nu-mi răspunse;
Tăcut se trase el napoi și merse
Spre beznă printre celelalte umbre.
Dar el mi-ar fi vorbit cu toată ciuda
Ori eu mai stam încă cu el de vorbă,
De nu eram grăbit să văd și alte
Nenorocite suflete, vedenii
De oameni morți. Atunci văzui pe Minos
Cel falnic, al lui Joe fiu. Cu sceptru
Leit în aur el ședea pe scaun
Și judeca pe morți, iar ei în juru-i
Stau în picioare sau ședeau la curtea

Cu poarta largă-a iadului și-acolo
Cătau s-audă de la el osânda.
În lunca de-asfodel zării în urmă
Pe uriașul Orion în goană
Luând sălbăticiunile, pe care
El însuși le ucise în coclauri
De munte cu-o măciucă din aramă
De nesfărmat. Și mai văzui pe fiul
Slăvitei Țărne, Titios zaplanul.
El lung de-o sută și cincizeci brațate
Zăcea pe jos. Doi zgriptori stau alături
Și pliscul și-nfigeau în măruntaie
Și-i ciuguleau ficatul, dar cu mâna
El nu putea înlătura pe zgriptori,
Căci vru să siluiască pe soția
Lui Joe, pe Latona cea-nchinată,
Când ea mergea la Pito prin orașul
Cel cu frumoase locuri Panopeus.
Văzui și pe Tantal care-n picioare
Stetea în iaz cu unda până-n barbă
Și suferea cumplit. Murea de sete,
Dar n-avea de băut nimic să-mpumne,
Căci cum se apleca să bea bătrânul
Pierea-nghițită apa și sub dânsul
Uscat și negru s-alegea pământul.
Deasupra-i atârnav frunzoase ramuri
De pomi înalți și-ndoldurați de poame,
Ba peri și rodii, meri cu mere dalbe,
Ba dulci smochini și verzi măslini în floare
Dar cum dedea moșneagul să le-ajungă,
Le vântuia spre nori deodată vântul.
Văzui și pe Sisif trudind amarnic:
Purta un stei de piatră uriașă
Cu brațele-amândouă și spre-o culme
Se încorda din mâni și din picioare
S-o-mpingă tot la deal, dar când sta gata
S-o suie-n vârful, o strașnică tărie
O da napoi și-afurisita piatră
Se tot rostogolea pân' la câmpie.
Iar el zorea și-o împingea spre culme
Și tot curgea sudoarea de pe dânsul
Și capul lui plutea în prăfărie.
Mai întâlneai pe urmă și-arătarea

Lui Hercule vânjosul, care singur
Se bucură-ntre zei pe la ospete
Și ține pe zeița tinereții,
Pe Hebe cea subțire-n glezne, fiica
Lui Joe și-a Junonei ce se poartă
Cu tălpi de aur. Împrejuru-i oameni
Care încotro țipau de spaima morții
Fugind ca niște pasări, iar viteazul,
Asemeni unei nopți întunecate
Țiindu-și arcul scos și cu săgeata
Pe coardă pusă, cu privirea cruntă
Țintea și parcă sta să mai săgete.
Și-avea o-nfricoșată cingătoare
Pe pieptul lui, un săbier de aur
Împodobit cu chipuri minunate
De urși și de mistreți, de lei cu ochii
Scânteietori, de încleștări și harțe
Și-omoruri de bărbați. Făuritorul
Acestui săbier pusese-atâta
Știință-n el, că n-ar fi fost în stare
Să facă alt nimica mai de seamă.
Cum mă văzu, mă cunoscu viteazul
Și zise așa cu vaiet către mine:
«Sărmane nobil fiu al lui Laerte,
Preaiscusite meștere Ulise
Și tu de bună seamă duci tot greul
Ce mi-l purtam și eu cândva sub soare.
Deși eram născut de tata Joe,
Născutul din Saturn, osânda totuși
Mi-era fără de margini. Evristeus,
Un muritor cu mult mai slab ca mine,
Supus fiindu-i, mă însărcinase
Să-ndeplinesc eu munci anevoioase
Și chiar încoace mă trimise-o dată
De-aici s-aduc pe fiorosul Cerber,
Că nu-și închipuia ceva mai trudnic
Și mai primejdios ca truda asta.
Eu cânele înșfăcai și din locașul
Lui Pluton îl scosei, având povață
La drum pe zeul Hermes și Minerva.»
Așa vorbind, el se întoarse-n bezna
Lui Pluton înapoi. Eu tot acolo
Stătui în loc s-aștept ca să mai vie

Vrun alt viteaz din cei care pieriră
Naintea mea. Și-aș fi văzut eu încă
Pe Piritou și pe Tezeu, slăvite
Vlăstare de-ale zeilor, dar roiuri
De morți se-nghesuiră-atunci cu vuiet
Asurzitor și-ngălbenii de teamă
Ca nu cumva mărita Persefona
Din iad spre mine să trimită capul
Gorgonei, iazma cea îngrozitoare.
De-aceea eu spre vas plecai în pripă
Și oamenilor poruncii să intre
Și să dezlege vasul. Ei intrară
Și repede la vâsle s-așezară.
Și unda curgătoare ducea vasul
Pe Ocean întâi cu lopățul,
Apoi și pe-adierea cea mai bună.

Cântul XII

Când de pe râul Ocean trecurăm
Pe valurile mării larg deschise
Și țărnuirăm la ostrovul Aia,
Pe unde șade zâna dimineții
Și soarele răsare, acolo vasul
Îl traserăm pe prund, iar noi ieșirăm
Pe mal, unde dormirăm până-n ziuă.
A doua zi, când zorile-nzoriră
Trandafirii, eu trimisei tovarăși
La Circe după trupul lui Elpènor.
Tăiarăm trunchiuri de copaci îndată,
Durarăm rug de ars, pe unde malul
Era mai nalt, prohodul începurăm
Cu suflet trist, cu ochii plini de lacrimi,
Îi arserăm noi trupul și-armătura,
Mormântu-i movilirăm și deasupra
Un stur de piatră-i puserăm și vâsla-i
Îndemânat-asupra o-mplântarăm.
Și-n vreme ce noi îngrijeam de asta,
A prins de veste Circe că venirăm
Din iad și dichisindu-se, în grabă
Veni la noi cu Nimfele-mpreună,

Cu pâne, cu fripturi și cu vin roșu
Și-oprindu-se-ntre noi așa ne zise:
«Săraci de voi, încă fiind în viață
V-ați dus pe ceea lume și-așa murirăți
De două ori, când alții mor o dată.
Ci hai luați bucatele și vinul,
Mâncați și beți din nou cât este ziua,
Că-n zori de zi la drum porni-veți mâne.
Dar nu vă temeți: eu v-arăt ce cale
Să apucați. Vă deslușesc în toate,
Ca nu cumva să încăpeți în cursă
Primejdioasă și să dați, pe mare
Sau pe uscat, de vreo nenorocire
Și-amar să pătimiți.» Așa ne zise
Și ne supuse inima vitează.
Ne puserăm atunci și cât e ziua
De mare până-n seară ne-ospătarăm
Cu mult prisos de carne, cu vin dulce.
Când fu amurg și soarele-asfințise,
La palamare soții mei dormiră.
Zeiț-atunci, luându-mă de mână,
Deoparte de popasul lor mă duse
Să șed și-alăturându-se de mine,
Mă întrebă de tot ce eu văzusem,
Iar eu în șir îi povestii de toate.
Atunci mărita Circe-mi zise mie:
«Așa se isprăviră toate aceste,
Dar tu ascultă-acum ce eu ți-oi spune
Și-un zeu de sus ți-o va aduce-aminte.
Întâi și-ntâi sosi-vei la sirene,
Acele care-ademenesc pe oameni,
Pe toți care s-apropie de ele.
Oricine-aproape merge fără știre
Și cântecul sirenelor aude
Napoi acasă nu se mai întoarce
Și nu-și mai vede pruncii și femeia,
E dus, nenorocit pe totdeauna,
Că-l farmecă sirenele cu viersul
Răsunător, de unde-ntr-o livadă
Stau ele-ntre mormane de-osăminte,
De trupuri moarte, putrede de oameni.
Deci tu îndreaptă cârma pe de lături
Și moaie ceară dulce, astupă auzul

Tovarășilor tăi, să nu le-audă
Nici unul dintre ei. Numai tu singur
Poți să le-auzi, dar după ce de dânșii
Vei fi legat de mâni și de picioare,
Stând oblu în corabie la trunchiul
Catargului cu funiile prinse
În jurul lui, ca astfel să te bucuri
De cântecul măestrelor sirene.
Iar de te rogi și ceri de la tovarăși
Să te dezlege, ei să nu se lase,
Ci să te-nnoade cu mai multe lanțuri.
Iar după ce vă strecurați din fața
Sirenelor, eu nu-ți spun de-amănuntul
Ce cale vei avea s-apuci încolo;
Mai chibzuie cu mintea și tu singur,
Dar lămuri-voi ce fel este drumul
Pe-o lature și ce fel pe de alta.
Răsar deoparte seninări înalte,
De care se izbesc vuind talazuri
De-ale Amfitritei cea cu ochi albaștri.
Izbitele le cheamă acestea zeii
Și nici o zburătoare nu le trece,
Nici înseși porumbițele sfioase
Ce-aduc la tatăl Joe ambrozia.
Mai sfârtică din ele câte una
De-a pururi stânca netedă, dar Joe
Părintele trimite-n locu-i alta,
Ca iar să fie numărul același.
Din vasele plutașilor ce-acolo
S-apropie nici unul nu mai scapă.
Talazurile mării și un vifor
De foc mistuitor de-a valma poartă
Răzlețele lor țânduri, trupuri moarte.
Un singur vas, cum știe lumea toată,
Vestitul Argo, plutitor pe mare,
Pe-alătura putu să se strecoare
Venind de la Aietes, dar și dânsul
S-ar fi izbit de-acele stânci înalte,
Junona însă-l petrecu de dragul
Lui Iason. Iar de cealaltă parte
Sunt două stânci din care una-ajunge
Cu țuguiata-i culme până-n slavă
Și-un nor întunecos o împresoară

Neconținut, de niciodată vara,
Nici toamna culmea-i nu se însenină.
Nici ar putea s-o suie, s-o coboare
Vrun om din lume, de-ar avea din fire
Chiar douăzeci de mâni și de picioare,
Căci netedă-i, de parcă-i lustruită.
La mijloc are-o peșteră-nnoptată
Ce dă spre-apus, în beznă. Într-acolo
Mânați voi vasul, falnice Ulise.
Un om voinic din vas ochind cu arcul
Nu poate fundul peșterii s-ajungă.
Acolo stă-ncuibată Scila, care
Cu glasul de cățel grozav mai latră,
Dihania câinoasă-n fața cărei
Un om, ba chiar un zeu și-ar pierde firea,
Căci are câte șase labe slute
Și șase guși prelungi, de fiecare,
Un cap spăimântător cu trei șiraguri
De dinți de criță deși și plini de fierea
Cernitei morți. Ea trupul pân' la mijloc
Și-l are cufundat în văgăună,
Iar capetele și le ține-afară
Din fiorosul hău și-n jurul stâncii
Ea lăcomind tot pescuiește-acolo
Delfini și câni de mare și tot soiul
De pești mai mari ce cresc în sânul mării
Cu miile. Nici când corăbierii
Nu s-au mândrit c-ar fi scăpat acolo
Nevătămați, căci iazma câte unul
Cu fiecare cap din vasul negru
L-apucă și la sine-i duce pradă.
Cealaltă stâncă ai s-o vezi mai scundă,
Ulise. Amândouă sunt aproape
Ca de-o săgetătură. În cea din urmă
E-un mare și-nfrunzit smochin sălbatic.
Sub el stă bala cea din zei, Haribda,
Și soarbe ape negre. Ea de trei ori
Pe zi sloboade apa și de trei ori
O-nghite groznic. Dar ferească zeii
Să fii acolo când ea soarbe valul.
Nu poate să te mântuie nici însuși
Neptun de rău. O iei de tot aproape
De stânca Scilei cârmuind pe-alături

Corabia de zor, că-i mult mai bine
Să pierzi dintr-însa numai șase oameni
Decât pe toți deodată.» Așa zise
Și eu o încercai atunci: «Zeită,
Mai spune-mi înc-adevărat, putea-voi
Cumva să scap cu zile de turbata
Haribda și să lupt numai cu Scila,
Când ea va încolți pe-ai mei tovarăși?»
Așa-ntrebai și ea-mi răspunse-ndată:
«Abrașule, ți-i iară de războaie
Și bătălii? Nu tremuri nici de zeii
Nemuritori? Nu-i Scila muritoare.
E-un rău nepieritor, avan, sălbatic
Și greu, de neînvins, și cu nimica
Nu-i vii de hac. De zăbovești aproape
De stânca ei ca să te bați cu dânsa,
Mă tem că ea din nou sărind la tine
Te-ar nimeri cu capetele-i multe
Și ți-ar smunci cu ele mulți tovarăși;
Deci tu răpede-ți vasul cât mai tare
Și strigă-n ajutor pe Crateida,
Pe-a Scilei mumă ce-a născut această
Urgie-a lumii. Dâns-atunci opri-va
Răpezul ei din nou. Apoi sosi-vei
La insula Trinacria, pe unde
Pasc vite de-ale Soarelui, vro șapte
Cirezi de boi și alte șapte turme
De oi bârsane grase, câte cinzeci
De capete de fiecare turmă,
Nu fată ele, nici nu mor, și zâne
Cu păr de aur pasc aceste turme,
Lampetia și Faetusa, fete
De-a Soarelui Hiperion și-a zânei
Neera care, după ce pe ele
Născutu-le-a și le-a crescut, departe
În insula Trinacria le duse
Și le-așeză, ca oile și boii
Cei părintești să ție-n veci sub pază.
De-ți vezi de drum și cruți aceste vite,
Sosi-veți voi acasă, cu tot răul
Ce-ați pătimi. De nu le cruți pe ele,
Prevăd că vas și oameni tu vei pierde,
Iar dacă teafăr vei scăpa, sosi-vei

Târziu și prost de tot, după pieirea
Iubiților tovarăși pân' la unul.»
Așa vorbi, și-ndată zorii zilei
Pe tronul lor de aur se iviră.
Napoi purcese din ostrov zeița.
Eu mă suii pe vas, dădui poruncă
Tovarășilor mei să intre iute,
Să dezotgoane vasul. Ei intrară
Și repede pe lavițe șezură
Și așezați pe rând, ei începură
Cu vâslele să bată-albastra mare.
De după vasul cel cu botul negru
Glăsuitoarea, vajnica zeiță
Cu plete mândre, Circe, ne trimise
Un vânt prielnic umflător de pânze,
Soț bun de drum. Iar noi dup-așezarea
Dichisurilor toate-ale corăbiei
Stam liniștiți. Doar vântul și cârmaciul
Mânau pe ape vasul. Eu într-asta
Cu suflet trist ziceam către tovarăși:
«Iubiții mei, nu-i bine numai unul
Ori doi să știți ce a merit zeița,
Mărita Circe. Eu voi spune-o vouă
Ca să ne dumerim cum noi putea-vom
Pieri pe drum sau să fugim de moarte.
Îmi spuse-ntâi să ne ferim de viersul
Sirenelor dumnezeiești, de lunca
Cea înflorită-a lor. Numai eu singur
Cântarea să le-aud, dar voi pe mine
Vârtos să mă legați întâi cu funii
Încinse de catarg, să stau acolo
Lipit de el, dar oblu în picioare,
Iar de vă rog și cer să mă desfaceți,
Voi și mai mult în lanțuri să mă strângeți.»
Și-n vreme ce destăinuiam aceste
Tovarășilor mei, în pripă-ajunse
Și vasul meu, zorit de vânt puternic,
La insula măestrelor sirene.
Atunci deodată conteni suflarea
Și fu nevânt și liniște; adormise
Un zeu vânzolul mării. Se sculară
Tovarășii, vintrelele învoalte
Le strânsură și-n vas le-adăpostiră,

Şezură-apoi pe laviţi şi-ncepură
Cu vâslele de brad frumos cioplite
S-albească-n spume apa. Eu într-asta
Înfeliai cu un cuţit de-aramă
O roată mare de gălbuie ceară
Şi-o frământai cu mânilor-mi vânjoase.
Ea se muie sub straşnica tărie
La arşiţa de soare, şi cu dânsa
Eu astupai auzul fiecărui
Tovarăş. Ei pe mine mă legară
De mâni şi de picioare la catargul
Corăbiei cu funiile prinse
De-acest catarg, de stam acolo oblu.
Şezură-apoi pe laviţi şi-ncepură
Cu vâslele să bată-albastra mare.
Iar când eram departe ca de-un strigăt
De om, după ce repede-o pornisem,
Sirenele corabia-mi văzură
La cotitura ţărmlui aproape
Şi viersuiră-aşa cântare dulce:
«Ulise lăudate, vino-ncoace,
Tu, slava nalt-a neamului ahaic,
Opreşte vasul să ne-auzi cântarea,
Căci nu vâsli vrin om pe-aici cu vasul
Vreodată fără să ne-audă glasul
Ca mierea de plăcut din gura noastră.
Şi cum ne-aude, oricine se desfată
Şi-nvaţă mult, că noi cunoaştem toate
Isprăvile ce-au săvârşit, cu voia
Cereştilor, aheii şi troienii
Pe şesul larg din Troia. Ba cunoaştem
Şi toate câte se petrec pe lume.»
Aşa ziceau sirenele cu viersul
Fermecător, iar eu aveam plăcere
Să tot ascult şi mă rugam de oameni
Cu semne din sprâncene să-mi dea drumul,
Dar ei se tot plecau vâslind mai tare.
Ba Evriloh şi Perimede, -ndată
Sculându-se, mai ţapăn mă legară,
Mă strânsură cu legături mai multe.
Apoi când noi trecurăm mai departe
De n-auzeam nici cântecul, nici viersul
Sirenelor, iubiţii mei tovarăşi

Și-au destupat urechile de ceara
Cu care le-astupasem, iar pe mine
Mă desfăcură și mă slobozică.
Abia de la ostrov ne depărtarăm
Și-un abur ca un fum văzui în față-mi
Și auzii un clocot de talazuri.
Se-nfricoșară toți și le scăpară
Lopețile din mâni, de pleoscăiră
Izbite-n apă. Stete-acolo vasul,
Căci nu mai fu împins de zor nainte
De vâsle lungi. Dar eu, pășind pe podul
Corăbiei, mă dam lângă tovarăși
Și-așa-i povățuiam cu graiuri blânde:
«Iubiții mei, nu suntem la primejdii
Neîncercați; doar cumpăna de față
Nu e mai grea decât cea din vremea
Când ne închise-n peștera-i boltită
Ciclopul cu înfricoșata-i silă.
Dar și de-aici vă va scuti cu bine
Destoinicia, mintea mea și sfatul
Și-odată veți gândi cu drag la asta.
De-aceea faceți voi cum eu voi spune:
Să stați pe bănci și-n brazda-afundă-a mării
Să dați mereu din vâsle. Poate Joe
Ne-ajută să ne smulgem de la moarte.
Cârmaciule, tu să-mi ascuți porunca.
Ia seama, căci la mâna ta e cârma
Corăbiei adânci. Abate vasul
Departe de-acel fum și de talazul
Învolburat și năzuie spre stâncă,

Să nu dea buzna vasul dimpotrivă
Pe nesimțite și să ne primejdui.»
Așa zisei. Ei m-ascultară iute.
Dar nu mai pomenii de Scila, răul
De neînălăturat. Mi-era ca soții
De teamă să nu-și lepede din mână
Lopețile și să s-ascundă-n fundul
Corăbiei. Atunci uitai de sfatul
Anevoios al Circei, care-mi spuse
Să nu mă înarmez. Pusei eu totuși
Vestita-mi armătură, o pereche
De sulți înșfăcai, suii podișul
Corăbiei. Întâi pândeam acolo
Să văd ieșind din peșteră pe Scila
Ce-amenința cu moartea pe tovarăși,
Dar n-o puteam zări de nicăirea.
Și ochii mi-obosii cu-adulmecarea
Dihaniei pe mohorâta stâncă.
Ne căinam și străbăteam strâmtoarea.
De-o parte-aveam pe Scila, pe de alta
Haribda groaznic înghițea din apa
Sărat-a mării. Când apoi din gură
O revărsa, se-nvălmășea întreagă
Și clocotea întocmai ca fiertura
Într-un cazan de sub o focăraie
Și spumă se lăsa pe cele două
Nălțimi de stânci. Dar când sorbea din apa
Sărat-a mării, se vedea năuntru
Cu totu-nvălmășită și pe stâncă
Urla cumplit, iar pe deasupra locul
Ni s-arăta de sub prundișul negru,
Și toți atunci de spaimă-ngălbeniră.
La stâncă ne uitam cu groaza morții.
Dar Scila de pe vas răpi vro șase
Tovarăși mai voinici și mai cu suflet.
Când eu privirea mi-arunca spre oameni,
Din vasul meu văzui în slăvi deasupra-mi
Picioare de-ale lor și mâni zburate.
Ei mă chemau și mă strigau pe nume
În oara cea din urmă, cu durere.
Cum un pescar pe-o streșină de piatră
C-o beldie în mare-aruncă cornul
De bou câmpean cu nada pentru peștii

Mărunți și pescuind apoi pe unul
L-azvârle pe uscat unde se zbate,
Așa se zvârcoleau și bieții oameni
În zbor spre stâncă, unde la intrare
Dihania-i înghiortăia, iar dâșii
Cu țipete se întindeau spre mine
În zbucium fioros. Nimic mai jalnic
Ca asta ochii nu-mi văzură-n lume,
Oricât am pătimit umblând pe mare.
Iar când scăparăm noi de stânci, de Scila
Și de Haribda-nfricoșata, iată
Ne pomenim la insula cea sfântă
A zeului. Acolo erau boii
Cei falnici și fruntoși, oi multe grase
De-a Soarelui Hiperion. Eu încă
Eram în vas pe mare când deodată
Am auzit mugind din staul boii
Și turma behăind la stăuină.
Și-mi adusei aminte de povața
Prorocului din Teba, Tiresias
Și-a zânei cea din Aia ce pe mine
Mă sfătuiuse-așa de mult să-nconjur
Ostrovul sfânt al Soarelui, izvorul
De bucurie a lumii. Cu mâhnire
Zisei atunci așa către tovarăși:
«Cu tot necazul, voi luați aminte,
Tovarăși, să vă spun care-i menirea
Lui Tiresias și a Circei, zâna
Ce-așa de mult m-a sfătuit să-nconjur
Acest pământ al Soarelui, izvorul
De bucurie-al lumii, căci acolo
Ziceau că cel mai groaznic rău ne-așteaptă.
Deciocoliți cu negrul vas ostrovul.»
Dar cuvântarea-mi inima le frânse,
Iar Evriloh se și stropși la mine:
«Amarnic ești, Ulise. N-ai pereche
De inimos și nu mai cazi de trudă,
De parcă ești de fier în toate cele.
Tovarășii tăi nu mai pot de caznă
Și de nesomn. Tu nu-i lași să coboare
Oleacă pe uscat, ca în ostrovul
Încins de ape să cineze-n tihnă,
Ci ne silești zadarnic toată noaptea

Să orbecăm pe-ntunecata mare,
De parte de ostrov. Înfricoșate
Sunt vânturile noaptea, sunt urgia
Corăbiilor. Încotro fugi-vei
De pacoste, când viforos, năprasnic
Ori Austrul ar bate, ori Munteanul
Vâjâitor, acele două vânturi
Ce mai grozav pe mare sparg corăbii
Nesocotind pe zei? Să ținem seamă
Că-i noapte-ntunecoasă, să rămânem
Pe mal lângă corabia cea iute
Și să cinăm. Apoi în zorii zilei
Să ne-ncorăbiam, să tragem vasul
Spre largul mării, s-o luăm nainte.»
Așa grăi și soții se-nvoiră.
Știi atunci ce pacoste ne-așteaptă
Și le rostii cuvinte-naripate:
«Voi mă puteți sili de bună seamă,
O, Evriloh, deoarece sunt singur.
Dar faceți-mi un jurământ puternic
Și toți jurați că dacă nimeri-vom
Vreo cireadă sau vro turmă mare,
Pe nimenea din voi n-o să-l împingă
Păcatul greu dintr-însele s-omoare
Vreo oaie sau vreun bou, ci pașnic foamea
V-astâmpărați cu ce vă dete Circe.»
Și cum cerui, ei repede jurară.
Și-ndată ce rostiră jurământul,
Într-un liman afund băgarăm vasul
Spre-o apă dulce. Soții mei ieșiră
Și cina cu-ngrijire pregătiră.
Iar când de-ajuns mâncară și băură,
Plângeau gândind la dragii lor tovarăși
Răpiți din vas și-nfulecați de Scila,
Și-i plânseră mereu pân-adormiră.
Iar când a fost a treia parte-a nopții
Și stelele păliră, Adunătorul
De nori atunci porni un vânt năvalnic,
De vifor uriaș, pământ și mare
Acoperi cu nori și până-n zare
Se-ntinse noapte neagră. Dimineața,
Când zorile trandafirii venire
Noi vasul într-o peșteră-adâncată

Ni-l traserăm și ne înlimănim
În peșteră, locaș frumos de zâne.
Atunci făcui cu soții adunare
Și cuvântai așa la fiecare:
«Prietenii, e-n corabie mâncare
Și de băut. De boi să nu ne-atingem,
Ca nu cumva să o pățim, că boii
Și oile de-aici sunt ale unui
Puternic zeu, al Soarelui ce vede
Și-aude tot.» Așa vorbii, iar dâșii
Se-nduplecară-n sinea lor bărbată.
O lună-ntreagă Austrul acolo
Bătu mereu. Din câte vânturi suflă,
Doar Austrul bătu și Băltărețul.
Iar când avură pâne și vin roșu,
Tovarășii de loc nu lăcomiră
La boi, poftind din ei să-și facă hrană.
Dar când apoi secătuiră toate
Merindele din vas, ei de nevoie
Se puseră să prindă pești și pasări.
Mâncau ce le pica în mâni și-n undiți
Încovoiate, căci mureau de foame.
Atunci de-a latul eu luai ostrovul
Să rog pe zei ca să-mi arate drumul
Întoarcerii. Iar când mă depărtasem
De soții mei cutreierând ostrovul,
Găsesc un loc nebântuit de vânturi
Și după ce mă spăl pe mâni acolo,
Mă rog de zeii toți, locuitorii
Olimpului, iar ei îmi picurară
Un dulce somn pe pleoape. Într-aceea
S-apucă Evriloh să dea la oameni
Un sfat nenorocit: «Iubiți tovarășii
Bătuți de soartă, sfatul ascultați-mi:
E crudă orice moarte pentru oameni,
Dar ce-i mai jalnic e să mori de foame.
Deci hai să punem mâna noi pe boii
Cei mai aleși ai Soarelui și-ndată
Să facem jertfă zeilor din slavă.
Iar dacă vom putea sosi în țară,
Să ridicăm puternicului Soare
Hiperion, biserică bogată,
În care noi s-aducem o mulțime

De daruri scumpe. Dacă el de dragul
Cornoșilor juncani va prinde ciudă
Și va voi să ne scufunde vasul
Și zeii toți l-or asculta pe dânsul,
Mai bine-odată să mă-nghită valul,
Să pier, decât încet să mă tot mistui
Într-un ostrov pustiu.» Așa le zise
Și se-nvoiră toți ceilalți tovarăși.
Zăpsiră-ndată boii cei mai falnici
Ai Soarelui, căci nu erau departe
De vasul cel cu botul negru boii
Cei falnici și fruntași, și-mpresurându-i
Rugară-se de zei, cu frunză verde
De la stejarii nalți îi presărară,
Că n-aveau la jertfit orz alb în vasul
Frumos podit. Iar după rugăciune
Ei boii înjunghiară și-i jupiră
Și coapsele tăiară și cu prapur
În două-mpăturit le-acoperiră
Și puseră deasupra cărnii crude.
Dar n-aveau vin să-nchine peste-arsură,
Stropeau cu apă și găteau friptură
De măruntaie. După ce pe urmă
Ei coapsele le arseră cu totul
Și toți din măruntaie se-nfruptară,
Îmbucățiră carnea cea rămasă
Și-o petrecură în frigări. Într-asta
Blajinul somn îmi zboară de pe gene
Și-o iau spre vas, mă duc pe malul mării.
Dar când pășind m-apropiai de vasul
Legănător, simții arsura dulce
De carne friptă. Strig atunci cu vaiet
Spre zeii fără moarte: «Tată Joe
Și voi ceilalți nemuritori ferice,
De bună seamă grea nenorocire
E somnul greu cu care m-adormirăți.
I-o grozăvie fapta săvârșită
De soții mei care-au rămas în urmă.»
Grăbit-atunci se duse-n haină lungă
Lampetia spre cer să dea de veste
La Soarele Hiperion, că boii
Tăiasem noi, și el cuprins de ciudă
Pe loc nemuritorilor le zise:

«Părinte Joe și ceilalți cu toții
Voi zeilor nemuritori ferice,
Să pedepsiți pe soții lui Ulise
Laertianul, care, peste seamă
Siluitori, îmi cășăpiră boii,
De care mă tot bucuram în mersul
Spre cerul înstelat ori când din slavă
Mă coboram spre câmpuri de iznoavă.

De nu mă vor despăgubi de vite,
Cum se cuvine, eu pe ceea-lume
Voi scăpăta și lumina-voi morții.»

Iar Joe nouratecul răspunse:

«Tu, Soare, luminează-aici pe zeii
Nemuritori, pe muritorii oameni
De pe pământul darnic în bucate
Și las' că eu cu sclipitorul fulger
Curând voi sparge vasul lor cel iute
În mijlocul noianului cel negru».

Aceste toate mi le-a spus Calipso
Frumos-împletoșata care-mi zise
Că le-auzise de la Hermes, zeul
Soliilor. Iar când mă coborâsem

La vas spre mare, începui să mustru

Pe soții mei, pe rând pe fiecare,

Dar nu puteam găsi noi leac, că boii

Erau junghiați. Și începură zeii

Îndată-n urmă semne să ne-arate:

Piei se târau, înfrigărite cărnuri

Mugeau la fel, ori crude-au fost ori fripte,

Și-un muget ca de bou le era glasul.

Se ospătară-apoi vro șase zile

Tovarășii cu boii cei mai falnici

Ai Soarelui. Dar când aduse Joe

A șaptea zi, se potoli furtuna,

Noi iute-n vas intrarăm și mânarăm

Spre largul mării ridicând catargul

Și desfășând asupra-i pânze albe.

Iar când ostrovu-n urmă-ne lăsarăm

Și nicăieri nu mai vedeam uscatul,

Ci numai cer nemărginit și mare,

Atunci un nour negru-ntinse Joe

Deasupra năvii noastre adâncate

Și marea se întunecă sub dânsul.

Puțin noi mai departe-naintarăm
Și iat-atunci vâjâitor Munteanul
Veni suflând cu mare-nviforare,
De la catarg frânghiile-amândouă
Le rupse vijelia, și catargul
Căzu napoi, se prăbușiră-n fundul
Corăbiei dichisurile-i toate,
La cârmă grinda se izbi de capul
Cârmaciului și-i zdrumecă deodată
Întreaga țeastă, de căzu sârmanul
Ca un cufundător din podul năvii
Și sufletu-i bărbat pieri din oase.
Tună și Joe și trăsni deodată
Corabia; se zgudui ea toată
De trăsnetul lui Joe fulgerată
Și-o îneacă mirosul de pucioasă.
Tovarășii din vas se răsturnară
Și-n preajma lui erau purtați prin valuri
Ca niște ciori; astfel le luase zeul
Pe veci nădejdea-ntorsului acasă.
Eu orbecam cu vasul pân' ce unda
De talpa năvii desfăcu pereții
Și singură ea dusă fu de valuri.
Din talpă smulse volbura catargul,
Dar peste grindă o curea de piele
De bou era zvârlită și cu dânsa
Curând legai grindeiul și catargul
Și, așezat călare pe-amândouă,
Fui dus pe apă de turbate vânturi.
Atunci Munteanu-și potoli vârtejul.
Veni pe loc un vânt de miazănoapte,
Și mă-ntristă; să măsur iarăși drumul
Spre-afurisita de Haribda! Astfel
Plutii o noapte-ntreagă. În faptul zilei
Mă pomenii din nou la stâncă Scilei,
La groaznica Haribdă, care lacom
Sorbea din unda cea sărat-a mării.
Dar eu mă salt în sus, m-agăț de naltul
Smochin și mă-nceștez de el acolo
Întocmai ca un liliac. Într-însul
Eu nu puteam picioarele să-mi sprijin
Și nici să-l urc, departe-i fuse trunchiul
Și ramurile-i atârnavu departe

Prelungi și mari umbrind cu totul iazma.
Mă tot ținui pe loc până ce dânsa
Napoi să voamă talpa și catargul;
La voia mea târziu ele veniră.
Abia în ceasul când judecătorul
Se scoală pentru cină de la sfatul
La care el descurcă multe pricini
De-a tinerilor, cele două lemne
Iviră-se din pântecul Haribdei.
Mă las și eu de mâni și de picioare
De sus din pom și pleoscăi în vultoare
Pe lângă cele două grinzi, la mijloc,
M-așez pe ele și încep vâslitul
Cu mânilor-mi. Părintele-omenirii
Și-al zeilor nu-i dete voie Scilei
Pe mine să mă vadă, căci altmintreli
Eu nu scăpam de crâncenă pieire.
De-aici mai rătăcii vreo nouă zile
Și-abia-ntr-a zecea zi m-ajută zeii
S-ajung la Ogigia, la ostrovul
În care șade vajnica zeiță
Calipso, cea cu plete mari de aur,
Ce cuvântează ca o muritoare.
Ea mă primi și îngriji de mine.
Dar ce să-ți mai înșir și despre asta?
Am povestit-o ieri la tine-n casă
Soției tale vrednice și ție,
Și mi-e urât din nou să spun un lucru
Ce limpede fu povestit odată.”

Cântul XIII

Așa vorbi și toți tăcură molcom,
Cuprinși de farmec în umbrita sală.
Dar ia cuvântul Alcinou și zice:
„Ulise, odată ce-ai sosit aice
În casa-mi naltă și cu prag de-aramă,
Te-ntorci la vatra ta de bună seamă
Și nu mai rătăcești de-acum pe mare,
Oricât ai pătimit. La fiecare
Din voi care în sala curții mele

Ca sfetnici beți de-a pururea vin negru
Și ascultați pe cântăreț la masă,
Vă dau poruncă și vă zic: în lada
Cea lustruită pus-am pentru oaspe
Veșmintele și-odoarele de aur
Bogat-împodobite și-o grămadă
De alte daruri, câte-au fost aduse
De sfetnicii feacilor la mine.
Dar să-i mai dăm câte-un triped mai mare
Și câte un lighean de fiecare;
Le-om strânge noi de la norod pe urmă
Și-om fi plătiți, că-i greu ca unul singur
Să dăruiască-așa de multe daruri.”
Așa le zise Alcinou, și dâșii
Găsiră sfatul lui plăcut. Pe urmă
Plecară toți acasă să se culce.
A doua zi, când se iviră zorii
Cu degete trandafirii, în grabă
Se duseră la vas sfătuitoarii
Și-aduseră-a bărbaților podoabă,
Arama. Alcinou, umblând prin navă,
El însuși strânse odoarele de-aramă
Sub lavițe, ca nu cumva pe oameni
Să-mpiedice la mersul lor pe mare
Când da-vor zor vâslind. Apoi la curte
Se-ntoarseră și pregătiră prânzul.
Dumnezeiescul Alcinou ca preot
În cinstea lor jertfi atunci un taur
Lui Joe, zeul norilor cei negri,
Stăpânul lumii. Coapsele-i scrumară,
Apoi șezând se-nveseleau cu toții
La marele ospăț, iar între dâșii
Cânta dumnezeiește cântărețul
Cinstit de tot poporul, Demodocos.
Ulise întorcea mereu privirea
Spre luminosul soare, vrând mai iute
Să-l vad-apus, că prea-i era să plece.
Precum plugarul poftitor de cină,
Când ziua-ntreagă-n țelină-i trag boii
Murgani vârtosul plug, cu drag se uită
La soarele-asfințit, că poate merge
La cină, deși cade de picioare,
Așa cu drag văzu atunci Ulise

C-a scăpătat lumina cea de soare.
Și-ndată la feaci rosti cuvântul
Și îndeosebi lui Alcinou îi zise:
„Crai Alcinou, fruntașule-ntre oameni,
Vă rog după-nchinarea de potire
Trimiteți-mă sănătos acasă,
Și voi cu bine rămâneți. Că iată
E gata tot ce-mi fuse mie voia,
Și darurile dragi și pregătirea
Călătoriei mele. Să dea zeii
Să-mi fie spre noroc și la întorsu-mi
La mine-acasă să-mi gădesc tot bună
Nevasta și pe-ai mei voinici și teferi!
Și voi, pe-aici rămașii, s-aveți parte
De fii și de soții! Să vă dea zeii
Tot binele, să fie tot norodul
Ferit de rău!” Așa grăi, iar dâșii
Cu toții se-nvoiră și-ndemnară
Pe oaspe să-l petreacă-ai lor în țară,
C-așa de cumsecade cuvântase.
Iar Alcinou pristavului îi zise:
„Tu, Pontonoe, drege vin cu apă
Și toarnă de băut la toți în sală
Ca să-nchinăm întâi Celui din slavă
Și-apoi pe oaspe să-l pornim în țară”.
Iar Pontonou amestecă vin dulce
Cu apă și-mpărți pe rând. Mesenii,
De unde stau pe scaune,-nchinată
La zeii fericiți care-au locașul
În cerul larg. Sculându-se, Ulise
Întinse-Aretei cupa-ngemănată
Și-așa-i ură cu graiuri zburătoare:
„Urez, crăiasă, veșnic să te bucuri
Pân-or veni, cum vin la toată lumea,
Necazul bătrânețelor și moartea.
Eu, despre mine, plec, iar tu petrece
În casa asta și te-nveselește
Cu fii tăi, cu craiul, cu norodul!”
Așa grăind, Ulise sare pragul
Și pleacă. Iar cu el trimite craiul
Pe crainic să-l petreacă pân' la mare,
La vasul lui. Din partea ei Areta
Pornește după el mai multe roabe,

Din care una-i cară subveșmântul
Și mantia spălată, alta-i duce
În spate lada, alta vin și pâne.
Când ei la vasul plutitor sosiră,
Aceste toate le primiră-ndată
Și ca merinde-n vas le-adăpostiră
Aleșii-nsoțitori ai lui Ulise
Și-i așternură lui pe podul cârmei
Un așternut, ca el un somn să doarmă.
Tăcut intră și se culcă viteazul,
Iar ei pe rând șezură câte unul
Frumos pe bănci, dezotgoniră vasul
De piatra bortelită; apoi cu vâsla
Tot pleoscăiau plecându-se pe laviți.
Iar lui Ulise-i vine atunci pe pleoape
Un somn așa de lin, așa de dulce
Și-adânc, aproape-asemenea cu moartea.
Cum caii, câte patru de teleagă,
La joc pe câmp deodată toți iau fuga
Pocniți de bici, de saltă-n vânt și repezi
Bat drumul lor, așa din coadă vasul
Se tot sălta, și-ntunecat talazul
Vârtos răsunător vuia din urmă.
Și vasul se-ncurca cu totul țăpăn
Și sigur. Nu l-ar fi ajuns nici șoimul,
Cea mai ușoară pasăre din lume,
Așa de iute despica noianul
În repezeala lui, ducând cu sine
Pe-acel bărbat ca zeii de cuminte,
Ce-așa de mult în viață pătimise
În harță cu bărbații la războaie
Și-n zbugium greu cu valurile mării.
Dar el în tihn-acum dormea; uitase
În somnul lui de tot ce el răbdase.
Când se ivi luceafărul deasupra,
Îndătinatul sol al dimineții,
S-apropie de insulă și vasul
Pe mare plutitor. E pe pământul
Itacei un liman ce-i zice schela
Lui Forchis, zeul cel străvechi al mării;
Acolo-s două naintate maluri
Râpoase,-ncovoiate peste schelă,
De-o apără de valuri mari de-afară,

De vânturi care suflă dimpotrivă.
Năuntru-i stau neprinse de otgoane
Corăbiile poposind la locul
Opririi lor. Se nălță-n fundul schelei
Cu frunză deasă un măslin și-alături
I-o peșteră umbroasă, desfătăată,
Zeitelor naiade închinată.
Într-înșă erau vase și ulcioare
De piatră, unde roiuri de albine
Își lasă-n faguri mierea pentru zâne.
Mai sunt în ea vătale mari de piatră
La care-aceste zâne țes cu mâna
Veșminte porfirii, minune mare.
Acolo sunt și ape curgătoare,
Iar peștera-i cu două porți; pe una,
Cea despre Crivăț, se coboară oameni;
Cealaltă-i despre miazăzi, sfințită;
Pe ea nu umblă oamenii, ci zeii.
De-a dreptu-n schela asta cunoscută
Corabia și-o-împinseră feacii.
Ea, repezită, pe uscat ajunse
Cu talpa jumătate, așa de vrednici
Erau plutașii care-o repeziră.
Ieșind din ea pe urmă lopătarii,
Întâi din pod luară pe Ulise
Cu așternut cu tot și-l așezară
Pe prund, așa cum somnul îl pălise;
Apoi din vas îi scoaseră și-avutul,
Cu care din îndemnul inimoasei
Minerva,-l dăruiseră slăviții
Fruntași feaci, când el plecă în țară.
Și-avutul lui grămadă-l înșirară
La rădăcina pomului, departe
De drum, ca nu cumva trecând pe-acolo
Vreun drumeț să-i fure din avere
Nainte de trezirea lui Ulise.
Pe urmă ei spre țara lor plecară.
Dar nu-și uită Neptun amenințarea,
Cu care-nfricoșase pe Ulise
Întâia dată, și-ntrebă pe Joe:
„Nălțate Joe, printre zei eu fi-voi
De tot disprețuit, de nu țin seamă
De mine niște muritori, feacii,

Măcar că sunt din neamul meu. Crezusem
Acum că numai după multe patimi
La casa lui se va-nturna Ulise.
Eu nu vrui doar să-i fac nentoarsă calea,
Căci tu-i dăduseși semne dimpotrivă.
Ci-n iutea lor corabie pe mare
Îl duseră-adormit pe el feacii
Și-l scoaseră-n Itaca, ba-i dădură
Puzderie de daruri, și aramă
Și aur și veșminte, așa de multe
Cum n-ar fi dobândit el niciodată,
Chiar dacă neatins venea pe mare
Cu partea lui de pradă de la Troia.”
Răspunse Joe-adunător de nouri:
„Vai, ce spui, preaputernice al lumii
Zguduitoare? Că nu te-nfruntă zeii;
Ei anevoie-ar cuteza să-nfrunte
Nesocotind pe cine-i mai de cinste
Și mai presus de ei. Iar de te-nfruntă
Un om care se bizuie-n putere,
Tu poți să te răzbuni pe el în urmă;
Deci fă cum vrei, cum inima ta cere.”
Îi zise-atunci Neptun, zguduitoarul
Pământului: „Aș face eu îndată
Cum spui, stăpâne-al norilor, dar veșnic
Mă tem și mă feresc de-a ta mânie.
Ci azi eu vreau pe marea cea murgie
Să spulber al feacilor vas mândru
La-ntorsul de la drum, ca ei de-acuma
Cu totul să se lase, să-nceteze
De-a mai trimite oameni, și-o s-acopăr
Cetatea lor pe sub un munte mare.”
Răspunse Joe-adunător de nouri:
„Iubitul meu, așa îmi pare mie
C-ar fi mai bine: când de la cetate
Privi-vor toți feacii cum plutește
Corabia, tu s-o prefaci în stană
Pe lângă mal, dar tot un fel să fie,
Ca lumea toată-n față-i să se mire.
Și-apoi orașul să le-ngropi sub munte.”
Când vorba-i auzi zguduitoarul
Pământului, Neptun, plecă degrabă
La Scheria, pe unde stau feacii,

Și-acolo așteptă până ce-ajunse
De tot aproape, repede mânată
Corabia, s-apropie de dânsa,
Îi dete-un pumn și-o prefăcu în piatră
Și-o-nțepeni pe loc și dup-aceea
Plecă departe. Ziseră-ntre dâșii
Plutașii cei slăviți de buni, feicii,
Privind unul la altul mai de-aproape:
„Vai, cine a-nțepenit pe mare vasul
Când el se-napoia și s-arătase
Pe apă-ntreg?” Așa zicea tot insul,
Căci nu știa de unde vine asta.
Dar Alcinou îi desluși: „O, Doamne,
De bună seamă se-mplinește spusa
Și prorocirea cea de mult a tatei.
Că-i supărat pe noi Neptun, căci teferi
Îi ducem noi pe toți la ei acasă.
De-aceea și spunea că el odată
Pe-nnegurata mare ne va sparge
Mândrețe de corabie la-ntorsul
Din calea ei și-o să ne-ngroape orașul
Sub prăbușirea unui munte mare.
Așa spunea bătrânul și-acum iată
Cum toate se-mplinesc. Dar hai cu toții
Să facem cum voi spune eu. Cu dusul
Străinilor să încetați cu totul,
De s-ar mai pripăși cumva în țară.
Și să jertfim vreo doisprezece tauri
Pe-alese lui Neptun, ca să se-ndure
De noi, de toți, să nu ne-ngroape orașul,
Sub prăbușirea muntelui cel mare.”
Așa le zise. Dâșii se temură
Și pregătiră jertfele de tauri.
Și lui Neptun stăpânitorul mării
Cârmuitorii și fruntașii țării
Feacilor rugarea-și înălțară,
Împresurând altarul. Într-aceea
Se deșteptă unde dormea Ulise
În țara lui, dar n-o putu cunoaște,
Că prea de mult lipsise el din țară
Și negură lățise-n juru-i fiica
Lui Jupiter, Minerva, ca să-l facă
Necunoscut și-n toate să-l învețe,

Ca nu cumva să-l afle cetățenii,
Nevasta și iubiții lui nainte
Ca pețitorii să plătească toată
Obrăznicia lor. De-aceea dară
Și craiului în față-i se părură
Străine toate, drumuri lungi, limanuri
Adăpostoase, țărmuri răsărite
Și arbori înfrunziți. Atunci viteazul
Sculându-se, privi în juru-i țara,
Gemu apoi și se bătu în coapse
Cu palmele și tânguios își zise:
„Ah, unde sunt? Ce țară iar, ce oameni
Mai sunt pe-aici? Obraznici, răi, sălbatici?
Ori temători de zei și bune gazde?
Și unde-mi duc averea asta multă,
Și unde să mă vântur eu? Mai bine
Ea rămânea la cei care mi-au dat-o
Și eu soseam la altul dintre domnii
Puternici, care mă primea pe mine
Și înapoi mă trimitea în țară!
Acum eu nu știu unde-oi strânge-averea.
Dar nici pe loc s-o las, că mi-este teamă
C-ajunge-n mâna altora. Vai mie,
Că n-au fost oameni buni și cumsecade
Cârmuitoarii și fruntașii țării
Feacilor, de m-au adus pe mine
Altundeva. Ziceau doar că m-or duce
Pân' la Itaca limpede ivită,
Dar n-o făcură. Pedepsească-i Joe,
Ocrotitorul celor care-l roagă
De adăpost și poartă grija lumii
Și pedepsește-orice păcat. Ci haide,
Odoarele să-mi văd și să le număr,
Ca nu cumva, când ei napoi plecară,
Să-mi fi luat în vas ceva din ele.”
Așa grăind, el numără mândrețe
De scule, de căldări și de tripeduri
Și aurul și mândrele veșminte,
Dar nu lipsea nimic. Plângea pe urmă
Și tot se tânguia de dorul țării
Și jalnic se târa pe malul mării
Cu clocot mult. Dar îi veni aproape
Minerva, luând chipul unui june

Păstor de oi, un om de tot subțire
Ca un fecior de crai. Purta pe umăr
O preafrumoasă mantie-ndoită
Și-avea sandale-n dalbele-i picioare
Și-o cață-n mână. O văzu Ulise
Și bucuros s-apropie de dânsa
Și-așa cu vorbe-naripate-i zise:
„Prietene, fiindcă ești întâiul
Pe care-l întâlnesc în astă parte,
Fii cu noroc și nu-mi ieși în cale
Ca un dușman, ci mântuie-mi averea,
Mă scapă și pe mine. Mă rog ție
Ca la un zeu și-ți cad și la picioare.
Grăiește-mi drept și-nvață-mă tu bine:
Ce neam de oameni, ce bărbați, ce țară
Vor fi pe-aici? E un ostrov acesta
Pe apă limpezit ori malul unui
Uscat mănos ce stă plecat spre mare?”
Răspunse zâna cea cu ochi albaștri:
„Străine, ești copil sau vii tu oare
De prea departe, de mă-ntrebi pe mine
De-acest pământ? El nu e doar cu totul
Lipsit de faimă, că-l cunoaște-o lume
Din răsărit și din apus de soare.
E aspru și de neumblat cu caii
Și nu-i deloc sărac, măcar că nu e
Așa de-ntins. El din belșug rodește
Și grâu și vin. E umed totdeauna
De ploi, de rouă spornică-n rodire.
Și-i bun de pășunat de boi și capre
Și are-n codri arbori de tot felul
Și nesecate-adăpători. De-aceea
Și numele-i Itaca, o, străine,
Ajunse pân' la Troia ce se zice
Că-i țară depărtată de Ahaia.”
Așa-i vorbi. Se-nveseli Ulise
De drag că-și vede țara, după spusa
Copilei viforaticului Joe,
Minerva Palas. Vorbe-naripate
Rosti atunci, dar nu și-adevărate,
Ci iară s-apucă de scornitură,
Căci mintea-i se rotea iscoditoare:
„Mai auzisem eu despre Itaca

Din largile ținuturi ale Cretei,
Departe peste mare. Dar acum
Venii și eu cu lucrurile-acestea.
Lăsați o parte, tot așa de multe,
La fiii mei și o pornii de-acolo,
Căci omorâți pe-a lui Idomeneus
Fecior, pe Orsiloh, voinicul care
Din fugă dovedea la drum pe-oricine,
Căci el voia să-mi ieie toată prada
Din Troia, pentru care suferisem
Așa de mult trudindu-mă-n războaie
Și-n harță cu amarnicele valuri,
Că neslujind pe câmpul de la Troia
Sub tatăl său, eu nu-i făcusem voia,
Ci pe ostașii mei mânam la luptă.
Când el se cobora de pe la țară
Cu un tovarăș, lângă drum pândindu-l,
Îl nimerii c-o lance ferecată.
Pe cer era o noapte-ntunecoasă
Și nici un om nu se văzu; în taină
Eu zilele-i curmai. Și cum pe dânsul
Îl ucisei cu ascuțiș de-aramă,
Mersei îndată la un vas, la mândrii
Fenicieni și mă rugai, din prada
Plăcută le dădui cu stăruința
Ca dânsii să mă scoată ori la Pilos,
Ori la Elida, sfânta țară unde
Domnesc epeii. Dar un vânt puternic
Pe ei din Creta i-azvârli departe,
În ciuda lor, căci n-au vrut să mă-nșele,
De-acolo rătăcind, sosirăm noaptea
Pe-aici unde abia-n liman intrarăm,
De nici la cină nu mai cugetarăm,
Deși de hrană-aveam nevoie mare,
Și-așa ieșind din vas, noi ne culcarăm.
Pe mine, obosit fiind, mă prinse
Un dulce somn, iar lucrurile mele
Luându-le din vas, ei le-așezară
Pe mal, unde pe prund eu mă culcasem.
Apoi intrară-n vas și o porniră
Spre bine-locuitul Sidon, iar eu bietul
Fui oropsit cu inima-ntristată.”
Așa vorbi Ulise, dar Minerva

Zâmbi la el și-l netezi cu mâna
Și prefăcută-apoi într-o femeie
Frumoasă, trupeșă, cunoscătoare
De lucru măestrit, îi zise astfel:
„Dibaci ar fi în renghiuri și-n tertipuri
Oricine te-ar întrece-n șiretenii;
De hac nu poate chiar un zeu să-ți vie.

Abrașule, nesățiosule
De viclenii, nici chiar la tine-n țară
Tu nu te lași de-nșelăciuni, de snoave
Și scornituri așa de scumpe ție
De mic copil? Să nu vorbim de astea,
Că ne pricepem noi la măestrie,
Căci tu ești între oameni fără seamăn
De bun la sfat, la ticluit de vorbe,
Eu între zei pe lume sunt vestită
De știutoare și de iscusită.
Tu însă n-ai știut că eu sunt Palas
Minerva ce-am pe Jupiter de tată
Și care-n toate treburile tale
Te sprijin totdeauna și te apăr
Și te făcui iubit de toți feacii.

Acum venii să mă-nțeleg cu tine
Și să-ți ascund averea ce ți-au dat-o
Cu voia și cu sfatul meu, măriții
Fruntași feaci la-ntorsul tău acasă;
Să-ți spun și câte patimi ai să suferi
La curtea ta. Tu du-te de nevoie,
Dar nici unui bărbat să nu destăinui
Și nici unei femei a ta venire,
C-ai rătăcit pe drum, ci pe tăcute
Tu suferă mulțimea de pățanii
Și răutatea oamenilor rabdă.”

Ulise iscusitul îi răspunse:
„Pe tine, zâno,-i greu să te cunoască
La întâlnit un muritor, să fie
Oricât de priceput, căci tu la față
Te schimbi în fel și chip. Știu însă una,
Că tu erai cu mine-așa de bună
Cât am luptat la Troia noi aheii.
Dar când cetatea lui Priam luarăm
Și înapoi plecarăm în corăbii
Și-un zeu ne-mprăștie pe noi aheii,

Pe tine, o, fiic-a zeului cel mare,
Eu nu te mai văzui și nici în vasu-mi
Nu te zării venind ca să mă aperi
De vrun necaz. Și-am pribegit cu pieptul
Mereu cuprins de jale pân' ce zeii
M-au izbăvit de rău, până ce-n țara
Feacilor m-ai întărit cu graiul
Și m-ai adus tu singură-n cetate.
Acum mă rog de tatăl tău, de tine –
Căci eu mă tem că nu sunt în Itaca,
Ci pe olat străin și că din gură
Mă ispitești ca să mă-nșeli pe mine –
Să-mi spui tu drept dac-am sosit în țară.”
Minerva cea cu ochi albaștri-i zise:
„Tot chibzuit, același ești, Ulise.
Deci nu pot să te las, sărac de tine,
Om bun de gură, priceput, cuminte.
Oricare altul, după pribegie
Venind în țară, ar fi cătat să-și vadă
La casa lui copiii și nevasta,
Dar tu nimic nu vrei să știi de asta,
Pân' nu-ți vei încerca întâi soția
Ce ți-a rămas în casă tot aceeași
Și zilele și nopțile-și petrece
Jălind mereu. Știi și niciodată
Nu mă-ndoii c-ai să te-ntorci în țară
Și c-ai să pierzi pe toți ai tăi tovarăși.
Dar nu vrui să mă pun în dușmănie
Cu unchiul meu, Neptun, care pe tine
Se înciudase că-i orbiseși fiul.
Ci haide-acuma să-ți arăt Itaca
Și să te-ncredințez. Poftim limanul
Lui Forchis, zeu străvechi al mării. Iată
Măslinul înfrunzit în capul schelei
Și peștera umbroasă, desfătăță,
Zeitelor Naiade închinată,
Boltita văgăună-n care-adesse
Tu aduceai jertfiri de vite alese
Zeițelor. Mai iată și Neritul
Cel păduros.” Așa-i grăi, tot jurul
Desnegură și se văzu meleagul.
Se bucură Ulise și fu vesel
De țara lui și sărută pământul

Dăruitor de hrană. Apoi cu brațe
Întinse-ndată se rugă de zâne:
„Zeitelor Naiade, fiice ale
Preanaltului, eu nu credeam vrodată
Să vă mai văd. Vă bucurați acuma
De cuvioase rugi. Eu altă dată
Vă voi aduce și prinoase vouă,
De-ar fi cu noi să fie bună fiica
Lui Joe, -nvingătoarea, să mă lase
Pe mine-n viață și să-mi crească fiul.”

Minerva cea cu ochi albaștri-i zise:

„Fii liniștit și n-avea grija asta,
Ci hai în fundul minunatei peșteri,
Odoarele-ți s-adăpostim mai iute,
Ca ele să-ți rămână neatinse,
Apoi să chibzuim noi împreună
Cum poate fi mai bine pentru tine”.

Așa zicea și-n peșteră zeița

Căta ascunzătoare, iar Ulise

I-aduse-aproape-odoarele de aur,

De-aramă și veșmintele frumoase

Ce-i deteră feicii. Și-apoi bine

Le-orându-i pe jos, iar Palas, fiica

Lui Joe, puse-o stană la intrare.

Ei s-așezară apoi la rădăcina

Măslinului cel sfânt și plănuiră

Pierzarea peștorilor obraznici.

Grăi Minerva cea cu ochi albaștri:

„Nălțate fiu al lui Laert, Ulise,

Socoate tu cum vei lovi mai bine

Pe-acei sfrunțați care la tine-n casă

De-anțărț stăpâni cu totul se făcură,

Peșind pe-a ta nevastă în făptură

Ca zânele și dăruindu-i daruri

De nuntă. Dar ea tot jălind, așteaptă

Să vii. De-aceea și pe toți înșală,

Dă tuturoră vorbă și momeală,

Pe când ea are gânduri osebite.”

Ulise iscusitul îi răspunse:

„Vai, negreșit, era să am eu soarta

Lui Agamemnon și să pier acasă,

De nu mă-nștiințai de toate-aceste,

Zeită, tu. Deci hai croiește-mi planul

Cu care să-mi răzbun pe ei. Alături
Să-mi stai și tu și mult curaj în mine
Să pui ca mai demult când noi la Troia
Surpam ale cetății turnuri mândre.
De-ai vrea să-mi stai alătura tot astfel
Nepregetând, tu, cea cu ochi albaștri,
Chiar cu trei sute de bărbați m-aș bate
Proptit și însoțit cu drag de tine,
Nălțată dumnezeie.” Iar Minerva
La asta-i zise: „Eu de bună seamă
Voi fi cu tine, nu te-oi pierde-o clipă
Din ochii mei la săvârșirea faptei.
Și mulții pețitori ce-ți storc averea
Cu sângele și cu stropitul creier
Din țeasta lor vor întina pământul.
Dar hai să fac să nu te știe nimeni.
Zbârci-voi pielea-ți netedă pe trupul
Cel mlădios și te-oi cheli cu totul
De părul tău bălai și peste tine
Voi pune doar o zdreanță, ca oricine
Văzându-te, să se îngrețoșeze.
Frumoșii ochi ți-oi înroși, ca astfel
Să te arăți schimonosit cu totul
La pețitori, la fiul, la nevasta,
Pe care i-ai lăsat la tine-acasă.
Întâi și-ntâi vei merge la porcarul
Eumeu, care-ți păzește ție porcii
Și-ți este binevoitor și ție,
La fiul tău, ca și la Penelopa,
Soția ta cuminte. Nemerii-vei
La staniștea de porci, pe lângă turmă
La Stana Corbului, pe la fântâna
Ce-i zice Aretusa, unde porcii
S-adapă-n apa neagră și cu ghindă
Gustoasă se hrănesc și tot se-ngrașă.
Să stai acolo și șezând cu dânsul
Să-ntrebi de toate până ce m-oi duce
La Sparta, unde sunt femei frumoase,
Pe Telemah să-l chem aici, Ulise,
Pe fiul tău care se duse-n largul
Lacedemòn, la craiul Menelaos,
Să afle veste despre tine, dacă
Tu mai trăiești.” Răspunse-atunci Ulise:

„De ce nu-i spuseși tu care știi toate?
Ai vrut și el să pătimească bietul,
Tot pribegind pe marea cea pustie,
Să-i stoarc-averea alții?” Iar Minerva
La asta-i zise: „Așa grozav de dânsul
Să n-ai tu grijă;-l petrecui eu însămi,
Ca el, umblând pe-acolo, să s-aleagă
C-un nume bun. De loc nu se trudește,
Ci-n tihnă la palatul lui Atride
Petrece și-are din belșug de toate.
E drept că-i stau la pândă pețitorii
În vas smolit, dorind să-i facă felul
Nainte de-a ajunge el în țară,
Dar nu cred asta; mai curând pământul
Îi va-nghiți pe unii dintre dâșii,
Nemernicii care-i mănânc-averea.”
Așa vorbi și dete-n el cu varga,
Zbârci pe dânsul netezimea pielii
Și capu-i dezgoli de părul galben.
Făcu ca trupul lui întreg să fie
Brăzdat ca de bătrân moșneag și ochii,
Frumoși odată,-i înroși cu totul;
L-acoperi c-o zdreanță și c-o haină
Slinoasă, jerpelită și-nnegrită
De fum grețos. Pe urm-asupra-i puse
O blană rară-n păr, de cerb fugarnic
Și-i dete un toiag și-o prăpădită
Ruptură de desagă înădită
Cu baiere. Iar după ce-mpreună
Ei astfel se vorbiră, spre ținutul
Dumnezeiesc, Lacedemonul, zâna
Purcese după fiul lui Ulise.

Cântul XIV

Pornind de la liman, sui Ulise
Pe un colnic de piatră prin pădure,
Spre culmea unde zâna-i semnuise
Că stă porcarul ce-avea grijă mare
De-avutul lui mai mult decât oricare
Din robii care dânsu-i dobândise.

Îl nimeri-n pridvorul lui, pe unde
Durase el acioală-mprejmuită
Cu zid înalt, rotată, mândră, mare
Pe loc învederat. După plecarea
Stăpânului și fără de-ajutorul
Lui moș Laerte și-al stăpânei sale,
Cu gard de spini, cu stane mari de piatră
El staulu-și făcu, bătu în juru-i
Uluci de pari mai deși, tăiați din miezul
Stejarului, și-nchipui cotețe
Douăsprezece-n staul lâng-olaltă,
Culcușuri pentru porci, și-n tot cotețul
S-adăposteau câte cincizeci de scroafe
Cu godăcei. În vremea asta vierii
Mâneau pe-afară mai puțini la număr;
Se-mpuținau fiind mâncați la mese
De pețitori. Le trimitea porcarul
Mereu pe cel mai gras din toată turma
Și-n totul mai erau la număr încă
Trei sute și șazeci. Pe lângă turmă
Vegheau mereu ca niște fiare patru
Zăvozi care-i crescuse Eumeu, porcarul
Mai-mare-ntre păstori. Acuma dânsul
Se încălța croind frumoasă piele
De bou. Ceilalți ai lui trei oameni
Plecaseră care-ncotro cu turma;
Al patrulea era trimis de dânsul
Un vier să ducă silnic în cetate
La pețitori, ca dânșii să-l înjunghe,
Să-ndestuleze pofta lor de carne.
Iar cum zăriră câinii pe Ulise,
Se năpustiră și lătrau la dânsul.
Ulise, priceput, pe jos se puse
Și bățu-și lepădă din mână. Totuși
La el, la staul, rău ar fi pățit-o,
De nu da fuga din pridvor porcarul
Și nu se repezea, lăsând să-i cadă
Din mână pielea. Se răsti cu țipăt
La câinii lui și-i alungă degrabă
Cu pietrele care-ncotro și zise
Apoi către stăpânul său: „Moșnege,
Era pe-aci zăvozii să te rupă
Și să mă faci cu totul de rușine.

Dar am pe cap eu de la zei destule
Păcate și nevoi. Stau toată ziua
De mă bocesc și-mi căinez stăpânul
Dumnezeiesc. Nutresc și-ngraș eu porcii
Ca să-i îmbuce alții, iar el bietul
Flămând o fi nemernicind pe lume
Prin țările și-orășele străine,
De-o fi trăind cumva și de mai vede
Lumina soarelui. Dar hai, tu vino
Să mergem în coliba mea, bătrâne,
Și când te-i sătura de vin și pâne,
Să-mi spui de unde ești și câte patimi
Ai suferit." Așa grăind porcarul
Porni-nainte și-n sălaș îl duse
Și-ngrămădi pe jos frunzoase ramuri
Și peste ele i-așternu o blană
De capră neagră, mare și lănoasă,
Chiar așternutul lui. Și-a fost Ulise
Voios c-așa-l primi pe el și-i zise
Urându-i astfel: „Joe și cu zeii
Ceilalți nemuritori să-ți deie ție
Tot ce poțtești mai cu-nadins, străine,
Că m-ai primit așa cu bunătate.”
Aduase-atuncea Eumeu porcarul:
„De-ar fi să-mi vie oaspe-aci, străine,
Chiar altul mai nenorocit ca tine,
Tot nu mi-e dat să-l nesocot din parte-mi,
Căci de la Joe sunt trimiși străinii
Și cerșetorii toți, iar darul nostru,
Cât de puțin, plăcut li-i lor, c-atâta
Pot șerbii care tremură de-a pururi
Când poruncesc stăpânii noi. Că zeii
Împiedică-nturnarea celui care
M-ar fi iubit din inimă pe mine
Și m-ar fi înstărit, mi-ar fi dat casă,
Pământ și o femeie mult-pețită
Cum dă stăpânul voitor de bine
La sluga ce la lucru-i plin de râvnă
Și-a cărei trudă Cel-de-sus o face
Cu spor să fie tocmai ca și mie
În străduința asta-n care stărui
Și pentru care foloseam atâta
De la stăpânul meu, de-aveam norocul

Să-mbătrânesc-aci. Dar el se duse,
Pieri – mai bine-ar fi pierit sămânța
Elenii de istov, că multă lume
Mai potopi. Căci el plecă la Troia
Să lupte cu troienii întru cinstea
Lui Agamemnon.” Astfel zice dânsul
Și-și suflecă pe loc sub brâu veșmântul
Și merge printre cocini, unde-o droaie
De porci erau închiși. Luând de-acolo
Vreo doi, i-aduce,-i taie și-i pârlleşte
Și-mbucățindu-i în frigări îi trece.
Și rumenind apoi friptura toată,
O duce-ndată în frigări fierbinte
Și-o-ntinde lui Ulise. Dup-aceea
Făină albă asupra ei presară
Și toarnă vin desfătător în cupă,
S-așază-n față-i și, poftindu-l, zice:
„Te ospătează, oaspe, acum din carnea
De porc ce-i dată slugilor s-o aibă,
Căci porcii grași îi papă pețitorii
Netemători de zei și fără milă.
Dar zeii nu iubesc ticăloșia,
Ci tot ce-i drept și toată omenia.
Vrăjmașii chiar, când tabără-ntr-o țară
Străină și li-i dat de sus s-o prade,
Corăbiile-și umplu și iau drumul
Napoi spre casa lor, însă li-i mare
Și teama de cereasca răzbunare.
Știu doară pețitorii și-auziră
Vreo veste de la zei despre Ulise
Că jalnic a pierit, de nu vor dâșii
Să umble în pețit pe cale dreaptă
Și nici napoi la casa lor să plece,
Ci-n toată tihna-i irosesc avutul
Cu totul fără cumpăt și cruțare.
Că-n orice zi și-n orice noapte dată
De Dumnezeu nu-njunghe numai una,
Nici două vite. Beau fără măsură,
De-i seacă vinul. Doar avea Ulise
Nespus de mult-avere, cât nu are
Nici un viteaz de pe uscatul negru
Și chiar de prin Itaca. N-au atâta
Nici douăzeci de oameni laolaltă.

Dar eu pot să le-nșir: cirezi de vite
Douăsprezece pe uscat și turme
De oi și porci la fel, ba și de capre
Răzlețe la pășuni. Le pasc păstorii
Și simbriașii. Iar aici în capul
Ostrovului pasc unsprezece turme
De capre-n totul. Ele sunt păzite
De oameni buni ce cară-n toată ziua
La pețitori o capră dintre cele
Mai grase care-o socotesc mai bună.
Iar eu aici păzesc și apăr porcii
Și-aleg frumos pe cel mai bun din turmă
Și-l tot trimit la ei.” Așa el zise.
Tăcut, Ulise tot mânca din carne
Și lacom bea din vin și sta pe gânduri
Iscoditor cu mintea-i cum să piarză
Pe pețitori. Când el mâncă și foamea
Și-o potoli, umplu păstorul cupa
Din care bea și i-o direse plină.
El o primi, se bucură și-i zise:
„Dar cine e, prietene, bărbatul,
De care spui c-atâta-i de puternic
Și-avut, care te-a cumpărat pe tine
Și zici că-n urmă se sfârși în cinstea
Lui Agamemnon? Spune-mi mie. Poate
Cumva-l cunosc, dacă-i așa de mare.
Căci știe Joe negreșit și zeii
Ceilalți de n-aș putea să-ți dau de știre
De l-am văzut, că-s om umblat pe lume.”
Mai-marele păstorilor răspunse:
„Hei, moșule, oricine-acum să vie
Și-oricât să fi umblat și orice veste
S-aducă despre el, tot nu-l va crede
Nevasta și feciorul lui Ulise,
Căci, nevoiași fiind rătăcitorii,
Tot mint așa și nu vor drept să spuie.
De vine vrun pribeag la noi în țară,
Se duce-ntins la doamna și s-apucă
S-o-mbete cu palavre. Ea-l primește
Și-l ospătează și de toate-ntreabă,
Se vaietă și-i curg din pleoape lacrimi,
Cum face o femeie care-și pierde
Bărbatul în străini. Chiar tu, bătrâne,

Ai ticlui degrabă o poveste,
De-ai ști că-ți dă un țol și-o haină
Ca să te-mbraci. Ci pe Ulise câinii
Și pasărilor repezi îl jupiră
Și-i sfâșiară carnea de pe oase
Și-acum e mort. Ori îl mâncară peștii
Pe mare și-osemintele-i acuma
Zac pe uscat sub prund acoperite.
Așa pieri lăsând în urmă jale
La toți ai lui și mie mai cu seamă.
Căci n-oi mai nimeri stăpân ca dânsul
De bun la suflet, orișiunde-aș merge,
Chiar de m-aș duce la părinți acasă
Pe unde sunt născut și mă crescură
Săracii ei. Nu-i plâng așa pe dâșii,
Deși doresc să-i văd, să fiu acolo
La mine-n țară, cât mi-e dor de dusul
Stăpân al meu Ulise, al cărui nume
Mi-e oarecum să-l spun, măcar că nu e
De față el, căci mă iubea pe mine
Așa de mult și-avea de mine grijă.
Cinstit îmi e și drag, deși-i departe.”
Grăi atunci Ulise răbduriul:
„Prietene, fiindcă tu cu totul
Te-mpotrivești și zici că nu mai vine
Și ești mereu necrezător, de-aceea
Cu jurământ și nu așa în dodii
Ți-oi spune eu că va veni Ulise.
Să-mi dai și-un aldămaș de veste bună:
Cum dânsul va sosi la el acasă,
Îndată să mă-mbraci cu țoale dalbe,
C-o haină și-o manta. Mai înainte
Eu nu le voi, deși mi-e grea nevoia.
Ca poarta cea din iad grețos mi-e omul
Când minte nevoit de sărăcie.
Iau martor între zei pe tatăl Joe
Și masa ospătoas-a lui Ulise,
Și vatra lui, la care eu vin astăzi,
C-așa cum zic o să se-ntâmple toate.
Chiar estimp va veni Ulise-ncoace,
Pe la-nceput ori la sfârșitul lunii
Acasă va fi el și pedepsi-va
Pe oricine își bate joc de fiul

Și de soția lui.” Eumeu răspunse:
„Nici eu plăti-voi buna ta vestire
Și nici Ulise nu mai vine-acasă.
Ci bea-ți în pace, moșule, potirul
Și să vorbim de altele. De asta
Să nu mai pomenești, c-așa mă doare
Când de stăpânul meu mi-aduci aminte.
Dar să lăsăm deoparte jurământul.
Dea Dumnezeu să vie el, slăvitul,
Așa cum eu doresc și Penelopa
Și mândrul Telemah și moș Laerte!
Acuma alt pojar nestins pe mine;
Mi-e jale de feciorul lui Ulise,
De bietul Telemah, pe care zeii
Să crească drept ca bradul îl făcură,
La față minunat și la făptură,
De cugetam că n-o să fie dânsul
Pe lume mai prejos de-al său părinte.
Dar mintea sănătoasă i-o atinse
Vrun zeu sau poate-un om, că el se duse
Să-ntrebe despre tatăl său la Pilos,
Iar pețitorii cei trufași în cale-i
Pândesc și-adastă-ntorsul lui acasă
Spre a stârpi sămânța lui Arcesiu
Itacianul cel măreț ca zeii.
Dar să-l lăsăm pe el, ori cade-n cursă,
Ori scapă teafăr ocrotit de Joe.
Ci spune-mi tu necazurile tale.
Pe nemințite, moșule, grăiește-mi
De unde, cine ești? Și cum se cheamă
Orașul și părinții tăi? În care
Corabie-ai sosit? Și cum vâslașii
Te-aduseră-n Itaca? Cine-s dânsii?
Că n-ai venit pe jos, de bună seamă.”
Grăi atunci Ulise iscusitul:
„Curat și drept ți-oi da răspuns la toate
De-ar fi s-avem noi doi acum în casă
Pe multă vreme hrană și vin dulce
Ca în răgaz să ne-ospătăm la masă,
Pe când ceilalți și-or căuta de treburi,
Abia-ntr-un an aș încheia povestea
Pășaniilor mele care toate
Le-am îndurat, c-așa voiră zeii.

Mi-e tata om bogat din Creta largă.
El a născut și a crescut la curte
Și alți copii, mai mulți, cu-a lui soție,
Toți legiuți; eu sunt născut de-o roabă
Și țitoare-a lui, dar ca la fiii
Cei legiuți ai săi ținea la mine
Părintele meu Castor Hilachide,
El care-atunci era privit de obștea
Cretanilor întocmai ca și zeii,
Ca om bogat și norocos, ca tată
De fii slăviți. Dar când l-ajunse moartea
Și se călători pe ceea-lume,
Puind la sorți averea-i și-o-mpărțiră
Băieții lui neobrăzați, iar mie
Nu-mi dară mai nimica, ba-mi luară
Și casele. Dar mă-nsurai c-o fată
De bogătași, și asta mulțumită
Destoiniciei mele, căci eu n-am fost
Netrebnic și lipsit de vrednicie.
S-au dus acuma bunurile-mi toate.
Dar cred că tu privind în mine paiul,
Cunoaște-vei ce spic din el crescuse,
Căci m-au bătut nespuse de multe valuri.
Curaj îmi dase Marte, iar Minerva
Războinicie. Când voinici de frunte
Eu mi-alegeam ca să mă pun la pândă
Și stam să fac pârjol în dușmănie,
Nanicând nu-mi șovăia bărbata fire,
Ci m-aruncam naintea tuturor
Și doboram cu arma pe oricare
Vrăjmaș pe care-l ajungeam din fugă.
Dar plugăritul și gospodăria
Ce crește vlaste mândre nu-mi plăcură,
Ci totdeauna mie dragi îmi fură
Vâslitele corăbii, bătălia,
Săgețile și sulițele lucii,
Păcate ce cutremură pe alții,
Dar eu le-am îndrăgit fiindu-mi date
De cei-de-sus, căci oamenii au daruri
Și gusturi osebite. Chiar nainte
Să plece-aheii la război cu Troia,
De nouă ori m-am pus în fruntea oastei
Și-a vaselor în luptă cu dușmanii.

Și-aveam noroc din plin să-mi curgă toate.
Luam din pradă ce pofteam pe-alese
Și multe-mi mai picau la sorți în urmă.
Și casa mea curând se-mbogățise,
De fui puternic și mărit în Creta.
Dar când la urmă Joe tunătorul
Ne îndreptă pe calea urgisită,
Pe care se topi atâta lume,
Cretanii m-au silit cu preavestitul
Idomeneu să duc la Troia flota
Și n-aveam încotro, așa de tare
Fu glasul obștii. Nouă ani pe-acolo
Luptarăm noi, aheii, iar în anul
Al zecelea noi, cucerind orașul,
Plecarăm cu corăbiile-n țară,
Un zeu însă ne-mprăștie pe mare,
Iar mie, bietul, gând hain îmi puse
Mintosul Joe. Am rămas acasă
O lună numai, vesel că-mi văd fiii,
Nevastă-meă și bunurile mele.
Pe urmă mi-a venit să plec pe mare
Departate spre Egipt, pregătindu-mi
Corăbii cu neîntrecuți tovarăși.
Vreo nouă vase-am pregătit și-ndată
Corăbieri strânsei pe lângă mine.
Vreo șapte zile chefură soții
Iubiți ai mei. Eu jertfe o mulțime
Le împărții, ca zeilor să-nchine
Și-ospăț să-ntindă ei și pentru sine.
A șaptea zi plecam din Creta largă
Pe vânt frumos și bun de miazănoapte.
Călătorim ca pe un curs de apă
Și nici o navă nu-mi păți nimica,
Ci toți stăturăm sănătoși și teferi
Și ne mânără vântul și cârmacii.
În zile cinci sosirăm noi la râul,
Strălucitor Egiptul, și-acolo
Oprii încovoiatele corăbii.
Eu soților atunci dădui poruncă
Pe lângă nave cu arme să s-ație
Spre paza lor și repezii iscoade
Să meargă la vedeli și să vegheze;
Dar dânșii ascultară de trufia

Și de pornirea lor și s-apucară
Deodată să despoaie frumusețea
De țar-a egiptenilor, să care
Femei și prunci și pe bărbați s-omoare,
Și larm-ajunse repede-n cetate.
Cum auziră zarva, egiptenii
Din zori de zi veniră și tot șesul
Fu plin de călăreți și de pedestri
Și arme lucii. Joe tunătorul
Sili atunci la fugă rușinoasă
Pe soții mei, de nu-ndrăzni nici unul
Să ție piept, așa-i împresurase
De pretutindeni răul. O mulțime
De-ai noștri-au fost uciși cu lănci de-aramă,
Iar alții fură duși de vii la munca
Cea silnică. Dar mie-mi dete Joe
Un gând – muream mai bine-acolo
Și mă găsea veleatul în Egipt,
Căci tot nu mă scuti nenorocirea –
Din cap scosei îndată coiful mândru,
Și scutul de pe umere și lancea
Din mână lepădai, mersei în fața
Telegii împăratului, genunchii-i
Prinsei și-i sărutai, iar el de mine
Se îndură și mă feri de moarte
Și mă pofti să șed în car și-acasă
Mă duse pe când eu plângeam cu lacrimi,
Dar mulți de-ai lui năval-au dat la mine
Cu lăncile și-au vrut să mă omoare,
Nebuni de ciudă, însă împăratul
I-a-ndepărtat, căci se temea de Joe
Ocrotitor de oaspeți, care vajnic
Se mânie când vede răutatea.
Eu șapte ani atunci stătui acolo
Și printre egipteni avere mare
Mi-agonisii, căci toți îmi dau de toate.
Dar când sosi și m-apucă și anul
Al optulea, atunci veni la mine
Un mincinos fenician, un șoltic
Ce multe rele mai făcu la oameni.
Și el, mehenghi amăgitor mă duse
Cu dânsul în Fenicia, pe unde
Și-avea el casa și-ale lui. Acolo

Mai petrecui un an întreg la dânsul.
Când zilele și lunile trecură
Și vremile se perindară-n cursul
Acelui an, el ticlui minciună
Și mă sui-n corabie pe mare
Spre Libia, ca eu o-ncărcătură
Să duc cu el, ci doar ca să mă vândă
Pe preț mai bun pe mine. De nevoie
Mersei cu el pe vas, cu tot prepusul,
Iar vasul pe vânt bun de miazănoapte
Plutea frumos în larg deasupra Cretei,
Dar Cel-de-sus îi soroci pieirea.
Deci cum în urmă noi lăsarăm Creta
Și nu se mai zărea vro altă țară,
Ci numai cer și mare, iată Joe
Un nor întunecos atunci trimise
Deasupra năvii noastre și noianul
Se înnegri sub el. Deodată Joe
Tunând trăsni corabia ce-ntreagă
Se zgudui lovită de-al lui trăsnet
Și-o răzbătu duhoare de pucioasă .
Toți oamenii se răsturnară-n apă
Și-n jurul năvii duși erau prin valuri
Ca niște ciori. Așa făcut-a zeul
Ne-ntoarsă calea lor. Dar mie Joe,
Cu toat-a mea durere-mi puse-n mână
Catargul cel nescufundat al năvii
Ca iar să scap de cumpănă; -ncleștându-l
Cu brațele, purtat eram de vântul
Îngrozitor. Și astfel nouă zile
Fui dus, iar într-a zecea noapte neagră,
Mereu rostogolindu-mă, talazul
Cotropitor m-apropie de țara
Tesproților, al căror crai, bărbatul
Fidon, avu de mine grijă fără plată,
Căci fiul său nainte mă-ntâlnise
Când eu eram sfârșit de frig și trudă.
El mă luă de mână și m-aduse
La curtea lui, la tatăl său acasă,
Și-mi dete de-nvăscut îmbrăcăminte,
Manta și haină dedesubt. Acolo
Am auzit ceva despre Ulise.
Spunea doar craiul că-l avuse-n gazdă

Și-l ospătase, când venea în țară.
El mi-arătă averea ce Ulise
Pe-atunci agonisise, aramă și-aur
Și fier din greu lucrat, vistierie
Cu care cineva până la neamul
Al zecelea-ar putea hrăni o casă,
Așa erau odoarele-i de multe
La curtea lui. Și mai spunea el craiul
C-ar fi umblat Ulise la Dodona
Să cerceteze oracolul lui Joe
De la stejarul cel cu plete nalte,
De felul cum în țara-i roditoare
Sosi-va el, de mult plecatul, oare
Pe față sau pe-ascuns? Cu închinare
La zei în casă-i se jura el mie
Că vasul fuse tras atunci pe mare
Și oamenii stau gata să-l petreacă
În țara lui, dar m-a trimis pe mine
Nainte, că s-a nimerit să plece
Un vas tesprotian înspre Dulichiu,
Mănosu-n grâu. El porunci la oameni
De mine s-aibă grijă, să mă poarte
La craiul lor Acast. Ei se-nvoiră
Să-mi facă rău, să mă cufunde-n valul
Urgiei și mai mult. Și cum pe mare
De-ajuns de mal se-ndepărtase vasul,
Ei au și pus la cale-a mea robire,
M-au dezbrăcat de mantie și haină
Și altele mi-au pus, niște bulendre,
Rupturile ce tu le vezi cu ochii.
Iar când spre seară-au fost aici pe câmpul
Ostrovului cel limpede Itaca,
Ei cobză m-au legat c-o răsucită
Frânghie pe corabie și-n grabă
Ieșind la țarm s-au așezat la cină.
Pe mine-apoi m-au dezlegat chiar zeii
Ușor de tot. Și după ce cu zdreanța
Mi-acopăr capul și de-a lungul cârmei
Frumos cioplite mă cobor, mi-apropii
De mare pieptul și-o apuc de-a-notul
Și lopățesc cu brațele-amândouă
Și repede mă depărtez de dânșii
Și ies pe mal. O iau la deal, pe unde

Era desişu-unei păduri frunzoase
Şi-aci mă tupil şi mă culc. Cu grele
Suspine ei umblară după mine.
Dar când văzură bine că-i zadarnic
De-a mai căta, la vas se-napoiară.
Uşor m-adăpostiră înşişi zeii
Şi mă luară apoi şi mă-ndreptară
Pe-aici la casa unui om cuminte,
Că-mi fuse dat să mai trăiesc pe lume.”
Eumeu îi zise: „Hei sărac de tine!
Că tare m-ai înduioşat, străine,
Cu de-amănuntul povestindu-mi mie
Cât ai răbdat şi pribegit. Dar vorba
Ce-mi spui despre Ulise-mi pare goală
Şi nu te cred. De ce să minţi degeaba,
Tu om bătrân? Ştiu bine eu că zeii
Nu suferă cu nici un chip să vie
Stăpânul meu; că-n luptă cu troienii
El n-a căzut sau n-a murit la sânul
Prietenilor lui după-ncetarea
Războiului. Măcar atunci aheii
I-ar fi făcut mormânt, şi slavă mare
Putea să lase el ca moştenire
La fiul său. Dar azi fără mărire
Vântoasele-l răpiră. Eu deoparte
La turme stau şi nu merg în cetate,
De nu cumva mă cheamă Penelopa,
Stăpâna mea-nţeleaptă, dacă-i vine
De undeva vreo ştire. Toţi în casă
Se pun atunci şi-ntreabă despre toate,
Şi cei mârniţi de lipsa-ndelungată
A craiului, şi cei voioşi c-au parte
Nepedepsiţi de-avere. Însă mie
Nu-mi place să descos, să-ntreb pe nimeni
De când m-a păcălit cu povestirea-i
Un om etolian care-omorâse
Pe un bărbat şi după ce pe lume
Nemernicise mult, veni la mine.
Eu îl primii cu drag. Dar el îmi spuse
Că-n Creta l-a văzut pe crai, pe lângă
Idomeneu, unde dregea corăbii
Stricate de furtuni. Zicea că vine
La vară sau la toamnă împreună

Cu oastea lui și-aduce-avere multă.
Și tu, jălos moșneag, dacă te-aduse
La mine soarta, nu căta pe voie
Să-mi faci mințind și amăgind, că doară
Nu pentru asta te-oi cinsti și-n gazdă
Te voi ținea, ci pentru că mi-e mie
De Cel-de-sus care-ocrotește oaspeți
Și pentru că de tine mi-este milă.”
Ulise i-a răspuns: „De bună seamă
Ești prea necrezător, dacă pe tine
Nu-i chip să te câștig și să te-nduplec,
Măcar că m-am jurat. Dar hai să facem
Prinsoare-acum, și să ne fie martori
Amândurora cei din slavă, zeii
Olimpieni, că dacă se va-ntoarce
Stăpânul tău pe-aici, în casa asta,
Tu mă îmbraci cu o manta și-o haină
Și mă trimiți pe urmă la Dulichiu,
Pe unde vreau să fiu. Dacă nu vine
Stăpânul tău așa cum spun, tu pune
Păstorii tăi atunci să mă răpeadă
La vale de pe stânca asta mare,
Ca nici un om calic să nu cuteze
Să umble cu minciuni.” Eumeu îi zise:
„Ce nume bun de om cinstit și vrednic
Mi-aș căpăta, străine, printre oameni,
Și-acuma cât vuez și dup-aceea,
De-ar fi ca asta să fac eu și viața
Să-ți curm așa, când te-am adus în casă
Și mi te-am ospătat? Cu bună voie
Mai pot apoi să mă închin lui Joe?
Dar iată-i vremea cinei. Numai soții
Să vie-acasă mai curând, să facem
Plăcută cină în coliba asta.”
Așa vorbiră între ei, și-ndată
Se-ntoarseră cu turmele păstorii,
Și porcii și-i închiseră în cocini
Pe la culcușul lor și vuiet mare
Stârni sălășuirea lor în staul.
Strigă atunci porcarul la tovarăși:
„Alegeți vierul cel mai gras din turmă
Și-aduceți-l ca să-l înjunghi în cinstea
Străinului din țară depărtată,

Să-l mai gustăm și noi care de dragul
Acestor porci cu colții albi ne zbatem
Mereu și ne-amărâm de mult, dar alții
Se bucură nepedepsiți de rodul
Trudirii noastre”. Așa grăi la oameni
Și despică el lemne cu toporul
Tăios de-aramă. Aduseră ei porcul
Cel îngrășat, un mascur de cinci vremuri,
Și-l așezară jos pe lângă vatră.
Ca om cuminte nu uită porcarul
De Cei-de-sus. Tăie un smoc din capul
Râtanului și ca începătură
În foc îl azvârli; ură pe urmă
La zei pentru întorsul lui Ulise
Cel înțelept și c-o despicătură
Luată de pe jos unde-o lăsase
Când lemnele-a tăiat, izbi în mascur
Și el rămase mort. Îl înjunghiară
Păstorii și-l pârliră, apoi îndată
Îl ciopârțiră. Și luând porcarul
Bucăți de pretutindeni, carne crudă,
Le înveli în prapuri și făină
Le presură și le-azvârli în flacări.
Înfeliară tot ce mai rămase,
Și după ce-n frigare le-nțepară,
Le rumeniră-apoi cu toată grija.
Le scoaseră felii-felii și-n străchini
Ei puseră grămadă carnea toată.
Porcaru-n urmă se sculă s-o-mpartă,
Fiind un om cu totul drept. Friptura
În șapte o-mpărți pe rând. O parte
O prinosi la nimfe și lui Hermes,
Al Maiei fiu, urând, iar celelalte
Le dete fiecărui dintre dânșii.
Pe musafir cinsti cu lungul spate
Al porcului. Se-nvoioșă Ulise
Și zise-așa: „Eumeu, urez eu ție
Să fii mereu așa de drag lui Joe
Precum îmi ești tu mie, că-mi faci parte
De bunătați, măcar că sunt în starea
În care sunt”. Porcarul îi răspunse:
„Biet oaspe-al meu, mănâncă și petrece
Cu tot ce-ți stă în față la-ndemână,

Căci Dumnezeu ne dă, ori nu, de-a pururi
Așa cum vrea, fiind atotputernic”.
Grăi el astfel și-nchină-nceputuri
De jertfe la nemuritori. Vin negru
Stropi pe jos și-ntinse lui Ulise
Potirul plin, iar el șezu aproape
De-al lui mertic. Le împărți din pâne
Mesaulios, pe care-l dobândise
Porcarul singur după ce plecase
Stăpânul său și fără de-ajutorul
Lui moș Laerte și-al stăpânei sale:
Îl cumpără cu banii lui din Tafos
Cu mânil-ncepură apoi cu toții
Să umble la gătitel bucate,
Și când de-ajuns mâncară și băură,
Mesaulios luă rămășița pâinii,
Iar ei, sătui de pită și friptură,
Cu toții se grăbiră să se culce.
Veni o noapte aspră-ntunecoasă
Și cerul tot ploua fără-ncetare
Și vâjâia Munteanul, vânt puternic
Și-n veci ploios. Ulise-ncepe vorba
Voios să-ncerce pe porcar, să vadă
De scoate el cumva și-i dă sumanul
Ori va sili pe altul să i-l deie,
C-așa de mult se îngrijea de dânsul:
„Ascult-acum, Eumee, și cu toții
Tovarăși voi ceilalți. Am să mă laud
Cu ce-am să spun, că mă stârnește vinul
Zălud care și pe-nțelept îl face
Să cânte fără cumpăt și să râdă
Copilăros, să joace și să-ndruge
Cuvinte ce mai bine-ar fi tăcute.
Odată însă ce-am deschis eu gura,
Nu pot s-ascund. Ah, cum nu-s încă tânăr
Și plin de vlagă cum am fost odată,
Când cetele mânarăm noi sub Troia
Și le-ntocmirăm ca să stea la pândă!
În frunte-a fost Ulise, Menelàos
Și eu al treilea. Ei aveau porunca .
Dar când sosirăm noi pe la cetate,
Sub zidu-nalt, ne tupilăm sub arme
Și ne culcăm acolo, pe-mprejurul

Oraşului între hăţişuri dese,
Prin stuhuri şi prin locuri mocirloase.
Bătu un crivăţ şi veni o noapte
De pomină, un ger; zăpadă rece
De sus ca bruma se lăsa de deasă
Şi ţurţurii sporeau de peste scuturi.
Dar toţi ceilalţi aveau suman şi haină
Şi liniştiţi dormeau cu spete-ascunse
Sub pavăză. Eu singur la plecare
Lăsai la soţi sumanul meu ca prostul,
Căci nu gândeam de loc să-mi fie rece
Şi-naintai așa numai cu scutul
Şi-ncins cu-a lui curea scânteietoare.
Dar când fu straj-a treia peste noapte
Şi stelele-asfinţiră, eu cu cotul
Trezind de lângă mine pe Ulise,
Aşa-i zisei, el m-auzi deodată:
«Tu, fiu de viţă naltă al lui Laerte,
Preaiscusite, meştere Ulise,
M-am dus pe copcă, frigul mă omoară
Căci n-am sumanul; mă împinse naiba
Să viu așa-mbrăcat numai c-o haină,
Nu-i chip de-acuma să mai scap cu zile».
Aşa-i zisei, iar el, ca om destoinic
La sfat şi-n luptă, iscodi un mijloc
Pe loc şi-ncet îmi zise: «Taci acuma,
Să nu te-audă careva de-ai noştri ».
Apoi grăi, în cot proptindu-şi capul:
«Prieteni, ascultaţi. Veni la mine,
Pe când dormeam, un vis de sus. Căci tare
De tabără ne-am depărtat. Deci meargă
Să spuie cineva lui Agamemnon,
Păstorul oastei, să trimită oameni
Mai mulţi.» Cum zise el, şi sare Toas,
Al lui Andrèmon fiu, grăbit şi scoate
Sumanul porfiriu şi dă o fugă
Spre tabără. Eu bucuros iau straiul
Lui Toas şi mă culc şi-adorm sub dânsul
În tihnă până-n ziuă. Cum nu-s tânăr
Şi zdravăn ca atunci! Mi-ar da, vezi bine,
Un ŷol vreun porcar din cei din staul
Din dragoste şi cinste pentr-un astfel
De om voinic. Acum însă cu toţii

Mă nesocot, căci port rupturi pe mine.”
Eumeu îi zise: „Moșule, vorbit-ai
Frumos de tot; nimica fără cale
Și de prisos n-ai spus. Avea-vei dară
Și haine ce poștești și toate cele
Ce se cuvin unui sărman ce vine
Jăluitor. Dar mâne dimineață
Din nou rămâi cu zdrențele pe tine.
Căci n-avem multe haine-aici și sarici
De primenit; tot insul are una.
Dar las' că vine fiul lui Ulise
Și el îți dă și sàrică și haină
Și are să te-ndrepte unde-ți place.”
Și după ce vorbi așa, se scoală
Și pe la vatră așază pat și-așterne
Deasupra-i blăni de capră și de oaie,
Și-Ulise-n pat se culcă; peste dânsul,
Porcarul zvârle-un țol mai gros și mare
Ce el l-avea de schimb pe vreme aspră.
Așa dormi Ulise și pe-aproape
Dormiră și ceilalți păstori mai tineri.
Porcarul însă nu vru să se culce
Pe stratul lui, departe de-a lui turmă,
Ci merse-afară înarmat să doarmă.
Se-nveseli Ulise, că de-avutu-i
Căta porcaru-n lipsa lui de-acasă.
Întâi își prinse sabia-ascuțită
Pe umerii vânjoși, apoi își puse
Sumanul gros și bun la vânt, și-asupra-i
Cojoc de capră mare și-ncălată,
Apoi luând o lance țuguiată,
Cu care s-apăra de câni și oameni,
El merse să se culce unde porcii
Dormeau sub stânci, la loc ferit de Crivăț

Cântul XV

Minerv-atunci se coborî în largul
Lacedemòn la fiul lui Ulise
Ca să-i aduc-aminte, să-l îndemne
Napoi să plece-acasă. Și zeița
Găsi pe Telemah și pe-al lui Nestor

Fecior dormind într-un pridvor la curtea
Lui Menelau slăvitul. Numai fiul
Lui Nestor moleșit dormea în tihnă;
Pe Telemah somn dulce nu-l mai prinse,
Trezit fiind în umbra nopții nalte
De-a tatălui său grijă. Stând aproape,
Minerva cea cu ochi albaștri-i zise:
„Nu-i bine-acum, o, Telemah, departe
De casă să te porți, să lași pe-acolo
Și averea-ți și bărbați fără rușine.
Mă tem că ți-or mânca averea toată
Și-or împărți-o între ei, și drumul
Ți-ar fi-n zadar. Deci hai mai iute cere
Lui Menelau viteazul să te lase
Să pleci, ca tot să mai găsești acasă
Pe maica-ți neasemuită. Află
Că o silesc și tatăl său și frații
Să ia de soț pe Evrimahos, fiindcă
E cel mai darnic pețitor și-ntrece
Pe toți cu zestrea-i dată. Mi-e ca dânsa
Să nu-ți ia peste voia ta de-acasă
Ceva din bunuri. Știi cum e femeia,
Ea caută mai de folos să fie
La casa celui care-o ia pe dânsa
Și nici nu vrea să știe, nici îi pasă
De răposatu-i soț și de copiii
Născuți nainte. Du-te dar și-ncrede
Averea ta femeii care-ți pare
Că-i cea mai cu credință, pân'ce zeii
Ți-or scoate-n cale vrednica soție.
Mai am încă un sfat să-ți dau, ia seama.
Pe la strâmtoarea cea dintre Itaca
Și stâncile din Samos stau la pândă
Fruntașii pețitori ca să te-omoare
Nainte de sosirea ta în țară.
Dar nu cred c-au să poată, ba pământul
Îi va-nghiți pe ei, pe ticăloșii
Ce-ți toacă moștenirea. Deci abate-ți
Corabia cea bună de la malul
Ostroavelor, călătorește noaptea.
Prielnic vânt îți va sufla din urmă
Un zeu care veghează și te-ajută.
Când vei sosi la malul țării tale,

Corabia și oamenii sloboade-i
Să meargă spre cetate, tu ia drumul
Și du-te mai întâi pe la păstorul
Care-ți păzește porcii și ți-e omul
Mai credincios. Petrece-acolo noaptea
Și mână-l la oraș să înștiințeze
Pe buna Penelopa ca să știe
Că tu venit-ai sănătos din Pilos”.

Așa vorbind, ea în Olimp se-ntoarse.

Iar Telemah trezi atunci pe fiul
Lui Nestor c-o bleandă din picior și-i zise:
„Scoal’, Pisistrat, și-nhamă telegarii
La carul lor, să ne vedem de cale”.

Răspunse Pisistrat Nestorianul:
„Oricât, o, Telemah, grăbit ni-i drumul,
Nu-i chip să mergem noaptea pe-ntuneric.

Curând miji-vor zori. Așteaptă dară
Întâi s-aducă-Atrid și-n car să-ți puie
Din parte-i daruri scumpe și cu vorbe
Prietenești să te petreacă dânsul,
Căci oaspele mereu și-aduce-aminte
De gazda care dragoste i-arată.”

Abia grăi și zorii se iviră.

S-apropie de dânsii Menelaos
Sculându-se din pat, de la nevasta-i
Elena cea cu păr de aur. Grabnic,
Cum îl simți, feciorul lui Ulise
Pe el își puse-o haină sclipitoare
Și-și aruncă pe umerii cei zdraveni
Un lung veșmânt; ieși de-acolo, merse
Spre domnitor și-i zise-așa flăcăul:
„Mărite-Atride Menelaos doamne,
Dă-mi voie ca să plec de-acum în țară,
Mi-e tare dor să mă întorn acasă”.

Iar el răspunse: „Telemah, din parte-mi
Eu nu te mai opresc aci pe tine,
De vrei să pleci. Ba chiar m-ar prinde ciuda
Pe gazda care-n dragoste și-n ură
E prea pornit și n-are vro măsură:
Mai bine-i când e cumpănă la toate.
E deopotrivă rău să-ndemni pe-un oaspe
Să plece peste voie sau să-mpiedici
Pe cel grăbit cât stă la tine. Cată

Să ții la oaspe și să-l lași să plece
Când ar pofti. Ci stai pân-oi aduce
Și-n carul tău voi pune scumpe daruri
Ca să le vezi cu ochii, pân-oi spune
Femeilor s-așeze ospătu-n sală
Din ce avem de-ajuns păstrate-n casă.
Dar e frumos, cinstit și-ți prinde bine
Să stai întâi la masă, și pe urmă
Să-ncepi călătoria pe pământul
Nemăsurat de-ntins. Iar dacă-ți place
Prin Argos s-o apuci și prin Helada,
Pun ham la cai și însumi vin cu tine;
Te duc în lume prin orașe. Nimeni
Pe noi n-o să ne lase la plecare
Nedăruiți. O să ne dea s-aducem
Măcar un dar, vrun tripod de aramă
Vrun vas, doi telegari, vrun tas de aur.”

Iar chibzuitul Telemah răspunse:
„Mărite doamne-Atride Menelaos,
Voi să mă-ntorn acum la mine-acasă,
Căci la plecare nu lăsați pe nimeni
De pază pentru bunurile mele.
Mă tem că tot umblând să-mi cat pe tata,
Să nu pier însumi eu, sau de la mine
Din casa mea tot rostul să nu-mi piară.”

Cum auzi acestea, Menelaos
Nevestei și femeilor deodată
Orându-i s-așeze-ospăț în sală
Din ce aveau de-ajuns păstrate-n casă.
Sculat din pat, veni atunci la dânsul
Eteoneu, feciorul lui Boetos,
Căci el și-avea șederea mai aproape.
Pe dânsul îl grăbi s-aprindă focul,
Să frigă carnea; sluga se supuse.
Și el se pogorî într-o cămară
Cu bun miros, nu singur, ci-mpreună
Cu fiul Megapent și cu Elena.
Sosind pe unde-avea el lucruri scumpe,
Atrid luă dintre odoare-o cupă
Cu două toarte; fiului său spuse
Să ia un vas de-argint. Elena stete
Pe lângă lăzi, pe unde-au fost tot felul
De țesături, cu mâna ei lucrate.

Dintr-însele luă atunci ea, zâna
Între femei, o pânză, cea mai mare
Și mai frumoasă în alesătură,
Și care strălucea ca un luceafăr
Și se afla sub clit în fundul lăzii.
Ei merșeră prin casă dup-aceea
La Telemah, și-i zise Menelaos:
„Dea Dumnezeu, o, Telemah, să-ți fie
Întoarcerea cum o dorești din suflet!
Din câte-odoare am la mine-n casă
Ți-o face darul cel mai scump și mândru:
Acest ulcior lucrat cu măiestrie,
Întreg de-argint cu buzele-aurite,
Lucrarea lui Vulcan. Mi-l dete mie
Fedim războinicul vestit și craiul
Sidonului, când eu trecui pe-acolo
La-ntorsul meu. Cu drag ți-l dărui ție.”
Zicând așa el îi direse cupa
Cu două torti; voinicul Megapentes
Îi puse-n față-i aducând luciosul
Ulcior de-argint. Elena-mbujorata
S-apropie de el cu țesătura
Și-l agrăi: „Și eu ți-o face darul
Acesta, fătul meu, spre amintire
Din lucrurile mele, ca din parte-ți
Să-l dai de ziua nunții mult-dorite
Miresei tale. Pân-atunci să steie
Păstrat la maica-ți dulce-n vistierie.
Urez ca tu s-ajungi cu bucurie
La casa ta și-n țara ta iubită.”
Așa grăind, îi puse daru-n mână.
El vesel îl primi. Luă feciorul
Lui Nestor aste bunuri și le strânse
În coșul de la car privind la toate
Înminunat. Bălanul Menelaos
Pe amândoi feciorii-i duse-n sală,
Șezură-acolo-n scaune și-n jețuri.
Aduse apă de spălat pe mână
O fată, în frumos ibrice de aur,
Pe un lighean de-argint, ca să se spele
Și le întinse o masă lustruită.
Apoi cinstita chelăriță-aduse
Și dete pâne și bucate multe,

Poftindu-le din tot ce-aveau păstrate.

Tăie friptură fiul lui Boetos

Și le-mpărți câte-o bucată; fiul

Lui Menelau turnă în cupe vinul.

Iar când de-ajuns mâncară și băură,

Legară caii Telemah și fătul

Lui Nestor, carul zugrăvit suiră,

Trecură-ndată poarta cu pridvorul

Răsunător. A mers cu ei și-Atride,

În dreapta lui ținând o cupă de-aur

Cu vin desfătător, ca la plecare

Să-nchine paos ei. Și stând naintea

Telegii lor, ură amândurora:

„Noroc, băieți, și-nchinăciune spuneți

Lui Nestor, care bun ca un părinte

Mi-a fost întotdeauna câtă vreme

Ne-am războit la Troia noi aheii!”

Iar cumpănitul Telemah răspunse:

„I-om spune-așa cum zici tu, preamărite,

Când vom sosi la el. S-ajute zeii

S-ajung în țară și să pot spune-acasă,

Găsind pe tatăl meu, că de la tine

Mă-ntorc și-avut-am parte de tot felul

De semne de iubire și-o grămadă

De prețuite-odoare.” Asta zise,

Și de la dreapta lui zbură un vultur

Ținând în gheare-un alb găscan nămornic

Și blând, răpit de undeva din curte.

Bărbați, femei îl urmăreau pe vultur

Cu țipete, dar el în zbor din dreapta

S-apropie de gloată, dete fuga

Naintea telegarilor. Voinicii

Se-nveseliră, cum văzură asta,

Și prinseră curaj. Luă cuvântul

Și întrebă întâi Nestorianul:

„O, doamne Menelaos, oare nouă

Ni-i semnul arătat de sus, ori ție?”

Stătu puțin pe gânduri domnitorul

Ca el, luând aminte, să răspundă

Mai nimerit. Dar i-apucă nainte

Elena cea cu straiul lung și zise:

„Luați aminte; voi ghici cum zeii

Mă-nvață și cum cred c-are să fie.

Cum vulturul ce vine de pe plaiuri
Pe unde e născut și-și are puii,
Răpi găscanul cel crescut în curte,
Așa Ulise, după multe patimi
Și pribegii, acasă se va-ntoarce
Și crunt plăti-va. Oare și acuma
E poate-n casa lui și-urzește moarte
La pețitorii toți." Grăi la asta
Cumintele fecior al lui Ulise:
„Așa să dea Olimpianul, soțul
Junonii, care bubuie-n văzduhuri!
Eu ție-atunci m-oi închina acasă
Ca la un Dumnezeu." La vorba asta
El dete bici la cai, și ei de-acolo
Spre câmp luară fuga prin cetate,
De râvn-aprinși. Și cât e ziua hamul
Și-l clătinară-n trapul lor nainte.
Iar când apuse soarele și-amurgul
Umbrise toate căile, sosiră
În Fera-acasă la Diocle, fiul
Lui Orsiloh, născutul din Alfeos.
Acolo înnoptaseră și gazda
Le dete daruri scumpe de-ospeție.
A doua zi când zorile-nzoriră
Trandafirii, ei înhămară caii
Și carul împestrîțat apoi suiră,
Trecură-ndată poarta cu pridvorul
Răsunător și caii șfichiuiră,
Iar ei zburară plini de voie bună.
Curând sosiră la cetatea naltă,
În Pilos. Zise-atunci așa la fiul
Lui Nestor, Telemah: „Nestoriene,
Tu vrei să-mi juri c-ai să-mi faci pe voie?
Ne lăudăm că suntem buni prieteni
De la părinți și-n vârstă deopotrivă,
Iar calea ce-o făcurăm împreună
Ne va-mprieteni mai mult. Oprește
Pe-aici și nu mă duce mai departe
De vasul meu, ca nu cumva bătrânul
Acasă peste voie-mi să mă ție
Poftindu-mă să stau la el ca oaspe.
Eu trebuie curând s-ajung în țară.”
Grăi. Și Pisistrat gândi în sine

Ce fel să-l poată mulțumi mai bine.
Și-n mintea lui găsi el mai cu cale
Spre malul mării să-și abată caii
Pe unde-i fu corabia și-ntr-însa
El puse-n partea cârmei frumusețe
De daruri, de veșminte și de aur
Ce-i dase Menelaos, și cu vorba
Așa-l iuți: „Te suie-n vas acuma
Nezăbovind, zorește pe tovarăși
Să pleci până ce n-ajung eu acasă
Ca să vestesc pe tata. Doar știu bine
Că inima și mintea zice-n mine:
Poruncitor și aprig cum e dânsul,
Aici veni-va singur să te cheme
Și nu te lasă. Cred că fără tine
Nu pleacă el și-a ta împotrivire
Prea mult l-ar supăra.” Zicându-i asta,
Asmute caii cei cu dalbe coame
Spre Pilos înapoi și-ajunge-acasă
Numaidecât. Iar Telemah, silindu-și
Tovarășii, așa le dă poruncă:
„Tovarăși, pregătiți cu tot dichisul
Corabia, să ne suim într-însa
Și s-o întindem iute”. Așa le zise;
Voios îl auziră ei și-ndată
Se înluntrară și pe bănci șezură.
Așa el se trudea. Și-n dosul năvii
Jertfea de drum și se-nchina Minervei.
Dar iat-atunci s-apropie de dânsul
Un om fugar din Argos, de departe,
Un ghicitor, care-omorâse-acolo
Pe un bărbat. El se trăgea din casa
Și neamul lui Melampus care-odată
Trăia în Pilos cel avut în turme
Ca om cuprins într-o măreață curte.
Dar el apoi la alt popor se duse
Fugind de țara lui și de Neleus
Bărbatul, domn slăvit ca nimeni altul,
Ce-avere multă pe un an i-oprise
Cu sila; iar el, pus în bente grele,
Stătu legat în casa lui Filacos
Și pătimea nespuse pentru copila
Lui crai Neleu și-n marea lui orbire

La care-l împinsese-nfricoșata
Zeița răzbunării. Dar el scapă
De pacoste și turma mugitoare
Spre Pilos o aduce din Filaca
Și astfel se răstoarce de rușinea
Făcută de Neleu și însoțește
Pe frate-său acasă c-o femeie;
Iar dânsul pleacă-n altă țară,-n Argos
Cel pășunat de cai. Acolo-i fuse
Sortit să se așeze, peste mulții
Argii să fie domn. Luând femeie
El și-ntemeie casă naltă unde
Se nasc doi fii puternici: Antifates
Și Mantiu. Antifates a fost tatăl
Lui Oicleu cel inimos, de unde
Se trage Amfiaràos, care bietul,
Deși iubit de Joe și de-Apollon,
Dar tot n-atinse pragul bătrâneții,
Căci a pierit la Teba după darul
Primit de-a lui nevastă. El avut-a
Ca fii pe Amfilohos și pe-Alcmèon.
Iar Mantiu a născut pe Polifides,
Apoi pe Cleitos, cel frumos, pe care,
De frumusețe, a zorilor zeiță
Pe tron de aur îl răpi să-l facă
Nemuritor; viteazul Polifides
Proroc a fost orânduie de-Apollon,
Neîntrecut de oameni când murise
Amfiarau. De ciudă pe-al său tată
Fugi de-acasă la Hiperesia,
De unde-apoi ghicea la lumea toată.
Feciorul lui numit Teoclimènos
Veni acum la Telemah pe vremea
Când el pe lângă vas cu închinare
Și cu urări de drum se pregătise,
Și-așa-i grăi cuvinte zburătoare:
„Prietene, fiindcă te întâmpin
Jertfind în acest loc, te rog pe jertfe,
Pe zeul cărui te închini, pe tine,
Pe oamenii din jurul tău, grăiește-mi
Adevărat și nu-mi ascunde, cine
Ești tu? Din ce părinți? Din care țară?”
Iar chibzuitul Telemah răspunse:

„Ți-oi spune drept așa cum e, străine,
Mi-e neamul din Itaca și Ulise
E tatăl meu, de-a fost cumva vreodată,
Căci el acum muri de moarte tristă.
De-aceea și luând un vas și oameni
Venii să-ntreb de dusul tată.” Zise
Teoclimenos cel chipos ca zeii:
„Și eu din țară-mi fug și vin la tine,
Căci am răpus un om de-ai noștri, și-are
Și frați și neamuri multe el în Argos
Cel pășunat de cai, și ei sunt foarte
Puternici între-ahei. Și fug de dânșii
Ferindu-mă de-osândă și de moarte,
Că mi-este scris să pribegesc în lume.
Deci ia-mă-n vas, ca pe-un fugar ce-ți cade
Milcuiitor. Mă tem că m-or ucide,
Că-mi pare că sunt urmărit.” Răspunse
Chititul Telemah: „Ți-oi face voia
Și de la vas eu nu te voi respinge.
Urmează-mă, te-om ospăta pe-acolo
Cu ce avem.” Așa-i vorbi și lancea
Cu vârf de-aramă i-o luă și-o-ntinse
Pe podul șovăielnicei corăbii.
Pe urmă se sui și el pe vasul
Drumeț pe mare. S-așeză spre cârmă
Feciorul lui Ulise și pe-aproape
Teoclimen. Vâslașii dezlegară
Otgoanele și Telemah, zorindu-i
Pe toți, le porunci să puie năvii
Dichisul tot. Ei s-au supus în pripă
Și ridicând catargu-l împlântară
Prin scobitura grinzii de la mijloc
Și-l cetlură cu frânghii, lățiră
Vintrele albe prinse de curele
Vârtos sucite. Zâna cu ochi lucii,
Minerva, vânt prielnic le trimise
Și-l repezi năvalnic ea din slavă,
Ca vasul să alerge cât mai iute
Să taie unda cea sărat-a mării.
Plutiră așa de-a lungul pe la Crunos
Și Halchis cea cu apele frumoase.
Când soarele-asfinți și orice drumuri
Se-ntunecară, vasu-mpins de vântul

Ajutător s-apropie de Fea
Spre coastele Elidei, țara sfântă
Unde domnesc epeii. Și de-acolo
Trecu pe la ostroave cât mai iute
Feciorul lui Ulise dat pe gânduri,
Că nu știa de scapă el sau moare.
Cina pe-atunci Ulise cu porcarul
În țara lui și-alătura de dânșii
Cinau ceilalți păstori. Dar mai pe urmă,
Când ei de-ajuns mâncară și băură,
Vorbind Ulise, și-ncercând să vadă
De vrea porcarul să-l mai ție-n gazdă
Și stăruie-n sălaș să mai rămâie
Sau are să-l îndrume spre cetate,
Le zise astfel: „Ascultați, Eumee
Și voi ceilalți tovarăși! Vreau ca mâne
S-o iau la drum, să mânece spre cetate,
Ca să cerșesc, să nu vă stau povară
Pe capul tuturor. Dar dă-mi povață
Și călăuză bună-n drumeție,
Și să mă car. Eu singur de nevoie
Voi colinda cetatea să văd poate
Mi-a-ntinde cineva vrun drob de pâne
Și vrun pahar. Și cum ajung la casa
Măritului Ulise, să duc veste
Domniței înțelepte și să intru
În cercul pețitorilor cei mândri.
Mi-or da ei poate vro îmbucătură
Din multele bucate ce-au la masă.
Frumos și harnic voi sluji la toată
Porunca lor. Că eu ți-oi spune una,
Ia seama tu și-ascultă: cu-ajutorul
Lui Hermes, zeul sol care podoabă
Și cinste pune-n tot ce face omul,
Nu-i nimeni să mă biruie de harnic
Când este vorba foc s-aprind și lemne
Uscate să despice, să-mpart la masă
Și carnea să o frig și vin din cană
Să torn cum fac cei mici slujind în casă
Pe cei mai mari.” Dar supărat Eumeos
Așa-i grăi: „Vai, ce-ți veni, străine?
Pesemne-acolo vrei să-ți lași tu pielea
De umbli să te-amesteci în mulțimea

De pețitori, a căror semeție
Și ne-nfrânare pân'la cer ajunse.
Nici robii lor nu sunt așa ca tine;
Sunt tineri și-mbrăcați cu haine bune,
Au părul dres și fața lor frumoasă
Și mesele lor lucii împănate
De pâne și de carne și de vinuri.
Rămâi dar. Nu se supără nici unul
Pe-aici de stai; nici eu, nici alt tovarăș.
Iar când veni-va fiul lui Ulise,
Te va-mbrăca în haină și-n cămașă
Și te va duce-oriunde ți-ar fi voia.”
Ulise mult-pățitul îi răspunse:
„Fii drag Celui-de-sus cum mi-ești tu mie
De drag, Eumeos! Doar tu-mi puseși capăt
Nemernicirii și răstriștii grele.
Nimic mai rău decât să fii un lainic
Și fără căpătâi. Afurisitul
De pântec e de vină că necazuri
Îndură bietul om ce-ajunge-n lume
Hoinar, lovit de soartă și durere.
Dar dacă mă oprești pe-aici și stărui
S-aștept pe domnișorul meu, vorbește-mi
De mama și de tata lui Ulise,
Pe care la plecare-l părăsise
Pe pragul bătrâneții. Spune-mi dacă
Trăiesc și văd lumina cea de soare,
Ori au murit și sunt pe ceea lume.”
Mai-marele peste porcari îi zise:
„Ți-oi spune drept, așa cum e, străine.
Mai viețuie Laert și se tot roagă
De Cel-de-sus să-i ia din trup viața,
Să moară-n casa lui. Grozav mai geme
Jălindu-și fiul dus, nevasta-i bună,
A cărei moarte-i cășună otravă
De-alean și bătrânețe timpurie.
Iar dânsa s-a topit de moarte tristă
Tânjind după slăvitul-i fiu. Dă, Doamne,
Sfârșit așa de crud să n-aibă nimeni
Din cei care mi-s dragi în casa asta
Și-mi fac un bine! Cât a fost în viață,
Cu toată-a ei mâhnire, mi-era mie
Plăcut s-o-ntreb și să vorbesc cu dânsa,

Că mă crescu-mpreună cu Ctimena,
Copila ei cea trupeșă, mezină,
Cu care am crescut eu împreună,
Ci n-am fost mai puțin iubit ca dânsa.
Iar când ne-ajunse draga tinerețe,
Pe ea o măritară-atunci la Same
Luând comori de zestre, iar pe mine
Bătrâna mă-nțoli frumos în haină
Și în cămașă,-mi dete-ncălțăminte
Și mă trimise-apoi la țară. Totuși
Mai tare mă iubea pe mine. Acuma
De toate aceste sunt lipsit; dar zeii
Cei fericiți dau spor trudirii mele,
În care stăruie și de unde-mi vine
Și hrana, băutura și prisosul
Ce-l dau la oaspeți vrednici de cinstire.
Dar nu pot eu s-aud de la stăpâna
O vorbă dulce, nici să văd vrun bine,
De când pe casa ei căzu năpasta,
Nemernicii de pețitori. Că tare
Mai au nevoie slugile să steie
De vorbă cu stăpâna și să-ntrebe
De câte toate, să mai ia mâncare
Și băătură, ba și să mai ducă
Ceva cu ei la țară din mulțimea
De lucruri care-i bucură pe dânșii.”

Ulise iscusitul îi răspunse:

„Vai că de mic, porcarule Eumeos,
Răznitu-te-ai departe de-a ta țară
Și de părinți ! Dar spune-mi adevărul:

Prădat a fost orașul larg în uliți
Pe unde-aveau părinții tăi locașul?
Sau că, rămas tu singur pe la turma
De oi sau boi, luându-te-n corăbii
Vrăjmașii te vândură la stăpânul
Acestei case pe un preț de seamă?”

Mai-marele peste porcari răspunse:

„Fiindcă-ntrebi și iscodești, străine
Șezi liniștit și-ascultă pe tăcute
Și bea voios din vin. Prea lungi acuma
Sunt nopțile și ți-i destul răgazul
Să dormi sau să ascuți și să te bucuri.
Nu-i bine să te culci devreme, strică

Și multul somn. De vor ceilalți tovarăși,
Și au plăcere, meargă să se culce.
Dar mâne dimineață, din merinde
Luând ceva, să plece după turma
De porci domnești. Iar noi, aci-n colibă
Gustând din băuturi și din bucate,
Să mai petrecem pomenind trecutul
De suferinți amare. Și-n durere
Se bucură cine-a răbdat necazuri
Prea multe și-a tot pribegit pe lume.
De-aceea și-ți răspund la întrebare:
I-o insulă ce Siria se cheamă,
Poate-auziși de ea; este deasupra
Ortigiei și soarele pe-acolo
Se dă napoi. Nu-i tare locuită,
Ci-i roditoare și-n pășuni mănoasă,
Bogată-n oi și-n vin și-n grâu. Acolo
] Nici foamea nu pătrunde, nici vreo boală
Grețoasă nu mai chinuie vreodată
Pe bieții oameni. Dacă prin cetate
Îmbătrânește-un neam din ei, Apollon
Venind cu arc de-argint și cu Diana,
Blajin îi săgetează și-i doboară.
Acolo sunt două cetăți, și toate
Le-au împărțit în două între ele.
Și-asupra lor domnea fălos ca zeii
Părintele meu Ctesiu Ormenides.
Veniră-atunci corăbierii meșteri,
Fenicienii, hoți mehenghi, c-o navă
De jucărele și de fleacuri plină.
Era în casa tatii o femeie,
Feniciană mare și chipoasă
Și harnică la lucru de minune.
Viclenii negustori o amăgiră.
Și unul dintre ei, când ea se duse
Să spele, în corabie-o cuprinse
Și-o drăgosti cu dragoste ce scoate
Din minți pe o femeie, suflet moale,
Oricât ar fi de treabă și cuminte.
Și prinse-apoi s-o-ntrebe cine este
Și dincotro-i venită. Ea îndată
Conacul tatii i-arătă și-i zise:
«Mă laud că sunt din Sidòn, orașul

Avut în bronz. Sunt fiica lui Aribas
Cel prea bogat. Când eu de pe la țară
Veneam cândva, tâlharii cei din Tafos
Răpitu-m-au și m-au adus încoace
Și m-au vândut acasă la bărbatul
Ce șade-aicea, și-a plătit el bine.»
Iar cel care o-ndrăgi pe-ascuns îi zise:
«Întoarce-te cu noi la tine-acasă
Să-ți vezi părinții, curtea lor cea naltă,
Că ei trăiesc și sunt avuți acuma».
Femeia zise atunci: «Așa să fie,
De vreți, corăbieri, să-mi dați cuvântul,
Să vă jurați că-ntreagă și neatinsă
Acasă mă veți duce». Așa le zise
Și cum ceru cu toții se jurară.
Iar după ce rostiră jurământul,
Ea-i sfătui așa: «Tăceți acuma,
Să nu-mi vorbească dintre voi nici unul
De m-ar găsi pe drum sau la fântână,
Ca nu cumva să meargă oarecine
Acasă să mă spuie la bătrânul
Și bănuind, el să mă lege-n lanțuri
Și vouă să vă caute pierzarea.
Gândiți la asta și zoriți cu strânsul
Merindelor de drum. Apoi când plină
Corabia va fi cu de-ale gurii,
Voi repede să-mi dați de știre-acasă.
V-aduc și aurul ce-i la-ndemână,
Ba chiar v-aș da voios și altă plată,
Căci eu la curte-acolo cresc pe fiul
Lui Ctesiu, prunc deștept ce tot cu mine
Pe-afară umblă; eu l-aș duce-n navă,
Și mult folos avea-veți de la dânsul,
Când o să-l vindeți în străinătate.»
Așa vorbi femeia și purcese
Spre curtea cea frumoasă. Negustorii
Au stat la noi un an întreg și marfă
Au neguțat și-au încărcat cu dânsii
Corabia. Și-apoi când au fost gata
De-a se porni, ei au trimis pe unul
Să-nștiințeze pe femeie. Vine dânsul,
Un hoțoman, la tatăl meu acasă
C-o salbă tot din aur și din boabe

De chihlimbar. Și roabele și mama
Umblau cu ea și-o cercetau cu ochii
Și-i dau un preț. Iar pe tăcute dânsu
Îi face semn femeii și-apoi pleacă
Spre mare. Mă luă atunci de mână
Femeia și pe loc mă duse-afară.

Găsi în sală mese și pahare,
Acolo stau mesenii împreună
Cu tatăl, dar acum la adunarea
Poporului plecaseră cu toții.
De-aici luând în pripă ea trei cupe
De aur și-ndosindu-le la sân, cu ele
Fugi, iar eu, copil fără de minte,
Mergeam în urma ei. În vremea asta

Veni amurgul, soarele apuse
Și drumurile toate s-adumbriră.
Pășind noi iute, la liman sosirăm
Pe unde-a fost corabia. Străinii
Atunci ne înluntrară și băturăm
Noi drum de ape. Cerul ne trimise
Un vânt prielnic. Șase zile-ntr-una
Plutirăm zi și noapte. Într-a șaptea
Diana-arcașa fulgeră cu arcul
Pe-acea muiere, de căzu în fundul
Corabiei cum cade o corlă-n mare.

Ei o zvârliră ca să fie hrană
La foce și la pești. Și singur bietul
Eu am rămas îndurerat în mine.
Purtat de apă și de vânt, ajunse vasul
Fenician la insula Itaca.

Aici Laert mă cumpără cu plată,
Și-așa m-am pomenit în țara asta.”

Întâmpină din grai atunci Ulise:
„Ce mult m-a-nduioșat a ta poveste,
Eumeu, de toate câte-ai spus și câte
Ai suferit! Ci Dumnezeu îți dete
Pe lângă rău și bine: după multe
Nevoi te-ai aciolat aici la casa
Unui om blând ce cu băut și hrană
Te-mbie din belșug și bun ți-i traiul.
Iar eu după-ndelungă pribegire
Am poposit pe-aici.” Așa vorbiră
Și adormiră, dar puțină vreme,

Căci zorile curând pe cer mijiră.
Tovarășii lui Telemah într-asta,
Sosind la țarm, în pripă dezlegară
Vintrele, aplecară-apoi catargul
Și tot vâslind înlimăniră vasul,
Îl otgoniră și-l încătușară.
Ieșiră-apoi și ei pe malul mării,
Gătiră masa, dreseră-apoi vinul.
Și când de-ajuns mâncară și băură,
Luă cuvântul Telemah și zise:
„Înaintați cu vasul spre cetate,
Eu merg pe la păstorii mei la țară
Și, după ce îmi văd de trebi, diseară
Cobor înspre oraș. Și apoi mâne,
În faptul zilei, eu vă-ntind o masă
De bun sosit, ospăț frumos de carne
Și vin mieros.” Atunci Teoclimènos
Așa-ntrebă pe fiul lui Ulise:
„Eu încotro s-apuc, copile dragă?
La care casă pot să trag, la care
Bărbat dintre mai-marii din Itaca?
Pot merge eu la maică-ta de-a dreptul,
În casa ta?” Iar Telemah răspunse:
„La casa mea te-aș fi poftit eu însumi
Să mergi, c-avem de toate pentru oaspeți.
Dar ție nu-ți poate prii pe-acolo
Că nu sunt eu și nu te vede mama,
Căci rareori se arată ea prin casă
La pețitori, ci stă departe-n rândul
De sus al casei, unde țese pânza.
Ți-oi spune eu un alt bărbat la care
Să mergi, la Evrimah, feciorul mândru
Al bunului Polib, la care-acuma
Ca la un zeu privesc itacienii.
Căci el e mai de seamă și dorește
Mai mult să ia pe mama, s-aibă sceptrul
Părintelui meu dus. Dar știe domnul
Olimpian, care-n văzduh tronează,
De n-or sfârși-o jalnic ei nainte
De nunta lor.” Abia vorbi și-n clipă
La dreapta lui zbură atunci un uliu,
Sol iute zburător al lui Apollon.
O porumbiță-ncătușase-n gheare

Și-o tot smulgea și-mprăștia din pene
La mijloc între Telemah și navă.

Teoclimènos îl pofti pe-acesta
Departa de tovarăși și-apucându-l
De mână,-i zise: „Tinere,-acest uliu
Cu voia unui zeu din dreapta zboară.
Eu l-am văzut din față și-nțeles-am
Că e un semn. O casă mai domnească
Nu-i alta cum i-a voastră în Itaca.
Vi-i vouă dat să fiți mereu puternici.”

Iar chibzuitul Telemah răspunse:
„Să fie-așa cum ai grăit, străine!
Să vezi ca mâne ce prietenie,
Ce daruri ai din parte-mi, că oricine,
Privindu-te, te-ar ferici pe tine.”

Așa vorbi și zise lui Pireos,
Un credincer al lui : „Tu, al lui Clitos
Fecior Pireos, cel mai bun tovarăș
Din cei care la Pilos mă-nsoțiră:
Pe-acest străin să-l duci la tine-acasă,
Cinstește-l, ospătează-l și ai grijă
De el pân-oi veni”. La asta zise

Pireos, bun lăncer: „De-ar sta pe-aicea,
O, Telemah, oricât de multă vreme,
Eu grijă am să-i port și nu va duce
Vro lipsă el ca oaspe”. După asta

În navă se sui și pe tovarăși
Zori să se înluntre, să dezlege
Otgoanele. Intrară dâșii iute
În navă și pe bănci se așezară.

Iar Telemah legă sandale dalbe
Și țapăna lui lance ferecată
Luă pe podul năvii. Dezlegară
Otgoanele vâslaşii; o porniră

Pe mare spre cetate, după vrerea
Lui Telemah, feciorul lui Ulise.

În vremea asta repede pe-acesta
Picioarele-l purtau până ce-ajunse
La cocina cu mii de porci, pe unde
Dormea-n sălaș porcarul bun la suflet
Și credincios, care-și iubea stăpâni.

Cântul XVI

Ulise și porcarul prin colibă
Făcură foc la vatră dimineața,
Gătiră prânzișorul și porniră
Cu turma pe păstori. Cum îl văzură
Pe Telemah, zăvozii nu-l lătrară,
Când el s-apropie; se gudurară
Pe lângă el. Ulise luă seama
Cum se codeau dulăii și de-aproape
Un tropot auzi. De-aceea-ndată
Și zise lui Eumeu: „De bună seamă,
Vrun cunoscut sau vrun tovarăș vine.
Nu-l latră câinii, dau numai din coadă,
Și-aud un tropăit.” El nu rostise
Cuvântu-ntreg, și iată că fecioru-i
Stătu în tindă. Se sculă porcarul,
Uimit fiind, și olu-n care vinul
Amesteca-i pică din mâni și-n fața
Stăpânului pășind, deodată prinse
A-l săruta pe cap, pe ochii mândri
Și mânilor-amândouă; calde lacrimi
Îi picurau. Cum un duios părinte
Primește după zece ani de zbucium
Pe fiul său venit din țări străine,
Pe fiul singur și născut târziu, tot astfel
Pe Telemah îmbrățișa porcarul
Și-l săruta mereu parcă scăpase
Din mâna morții și-i zicea cu plânset:
„Venit-ai, Telemah, lumina-mi dulce?
Eu nu credeam că te mai văd vrodată
De când la Pilos ai plecat pe mare.
Copile, vino-n casă cât mai iute,
Privindu-te, de drag să-mi satur ochii,
C-abia întors ai și venit la mine.
Tu nu vii des ca să ne vezi la țară
Pe noi păstori, stai doar în cetate,
C-așa ți-i voia să privești greșosul
Duium de peșitori.” Chititul tânăr
Așa-i răspunse: „Iată intru, taică.
Venii în treacăt numai pentru tine,

Ca să te văd cu ochii, să-mi spui dacă
Mai stă acasă mama ori cu altul
S-a măritat și patul lui Ulise
Părăginit l-acopere pustiul
Păinjeniș.” Grăi atunci porcarul:
„Ba stă și rabdă-n casa ta și-adastă,
Dar plânge și se mistuie de jale
Și nopțile și zilele-i sunt negre”.
Așa vorbind, îi ia din mână lancea,
El intră, sare pragul cel de piatră.
Îi dă Ulise scaunul să șadă,
Dar Telemah se pune împotriva
Așa din grai oprindu-l: „Șezi, străine.
În tot sălașul nostru eu găsi-voi
Un loc să șed. Aci e omul care
Mi-așterne mie.” Astfel zise dânsul;
La locu-i merse de șezu Ulise.
Porcarul așternu pe jos grămadă
De ramuri verzi și blănuri pe deasupra
Și-aici se puse fiul lui Ulise.
I-alătură în blid apoi porcarul
Friptura lor cea din ajun rămasă
Și-n grabă pâne mai ticsi-n panere
Și vin mieros amestecă în cupă;
Șezu pe urmă-n fața lui Ulise.
Ei mânilențineau la masa gata.
Și când de-ajuns mâncară și băură
Voinicul întrebă porcarul: „Taică,
De unde vine-acest străin la tine?
Cum l-au adus la noi corăbierii?
Și cine-s ei? Că nu putea în țară
Să vie el pe jos.” Eumeu îi zise:
„Ți-oi spune drept așa cum e, copile.
Se laudă că e cretan și zice
Că-n pribegie-a colindat prin multe
Orașe-n lume cum îi fuse scrisa
Și-n urm-acum, fugind pe-ascuns din vasul
Unor tesproți, veni la mine-n staul.
Eu ți-l predau și fă ce vrei cu dânsul,
Că rugător spre tine se îndreaptă.”
Dar chibzuitul Telemah răspunse:
„Eumeu, mă doare mult ce-mi spui tu mie.
Cum pot primi eu pe străin în casă?

Sunt tânăr doar și-n brațe nu mă bizui
Să-nlătur un dușman, dacă mă-nfruntă.

Și mama îndoită stă pe gânduri:
Să stea la mine s-aibă grija casei
Cinstind crivatul tatei și de teamă
De gura lumii? Sau să ia pe unul
Dintre ahei care-o pețește acasă
Și-i cel mai bun și dă mai multă zestre.

Dar pe acest străin, fiindcă-i oaspe
La casa ta, am să-l îmbrac în haină
Și-n mantie, dalbă îmbrăcăminte,
I-oi da și-o sabie ascuțită-n două,
Sandale de-ncălțat și l-oi trimite
Oriunde va pofti. De vrei tu însă,
Poți să-l mai ții și să-ngrijești de dânsul.

Eu straietele-i ți le trimit înapoi
Și hrană de tot felul ca să nu te
Îngreue pe tine, pe tovarăși.
Eu n-aș lăsa cu noi să vie-acolo
La curte printre pețitori, că prea e
Nebun-a lor trufie și de dânsul
Ei pot să-și bată joc și-atunci pe mine
Prea mult mă va durea, că-i anevoie
Ca unul singur, cât ai fi de tare,
Să birui pe mai mulți; te bat prin număr.”

Dar mijloci Ulise mult-pățitul:
„Prietene, să ierți că iau cuvântul,
Dar inima grozav mi se sfâșie,
Când eu v-aud vorbind că pețitorii
Tot uneltesc blăstemății la curte
În ciuda ta, deși ești așa mare.
Dar spune-mi: Suferi tu de bună voie?

Sau nu te vrea poporul și ascultă
De glasul unui zeu? Sau tu învinui
Pe frații-n care poți să te mai bizui
Când luptă grea se-ncinge cu dușmanii?
Hei, de-aș fi fost așa voinic ca tine,
Cu-același suflet! Să fi fost acuma
Feciorul lui Ulise ori el însuși
Venit din pribegie – că mai este
Nădejde de-a veni – pe loc atuncea
Răteze-mi capul un bărbat, oricine,
De nu intram în casa lui Ulise

Și nu-i zvântam aci pe toți mișeii!
Iar de mai pridideau cu-a lor mulțime,
Fiind eu singur, aș fi vrut mai bine
Să mor în casa mea ucis de dânșii
Decât mereu să văd nemernicia,
Pe oaspeți bruftuiți și îmbrâncite
În chip obraznic roabele prin casă
Și vinul tot secătuit și hrana
Zadarnic irosită, și-asta-ntr-una
Și fără capăt.” Telemah răspunde:
„Străine, eu vorbi-voi adevărul
Adevărat. Nu-i supărat pe mine
Și nu mă dușmănește tot poporul
Și n-am să-nvinui frați care n-ajută
La-ncăierare-n lupta cu dușmanii.
Căci Dumnezeu a dat la neamul nostru
Câte un singur fiu: străbunu-Arcèsiu
Avu numai pe unul, pe Laerte;
Laerte avu pe tatăl meu Ulise
Și el pe mine numai unul singur
Și-acasă mă lăsă și n-avu parte
De fiul său. De-aceea și vrăjmașii
Nenumărați îmi mișună prin casă.
Toți tinerii frunțași de prin ostroave,
Din Same, din Dulichiu, din Zachintos
Cel păduros, precum și toți mai-marii
Din țară, din Itaca cea pietroasă,
Pe maica mi-o pețesc și-mi storc averea.
De teamă ea nu poate să-i respingă
Și nici să-ncheie-așa căsătorie,
Și ei îmi risipesc avutul casei,
Ba-ndată mă vor pierde și pe mine.
Dar asta de la Cei-de-sus se ține.
Tu du-te, taică, mai curând și spune
La maică-mea-nțeleapta Penelopa,
Că-s sănătos și m-am întors din Pilos.
Eu stau aici, iar tu, după ce da-vei
De știre numai ei, să vii încioace,
Că mulți mă pasc și vor a mea pierzare”.
Eumeu porcarul i-a răspuns la asta:
„Știu și-nțeleg. Povățuiești pe unul
Ce cugetă la fel. Dar spune-mi mie
Deschis și drept: pot eu cu drumul ăsta

Și bietului Laert să-i dau de știre?
Că el nainte, cât era de mare
Mâhnirea lui de dragul lui Ulise,
Vede de munca de la câmp și-n casă
Mânca și bea cu slugile-mpreună
Oricât poftea. Acum însă, din ziua
De când spre Pilos ai plecat pe mare,
Aud că nu mai bea, nimic nu-mbucă
Și nu mai umblă pe la câmp, ci șade,
Se vaietă și plânge și suspină
Și i se topește carnea de pe oase".
Iar chibzuitul Telemah răspunde:
„E dureros, dar să-l lăsăm pe dânsul
Cu toată jalea. Dacă omul singur
Ar fi s-aleagă tot ce-ar vrea pe lume,
Eu mi-aș alege-ntâi venirea tatii.
Tu dă-le lor de veste, apoi te-ntoarce
Și nu te mai abate pe la țară
După Laert, ci spune maicii mele
La el să mâne repede și-n taină
Pe chelăriță ca să-nștiințeze
Pe-al meu bunic." El zise și păstorul
Zori la drum. Eumeu luă în mână
Opincile, le încălță și-n urmă
Purcese spre cetate. Iar Minerva
Luă îndată seama că plecase
Porcarul din sălaș și merse-acolo.
S-asemăna la chip cu o femeie
Frumoasă, trupeșă și pricepută
La lucru de minune. Dânsa stete
În dreptul ușii, se ivi doar numai
Viteazului, dar nu putu s-o vadă
Și nici s-o simtă Telemah, că zeii
Nu tuturorora aidoma s-arată.
Ulise doar și câinii o văzură,
Ci n-o lătrară. Mârâind, de frică
Se traseră deoparte. Din sprâncene
Făcu zeița semn; ulmă Ulise,
Ieși din casă și trecu sub zidul
Înalt al curții și-i stătu nainte.
Minerva-l agrăi: „Laertiene,
Mult iscusite meștere Ulise,
Destaină-te și nu te mai ascunde

De fiul tău, ca pregătind sfârșitul
Și moartea pețitorilor să mergeți
În falnica cetate. Alături fi-voi
Curând și eu, sunt gata de bătaie.”
Așa grăind, cu varga ei de aur
L-atinse pe viteaz. Pe trup îi puse
Veșmânt frumos și mantie curată
Și statul îi mări și tinerețea.
Și fața-i iar i se smezi și-obrajii
I se-mpliniră, părul pe bărbie
I se-nnegri. Zeița după asta
Se-napoie. Ulise merse-n casă,
Iar fiul său se buimăci văzându-l
Și de cutremur se uita în lături,
De teamă să nu fie un zeu, și zise:
„Cu totul altu-mi pari acum, străine,
Ai altă haină și-altă-nfățișare.
De bună seamă ești un zeu din slavă;
Îndură-te ca să-ți închin prinoase
Plăcute, daruri scumpe, odoare de-aur;
Doar cruță-mă.” Răspunse-atunci Ulise:
„Eu nu-s de loc un zeu. De ce m-asemeni
Cu zeii? Eu sunt bietul tău părinte,
Acela după care-oftezi și suferi
Așa de mult năpăstuit de oameni
Necruțători.” Așa vorbi, și fiul
Își sărută;-i curgeau pe față lacrimi
Ce pân-atunci le tot iezise-ntr-însul.
Dar Telemah tot nu voia să creadă
Că-i tatăl său și cuvânta: „Tu nu ești
Părintele-mi Ulise. Mă smomește
Un zeu, ca să suspin, să plâng mai tare.
N-o poate făptui schimbarea asta
Un muritor în voie, dacă nu vrea
Un zeu să-l facă ba moșneag, ba tânăr.
Erai un om bătrân adinioarea
Și-n zdrențe învăscut, și iat-acuma
Ești ca un zeu locuitor în cerul
Nemărginit.” Ulise cumpănitul
Răspunse-așa: „O, Telemah, nu-ți șade
Să stai uimit și să te miri atâta,
Că-ți vezi pe tata-n casă. Nu mai vine
Un alt Ulise-aici. Chiar eu sunt bietul

Ce după pribegiri și patimi multe
În anul douăzeci mă-ntorc în țară.
Iar ce-ai văzut o dătoresc zeiței;
Ea m-a făcut așa cum vrea, căci poate,
Aci milog, aci voinic și tânăr
Și îmbrăcat în strai frumos, că-i lesne
Ca zeii cei locuitori în cerul
Nemărginit, pe oameni să-i înalțe
Sau să-i afunde-n iad." Aceasta zise,
Apoi șezu. Iar Telemah cu vaiet
Cuprinse pe-al său tată bun și lacrimi
Vărsa din ochi. Pe amândoi nevoia
Bocirii-i podidi, și începură
A plânge-n hohot, mai duios și jalnic
Ca pajura sau vulturul cu gheare
Încovoiate, când le fură puii
Nezburători, din cuibul lor, țărării.
Așa de trist plângeau și de sub gene
Șiroaie le curgeau. Și-amurgul serii
I-ar fi găsit jălind așa-mpreună,
De nu-ntreba pe taică-său feciorul:
„Pe care vas te-aduseră în țară
Vâslașii, tată? Cine-s ei? Că doară
Tu nu puteai veni aci pedestru.”
Ulise mult-pățitul îi răspunse:
„Ți-oi spune drept, așa cum e, copile.
M-aduseră feacii, vâslitorii
Vestiți de buni, care petrec pe mare
Pe toți străinii pripășiți la dâșii.
Pe când dormeam, m-aduseră-ntr-o navă
Și mă lăsar-aici. Și mă cinstiră
Cu daruri scumpe, aur și aramă
Și straie din belșug. Păstrate toate-s
În peșteră-ndosite după sfatul
Celor-de-sus. Mă sfătui Minerva
Să vin încoa' spre a urzi omorul
Vrăjmașilor. Dar numără-i să aflui
Ce număr sunt și cine-s pețitorii,
Ca socotind cu inimă vitează
Să văd dacă noi doi putea-vom singuri
Neajutați să biruim sau poate
Să cerem ajutor și de la alții.”
Iar Telemah mirat îi zise: „O, tată,

Tot auzeam de-a ta mărire naltă,
Că ești războinic și-nțelept, dar mare
Cuvânt mi-ai spus și-uimirea mă cuprinde.
Nu pot doi inși să lupte doar cu oameni
Așa de mulți și de puternici. Nu sunt
Nici zece și nici douăzeci dușmanii,
Ci mult mai mulți. Îndată ști-vei care
Li-e numărul. Feciorii din Dulichiu
Cincizeci și doi din neam ales cu toții,
Urmați de șase oameni. Iar din Same
Sunt douăzeci și patru. Din Zachintos
Vro douăzeci de-ahei, și din Itaca
Sunt doisprezece, toți bărbați de frunte.
Mai e și Mèdon crainicul și Femiu,
Dumnezeiescul cântăreț, și încă
Doi oameni meșteri la-mpărțit friptura.
De i-om lovi pe toți deodată-n casă,
Mă tem să nu plătești prea scump pedeapsa
Păcatelor și-amar să nu ne fie.
Dar vezi tu, poate-ți vei aduce aminte
De-un ajutor, de vrunul care-alături
De noi ar sta cu drag spre apărare”.

Îl desluși Ulise încercatul:
„Ți-oi spune eu, ia seama tu și-ascultă.
Socoți că nu ne-ar fi de-ajuns Minerva
Cu-Atotputernicul de sus și-i bine
Să cerem ajutor de la vrun altul?”

Răspunse Telemah: „Apărătorii
Ce-i amintești sunt buni. Deși prin nourii
Stau sus de tot ascunși, ei au domnia
Și peste zei și peste lumea toată.”

Adause la ast-apoi Ulise:
„Ei n-or sta mult departe de bătaia
Cea crâncenă, când la palatul nostru
Va fi să se aleagă biruința
Între dușmani și noi. Tu du-te-acasă
De cum se va crăpa de zi și umblă
Cu peștorii. Mai târziu pe mine
Porcarul mă va duce la cetate
În chip de cerșetor bătrân și jalnic.
Iar dacă m-or batjocori prin casă,
Tu rabdă-n tine, orice-o fi să sufăr;
Chiar dacă de picior m-ar da afară

Și m-ar ochi cu arcul, tu, privindu-i,
Să te-nfrânezi. Numai blajin cu graiul
Tu roagă-i cu prostia să-nceteze.
Ei n-au s-asculte, că sosit li-i ceasul.
Ia seama dar la ceea ce ți-oi spune:
 Îndată ce Minerva luminată
M-ar învăța, din cap un semn ți-oi face.
 Tu strânge toate armele din sală,
Le-ascunde-n fundu-unei cămări înalte.
 De-ntreabă și le-or cere pețitorii,
 Adoarme-i tu așa cu vorbă dulce:
«Le-am scos de-aicea, de la fumul sălii,
 Că nu mai sunt cum ele au fost odată,
 Când tata le-a lăsat plecând la Troia;
 S-au înnegrit de-a focului arsură.
Dar ce mai mult mă-ndeamnă este gândul
Ce-mi dete Cel-de-sus: mă tem că poate,
 Buimaci de vin, v-ați apuca de sfadă
 Cu armele, v-ați bate laolaltă
 Și-ați rușina ospățul și pețitul,
 Căci armele pe om îl trag la sine.»
Păstrează pentru noi vro două săbii
 Și două sulii și-ncă două scuturi,
Ca să le-avem când vom sări la dâșii.
 Pe ei orbi-i-va Joe și Minerva.
Dar ia aminte vorba ce ți-oi spune:
De ești aieve-al meu și os din mine,
 Nici unul să nu afle că Ulise
 E-n țară, nici Laerte, nici porcarul
 Și nici o slugă, nici chiar a ta mamă.
Noi singuri, eu și tu, să știm purtarea
 Femeilor, să încercăm și care
Din robii noștri ne cinstesc și-au teamă
 De noi, și care nu mai vor să știe
 Și te înfruntă cât ești tu de mare.”
Feciorul mândru Telemah răspunse:
„Mă vei cunoaște, o, tată, mai pe urmă
Ce fel sunt eu. Că-n mine nu mai zburdă
 Copilării. Ce-mi spui, îmi pare mie
 Că de folos nu poate să ne fie.
Te rog să chibzui bine, căci în vreme
 Ce tu vei zăbovi umblând la țară
Să-ncerci pe-ai noștri să le vezi purtarea,

Mișeii cei de-acasă-n toată voia
Ne vor prăda din gros fără cruțare.
Nu iscodi decât numai pe roabe
Și vezi tu care-și bate joc de tine
Și care-i fără vină. Deocamdată
Eu n-aș vrea să-ncercăm pe slugi la țară.
S-o facem mai pe urmă dac-aieve
Ai semn de sus.” Ei astfel își vorbiră.
În vremea asta vasul ce-adusesese
Pe Telemah cu soții de la Pilos
Ajunse la Itaca. Cum vâslașii
Intrară în adânc liman, smolita
Corabie de țarm apropiară,
Dădură jos dichisurile-i toate
Și daruri minunate-apoi voinicii
I-aduseră lui Clitiu. Pe un crainic
Trimiseră la curtea lui Ulise
Spre a vesti-nțeleptei Penelopa
Că Telemah sosi și e la țară.
Făcu să vie vasul la cetate,
Ca nu cumva de teamă încă doamna
Să ducă grijă, lacrimi să mai verse.
Cu crainicul se întâlni porcarul
Când el veni s-aduc-aceeași știre.
La curtea cea domnească ei sosiră
Și crainicul, oprindu-se-ntre roabe,
„Crăiasă,-i zise, ți s-a-ntors feciorul”.
S-apropie de dânsa și porcarul
Și-i spuse tot ce-orânduise fiul.
Și când solia-și isprăvi, se duse
La turmă părăsind în pripă curtea.
Mâhniți și plini de jale pețitorii
Ieșiră-atunci din sală prin ogradă
Și-acolo s-așezară-n dreptul porții.
Luă cuvântul Evrimah și zise:
„Prietenii, lucrul îndrăzneț și mare
Acuma s-a-mplinit: călătoria
Lui Telemah. Noi nu-l credeam în stare.
Dar hai s-alunecăm un vas pe apă,
Pe cel mai bun; și lopătari să-i punem,
Ca ei să ducă veste cât mai iute
Să vie-acasă grabnic soții noștri.”
Dar încă nu rostise-ntreg cuvântul

Și Amfinom, întors spre mare, vede
Pe apa-adâncă din liman o navă
Cu oameni care strâng vintrele albe
Și poartă vâsle. Râde el și zice:
„Să nu tritem după ei pe nimeni,
Căci iată-i, sunt aici. Vrun zeu pe dâșii
I-a înștiințat sau înșii ei văzură
Corabia trecându-le nainte
Și n-o putur-ajunge.” Asta zise.
Sculându-se, ei merseră cu toții
Spre malul mării, pe uscat dădură
Corabia, dichisurile-i luară
Corăbierii harnici. Peștorii
Purceseră-n duium spre adunare,
Nu păsură între ei pe altul
Nici tânăr, nici bătrân. Luă cuvântul
Atunci și zise Antinou: „O, Doamne,
Cum zeii l-au ferit de răutate
Pe Telemah! Ședeau pe culmi vântoase
Și schimb făceau mereu cât este ziua
Pândașii noștri. Cum venea amurgul
Și peste noapte, nu ne odihnim
Vrodată pe uscat, ci tot pe mare
Umblarăm în corabia cea iute
Și zorile-așteptarăm tot pândindu-l
Pe el să punem mâna, să-l răpunem.
Un zeu doar l-a putut aduce-acasă.
Dar noi aici să-i uneltime pieirea,
Să nu ne scape nicidecum din mână,
Căci nu cred până când viază dâșul
Să izbândim, că ager e la minte
Și priceput. Și nu ne au la suflet
Deloc pe noi nici oamenii din țară.
Deci hai la lucru. N-așteptați ca dâșul
Să cheme pe ahei la adunare;
Mă tem că n-are să se lase. Într-însul
Va fierbe el; sculându-se, va spune,
Naintea tuturor, că moarte crudă-i
Urzirăm noi, ci-n cale nu-l brodirăm.
Ei auzind de fapta rea, cu ciudă
Se vor scula-mpotrivă și mi-e tare
Să nu ne facă rău și să ne-alunge
Din țară, să ne pomenim deodată

Înstrăinați. De i-apucăm nainte
Să-l omorâm departe de cetate,
La câmp sau și la drum, să punem mâna
Pe tot avutul lui, și deopotrivă
Să-l împărțim. Doar casa s-o dăm mamei
Lui Telemah, s-o aibă ea-mpreună
Cu cine-i va fi soțul. Dacă asta
Nu vi-i pe plac și vreți să mai vieze
Și să-și păstreze-averea moștenită,
Să încetăm de-a ne-ntruni pe-aicea
Și-a ne-ndopa din dulcea lui avere.
Să stăm la noi acasă fiecare
Și să pețim cu daruri pe femeie.
Ea va lua pe cel care-o s-o-mbie
Cu zestre mai bogată și-o să-i fie
Sortit ca soț." Atunci luă cuvântul
Și Amfinom, fiu mândru de-al lui Nisos
Aretiade, domnul din Dulichiu,
Ostrov bogat în grâu și în pășune.
În fruntea pețitorilor sta dânsul
Și mai vârtos plăcea el Penelopei
Cu vorba lui, c-a fost mai bun la fire.
El sănătos gândind, așa le zise:
„Eu n-aș vrea, o, prieteni, să-l răpunem
Pe Telemah. Grozav e să dai morții
Pe-un fiu de domn. Să cerem mai nainte
Povață de la zei. Iar dacă astfel
Va fi dreptatea zeului cel mare,
I-oi pune însumi capul și-nteți-voi
Pe toți ceilalți. Dar dacă împotriva
Stau Cei-de-sus, v-aș sfătui la asta
Să nu ne mai gândim." Așa le zise,
Și vorba lui plăcu. Apoi îndată
Sculându-se, cu toții-naintară
Spre curtea lui Ulise. Cum intrară,
Șezură ei pe jețuri șlefuite.
Crăiasa Penelopa cea cuminte
Găsi atunci cu cale să s-arate
La pețitorii cei semeți și-obraznici.
Aflase doar că se urzește-omorul
Lui Telemah la curte; i-o spusese
Pristavul Mèdon, că știuse sfatul.
Se duse dar în sală, însoțită

De odăiașe. Cum sosi acolo
La pețitori, ea se opri pe pragul
Frumoasei săli, acoperindu-și fața
C-un luciu văl. Ea începu să certe
Pe Antinou și se răsti la dânsul:
„Tu, Antinou, sfruntate și haine,
Ți-a mers zadarnic buhul că-n Itaca
Tu bați pe toți vârstenii tăi cu mintea
Și cu vorbitul. Ba ești dimpotrivă.
De ce, zărghite, uneltești omorul
Lui Telemah și nesocoți străinii
Adăpostiți la noi sub ocrotirea
Celui-de-sus? Nici nu-i iertat să cauți
Tu rău să-i faci, nici el să-ți facă ție.
Nu știi c-aici la noi al tău părinte
S-a oploșit când a fugit de teama
Poporului? C-aveau grozavă ciudă
Pe el, că se-nhăitase cu tâlharii
De tafieni și păgubise neamul
Teproților care erau de-ai noștri.
Stau gata să-l omoare și să-l facă
Bucăți pe el, să-i prade-averea-i multă.
Dar furia le-o potoli Ulise
Și-n loc i-opri. Iar tu, drept mulțumire,
Acum îi spulberi casa necinstind-o,
Îi ceri nevasta și-i omori copilul
Și mie sufletu-mi zdrobești. Te rog dar
Să încetezi și să îndemni la bine
Și pe ceilalți.” Iar Evrimah răspunse:
„Tu, fiică înțeleaptă-a lui Icariu,
Te-ncrede-n noi și nu mai duce grijă.
Cât eu trăiesc și-am ochi să văd pe lume,
Nu-i nimenea și nu va fi vrodată
Un om care-ndrăzni-va să s-atingă
De Telemah. Îți dau aci cuvântul
Și fi-va cum zic eu. Pe loc țâșni-va
Cernitu-i sânge-n jurul lăncii mele.
Căci și pe mine-adeseori Ulise
În brațe m-a luat, mi-a pus în mână
Fripturi și vin mi-a dat să beau. De-aceea
Și Telemah mi-e drag ca nimeni altul;
Deci nu te teme c-ar putea să-i vie
Omorul de la pețitori, că moartea

Ce vine de la zei nu-i chip s-o-nlături.”
Aşa-i vorbi ca s-o mai îmbuneze,
Dar el gândea pieirea lui. Iar dânsa
Suindu-se-n cămările strălucii
Şi-a plâns bărbatul până ce pe pleoape
Un somn plăcut îi picură Minerva.
Se-ntoarse pe-nserate şi văcarul
La Telemah şi la Ulise. Dânşii
Junghiaseră un porc de-un an şi-acuma
Se pregăteau de cină. Iar Minerva
S-apropie de ei şi cu o vargă
Pălindu-l pe Ulise, -l face iară
Bătrân să fie şi-nţolit în zdrenţe,
Ca nu cumva păstorul să-l cunoască
Cum l-ar vedea, să meargă-apoi la doamna
Să-i spuie şi să-i dea pe faţă taina.
Şi Telemah îi glăsui întâiul:
„Venişi, Eumeu. Ce zvon mai e-n cetate?
Se-ntoarseră de unde stau la pândă
Nemernicii sau mai pândesc şi-acuma
Pe drumul meu spre casă?” El răspunse:
„Eu nici nu m-am gândit să-ntreb de asta,
Să cercetez cutreierând oraşul.
Mi-era să duc mai repede solia
Şi să mă-ntorc napoi. Dădui în cale
De-un vestitor trimis de-ai tăi tovarăşi,
Un crainic iute de picior ce-ntâiul
Pe maica ta vesti. Ştiu sigur una,
Căci am văzut cu ochii mei: sosisem
Aproape de oraş, pe unde-i Dealul
Lui Hermes, când odată văd că intră
O navă repede-n limanul nostru.
Erau într-însa oameni mulţi; grămadă
De paveze şi lănci în toată nava.
Mi s-a părut că-s ei, dar nu ştiu bine.”
Aşa grăi, ci Telemah surâse
La tatăl său privind cu dinadinsul,
Dar se feri de slugă să nu-l vadă.
Iar ei, după ce lucrul încetară,
Făcură masa şi se ospătară.
Şi când de-ajuns mâncară şi băură,
Cătară de culcuş şi parte-avură
De darul somnului şi de odihnă.

Cântul XVII

A doua zi când se răsfiră zorii
Trandafirii, și-ncalță pe picioare
Sandale dalbe fiul lui Ulise
Și ia pe urmă lancea potrivită
În pumnul lui și spre oraș pornind-o,
Porcarului său zise: „Mă duc, taică,
Pe la oraș ca să mă vadă mama.
Mă tem că nu-și va conțeni ea plânsul
Nesuferit și lăcrimosul vaiet
Pân' nu mă va vedea. De-aceea ție
Așa-ți demând: Ia tu și du-n cetate
Pe-acest sărman străin; cerșeasc-acolo
El hrana lui și, cine vrea să-i deie
O pâne și-un pahar de vin. Eu nu pot
Tot natul venetic să-l port pe spate,
Că prea sunt necăjit. Dacă străinul
S-ar supăra, mai rău i-o fi lui însuși,
Că mie-mi place s-o spun verde.” Zise
Lui Telemah la ast-atunci Ulise:
„Prietene, nici eu nu vreau pe-aicea
Să fiu oprit. Mai bine cerșetorul
Cerșească prin oraș sau pe la sate;
Mi-ar da fieștecare după vrere.
Eu nu mai sunt acum de vârst-aceea
Ca să rămân aici pe lângă staul,
Să mă supun în toate la porunca
Unui stăpân. Tu du-te, că pe mine
Curând mă va călăuzi păstorul
Trimis de tine, -ndată ce la vatră
M-oi încălzi și soarele-o să vie,
Că prea sunt proaste hainele pe mine
Și-o pat cumva-n răcoarea dimineții
Apoi aud că-i drum pân' la cetate.”
Așa-i grăi. Iar Telemah din staul
Ieșind, porni, și-n mersul lui cel iute
Dușmanilor chitind urzea pieirea.
Iar când ajunse la măreața-i curte,
De-un stâlp înalt își răzimă el lancea

Și-ntră în casă peste prag de piatră.
Întâi îl vede doica Evriclèa
Care-așternea prin sală blăni pe jețuri
Frumos lucrate. Ea cu ochii-n lacrimi
Se duse drept la el. Îl înconjoară
Și celelalte slugi a' lui Ulise,
Cu dragoste-l primesc și-l tot sărută
Pe cap, pe umeri. Iese atunci din casă
Și Penelopa-ntocmai ca zeița
Diana sau ca Venera de aur.
Plângând, de drag cuprinde-n brațe fiul,
Pe ochi frumoși, pe cap îl tot sărută,
Apoi cu glas duios începe a-i zice:
„Venit-ai, Telemah, lumina-mi dulce?
Eu nu credeam să te mai văd vrodată,
De când pe-ascuns și fără-a mea-nvoire
Plecat-ai în corabie spre Pilos
Ca tu să-ntrebi de dragul tău părinte.
Dar spune-mi mie ce-ai văzut pe-acolo.”
Iar chibzuitul Telemah răspunse:
„O, mamă, nu trezi mâhnirea-n mine
Și nu mă-nduioșa, c-abia scăpat-am
De moarte crudă. Dar mi te-mbăiază
Și-mbracă-te curat și împreună
Cu șerbele la tine sus te suie
Și juruie că boi întregi pe-altare
Vei prinosi la zeii toți din slavă,
Ca doar Fulgerătorul să ne-ajute
La răzbunare. Eu mă duc mai iute
De-aici la piață să poftesc străinul
Care-a venit cu mine împreună
La-ntorsul meu de-acolo. Eu nainte
Îl trimesei cu bunii mei tovarăși
Și la Pireos stăruii să-l ducă
La el acasă, s-aibă toată grija
Să-l ospăteze și să-i facă cinste
Pân' la sositul meu.” El asta zise;
Ea nu rosti nici un cuvânt. Se duse
De se-mbăie și în curate haine
Se învăscu și jurui prinoase
De boi întregi la zeii toți din slavă,
Ca doar Fulgerătorul să-i ajute
La răzbunare. Telemah din curte

Ieși apoi cu sulița-i în mână
Urmat de-ogari cu sprintene picioare.
Minerva-asupra-i revărsă un farmec
Dumnezeiesc, de se uitau la dânsul
Uimiți cu toții când venea. Și-ndată
Se strânsură-mprejuru-i peștorii
Și-n față-i dulce cuvântau, ci-n sine
Voiau pierzarea lui. Dar el de gloată
Se depărtă și merse-acolo unde
Ședea Antifos, Mèntor și Alitèrses,
Prietenii lui părintești din vremuri.
Iar ei amănunțit îl întrebară
De drumul lui. S-apropie de dânsii
Pireos, luptător vestit din lance,
El pe străin îl duse prin cetate
La adunare. Telemah în grabă
Veni pe lângă oaspe, iar Pireos
Întâiul zise: „Telemah, pornește
Mai repede pe slugi la mine-acasă
Ca să-ți trimit odoarele ce-Atride
Ți-a dăruit.” Iar Telemah răspunse :
„Pireos, nu știu care-o fi sfârșitul.
De m-or ucide-n taină pe la curte
Și-or împărți averea-mi peștorii,
Vreau tu să le păstrezi acele daruri,
S-ai parte tu mai bine decât unul
Din peștori. Iar dacă lor eu însumi
Le vin de hac și capăt le voi pune,
Tu bucuros să mi le-aduci la mine,
Ca astfel să mă bucur.” Și cum zise,
Pe bietul de străin îl duse-acasă.
Iar când sosiră-n casele-i frumoase
De locuit, veșmintele-și lăsară
Pe scaune și-n jețuri, și intrară
În netezite scălzi să-și facă baie
Și după ce femeile-i spălară
Și-i unseră cu miruri, îmbrăcară
Veșmânt pe ei și mantii moi, lănoase,
Apoi ieșind din căzi șezură-n jețuri.
Aduse apă de spălat pe mână
O fată, în frumos ibrice de aur,
Pe un lighean de-argint, ca să se spele
Și le-ntinse-o masă șlefuită

Și dete pâne și bucate multe,
Poftindu-le din tot ce-aveau păstrate.
Iar Penelopa pe un jeț se puse
Naintea lor pe la usciorul sălii
Și mai torcea din caier fir subțire.
Au prins atunci ei mânilor să-ntindă
Cu toții la bucatele din față.
Iar când de-ajuns mâncară și băură,
Luă întâi cuvântul Penelopa:
„Eu, fătu meu, mă sui acum la mine
Și-acolo iar mă culc în așternutul
De jale-al meu, stropit de mii de lacrimi,
De când Ulise a plecat la Troia.
Nainte de-a veni din nou la mine
Trufașii pețitori, tu n-ai vrut mie
Să-mi spui curat de-ai auzit că vine
Părintele-ți.” Iar Telemah răspunse:
„Ți-oi spune, mamă, numai adevărul.
Ne duserăm la Pilos și la Nestor,
Bătrânul domn. El mă primi la curte,
Mă ospătă și mă-ngriji cu totul
Prietenos, întocmai ca un tată
Pe fiul său plecat de multă vreme
Și de curând sosit din altă parte;
Așa de bine îngriji de mine
Cu fiii lui măriți. Dar el îmi zise
Că n-auzi de la vrun om din lume
De viețuie sau este mort Ulise.
De-aceea mă-ndreptă la Menelaos
Cu telegari și cu teleagă bună.
Acolo eu văzui și pe Elena,
Femeia pentru care pătimiră
Așa de mult aheii și troienii
Cu voia zeilor cerești. Îndată
Mă întrebă războinicul Atride
De ce-am venit la el în desfătutul
Lacedemòn. I-am povestit eu toate
Așa cum sunt, și el atunci îmi zise:
«Hei, Doamne, niște păcătoși și fameni
Ar vrea să doarmă-n patul lui Ulise,
Bărbat așa de vajnic în putere!
Cum dacă cerbul, adormindu-și puii
Sugari în cuibul unui leu puternic,

Cutreieră păduri și paște iarbă
Pe văi și când se-ntoarnă leul
La cuibul său dă puilor o moarte
Năprasnică, la fel Ulise-odată
Zdrobi-va pe mișei. Dă, Doamne Joe,
Tu, Palas și Apollon, ca Ulise
Să fie așa cum fu odată-n Lesbos,
Temeinica cetate, când la sfadă
Sări din loc la Filomelianul,
De se luă la hartă el și zdravăn
Îl zdupui, de fură veseli toți aheii;
Așa să fie când va da odată
De pețitori! Ce moarte fulgerată
Și nunt-amară avea-vor ei cu toții!
Iar despre ce mă-ntrebi și-mi faci rugare,
Nimic n-oi ocoli spre înșelare
La povestit, ci toate câte-mi spuse
Adevărat Proteu, bătrânul mării,
Le-oi spune drept, nimic nu voi ascunde.
El zise că-l văzu mâhnit de moarte
Într-un ostrov în casele zeiței
Calipso, care-l ține cu de-a sila.
Nu poate-n țară el napoi să vie,
Căci n-are vase cu lopeți și oameni
Să-l ducă pe întinsul spate-al mării.»
Așa-mi vorbi Atrid, vestitu-n arme.
Cu asta isprăvii călătoria
Și mă-ntorsei. Îmi dară vânt prielnic
Nemuritorii și-napoi pe mare
Mă petrecură repede în țară.”
Acestea-i povesti. Iar Penelopa
Îl auzi cu inima mișcată.
Grăi Teoclimen atunci la dânsa:
„Femeie preacinstit-a lui Ulise,
Nimica nu ne lămuri Atride,
Ascultă-mă, că eu pe nemințite
Voi proroci și nu ți-o voi ascunde.
Eu pot să jur acum și iau ca martor
Întâi pe Joe, zeul cel mai mare
Și mai puternic. Martoră iau vatra
Cea sfânt-a marelui Ulise, unde
M-adăpostesc, c-aici i-acum Ulise,
Aici în țară, stă pe loc sau umblă

Și află el ticăloșia asta
Și groapă pețitorilor le sapă,
Cum judec după piaza ce-am văzut-o
Și am adus-o-ndată la știința
Lui Telemah, când mă găseam pe mare.”
Ură atunci și zise Penelopa:
„Străine, fie-ți vorba împlinită!
Să vezi îndată ce prietenie,
Ce daruri ai din parte-mi! Că oricine,
Cum te-ar vedea, te-ar ferici pe tine.”
Așa ei laolaltă cuvântară.
Iar înaintea curții lui Ulise
Steteau la joc și azvârleau cu discul
Și lancea pețitorii pe loc neted,
Pe unde-și lăfăiau neobrăzarea.
Iar când fu vremea de cinat, veniră
De pretutindeni de la țară vite,
Că le-aduceau păstorii ca nainte.
Într-asta Mèdon, care-a fost un crainic
Ce le plăcea mai mult și sta de față
La masa lor, așa-i pofti pe dânșii:
„Băieți, destul cu toții petrecurăți
La joc aici. Veniți acum la curte
Să pregătim ospățul. Bine-i ca la vreme
Să stăm la masă.” Ei îl ascultară;
Sculându-se, curând se-napoiară.
Iar când au fost la curtea cea frumoasă
De locuit, veșmintele-așezară
Pe scaune și-n jețuri și-ncepură
Să-njunghe mari berbeci și capre grase,
Vieri încălați și-o vacă cirezară,
Merindea lor de cină. Iar vătaful
Porcarilor și-Ulise atunci din staul
Se îndemneau să plece la cetate.
Porcarul începu întâi: „Străine,
Tu azi poștești să mergem în cetate,
Cum porunci stăpânul meu. Dar totuși
Eu aș fi vrut să fi rămas la staul
Ca păzitor, ci mie mi-e rușine
Și teamă mi-e de el să nu mă certe
Pe mine-apoi, și cade greu mustrea
Stăpânilor. Deci hai acum să mergem,
Că-n bună parte ziua-i-naintată.

Apoi spre seară o să-ți fie rece.”

Ulise iscusitul îi răspunse:

„O știi și eu și cuget tot ca tine,
Ci hai la drum și fii tu călăuza-mi.
Dar dă-mi și un toiag, dac-ai vreunul
Tăiat cumva pe-aici ca să mă sprijin,
Că ziceți voi că lunecoasă-i calea.”

Așa grăind, el și-aruncă pe umăr
Desaga-i proastă, toată bortelită,
Cu baiere făcute din frânghie.

Porcaru-i dete-un băț să-i facă voia
Și o porniră. Iar de pază-n urmă
Rămaseră păstorii și zăvozii.

Eumeos își ducea-n oraș stăpânul
În chip de cerșetor bătrân și jalnic,
Proptit în băț și jerpelit în zdrențe.

Pășiră ei pe-o cale gloduroasă
Și când s-apropiară de cetate
Sosiră la fântâna cea frumoasă

De unde s-adăpau locuitorii,
Fântână curgătoare ce-o durase
Itacos și Neritos și Polictor.

Era încercuită de-o dumbravă
De plopi setoși de apă și unda-i rece
Curgea de sus din stâncă. Iar deasupra
Era clădit frumos altar de nimfe,
La care se-nchinau jertfind drumeții.

Acolo-i întâlni pe ei feciorul
Lui Doliu, Melanteu. Mâna el capre
Alese dintre cele de la turme,
Merinde pentru pețitori. Din urmă
Veneau și doi păstori. Și cum căprarul

Văzu pe călători, la ei cu gura
Se năpusti și începu să-i certe
Urât și-amarnic ocărând pe-Ulise:
„Ce potriveală! Un netrebnic duce
Pe alt netrebnic. Cum îi tot adună
Un zeu pe cei de-o teapă împreună!

Porcare, prăpăditule, pe unde
Mai duci cu tine spurcăciunea asta
Și boala asta de calic, blăstemul
Ospețelor, ce umărul și-l freacă
De multe uși, cerșind o bucătură,

Nu săbii, nici căldări. Ci dă-mi-l mie
Ca paznic și măturător la staul,
Să-mi care frunză pentru iezi și-acolo
Să bea din zăr, să vezi cum el se-ngrașă.
Dar năvălit cum e la trândăvie,
El n-o să fie bun de nici o treabă,
Că-i place să se tupile-ntre oameni,
Cerșind să-ndoape burta-i nesătulă.
Dar eu ți-o spun și-așa are să fie:
De merge la conacul lui Ulise,
E vai de el, că multe scăunașe
Vor repezi asupra-i pețitorii
Și coastele i-or frânge." Astfel gura
Și-mbălura și-n treacăt lui Ulise
I-a dat prosteste-n șale cu piciorul,
Dar nu-l putu înlătura din cale,
Că țapăn se propti Ulise. Dânsul
Stătu la chibzuri, se gândi să sară
La el cu bâta și să-i curme viața
Sau chiar de jos să-l umfle de picioare
Și să-l izbească de pământ cu capul.
Dar se ținu și se-nfrână Ulise.
Ci pe căprar în ochi privind, porcarul
Îl sudui. Apoi cu mâni întinse
Ură fierbinte: „Zâne de izvoare,
Voi fiicele lui Joe, dacă vouă
V-a ars pe-altar Ulise-odată buturi
De iezi și miei, învăluite-n prapuri,
Urarea-mi ascultați: să vie dânsul,
Stăpânul nostru, să-l aducă zeii,
Că-ți scoate el din țeastă atunci tot fumul
Și fala asta care-o porți și țanțoș
Te arăți mereu, când umbli prin cetate,
Pe când păstorii răi fac jaf în turme."
Iar Melanteu căprarul îi răspunse:
„Vai, ce mai latră cânele, vicleanul!
Hei las' că pe corabie l-oi duce
Odată eu, departe de Itaca,
Și-acolo-l vând și iau preț bun pe dânsul,
Trăsni-l-ar cu-a lui arc de-argint Apollon
Pe Telemah în casa lui chiar astăzi!
Ori pețitorii să-l răpuie-ntocmai
Cum s-a răpus departe și Ulise."

El asta zise și-i lăsă în urmă,
Căci ei pășeau agale. Tot se duse
Și fu-n curând la curtea lui Ulise.
Intră acolo-ntre bărbați și-n fața
Lui Evrimah se puse. El la dânsul
Ținea mai mult și parte din friptură-i
Făcură cei care slujeau la masă.
I-aduse atunci și chelărița pâne.
Venind apoi Ulise și porcarul
Stătură aproape. În auz le-ajunse
Răsunetul unei cântări, că Femiu
Din nou cânta din liră. Iar Ulise,
Luând de mână pe porcar îi zise:
„Ce lesne-i să cunoști mândreța asta
De case-a lui Ulise și-ntre atâtea
Să le-osebești! Vin rânduri după rânduri;
Și-ograda e cu șart împrejmuțită
Cu zid și streșini, și-are porți cu două
Canaturi îmbinate de minune.
Cu armele nu-i nimeni să le calce.
De bună seamă oameni mulți năuntru
Caută de-ospețe, că fum se-nalță
De la fripturi și sună viers de liră,
Cu care zeii mesele-nsoțiră.”
Eumeu porcarul i-a răspuns: „Tu lesne
Te-ai priceput, că nu ești slab de minte.
Dar să vedem cum facem noi acuma.
Ori intri tu întâi în casa mare,
Te furiși între pețitori și-afară
Stau singur eu. Ori, dacă vrei mai bine
Așteaptă tu și eu mă duc nainte.
Dar nu întârzia, să nu te vadă
Pe-afară cineva și să te bată
Sau să te-alunge. Chibzuieste bine.”
Răspunse multpățitul crai Ulise:
„Doar știi și eu și cuget tot ca tine;
Ci mergi nainte. Eu rămân pe-aceia,
Că-s învățat la brânci și la bătaie,
Eu pot să rabd, că pătimit-am multe
Pe mare și-n război. Și asta una
Să fie pe deasupra. Nu se poate
Să înfrânez și să ascund în mine
Cumplita foame blăstemată, care

Amar mai chinuiește biata lume,
Că pentru ea corăbii se-narmează
Și mări străbat și-aduc nenorocire
La neprieteni." Astfel ei vorbiră.

Un câne tolănit atunci ridică
Urechile și capul, bietul Argos
Al lui Ulise, -ogarul care-odată
El însuși îl crescuse, dar n-avu parte
De dânsul, că plecase el la Troia.
Nainte vreme-l înhăitau bărbații
Cu ei ca să vâneze cerbi și iepuri
Și căprioare. Dar de când se duse
Stăpânul său, sta oropsit deoparte,
Culcat pe bălegarul care fuse
Naintea porții aruncat grămadă
Din grajd de muli și boi, până ce robi
Să-l care apoi spre-a gunoi câmpia.

Acolo sta bătrânul câne Argos
Mâncat de jeg, de viermi și de gângăanii.

Dar cum simți c-alătura-i Ulise,
Clăti din coadă și-și bleji deodată
Urechile, dar nu putu să vie
Aproape de stăpânul său. Ulise,
Deoparte stând, o lacrimă își șterse
Dar nu-l văzu deloc al lui tovarăș.

Apoi îndată începu să-ntrebe:
„Eumeu, așa mă mir de bietul câne,
Că zace pe gunoi, căci tare-i chipeș.

Dar nu știi dacă el pe lângă asta
Mai fu și iute de picior sau numai
Așa un câne ca oricare altul,
Ce stă pe lângă mese și pe care
Stăpânii-l țin la ei de frumusețe.”

Eumeu îl desluși: „Este copoiul
Aceluia care-a murit departe.
De-ar fi rămas la trup și-n hărnicie
Precum era când l-a lăsat Ulise,
Pe loc te-ai fi uimit de repejunea
Și de vârtutea lui. Că prin adâncul
Pădurii dese nu-i scăpa la goană
Nici-o jivină, că-n adulmec fuse
Neîntrecut. Acum însă nevoia
L-a copleșit că i-a pierit stăpânul

Pe loc străin, iar slugile n-au grija
Și știrea lui. Că robii, când stăpânii
Nu poruncesc, s-abat din calea bună,
Căci Dumnezeu pe oameni îi despoaie
De vrednicia lor pe jumătate,
Când ei ajung în stare de robie.”

Așa vorbi. Apoi intră în curte
Și merse drept la pețitori în sală.
Atunci lui Argos i-a fost dat să moară,
Îndată cum pe domnul său văzuse
Întors la douăzeci de ani acasă.

Iar Telemah naintea tuturor
Zări prin sală cum venea porcarul
Și repede-i făcu un semn poftindu-l.

Iar el în jur privind, luă un scaun
De pe la masă, unde fripturarul
Ședea și împărțea fripturăria
La pețitori, când ei mâncau în sală,
Și scaunul îl puse-n fața mesei
Lui Telemah și s-așeză pe dânsul.

Un crainic îi aduse o bucată
De carne și din coș i-aduse pâne.

Curând apoi se strecură și-Ulise
În chip de cerșetor bătrân și jalnic,
Proptit în băț și jerpelit în zdrențe,
Șezu la ușă pe un prag de frasin
Și-aci se răzimă el de usciorul
De chiparos, pe care-odinioară
Cu meșteșug îl șlefui un meșter
Și îl obli frumos pe ciripie.

Iar Telemah, dintr-un paner de pâne

Luând un codru și friptură multă
Cât mânilor-amândouă-i încăpură
Și pe porcar poftind apoi la sine,
I-orându-i așa: „Tu astea dă-le
Străinului ce stă în prag și-nvață-l
Să umble el cerșind la fiecare
Din pețitori. Rușinea-i nerozie
La nevoiași.” Îl auzi porcarul

Și merse-apoi pe lângă el și-i zise:
„Străine, acestea ți le dă băiatul
Stăpânului și el te mai învață
Să umbli și să ceri la fiecare

Din pețitori, că zice că-i prostie
Rușinea la un om lipsit". Ulise
Voios ură atunci: „Dă, Doamne Joe,
Ca Telemah să-mi fie între oameni
De-a pururi fericit, să-i fie toate
Dorințele-mplinite". Asta zise
Și le primi cu mâinile-amândouă,
Și-n față-i jos le puse pe desagă,
Și cât hori în sală cântărețul,
El îmbuca mereu. Iar cum zângarul
Dumnezeiesc și-a încetat cântarea,
Cinase și Ulise și-ncepură
Să lărmuie prin sală pețitorii.
Ivindu-se Minerv-atunci pe lângă
Ulise,-l învăța bucăți de pâine
S-adune de la domni, să vadă cine
Sunt buni și drepti și care sunt nemernici,
Deși de moarte n-avea să mai cruțe
Pe nici un pețitor. Și el purcese
Din dreapta fiecăruia să ceară
Și mâna și-o întinse la tot insul,
De parc-a fost milog de multă vreme.
Iar ei îl miluiau și-i dau pomană,
Dar se uitau nedumeriți la dânsul,
Se întrebau dar cine-o fi, de unde
Să fi venit? Iar Melanteu le zise:
„Voi, pețitori crăiesei preacinstite,
Să ascultați să spun cine-i străinul.
Pe dânsu-l colăci pe-aici porcarul,
Dar nu știu bine din ce neam se trage.”
Iar Antinou îndată pe-Eumeos
Îl dojeni: „Cumetre, tu, porcare,
Ce l-ai cărat pe-acesta în cetate?
Doar n-avem noi destui calici și scârbe
De cerșetori, a meselor năpastă?
Ori nu socoți destul c-atâția oameni
Mănânc-aci de la stăpân averea
Și mi-ai poftit încoace și pe-acesta?”
Lui Antinou așa-i plăti Eumeos:
„Tu, Antinou, cât ești de domn și mare,
Tot n-ai vorbit frumos. Dar cine merge
De capul lui să cheme de pe-aiurea
Un om, de nu-i în slujba obștii

Cum e un vraci, un ghicitor, un meșter
Zidar, un cântăreț care desfată
Pe toți cu viersul lui? Numai aceia
Pe tot pământul sunt poftiți de oameni,
Ci nimenea pe un milog nu-l cheamă
Să stea pe capul lui. Dar tu de-a pururi
Ești cel mai aspru între domni aicea
Cu oamenii din casa lui Ulise
Și mai dihai cu mine. Însă mie
De fel nu-mi pasă până ce viază
La curte înțeleapta Penelopa
Și Telemah cel arătos ca zeii.”
Dar Telemah îi zise: „Taci din gură
Și nu-i răspunde tu cu vorbă multă,
Că-i datina lui Antinou, amarnic
Să ne jignească tot cu vorbe grele
Și asupră-ne s-asmuțe și pe alții”.
Apoi spre Antinou se-ntoarse dânsul:
„O, Antinou, întocmai ca un tată
De fiul său tu îngrijești de mine
Când stăruie ca acest străin să fie
Gonit de-aici cu sila. Dar de asta
Ferească Domnul! Ia tu de la masă
Și dă-i de toate lui. Eu n-am să-ți bănuie,
Ba chiar te și îndemn. Și despre asta
Să nu te temi de mama, nici de vrana
Din roabele din casa lui Ulise.
Dar alta ai pe suflet: vrei mai bine
Decât să dai, să te îmbuibi pe tine.”
Dar Antinou lui Telemah răspunse:
„Ce spui tu, Telemah, așa cu ifos
Și scos din fire. De i-ar da cu toții
Cât eu îi dau, el ar putea departe
De-aici trei luni întregi să ție casă.”
Așa-i grăi. Și apucând deodată
Un scăunaș pe care el sub masă,
Când ospăta, ținea picioare dalbe,
I-l arăta amenințând. Dar domnii
Ceilalți cu toții deteră pomană,
Cu pâine și cu cărnuri ei umplură
Desaga lui. Și când venea Ulise,
Napoi la prag, să guste din pomana
Ce-avu, lâng-Antinou s-opri și astfel

Îi zise: „Dă-mi, prietene, că-mi pare
Că nu ești cel din urmă, ci întâiul
Între ahei, că ai înfățișare
De împărat. De-aceea se cuvine
Să-mi dai mai mare halcă decât alții
Și pretutindeni te-oi slăvi. Odată
Trăiam și eu mai norocit pe lume,
Cu tot belșugu-n casă, și adese
Mai dam și vrunui biet pribeag, oricare
Să fi fost el și orișice nevoie
Să-l fi adus. Și slugi aveam o turmă
Și alte multe bunătăți, cu care
Duci trai ca lumea și bogat te cheamă.
Dar Joe mă pierdu, c-așa-i fu vrerea.
Mă-mpinse spre Egipt, cale lungă
Cu derbedei vânturători de mare,
Ca să mă piardă. Acolo eu pe râul
Egiptul oprii și pe tovarăși
Povățuui să steie la corăbii
Spre paza lor și repezii iscoade
Să meargă la vedeli și să vegheze.
Dar dâșii ascultară de trufia
Și de pornirea lor și începură
Deodată să despoaie frumusețea
De țar-a egiptenilor, să care
Femei și prunci și pe bărbați s-omoare
Și larm-ajunse repede-n cetate.
Cum auziră zarva, egiptenii
Din zori de zi veniră și tot șesul
Fu plin de călăreți și de pedestri
Și arme lucii. Joe tunătorul
Sili atunci la fugă rușinoasă
Pe soții mei, de nu-ndrăzni nici unul
Să ție piept, așa-i împresurase
De pretutindeni răul. O mulțime
De-ai noștri-au fost uciși cu lănci de-aramă,
Iar alții fură duși de vii la munca
Cea silnică. Pe mine mă predară
Unui străin ce oaspe fuse-acolo
Întâmplător, ca să mă ia la Chipros,
Anume Dmetor, fiul lui Iasos,
Stăpânitor în Chipros. Iar de-acolo
Venii încoace-acum ca vai de mine.”

Dar Antinou așa-l primi cu gura:
„Ce zeu dușman mi-aduse astă ciumă
Și-această boală-a mesei? Stai la mijloc
Așa cum stai, departe de-a mea masă,
Să nu te pomenești degrabă-n Chipros
Și în Egiptul amar, tu care
Cerșești cu îndrăzneală și sfruntare
Și mi-i colinzi pe toți cu calicitul,
Iar ei îți dau cu ghiotura. N-au preget
Și milă nicidecum când este vorba
Din bunurile altora să deie,
Căci ei cu toții au destul.” Ulise
Feri în lături de la el și zise:
„Vai, ești frumos, dar n-ai un dram de minte;
Tu n-ai da unui scăpătat nici sare
Din casa ta, tu, care șezi la masa
Străinului și nu te-nduri o pâne
Să-mi dai măcar, deși ai mult-avere”.
Așa-l picni. Și Antinou mai tare
Se îndârji și crunt privind la dânsul,
Așa-i rosti cuvinte zburătoare:
„Tu n-ai să te mai cari de-aici cu buna,
Obraznice, dacă mă-nfrunți pe mine”.
Apoi luă un scăunel cu care-l
Izbi la dreapta-n spate pe la umăr,
Iar el rămase țapăn ca o stană,
Că nu-l putu clinti din loc izbirea,
Și stând tăcut, clăti din cap și-n sine
Amar gândi. Se trase-apoi și stete
Din nou pe prag, lăsă desaga-i plină
Și zise peșitorilor, Ulise:
„Voi, peșitori ai preamăritei doamne,
Cuvântul ascultați-mi. Vă voi spune
Ce mă învață inima din mine.
Doar nu-i atâta jalea și mâhnirea
Când omul e lovit în băătălia
Ce-o duce pentru bunurile sale,
Cirezi de boi sau turme de oi albe.
Dar Antinoos mă lovi pe mine
Pentru un pântec păcătos și-amarnic
Ce-așa de rău mai chinuiește lumea.
Dar dacă mai sunt zei și zâne Furii
Și pentru cerșetori, ajungă-l moartea

Pe Antinou nainte de nuntire!"
Dar Antinou Eupitianu-i zise:
„Stai și îmbucă-n pace ori pleac-aiurea
Străine tu, ca nu cumva-auzindu-ți
Cuvintele, să mi te ia de labă
Sau de un crac voinicii și prin casă
Târându-te să-ți sfâșie tot trupul”.
Așa răcni și toți peste măsură
Se înciudară și ziceau din gură:
„Prietene Antinou, e o rușine
Să dai așa-ntr-un biet milog. El poate
O fi vrun zeu ceresc. Adesea zeii
Ca oameni venetici și-n multe chipuri
Orașele străbat și cercetează
Ticăloșia și dreptatea lumii.”
Așa-i ziceau cu ciudă pețitorii;
El nu voia de vorba lor să știe.
Iar Telemah simți cum crește-ntr-însul
Nespusă-ndurerare, bătut fiindu-i
Părintele. Dar el din ochi nu scoase
O lacrimă. Mocnind rămase-acolo,
Clăti din cap și crunt gândi în sine.
Cum auzi-nțeleapta Penelopa
Că-n sala mesei fu lovit străinul,
Femeilor le zise: „Așa pe tine,
O, Antinou, să te loveasc-Apollon!”
Aause Evrinoma: „Dacă zeii
Ne-ar împlini asupra lor blăstemul
Nici unul n-ar vedea ziua de mâne”.
Iar Penelopa-atunci urmă: „Bunico,
Ei toți îmi sunt grețoși, că pun la cale
Ticăloșii. Dar mai ales hainul
De Antinou, ca moartea mi-i de negru.
Un biet străin milog colindă sala
Și cere doar pomană de la dâșii
Împins de sărăcie. Toți umplură
Desaga lui și numai el c-un scaun
La dreapta-n umăr îl izbi din spate.”
Așa grăi femeilor crăiasa
De unde sta-n iatacul ei. Ulise
Cina în vremea asta. Penelopa
Chemă la dânsa pe porcar și-i zise:
„Eumee, fugi și cheamă pe străinul

Să vie-ncoace ca să stau cu dânsul
Și să-l întreb de nu-l văzu cu ochii
Ori n-auzi ceva despre Ulise,
Că-mi pare-a fi prea mult purtat în lume”.

Păstorul îi răspunse Penelopei:
„Stăpână, de-ar tăcea în sal-aheii,
El te-ar putea vrăji cu povestirea.
Trei nopți l-avui la mine în colibă,
Trei zile îl ținui. Că-ntâi la mine
Veni fugar de pe un vas pe mare,
Dar încă nu-și putu găta povestea
Nenorocirii lui. Cum oarecine
Se uită la un cântăreț cum cântă,
Deprins de zei, povești fermecătoare
Și cu nesaț dorește el s-asculte
Cântarea lui, tot astfel și străinul
Mă fermeca pe mine stând la vatră.

El zice că-i prieten cu Ulise
De la părinți și locuiește-n Creta,
Pe unde-i al lui Minos neam. De-acolo
El, vânturat prin lume, dus de valuri
Și suferinți, sosi la noi acuma.

Cic-auzi că viu este Ulise
Și chiar pe-aici aproape s-află-n țara
Tesproților și-aduce mult-avere.”

Luă din nou cuvântul Penelopa:
„Te du și-l cheamă-ncoa’ să-mi spuie singur

În fața mea. Iar ei să șad-acolo
Și să petreacă-n sală sau pe-afară,
Doar sunt cu voie bună, căci avutul
Întreg și neatins și-l au în casă,
Din pânea și din vinul lor se-nfruptă
Doar robii lor, că vin în toată ziua
La noi și-njunghe boi și oi și capre,
Și chefuiesc și beau fără măsură
Și-n mare parte-averea ne-o băură.

Căci nu-i un om așa cum fu Ulise
Să scape casa de urgie. O, Doamne,
De-ar fi să vină el, s-ajungă-n țară,
Ce repede-mpreună cu fecioru-i
Plătea nelegiuirea-acestor oameni!”

Abia grăi și Telemah deodată
Și strănută vârtos și casa toată

Grozav mai răsună, iar Penelopa
Voioasă râse-atunci și pe Eumeos
Grăbi din nou cu vorbe zburătoare:
„Dă fuga, cheamă-ncoace pe străinul
Să vie-aici să stea în fața-mi. Nu vezi
Cum fiul îmi răspunse cu strănutul?
De bună seamă are să fie moarte
La pețitori, nici unul n-o să scape.
Eu ți-oi mai spune una, ține minte:
De voi vedea că oaspele-mi nu minte,
Am să-l îmbrac frumos cu haine nouă.”
Cum auzi, porcarul merse-aproape
De el și astfel îl vesti: „Străine taică,
Te cheamă buna Penelopa, maica
Lui Telemah, dorește să te-ntrebe
De soțul ei, de patimile tale.
Când va vedea că spus-ai adevărul,
Te va-mbrăca frumos în haine nouă
De care ești lipsit mai mult, că hrana
O poți cerși din om în om, ca foamea
Să ți-o alini; ți-o poate da oricine.”
Ulise i-a răspuns: „Eumeu, îndată
Aș povesti pe nemințite toate
La fiica lui Icariu. Doar știu bine
Ce-a fost cu bietu-Ulise, căci avurăm
Aceași soartă tristă. Dar mi-e teamă
De pețitori, că-s mulți și răi la suflet,
De-ajunse neobrăzarea lor și sila
Până la cerul cel de fier. Că iată,
Chiar adineauri, când umblam prin sală
Și nu făcusem nici un rău, hainul
De Antinou mă și pocni în spate
Și mă duru. Și nu vru să m-ajute
Nici Telemah pe mine, nici un altul.
Deci roagă pe stăpâna ta s-aștepte,
Cu toată graba ei, până-n spre seară
Și-atunci să stăm la vatră, să mă-ntrebe
De ziua când bărbatu-i se va-ntoarce,
Că port pe mine haine rușinoase,
Cum știi că eu întâi venii la tine.”
Cum auzi, se-napoie porcarul,
Și când să treacă pragul, Penelopa
Îl întrebă: „Eumeu, nu vîi cu dânsul?”

Ce pregetă milogul de nu vine?
O fi având de cineva el teamă
Din cale-afară? Ori i-o fi rușine
Prin casa mea să vie? Cerșetorul,
De-i rușinos, își dăunează singur.”
Întâmpină din grai Eumeu porcarul:
„El zice drept cum ar gândi tot omul
Voind a se feri de înfruntarea
Unor trufași. Te roagă dar pe tine
S-aștepți până ce are să-nsereze.
Și-ar fi și pentru tine doar, stăpână,
Mai bine așa, ca singură de vorbă
Să stai cu el.” Iar Penelopa zise:
„Înțelepțește cugetă străinul,
Oricine-ar fi. Căci nicăieri pe lume
Nu-s oameni cu purtare mai sfruntată
Și mai fărădelege ca la mine.”
Așa vorbi crăiasa, iar porcarul,
Cum isprăvi, se duse prin duiumul
De pețitori și-acolo-n șoaptă zise
Lui Telemah, apropiindu-și capul
De el, ca nimeni vorba să n-audă:
„Iubitul meu, eu plec să-mi văd la țară
De porcii mei, de trebile de-acolo,
De-a mea și-a ta avere. Iar tu vezi-ți
De toate-aici, dar mai întâi de tine.
Ia seama să n-o pați, că-s o mulțime
Acei care te pasc. Dar bată-i Domnul
Nainte de-a fi noi răpuși de dâșii!”
Iar socotitul Telemah răspunse:
„Așa voi face, taică. Tu cinează
Și pleac-apoi. Dar vino mâni devreme
Și adu vite de junghiat pe-alese
Și las' c-aici am grijă eu și zeii
De toate cele.” Mai șezu porcarul
Pe jețul bine răzuit. Și-n urmă,
Sătul de băutură și mâncare,
Plecă la turmă și lăsă el sala
Și-ograda plină de mesenii care
Se veseleau la joc și la cântare,
Pe când se cobora amurgul serii.

Cântul XVIII

Atunci veni un cerșetor ușernic
Spre a cerși-n Itaca, un nemernic
Neîntrecut în lăcomie, gata
De-a pururi pe mâncat și băătură,
Fricos și slab, dar mare la făptură.
Arneos îi ziceau, că astfel mama-i
La naștere-l numi, dar peșitorii
Îl porecliră Iros-trepădușul,
Căci el mergea s-aducă știri la oameni,
Oricând era trimis. Și cum venise,
Din casă-i vru s-alunge pe Ulise,
Și cică-lind așa-i toca: „Ia-ți talpa,
Tu, moșule, din tindă și te cară,
Că de picior te-azvârl acum afară.
Nu vezi cum toți m-asmuță și-mi fac semne
Să te înșfac? Dar mie mi-e rușine.
Hai scoală-te, ca nu cumva s-ajungem
Să ne-apucăm cu brațele la sfadă.”
S-a încruntat la el și-a zis Ulise:
„Eu nu-ți fac rău, sărmane, nici pe tine
Nu te grăiesc de rău și nici te pizmui
De tot ce capeți, cât or fi de multe,
Iar pragul ăsta pe-amândoi ne-ncape.
Nu trebuie să pizmuiești pe alții.
Tu pari a fi un biet milog ca mine,
Iar tot norocul de la zei ne vine
Dar nu mă înteți la-ncăierare.
Și nu mă îndârji. Deși sunt astfel,
Moșneag cum vezi, te pot umplea de sânge
Pe buze și pe piept. Și-așa de mâne
M-oi liniști, că nu te-i mai întoarce
Napoi aici la curtea lui Ulise.”
Dar cerșetorul se răsti la dânsul:
„Vai, ce ușor mai troncăne-acest folte,
De parcă-i o cenușăreasă cloanță.
Îmi vine să-l zdrobesc, să-i dau cu pumnii,
Să fac din falcă jos să-i cadă colții
Ca la un vier bântuitor de holde.
Hai, te sumete-acum, ca toată lumea
De-aici pe noi la harță să ne vadă.

Dar cum te-i pune tu c-un om mai june?"

Așa naintea naltelor canaturi
Pe repezitul prag în toată voia
Se tot sfădeau milogii. Luând seama
La asta, Antinou cu poftă râse
Și zise pețitorilor: „Prietenii,
Așa ceva-i nepomenit pe lume:
Ce haz și ce petrecere ne-aduse
Un zeu în casă! Acest străin și Iros
Se ceartă și sunt gata să se-nhațe.
Hai repede să-i punem la bătaie.”
La vorba lui ceilalți atunci săriră
Cu hohote de râs și ocoliră
Pe jerpeliții cerșetori. Și astfel
Le zise Antinou: „Luați aminte
Ce-oi spune, falnici pețitori. Pe focul
Din vatr-aici sunt puse burți de capre
Ce le-am umplut cu sânge și grăsime
Și le păstrăm de cină. Care-acuma
Din doi va dovedi și-o fi mai tare,
Să vie să-și aleagă din bucate
Oricare parte-ar vrea, și numai dânsul
Va rămânea mereu cu noi la masă
Și n-om lăsa pe alt orbeț să vie
Pe-aicea la cerșit.” Așa le zise
Și vorba lui plăcu. Atunci Ulise
Cel iscusit, șurubărind cu mintea,
Luă cuvântul: „Dragii mei, nu poate
Un om bătrân topit de suferințe,
C-un tânăr să dea piept. Însă mă-mpinge
Haina foame să-mi găsesc sfârșitul
În pumni aci. Dar faceți-mi nainte
Cu toții mare jurământ că nimeni,
Pe Iros părtinind pe nedreptate,
Nu-ntinde mâna spre-a lovi în mine,
Ca astfel un potrivnic să mă-nvingă.”
Și toți jurară cum ceru Ulise.
Și după ce rostiră jurământul,
Grăi din parte-i Telemah: „Străine,
De te îndeamnă inima și firea
Viteaz-a ta pe-acest calic să-nlături,
Să nu te temi de nimeni dintre-aheii
Ce sunt de față. Cine te-ar atinge

S-ar bate cu mai mulți, că eu sunt gazda
Și-apărătorul tău. Și sunt cu mine
Fruntașii Antinou și Evrimahos,
Doi oameni cumsecade.” Așa el zise
Și se-nvoiră toți. Atunci Ulise
Cu zdrențele se-ncinse pe la mijloc
Și dezgoli el coapse mari și mândre
Și pieptul, umeri lați, vânjoase brațe.
Minerva sta pe-aproape și-l făcuse
Mai împlinit. Și foarte se mirară
De dânsul pețitorii toți. Și unul
Zicea privind pe altul mai de-aproape:
„Biet Iros și-a făcut de cap el singur.
Ia vezi acest moșneag ce pulpi arată
De sub bulendre!” Astfel cuvântară,
Și inima lui Iros peste seamă
Se tulbură. Dar slugile cu sila-l
Încinseră și-l duseră la hartă
Așa cum fu cuprins de-nfiorare,
De-i tremura chiar carnea de pe dânsul.
Dar Antinou se și grăbi să-l certe:
„Gămanule, de n-ai fi fost mai bine
Sau nu te-ai fi născut, dacă te sperii
Și prea de tot te temi de-un om ca dânsul,
Moșneag cum e, topit de suferințe.
Dar una-ți spun și iute-are să fie
Așa cum zic. Dacă te bate acesta
Și-o fi mai tare, te-oi zvârli pe-o navă
Și te-oi trimite-ndată peste mare
În țara lui Ehetos, domnul care
E pacostea oricărui om din lume,
Urechile și nasul o să-ți taie
Cu-arama nemiloasă și rușinea
Ți-o va stârpi și o va da de crudă
S-o-nhape câinii.” Asta el îi zise
Și-un tremur și mai strașnic îl cuprinse
Pe cerșetor. Îl duseră la mijloc
Și brațele-amândoi își ridicară.
Atunci Ulise cugetă în sine,
Sau să-l izbească greu ca el să cadă
Nensuflețit, sau blând numai lovindu-l
Să-l lase jos lățit. Și mai cu cale-i
Păru să-i dea o blândă lovitură,

Ca nu cumva să-l bănuiasc-aheii.
Când brațele amândoi nălțară, Iros
Lovi în umăru-i cel drept, Ulise
Ghionti în ceafă-i, sub ureche, osul
Îi zdrumecă, de-l podidi pe gură
Un sânge roșu și bufni deodată
Lungit în praf, de-i clănțăniră dinții
Și din picioare bocănea pământul.
Cu brațe-ntinse pețitorii mândri
Râdeau să moară. Și luând Ulise
Pe Iros de picior prin tindă-l duse
Vintriș în curte la pridvorul porții.
Și-acolo-l răzimă de zidul curții,
Îi puse-n mână un toiag și-i zise:
„Aici să șezi și să păzești ograda
De câni și porci. Nu face pe stăpânul
Cu cerșetorii și străinii, scârbo,
Ca să n-o pați mai rău.” Așa el zise
Și-și aruncă pe umere desaga-i,
Ruptura lui cu băieri răsucite.
Se-ntoarse și din nou pe prag se puse.
Iar pețitorii toți intrară-n sală,
Râdeau cu poftă și-l primeau zicându-i:
„Să-ți dea, străine, Joe și toți zeii
Ce tu dorești mai mult și-ți place ție,
Că-l înțercași de la cerșit în lume
Pe-acest nesățios. Noi peste mare
Curând l-om mătrăși pe la Ehetos,
Cumplitul crai schiloditor de oameni.”
Așa vorbiră dânșii, iar Ulise
Se bucură de vorba ce-auzise
Și Antinou îi puse-o burtă mare
Cu sânge și grăsime împănată.
Iar Amfinom luând de prin panere
Vro două pâni, le dete lui și-i zise
Urând așa cu un pahar de aur:
„Noroc, străine taică! Să dea Domnul
Să fii ca mâne fericit, că multe
Sunt relele ce astăzi te apasă.”
La asta i-a răspuns așa Ulise:
„O, Amfinom, tu prea îmi pari cuminte.
Așa ți-a fost și tata, c-auzit-am
De numele-i frumos, că fost-a Nisos

Dulichianul bun și-avut. Dintr-însul
Tu ești născut și pari un om temeinic.
De-aceea-ți spun, ia seama și ascultă:
Din tot ce-n lume mișcă și răsuflă,
Nimic mai șubred pe pământ ca omul.
Nu crede el c-are să dea vrodată
De rău până ce zeii-i dau norocul
Să-i meargă toate-n plin și-i pot genunchii.
Iar când trimit răstriști asupra-i zeii,
Le rabdă el pe vrute, pe nevrute,
Căci mintea-i se tot schimbă după ziua
Ce-o luminează Cel-de-sus. Pe vremuri,
Și eu aveam noroc de toate-n lume,
Dar prea mult am năpăstuit pe alții,
Căci ascultam orbește de putere
Și-n taică-meu și-n frați mă bizuisem.
Să nu fie dar omul niciodată
Nedrept și rău, ci-n sine să se-mpace
Cu darurile ce-i făcură zeii.
Văd răul care-l fac și pețitorii,
Cum prad-averea și aduc necinste
Soției unui om care departe
De țară și de-ai lui nu cred să steie
Prea mult; el e pe-aci, e foarte-aproape.
Dar Dumnezeu pe-ascuns să-ți ducă pașii
Spre casa ta, să nu dai ochi cu dânsul
La-ntorsul lui încoace-n scumpa-i țară,
Că sfada dintre pețitori și dânsul
Nu poate să se-ncheie fără sânge,
Când el s-ar furișa în casa asta.”
Așa vorbi, stropi din vin și cupa
Golind o-napoie lui Amfinomos,
Fruntaș de oameni, care-apoi se duse
În sală trist. Tot da din cap, simțise
Că nu-i a bine. Totuși el de moarte
Nu fu scutit, că-l ferecă Minerva,
De-a fost răpus de sulița și brațul
Lui Telemah. Șezu el iar pe scaun
De unde se sculase din mulțime.
Atunci Minerva cea cu ochi albaștri
În minte puse fetei lui Icariu,
Mintoasei Penelopa, să s-arate
La pețitori să-i bucure mai tare,

De soț și fiu să fie prețuită
Mai mult ca înainte. Și-ntr-o doară
Ea râse și grăi: „Tu, Evrinomo,
Ca niciodată inima îmi cere
Să mă înfățișez la ei, cu toate
Că-mi sunt nesuferiți. Aș vrea eu totuși
La fiul meu să spun o vorbă bună,
Să nu se bage-ntr-una prin duiumul
De pețitori care grăiesc în față-i
Frumos și-n dos îi cugetă pieirea,”
Iar chelărița Evrinoma-i zise:
„Copila mea, e drept ce-mi spui tu mie.
Te du și spune și nimic n-ascunde
La fiul tău. Ci-ntâi coboară-n baie
Și unge-ți tu obrazii cu miresme,
Să nu te duci cu fața-așa zoită
De plâns. Urâtă-i veșnica bocire.
Căci iată mare ți-a crescut copilul,
Așa cum te-ai rugat de zei fierbinte
Să-l vezi voinic pe el, mijindu-i barba.”
Răspunse înțeleapta Penelopa:
„Cu toată grija ta de mine, Evrinomo,
Să nu mă sfătuiesti să merg la baie
Și cu miresme să mă ung, că zeii
Din slavă frumusețea-mi veștejiră,
De când bărbatul mi-a plecat pe mare.
Dar spune Ipodamiei să vie
Cu Autonoe ca să-mi steie-alături
Când voi intra la pețitori în sală,
Că singură între bărbați să intru

Ruşine mi-i." Aşa vorbi, şi baba
Prin curte merse ca să dea de ştire
Şi zor la slugi să vie la crăiasa.
Minerva-atunci a pus la cale alta:
Somn dulce-asupra fetei lui Icariu
Ea revărsă, de adormi culcată
Şi toate-ncheieturile-i slăbiră
Pe loc deodată-n patu-i. Zâna-ntr-asta
O-mpodobi cu daruri fără moarte,
Ca astfel ea pe-ahei să-nminuneze.
Lău întâi obrazu-i dalb cu mirul
Dumnezeieştei frumuseţi, cu care
Se unge înstemata Citereia,
Când merge ea la hora fermecată
A graţiilor. Şi-i făcu făptura
Mai mare şi mai plină şi mai albă
Ca fildeşul. Apoi plecă Minerva.
Veniră odăiaşele din curte;
Tot vorovind, din somn o deşteptară.
Ea şterse-atunci cu mâna ei obrazii
Şi zise-aşa: „O aţipire blândă
Mă-nvălui pe mine greu cercata.
Ah, de mi-ar da Diana preacurată
Acum pe loc o moarte-aşa de lină
Să nu mai plâng, să nu-mi mai mistui veacul
De dorul unui soţ cu-atâtea daruri,
Că nu e altul într-ahei ca dânsul.”
Rostind acestea, doamna se coboară
Din casele-i de sus strălucitoare.
Nu-i singură, urmată e de două
Femei însoţitoare. Cum ajunge
La peţitori podoaba de femeie,
Stătu pe pragul sălii măestrite,
C-un luciu vâl acoperindu-şi faţa;
Alături stau femeile-i cinstite.
Pe loc slăbiră în genunchi bărbaţii,
Cuprinşi fiind de farmecul iubirii
Şi toţi doreau s-o aibă de soţie.
Dar ea lui Telemah rosti cuvântul:
„N-ai minte şi pricepere deplină,
O, Telemah. Erai copil tu încă
Şi tot mai bine judecai cu mintea.
Acum eşti mare-n floarea tinereţii,

Și un străin de ți-ar vedea statura
Și frumusețea, te-ar ținea de fiul
Unui bărbat ferice, și n-ai totuși
Priceperea și mintea cuvenită.
Ce-i asta care s-a-ntâmplat la curte?
Să lași pe-acel străin să fie astfel
Batjocorit? Ce hulă și rușine
Te-așteaptă-n lume, dacă tot străinul
Venit în casa noastră o să pată
O înfruntare-așa de dureroasă.”
Dar socotitul Telemah răspunse:
„De-a ta, mânie, o , mamă, nu mă supăr.
Dar eu pricep și văd în toate cele
Ce-i bun și rău. Eram copil nainte,
Dar nu pot toate să le văd temeinic.
Mă tot izbesc la dreapta și la stânga
De-acești mișei și nimeni nu mi-ajută,
Dar sfada dintre Iros și străinul
Nu s-a iscat din vrerea lor. Străinul
A fost mai tare. Jupiter, Minerva
Și tu, Apollon, faceți voi acuma
Bătuți să-și plece capul pețitorii
Afară-n curte unii, alții-n sală,
Să stea acolo cu puteri zdrobite
Așa cum stă la poart-acum și Iros
Clătind din cap ca omul în beție,
De nu-l mai țin picioarele să steie
Și nici să plece înapoi acasă,
Că-i toropită vлага lui întreagă.”
Iar Evrimah îi zise Penelopei:
„Tu, fiic-a lui Icariu, preacuminte
Femeie Penelopa, dac-aheii
Din Argos, din cetatea lui Iason,
Pe tine te-ar vedea în casa voastră,
Ar ospăta din zori de zi o droaie
De pețitori mai mulți, că-ntreci pe toate
Femeile, de mare, de frumoasă
Și de cuminte”. Zise Penelopa:
„Tot binele-mi, mândrețea și făptura-mi,
O, Evrimah, mi le topiră zeii,
De când s-au dus spre Ilion aheii
Cu care a fost și soțul meu Ulise.
O, de-ar veni el paznic vieții mele,

Mai mare, mai frumoasă mi-ar fi slava.
Dar astăzi sufăr greu, c-atât de multe
 Nevoi ursit-asupra mea trimise.
 Ulise la plecarea lui din țară,
Luându-mă de mîna dreaptă-mi zise:
 «Femeie, nu cred eu că toți aheii
 Se vor întoarce teferi de la Troia.
 Se zice că troienii sunt războinici
 Cu sulița, cu arcul, cu mânatul
 De cai sirepi, mijloace care soarta
 Războiului o hotărăsc mai iute,
 Deci nu știu dacă păsui-vor zeii
 Să vin napoi ori voi pieri la Troia.
 În lipsa mea, să te gândești acasă
 La scumpii mei părinți, cum faci acuma,
 Ba și mai mult. Când vei vedea c-ajunge
 Copilul nost' la vârsta tinereții,
 Mărită-te cu cine vrei și lasă
 Căminul tău.» Așa rosti Ulise
 Și zisa lui se împlini în toate.
Veni-va noaptea când avea-voi parte
 De nuntă tristă eu sărman-al cărei
 Noroc mi-a fost luat de Joe. Tare
 Mă doare însă inima de una:
 Purtarea peșitorilor nainte
 Era în lume alta. Aceia care
 Peșesc femeie de neam bun și fată
 De om bogat și se întrec s-o aibă,
 Aduc ei înșiși oi și boi anume
 De ospătat prietenii miresei.
Ba dau și mândre daruri; nu se-ndoapă
 Cu sila din avutul altor oameni.”
 Așa vorbi. Se bucură Ulise
Că ea-i smomea spre dânsa pentru daruri
 Și-i priloștea cu vorbe unse-n miere,
 Dar ce gândea era cu totul alta.
 Iar Antinou Eupitianul zise:
 „Tu, fiic-a lui Icariu, Penelopă
 Cuminte, numai să primești tu daruri
 Cu care vor să te cinsteasc-aheii.
Nu-i bine să-i respingi. Noi nu vom merge
 Napoi pe la moșie, nici aiurea,
 Nainte de-a te mărita cu unul

Dintre ahei, mai osebit în toate.”
Acelea zise Antinou. Și spusa -i
Plăcu la toți. Trimise fiecare
Pe câte-un om ca să-i aducă daruri.
Aduse Antinou o rochie mare
Cu-alesături de-o frumusețe rară.
Douăsprezece sponci avea de aur
Și toate potrivite. Aduse-ndată
Și Evrimah o salbă măestrită
De aur care avea-mbinate boabe
De chihlimbar ca razele de soare,
Aduse sluga lui Evridamante
Cersei cu câte trei bogate pietre,
Din care strălucea o frumusețe,
De la Pisandru, fiul lui Polictor,
I-aduse sluga un gherdan, podoabă
Nespus de mândră. Astfel fiecare
I-aduseră câte un dar aheii.
Apoi la dânsa se sui ea, zâna
Între femei, și fetele-mpreună
Pășind purtau comoara dăruită.
Atunci s-au pus să joace pețitorii,
Să cânte viers fermecător, și astfel
Se desfătau. Ei așteptară până
Pe înserat. Și când erau în toiul
Petrecerii, veni amurgul serii.
Și-ndată trei luminători în sală
Au așezat spre-a lumina-ncăperea
Și-n jurul lor au pus grămezi de lemne
De mult uscate, despicate proaspăt,
Și facle între ele. Și lumină
Făceau pe rând la făcliere-n sală
Femeile în casa lui Ulise.
Dar el le zise lor atunci: „Voi, roabe
A domnului cel dus de mult Ulise,
Duceți-vă-n odăi unde-i mărita
Crăiasă, toarceți lângă ea cu furca
Și-o-nveseliți cu scărmănatul lânii
Șezând în casă. Aici în locul vostru
Voi face eu lumină tuturor.
De vor s-aștepte ei chiar până-n ziuă,
Eu n-oi slăbi, că multă mi-i răbdarea.”
Așa Ulise cuvânta, iar ele

Râdeau și se uitau una la alta.
Dar rău îl cicălea îmbujorata
Melanto, a lui Doliu fată, care
Fusese îngrijită și crescută
Ca un copil al său de Penelopa,
Ba-i da de toate și-i făcu pe placu-i,
Și totuși ea mâhnirea Penelopei
Nesocotea și se ținea într-una
Cu Evrimah și se iubea cu dânsul.
Așa-l certa Melanto pe Ulise
Și-l ocăra: „Sărace, tu, străine,
De bună seamă ești smintit, de nu vrei
Să mergi la han sau poate la vrun faur
Ca să te culci și-mi stai aici și-mi dondăi
Așa cutezător între mulțime
Și de nimic nu-ți pasă și de nimeni.
La cap ți se sui pesemne vinul
Ori ești din fire-așa, de ți-i vorbirea
În bohote. Ori ți-ai ieșit din sine,
Că l-ai bătut pe cerșetorul Iros?
Dar mi-i să nu se scoale vreun altul
Asupra ta mai mare decât Iros
Să-ți dea în cap mai zdravăn, să te-alunge
Din sala asta potopit de sânge.”
Pieziș privind la ea, grăi Ulise:
„Nerușinato, merg să-i spun îndată
Lui Telemah de-obrăznicia asta;
Aici pe loc bucăți o să te taie.”
De-amenințarea lui se speriară
Femeile și prin odăi fugiră.
Slăbiseră-n genunchi de frică toate
Gândind că el vorbise cu-nadinsul.
Stătu atunci în locul lor Ulise
Pe lângă făclierele arzătoare
Și lumina privind la toți bărbații.
Dar altele i se-nvârteau în minte,
Gândiri ce-aveau să fie împlinite.
Iar pe trufașii pețitori Minerva
De loc nu-i mai lăsa să înceteze
Cu-amarnicele lor jigniri, ca astfel
Tot mai adânc să-l doară pe Ulise.
Deci Evrimah, feciorul lui Polibos,
Ia cel dintâi cuvântul între dâșii

Să-ntarte pe viteaz și face hazul
Tovarășilor lui: „Luați aminte,
Voi, pețitori ai preamăritei doamne,
Să spun ce-n minte mi-a venit. Sosirea
Acestui om la curtea lui Ulise
Nu-i peste voia zeilor. Lumina
De torțe vine parcă de la dânsul
Și de la capul lui, că n-are bietul
Un păr în cap.” Apoi către Ulise
El cuvânta: „Străine, vrei la mine
Argat să fii, de te-aș lua în fundul
Moșiei mele, că-ți va fi simbria
De-ajuns, să-mi faci acolo niște garduri
Și să-mi sădești copaci? Ți-aș da de hrană
Pe-un an întreg, ți-oi da și-mbrăcăminte,
Sandale să te-ncalți. Dar tu la rele
Te-ai nărăvit și n-o să ai plăcere
La lucru să te pui, că vrei prin lume
Să umbli ca un cerșetor, să-ți ghiftui
Nesățiosul pânțece.” Ulise
Cel iscusit așa i-a-ntors cuvântul:
„Hei, Evrimah, că nu e sfada noastră
Pe la cositul ierbii primăvara,
Când ziua-i lungă, eu să am o coasă
Cu șart încovoiată și tu alta
La fel și-atunci să ne fi pus la lucru
Pe nemâncate până la-nnoptare,
C-am fi avut destulă cositură.
Ori boi să fi mânat, jugari de frunte,
Tot mari și aprigi și sături de hrană,
De-o vârstă și-o putere, tari ca piatra,
Pe un pământ de patru fălci, cu glie
Ușor de-arat, să fi văzut atuncea
De pot să trag eu brazde necurmate.
Ba chiar și astăzi, dacă cel din slavă
Război ar fi pornit cumva de-oriunde
Și-un scut aș fi avut și două sulii
Și-un coif de-aramă potrivit la tâmple,
M-ai fi văzut la lupt-atunci în frunte
Și nu m-ai fi jignit așa rostindu-mi
Ponoase pentru lăcomie. Tare
Mă-nfrunți cu asta și n-ai pic de suflet.
De pari aici om mare și puternic,

E pentru că te afli între oameni
Puțini și nebărbați. De-ar fi să vie
Ulise-ncoace,-n țara-i de moșie,
Oricât de larg-ar fi această poartă,
Pe loc s-ar îngusta, când ai zbughi-o
Pe-aici prin tindă s-o tulești afară.”
Așa-i vorbi, iar Evrimah mai tare
Se îndârji și-i zise crunt privind-l:
„Nemernice, ți-oi arăta îndată,
Să-ți iei tu nas în faț-atâtor oameni
Și-obraznic să vorbești fără să-ți pese.
La cap ți se sui pesemne vinul
Ori ești din fire-așa, de ți-i vorbirea
În bobote, ori ți-ai ieșit din sine,
Că l-ai bătut pe cerșetorul Iros?”
El zise asta și-apucă deodată
Un scăunel. Ulise-atunci, de frica
Lui Evrimah, se puse pe genunchii
Lui Amfinom Dulichianul, astfel
Că Evrimah lovi în mâna dreaptă
Pe un paharnic, de-i căzu ulciorul
Sunând pe jos, iar el, gemând, pe spate
Bufni în praf. Și zarv-atunci făcură
În sala cea umbroasă pețitorii.
Zicea cutare celui mai de-aproape:
„Pierea mai bine acest hoinar nainte
De-a fi venit! Că n-aducea atâta
Necaz și tulburare. Iat-acuma
Că ne sfădim pentru calici și pierdem
Plăcerea unei mese-așa bogate,
Căci biruie răul.” Se răsti la dâșii
Și zise Telemah: „Înnebunirăți,
Abrașilor, de nu puteți ascunde
În sine-vă-mbuibarea și băutul?
Un zeu vă scurmă. Dar mâncați voi bine
Și-apoi vă duceți să dormiți acasă,
Când veți pofti. Eu n-am s-alung pe nimeni.”
El asta le rosti. Și auzindu-l,
Ei toți cu dinții buzele-și mușcară,
Mirându-se de îndrăzneala vorbeii
Lui Telemah. Dar mijloci feciorul
Lui Nisos, vederosul Amfinomos:
„Nu vă-nciudați, prieteni, nu răspundeți

Potrivnic celor zise cu dreptate.
Nu bruftuiți pe-acest străin, pe nimeni
Din robii de la curtea lui Ulise.
Purceadă dar paharnicul să toarne
În cupe vin, la zei să facem paos,
Apoi să mergem să dormim acasă,
Și să lăsăm pe-acest străin în seama
Lui Telemah la curtea lui Ulise,
Căci el la dânsul a venit ca oaspe.”
Așa vorbi și toți se învoiră.
Amestecă în cană vin cu apă
Voinicul Mùliu, crainic din Dulihiu,
Care slujea lui Amfinom. El stete
La fiecare, vin turnă în cupe.
Ei zeilor întâi stropiră paos
Și după ce băură cât voiră,
La casa lor plecară să se culce.

Cântul XIX

Rămase-n sală izvodind Ulise
Omorul pețitorilor sub scutul
Minervei, și lui Telemah îi zise:
„O, Telemah, aceste arme toate
Tu cat-a le-ndosi-năuntru-n casă.
De-ntreabă și le-or cere pețitorii,
Tu să-i adormi așa cu vorbă dulce:
Le-am scos de-aicea de la fumul sălii,
Că nu mai sunt cum ele-au fost odată,
Când tata le-a lăsat plecând la Troia;
S-au înnegrit de-a focului arsură.
Și mai ales călăuzit de sfatul
Ce-mi dete Cel-de-sus, mă tem că poate,
Buimaci de vin, voi v-ați lua la sfadă
Cu armele, v-ați bate laolaltă
Și-ați rușina ospățul și peșitul,
Căci armele pe om îl trag la sine.”
Așa-l învață. Telemah ascultă
Și cheam-atunci pe doica Evriclea:
„Bunico,-nchide-n casă muieretul,
Ca armele frumoase ale tatei

Să mi le adăpostesc într-o cămară,
C-așa cum stau părăginite-n sală,
De când e tata dus, le strică fumul.
Eu pân-aci eram copil. Dar astăzi
Vreau să le pun deoparte unde fumul
Să nu le-atingă." Evriclea-i zise:
„Hei, maică, dac-ai prinde-odată minte
S-ai grija casei, să-ți păzești avutul
Întreg ce-l ai! Dar cine-atunci să vie
Pe drum să-ți lumineze, dacă nu vrei
Să lași să-ți iasă-n cale vreo femeie?"
Iar socotitul Telemah răspunse:
„O să-mi ajute-acest străin, că nu pot
Să-l țin pe nemuncite, de pomană,
Din pânea mea să-mbuce, chiar de vine
De hăt departe". Așa-i vorbi, iar doica
Nici un cuvânt nu mai rosti. Închise
Ea ușile de la femei. Ulise
Și fiul său grăbindu-se din sală
Cărară coifuri, paveze boltite
Și țuguiate lănci. Pășind nainte
C-un luminar de aur, orbitoare
Lumină le ținea pe drum Minerva.
Deci zise-ndată Telemah: „O, tată,
Minune mare văd aici cu ochii.
Pereții casei și tavanul mândru
Și grinzile de brad și stâlpii care
Se-nalță-n sus în ochii mei s-arată
Ca focul arzător. De bună seamă
În sal-aci i-un zeu venit din slavă.”
Ulise-atunci grăi la el: „Tăcere
Și ține-ți gura, nu-ntreba, c-așa e
Cu zeii care locuiesc Olimpul.
Dar du-te tu să dormi, eu stau de veghe
Aici pe loc să iscodesc pe robii
Și pe măicuța ta care, silită
De jalea ei, mă va-ntreba de toate.”
Așa-i zicea. Iar Telemah, din sală
Ieșind sub zare de făclii, se duse
Să doarmă în iatacul unde dânsul
Se-mpătuia dacă-i venea somn dulce.
Se puse-acolo și-așteptă să vie
Lumina dimineții. Iar Ulise

Rămase-n sală tot gândind la moartea
Vrăjmașilor cu sprijinul Minervei.
Ieși atunci din casă Penelopa
De-o seamă la făptură cu zeița
Diana sau cu Venera de aur.
Pe lângă vatră-i puseră un scaun
Lucrat în fildeș și-n argint de-un meșter
Icmaliu, care adause sub talpă
Un scăunaș lipit de jeț, pe care
O blană mare fuse așternută.
Aci șezu-nțeleapta Penelopa
Și din iatac femeii cu brațe albe
Veniră-n jurul ei. Se ridicară
Grămezi de pâne, mese și potire
Din care beau bărbați trufași. Și focul
Din făcliere jos îl aruncară.
Ticsiră-acolo altă zadă multă
Ca să le dea lumină și căldură.
Din nou Melanto începu din gură
Să-mpungă pe Ulise: „Măi străine,
Și-acum ni-i scoate sufletul și-ntr-una
Vei forfoti prin casă toată noaptea
Tot iscodind femeile? Afară,
Pârlitule, fii mulțumit cu hrana
Sau te pocnesc îndată c-un tăciune,
Să vezi cum ieși afară.” Dar Ulise
Se încruntă la ea și-astfel îi zise:
„Tu, îndrăcito, ce mă bruftui astfel
Înversunată? Ori că port bulendre,
Că sunt soios și mai cerșesc la oameni?
Nevoia mă silește. Așa sunt bieții
Pribegi și cerșetori. Odinioară
Trăiam și eu mai fericit în lume,
Cu tot belșugu-n casă și adese
Mai dam și la vreun biet hoinar, oricare
Să fi fost el și-orîșice nevoie
Să-l fi adus. Și slugi aveam o droaie
Și alte multe bunătăți, cu care
Duci trai ca lumea și bogat te cheamă.
Dar Joe mă pierdu, c-așa-i fu vrerea.
De-aceea să te temi și tu, muiere,
Să nu te pomenești că pierzi o dată
Mărirea-n care-ntreci acum pe roabe

Și nu cumva stăpâna-ți de mânie
Să-ți poarte-alean ori soțul ei să vie,
Că doar mai e nădejde. Dacă dânsul
Va fi pierit și nu se mai întoarce,
Dar iată, slavă Domnului, băiatu-i
Crescu și vede tot și nu-l înșală
Isprăvile nici uneia din roabe,
Că nu mai e copil.” Acestea-i zise.
Dar l-auzi-nțeleapta Penelopa
Și se răsti la dânsa dojenind-o:
„Obraznico, sfruntato, văd eu bine
Ce mișelie faci, dar vei plăti-o
Cu capul tău. Știai doar tu, desigur,
Căci auziseși singură din gură-mi
C-aveam de gând să-ntreb aci în sală
Pe-acest străin de soțul meu, căci tare
Mai sufăr după el.” Rostind aceste,
Ea zise chelăriței Evrinoma:
„Tu, Evrinomo, adu-un jeț și-aruncă
O blană peste el, să stea de vorbă
Cu mine-aici străinul, să m-asculte,
Că vreau să-l mai descos.” Aceasta-i zise
Și slug-aduse repede un scaun
Cu șart strunjit și-asupra-i puse-o blană,
Pe care-apoi se așeză Ulise
Și începu a-l iscodi crăiasa:
„Străine,-ntâi am să te-ntreb de unde
Și cine ești? Și unde ți-i orașul
Și-ai tăi părinți?” Răspunse-așa Ulise:
„Femeie, nici un om din largul lumii
Nu poate să te-nvinuie pe tine:
Slăvitu-ți nume pân’ la cer ajunse
Ca slava celui mai ales și vrednic
Stăpânitor care, în veci cu teamă
De cei-de-sus, domnind peste mulțime
De oameni tari, s-arată-n cârmuire
Dibaci și drept. Sub el pământul negru
Dă grâu și orz și pomii gem de roadă,
Și vitele se înmulțesc, și marea
Dă pește mult și-i fericit poporul.
Mă-ntreabă deci în casa ta de toate,
Dar nu de neamul meu și de-a mea țară,
Ca nu cumva, de ele pomenindu-mi,

Să fiu cuprins maitare de mâhnire.
Că prea sunt greu lovit și nici se cade
Să stau bocind și tânguind în casa
Unui străin. Urât e să te vaieti
Neconținut. Și mi-e că poate astfel
Voi supăra pe-o slugă sau pe tine
Și socoti-vei c-am băut; de-aceea
Mă-neacă plânsul.” Zise Penelopa:
„Tot darul meu, mândrețea și făptura,
Străinule, mi le topiră zeii,
De când s-au dus spre Iliion aheii
Cu care-a fost și soțul meu Ulise.
O, de-ar veni el, paznic vieții mele,
Mi-ar fi mai mare, mai frumoasă slava!
Dar azi tânjesc amar, c-atât de multe
Nevoi ursit-asupra mea trimise.
Toți tinerii fruntași de prin ostroave,
Din Same, din Dulichiu, din Zachintos
Cel păduros, precum și toți mai-marii
Din țara noastră limpede Itaca,
În butul meu mă cer și-mi storc averea
De-aceea nu mai pot căta de oaspeți,
De rugătorii de-adăpost, de crainici,
Ai obștii slujitori. Și-n veci mă mistui
De dorul lui Ulise. Pețitorii
Zoresc nuntirea, eu i-amân și-nchipui
Înșelăciuni. Întâi un zeu îmi dete
În minte să încep o țesătură.
Și-ndată eu la stative-n cămară
M-am pus să țes o pânză foarte lungă
Și gingașă, iar lor le-am zis în urmă:
Voi, tineri pețitori ai mei, acumă,
Când răposat e soțul meu Ulise,
Mai așteptați și nu dați zor cu nunta,
Să isprăvesc întâi această pânză,
Să nu se mai destrame urzitura,
Că vreau să fie giulgiul lui Laerte,
Când nemiloasa moarte o să-l culce,
Ca nu cumva femeile-aheene
Să aib-alean pe mine, că din parte-mi
Fu socrul meu nepânzuit la moarte,
Când el agonisi atâta-avere.
Așa le-am zis și dânșii mă crezură.

Eu ziua tot lucram la pânzătură,
Dar peste noapte, la lumina torței,
Eu deșiram tot ce lucrasem ziua.
Așa-i tot amăgii trei ani de-a rândul.
Dar când trecură patru ani și vremuri
Și luni și zile multe se-ncheiară,
Slugi mârșave,-mpietrite, mă trădară;
Veniră peste mine peștorii,
Mă prinseră și rău m-amenințară.
De sil-atunci mi-am isprăvit țesutul.
Dar azi eu nu mai pot scăpa de nuntă
Și nici găsesc un chip. Apoi părinții
Grozav dau zor să mă mărit. Pe urmă
Copilu-mi s-a trezit și nu mai poate,
Când vede că-i se spulber-avuția.
De-acu-i bărbat și-n cea mai bună stare
Să-și poarte grija casei și să-i deie
Mărire Cel-de-sus. Te rog eu totuși
Să-mi spui tu mie care ți-este neamul,
De unde ești. Doar nu te tragi, cum spune
Povestea, din stejar și nici din piatră.”

Ulise iscusitul îi răspunse:

„Femeie preacinstit-a lui Ulise,
Tu nu-ncetezi să-ntrebi care mi-e neamul?
Am să ți-o spun, deși o să-mi pricinui
Mai multă jale decât am. C-așa e,
Când omu-i dus, pierdut de mult ca mine
Din țara lui, pribeag prin multe-orașe,
Zdrobit de suferinți. Răspund eu totuși
La tot ce-ntrebi și iscodești. I-o țară
Ce-i zice Creta, mândră, roditoare,
Cu ape-n jur, că e-n mijlocul mării,
Și oamenii foiesc în ea puzderii.
Pe-ntinsul ei sunt nouăzeci de-orașe,
Cu fel de fel de limbi: ahei și mândri
Eteocreți, cidonieni alături
De doriene războinici și de oameni
Dumnezeiești, pelasgi. Între orașe
E unul mare, Cnossos, unde Minos
Fu rege tot la nouă ani și cel mai
Apropiat de Joe, Minos, tatăl
Părintelui meu nobil Deucalion.
Că Deucalion mă născu pe mine

Și pe Idomeneu, care-n corăbii
Plecă-ntovărășind pe Atrid la Troia.
Eton mi-i numele vestit și eu sunt
Mai mic de ani, iar dânsul e mai mare
Și mai viteaz. Acolo pe Ulise
Eu l-am văzut și datu-i-am și daruri
De ospățit, că-n mersul lui spre Troia
De la Malèa-l abătuse vântul
Și-l adusese-n Creta. Poposise
Pe-Amnisos râul, unde-i văgăuna
Ilitei și-i anevoios limanul;
D-abia aci s-adăposti de vifor.
Suindu-se-n cetate, a prins îndată
Să-ntrebe de Idomeneu, de care
Zicea că-i este drag, cinstit prieten.
Dar el era plecat în năvi la Troia
De zece sau de unsprezece zile.
Eu l-am luat, l-am ospătat la mine
Cu tot ce-avui mai bun, cu toată grija,
C-aveam de toate și de-ajuns în casă.
Și celor care-l întovărășiră
Le-am dat de toate din avutul obștii,
Făină, vin și boi ca să-i înjunghie,
Să-i sature pe toți. Acolo două-
Sprezece zile zăbovir-aheii;
I-oprea sălbatic vânt de miazănoapte,
De nu puteau să steie pe picioare.
Vrun zeu dușman l-o fi stârnit și numai
În ziua cea de-a treisprezecea vântul
Se potoli și ei atunci plecară.”
Așa scornea el basme câte toate
Asemeni cu-adevărul. Și crăiasa
Îl asculta și tot plângea cu lacrimi
Și se topea la față. Cum adese
Pe culmile de munți se moaie neaua
Ce vântul de apus o troienise
Și o dezgheață-acuma Băltărețul
Și la topirea ei se umplu râuri
Zăpor la vale, așa obrazii mândri
Ai Penelopei se muiau la plânsul
Bărbatului care-i stătea aproape.
Se-nduioșă de mil-atunci Ulise,
Când o văzu jălind, dar lui sub pleoape-i

Stătură ochii nemlădii întocmai
Ca coarnele sau fierul. El în sine
Viclean și-ascunse lacrima. Crăiasa,
De mult jălit și tânguit sătulă,
Mai răspică din nou: „Acum, străine,
Eu voi să-ncerc să văd dacă-ntr-aieve
Primitu-l-ai pe soțul meu acolo
La casa ta-mpreună cu voinicii
Care-l urmau, cum tu îmi povestiseși.
Să-mi spui dar cum era-mbrăcat Ulise
Și ce fel era el și ce tovarăși
Avea cu dânsul?” El la asta-i zise:
„Sunt ani la mijloc și e greu, femeie,
Ca să-ți răspund. Sunt douăzeci de vremuri,
De când trecu pe-acolo și se duse
Din țara mea. Dar totuși eu voi spune
Așa cum mi se pare. Avea Ulise
O mantie pe dânsul, porfirie,
Țesută-n două cu fir des. Cheotoarea-i
Cu-ngemănate sponci era de aur
Și-nflorituri avea în față-i haina.
Cu labelle-i ținea-nhățat un câne
Un ied bălțat de ciută, ce privindu-l
Se tot zbătea. Se minunau cu toții
De-aceste chipuri măestrite-n aur,
Cum sta ogarul să sugrume puiul,
Și-acesta se tot zvârcolea în gheare,
Voind să scape. Am văzut pe dânsul
Cămașa-i moale, lucie, subțire
Ca foaia unei cepi uscate. Tocmai
Ca soarele lucea. Desigur multe
Femei la dânsul galeș se uitară.
Dar nu uita un lucru ce ți-oi spune:
Eu nu știu dacă el le-avea de-acasă
Cumva aceste haine sau că poate
I le-o fi dat pe mare vrun tovarăș
Ori un prieten, căci avea Ulise
Prietenii mulți, fiind puțini ca dânsul
Între ahei. Și eu i-am dat din parte-mi
O sabie de-aramă și-o frumoasă
Manta țesută-n două, porfirie,
Și-un strai pân' la pământ. Apoi spre cinste
L-am petrecut pe el pân' la corăbii

Și-un crainic mai trecut avea cu dânsul.

Pot spune cum era și el: cu umeri
Rotunzi, cu părul creț, cu fața smeadă

Și Evribate se numea. Ulise

Ținea la el mai mult ca la oricare
De-ai lui, fiind el om întreg la minte.”

Așa el zise, și-o stârni mai tare
La tânguit, când ea văzu că-s bune
Dovezile-arătate de Ulise.

Iar după ce de-ajuns gemu și plânse,
Se ușură și mai luă cuvântul:

„Străine,-ntâi mi-a fost de tine milă,
De-acum vei fi cinstit și oaspe-n casă.

Veșmintele de tine pomenite,
Eu însămi i le-am dat împăturite
Și scoase din odaie. Adăugasem

Lucioasa cheotoare ca să-i fie
Podoabă lui. Eu nu-l mai văd pe dânsul
Întors napoi acasă-n scumpa-i țară.

Plecă în ceas nenorocit Ulise
Să vadă neagra, urgisita Troia.”

El i-a răspuns: „Femeie preacinstită

A lui Ulise, nu-ți strica frumoșii
Obraji, nu-ți frânge inima jălindu-ți
Bărbatul dus. De asta nu te-nvinui,
Căci orișice femeie-și plânge astfel

Pe soțul dus al tinereții sale,
Cu care-avu copii, dar care nu e
De seama lui Ulise cel asemeni
Cu zeii, cum se zice. Alină-ți jalea
Și-ascultă-mă, căci adevăr voi spune,
Deschis și drept, așa cum eu în treacăt
Am auzit de-ntorsul lui Ulise.

Trăiește el pe-aici, aproape,-n țara
Cea rodnic-a tesproților și-aduce
Cu sine-avere, multe-odoare scumpe
Ce strânse din popor, dar pe tovarăși
El îi pierdu-n corabie prin valuri
Venind de la Trinacria, căci Joe
S-a mâniat și Soarele pe dânsul,
Că soții lui îi vătămară boii.

I-a înghițit pe toți talazul mării
Și doar pe el, suit pe talpa năvii,

Îl scoase unda pe uscat în țara
Feacilor cei înrudiți cu zeii.
Iar ei din toată inima-l cinstiră
Ca pe un zeu și multe-i dăruiră
Și sănătos în țară-l petrecură.
De mult era sosit pe-aici Ulise,
Dar lui i se păru c-ar fi mai bine
Să umble țară multă dup-avere,
Că-ntrece el pe toți în dibăcie
Și nimeni nu s-ar măsura cu dânsul.
Așa îmi povesti Fidon, stăpânul
Tesproților, și când la zei în casă
Se închina, el se jură la mine
C-atunci pe mare-o navă fuse trasă
Și că pe mal stau gata vâslitorii
Ca să-l petreacă-ncoace pe Ulise.
Dar craiu-ntâi pe mine mă trimise,
Că se brodi un vas atunci să plece
De la tesproți încoace spre Dulichiu
Mănosu-n grâu. El însuși mi-arătase
Averile-adunate de Ulise.
Cu ele s-ar putea hrăni o casă
Până-ntr-a zecea spiță, așa de multe
Erau la curte strânsele odoare.
El mai spunea că dus era viteazul
Pe la Dodona ca s-audă sfatul
Lui Joe din stejarul nalt, de felul
Cum el, cel dus de mult, să vie-n țară,
Pe față ori pe-ascuns. Așa Ulise
E teafăr și curând va fi acasă.
De-acuma mult el nu mai stă departe
De țară și de-ai lui. Și pentru asta
Eu pot să jur. Iau chiar acum ca martor
Pe Joe, Dumnezeuul cel mai mare
Și mai puternic, martoră iau vatra
Cea sfântă-a lui Ulise, unde astăzi
M-adăpostesc, c-așa va fi întocmai
Cum eu îți cuvântează. Chiar estimp vine
Ulise-aici, pe la-ncheierea lunii
Sau la-nceputul lunii viitoare.”
Cuminte Penelopa îi răspunse:
„Străine, fie vorba-ți împlinită!
Să vezi îndată ce prietenie

Precum și daruri vei avea din parte-mi !
Te-ar ferici-ntâlnindu-te oricine.
Dar eu mă tem c-almintreli o să fie,
Că nici Ulise nu mai vine-acasă
Și nici tu n-ai să fii trimis la tine,
Că nu-s aici stăpâni cum a fost dânsul
– De-a fost vreodată – gata de primire
Și de trimis străinii cumsecade.
Voi, fetelor, spălați-l pe picioare
Și puneți-i un pat cu așternuturi,
Cu cergă și cu-nvelitori curate
Și cu velinți și perne sclipitoare,
De cald să-i fie până dimineața.
Apoi pe mânecate dați-i baie,
Miresme și unsori de curățire,
Ca astfel cu ceilalți să șadă-n sală
Alătura de fiul meu la masă.
Și vai de cine va-ndrăzni pe dânsul
Să-l supere, să-i amărăscă viața!
Oricât de-nfricoșată i-ar fi ciuda,
Nimic nu izbândește-aici. De unde,
Străine-,ai ști că eu întrec pe toate
Femeile de bună și cuminte,
De te-aș lăsa să ospătezi în sală
Așa slinos și învăscut în zdrențe?
Că bietul om așa puțin trăiește!
Și dacă-i rău și n-are-un pic de milă,
Cât e-n viață-l blestemă cu toții,
Iar după moarte-i defăimat în lume.
Dar dacă-i bun și făcător de bine,
Străinii-i poartă numele departe
Și-l laudă mulțimea pretutindeni.”
Ulise-a zis: „Femeie preacinstită
A lui Ulise, fiu al lui Laerte,
Veșmintele, velințele curate
Le-am oropsit din ziua când pe plaiul
Cel troienit al Cretei mă răznisem
Pe vas mânat de vâsle lungi. De-aceea
Culca-mă-voi cum mă culcam nainte
În nopți de veghe. Câte nopți dormit-am
Pe un culcuș sărac și prost de paie
Și-am așteptat să vie zorii zilei!
Nu-mi place să mă spele pe picioare

Vreo slujnică; nu vreau să dea de mine
Nici o femeie-n slujba casei tale,
Afară dacă nu e vreo bătrână
De treabă și ca mine de pățită;
Doar numai ei încrede-m-aș să-mi spele
Picioarele.” Răspunse Penelopa:
„Din toți străinii care de departe
Ca oaspeți îmi veniră-aici, străine,
Nici unul n-a vorbit așa ca tine,
Cuminte și cu rost. Eu am pe-o moașă,
Femeie pricepută și deșteaptă,
E doica ce primind ca prunc pe bietu-mi
Bărbat cu grijă l-a crescut pe vremuri.
Măcar că-i slabă, ea o să te spele.
Hai, scoală, tu, cuminte Evriclea,
Și-mi spală pe acest străin de-o seamă
Cu domnul tău. C-așa va fi Ulise,
Biet om slăbit de mâni și de picioare;
Nevoia te îmbătrânește iute.”
Abia vorbi crăiasa, iar bătrâna
Cu palmele pe loc și-ascunse fața
Și începu să verse lacrimi calde
Și se boci: „Tu, fătul meu, vai mie
Că nu pot să te-ajut. Doar nimeni altul
Atâtea buturi grase, jertfe-alese
N-a ars Celui-de-sus pe-altar la tine
Cum tu i-ai dat când te rugai de dânsul
Voios s-ajungi la dalbe bătrânețe
Și mândrul fiu să-ți crești. Dar văd că astăzi
El numai ție ți-a luat nădejdea
De-ntoarcere napoi. Așa pesemne
Vor fi batjocorit și pe Ulise
Femeile departe-n țări străine,
Când el sosea la curțile slăvite,
Cum toate-aceste-obraznice te-nfruntă,
Străine, - acum pe tine. Obrăznicia
Și multa lor batjocură te face
Să nu te lași spălat. Cu bunăvoie
Ascult porunca doamnei. Pe picioare
Te voi spăla de dragul Penelopei
Și-al tău, străine. Că-n adânc durerea
Mă scurmă-n fața ta și ia aminte
Ce am să spun. La noi aici ca oaspeți

Veniră mulți străini bătuți de soartă,
Dar pot să zic că n-am văzut nici unul
Să semene ca tine cu Ulise
La vorbă și la stat și la picioare.”
Ulise-ndemânatecu-i răspunse:
„Acei care cu ochii ne văzură
Pe amândoi, toți astfel zic, mătușă,
Că semănăm aidoma-n făptură
Cum singură tu ai luat aminte”.
Așa vorbi Ulise, iar bătrâna
Luă un lucitor lighean și prinse
Să-l spele pe picioare; apă rece
Turnă într-însul multă, apoi fierbinte
Și cum ședea Ulise lângă vatră,
El repede se-ntoarse spre-ntuneric,
Căci se temu ca nu cumva, spălându-i
Picioarele, să-i vadă rana veche
Și ea să-l dea de gol. Dar dânsa merse
Mai lângă el și se grăbi să-l spele.
Ci-ndată cunoscu ea urma ranei
Ce i-o făcuse un mistreț odată
Cu colțul alb când merse la Parnesos
Să-și vadă pe bunicul Autolicos
Cu fiii lui, bărbat care-ntre oameni
Era neîntrecut de mare lotru
Și strâmb la jurăminte. Zeul Hermes
Apucătura asta-i dăruise,
Căci el îi prinosea plăcute buturi
De miel și iezi. Și zeul tot prielnic
Îl însoțea pe el. Când Autolicos
Călători-n Itaca cea mănoasă,
Găsi aici abia născut nepotul,
Și Evriclea, - ndată după masă,
I-l puse pe genunchi și-i zise astfel:
„Tu singur, Autolicos, dă-i un nume,
Oricare-ar fi, odraslei fiicei tale
Căci tare ți-este drag”. Răspunse dânsul:
„Tu, ginere și draga mea copilă,
Să-i dați un nume-așa cum vă voi spune.
Fiindcă vin aci plin de-nciudarea
Ce-n sufletu-mi făcu mulțime dintre
Bărbați, femei de pe pământul rodnic,
Să-i fie dară numele Ulise.

Iar când va crește mare și-o să vie
La curtea mamei sale, la Parnesos,
Unde-i avutul meu, i-oi da dintr-însul
Și vesel va pleca el de la mine.”

De-aceea și-o porni la el Ulise
Ca bunul său să-i dea bogate daruri.

Cum l-au văzut bătrânul și copiii,
Primitu-l-au cu brațele deschise,
Cu vorbe dulci. Bunică-sa Amfitea,
Cu drag îl strânse-n brațe pe Ulise
Și-l sărută pe cap, pe ochii mândri.

Iar Autolicos porunci la fiii
Cei lăudați ai lui să-ntindă masa.

Ei bucuros porunca i-auziră
Și-un bou cincar luând, mânară-n curte.

Îl jupoiară-apoi și-l dichisiră,
Cu-ndemânare carnea-nfeliară
Și în frigări feliile trecură,
Le fripseră, le rumeniră bine
Și-n urmă între ei le merticiră.
Și peste zi până la apus de soare
Se ospătau, și parte deopotrivă
Avea la masa asta fiecare.

Când soarele-asfinți și fu-ntunerice,
Ei adormiră și gustară somnul.

A doua zi când zorile-nzoriră
Cu degete trandafirii, feciorii
Lui Autolicos cu ogari plecară
Și merșeră spre a vâna la țară.

Era cu ei și falnicul Ulise.

Suiră plaiul nalt și păduratic
Parnesos, pe vântoase văi sosiră.
Când soarele abia ieșind din râul
Cu ape-adânci și line, Oceanul,
Își răsfiră peste câmpii lumina,
Ajunse-alaiul într-o văgăună.

Acolo-ntr-un desiș cuiba mistrețului,

Pe unde niciodată nu răzbise
Nici rază de la luminosul soare,
Nici ploaie nicăieri, așa pe-acolo
Era stufos bungetul, și sub dânsul
Zăcea frunzișul scuturat grămadă.
Dar cum i-ajunse la urechi un tropot

De oameni și de haită la năvala
Ce-a dat spre el, din cuibul lui mistrețul
Zburliț tuști nainte, și pe-aproape
De ei stătu cu ochii ca văpaia.
Întâi la el se repezi Ulise
Și-asupra-i ridicând prelunga-i lance,
Cu mâna-i grea sta gata să-l străpungă.
Dar i-apucă nainte-atunci gliganul
Și-l încolți pe la genunchi și-n fugă
Pieziș din carne-i rupse o fâșie
Cu colțul lui, dar nu-i pătrunse osul.
Ulise-l nimeri la dreapta-n spate
Și-l străbătu cu lancea-i sclipitoare.
Prin colb se prăvăli icnind mistrețul
Și-nștepeni pe loc. Iar de Ulise
Avură grijă repede feciorii
Lui Autolicos, rana i-o legară
Cu meșteșug și sângele-i curmară
Cu descântări. Apoi se înturnară
Pripiți la casa lor. Iar Autolicos
Și fiii lui deplin îl vindecară.
Și după ce-i făcură scumpe daruri,
Ei fericit pe dânsu-l petrecură
În țara-i de moșie. Iar părinții
La-ntorsul lui vârtos se bucurară
Și-l întrebară toate cu-amănuntul
De rana lui, de tot ce pătimise.
Iar el cu șart le povesti cum firea
L-a încolțit pe el la vânătoare
Pe muntele Parnesos, unde merse
Cu verii lui mistrețul să-l vâneze.
De rana-i veche dete-acum bătrâna
Și pipăind o cunoscu îndată,
Lăsă să-i cadă în lighean piciorul,
Se răsturnă și zurui ligheanul.
Și apa fu vărsată jos. Iar doica
Simți și bucurie și mâhnire
Și lacrimi îi dădură-n ochi și glasul
Îi amuți. Dar iute duse mâna
La barba lui Ulise-atunci și zise:
„Tu, fătu meu, ești negreșit Ulise,
Dar nu putui să te cunosc nainte
De-a-mi pipăi cu mâna mea stăpânul”.

Așa grăi. Apoi spre Penelopa
Ea ochii și-aținti voind să spuie
Că soțul ei e chiar acolo-n casă.
Dar Penelopa nu putu s-o vadă,
C-aiurea Palas i-abătuse mintea.
Ci dibuind și apucând cu dreapta
Pe doica de grumaz, cu stânga dânsul
O trase-aproape și răstit îi zise:
„Vrei, doică, să mă pierzi? Tu care-odată
La sânu-ți m-ai crescut, și dup-atâtea
Necazuri ce-am avut până ce astăzi
În douăzeci de ani s-ajung în țară?
Dar dacă m-ai ghicit și-un zeu la asta
Te-a luminat, să taci, ca nimeni altul
Să nu știe că sunt aici. Că altfel
O vorbă-ți spun și ea va fi-implinită.
Când eu cu ajutor de sus voi pune capăt
Mișeilor odată, nici pe tine,
Deși-mi ești doică, nu te cruț în oara
Când voi ucide și pe celelalte
Femei care slujesc la mine-n casă.”
Dar i-a răspuns bătrâna cea cuminte:
„Ce vorbă, maică, ți-a scăpat din gură!
Tu știi ce tare și nenduplecată
E firea mea. Eu pot să stau tăcută
Ca piatra sau ca fierul. Ba pot spune
Și altceva, s-o ții tu minte asta
De-o fi vrun zeu cu mâna-ți să doboare
Pe pețitori, am să-ți arăt eu care
Femei din casă ți-au făcut rușine
Și care-au fost de treabă.” Dar Ulise
Din grai întâmpină: „De ce tu, doică,
Să mi le spui pe ele? Nu-i nevoie.
Iau seama doar și eu la fiecare
Și-oi ști cum sunt. Tu taci, păzește-ți gura
Și-ncrede-te în zei.” Acestea-i zise,
Iar doica o zbughi prin toată sala
S-aducă apă de lăut picioare,
Căci ap-adusă toată-i se vărsase.
Iar după ce-l luă pe el și-l unse
Cu-mbălsămat ulei, atunci de vatră
S-apropie cu scaunul Ulise
La încălzit și zganca el sub trențe

Și-acoperi. Iar Penelopa-i zise:
„Voi să te mai întreb puțin, străine,
Căci iată-i vreme de odihnă dulce,
De-i chip s-adormi când ești cuprins de jale.
Dar mie mi-a fost dat nemăsurate
Dureri să sufăr. Zilele-mi de-a pururi
Mi le petrec cu plâns și cu suspinuri
Și-mi văd de lucrul meu și-al celor care-mi
Lucrează-n casă. Dar când vine noaptea
Și-adorm cu toții, eu veghez în patu-mi
Și tânguioasă inima-mi se bate
Sub ascuțite griji nenumărate.
Întocmai cum Privighetoarea, fiica
Lui Pandareus, în dumbrava verde
La începutul primăverii cântă
Frumos de tot sub des frunziș de arbori,
Tot schimbă viersul răspândind o ploaie
De sunete și-și plânge pe Itilos,
Născutul ei cu Zetos împăratul,
Odoaru-i drag pe care din prostie
Ea singură-l răpuse-odinioară,
Așa și-n mine sufletul se zbate
Învăluit și îndoit de-a pururi.
Ori să rămân cu fiul meu și toate
Întregi să le păzesc, slujitorimea
Și-averea-mi și locașul sfânt și mare,
Sau să-mi aleg din pețitori pe care
Socot fruntaș și darnic la-nzestrare.
Băiatul meu, cât fu copil și tânăr
Necopt la minte, nu vru să mă lase
Să părăsesc a soțului meu casă,
Să mă mărit. Dar azi când el e mare
Și-n anii tinereții, mă tot roagă
Să plec din casă. Dânsul nu mai poate
Când vede cum averea-i storc aheii.
Dar tâlcuiește visul meu și-ascultă:
Se-ndoapă-n casă-mi douăzeci de găște
Din grâul presărat în apă. Eu mă bucur
Privind la ele. Dar un vultur mare,
Cu ciocul coroiat, venind din munte
Pe toate le sugrumă și le-omoară
Și ele cad grămadă-aici în curte,
Iar vulturul în slăvi se-nalță iară;

Eu tot plângeam și mă boceam în visu-mi
Că-mi potopise găștele din curte.
Dar vulturul, venind napoi, se puse
Pe-acoperiș și glăsuind ca omul
Mă liniști și-mi zise: «Fii pe pace,
Tu fiică lăudată-a lui Icariu,
Nu-i vis, ci-i lucru-aieve, și-o să fie
Cum ai visat. Gâscanii tăi din curte
Sunt pețitorii. Eu am fost nainte
Un vultur, dar acum îți sunt bărbatul
Sosit aici să dau o moarte crudă
La pețitorii toți.» Așa el zise
Și mă trezii din somn. Cătai prin curte
Și iar văzui acolo cum gâscanii
Din albie-nghițeau mereu grăunțe.”
La asta dânsul i-a răspuns: „Femeie,
Doar nu-i de tâlcuit almintreli visul;
Te desluși-n visare chiar Ulise
Cum are să se-ntâmple. Pețitorii
Pieri-vor toți: e limpede. Nici unul
Din ei nu va scăpa din mâna morții.”
Dar Penelopa-i zise: „Îngăimate
Și fără rost sunt visele, străine,
Și-arareori se izbâdesc la oameni.
Pe două porți trec visele deșerte:
Una-i de corn, cealaltă e de fildeș.
Și care vin pe poarta cea de fildeș
Te-nșală, c-aduc vorbe nemplinite.
Iar care vin pe poarta cea durată
Din cornul șlefuit, se-ntâmpl-aieve
Acelui care-n somnu-i le visează.
Dar visul meu spăimântător eu nu cred
Să fi trecut pe-aici. Că pentru mine
Și fiul meu ar fi nespus de bine.
Dar ia aminte ce voi spune acuma:
Veni-va ziua urgisită-n care
M-oi depărta de casa lui Ulise,
Căci iată, eu voi pune-aci la luptă
Securile pe care bietu-Ulise
Le-nșirua în sală câte două-
Sprezece cum se pun în șir proptele
Când se lucrează talpa de corăbii.
El stând departe, și-arunca săgeata,

Și ea trecea prin găurile toate
De la securi. Acum, la lupta asta,
Voi face să se-ntreacă pețitorii.
Și cine mai ușor va-ntinde arcul
Și va răzbate cu săgeata toate
Securile, bărbat al meu să fie;
Îl voi urma și părăsi-voi casa
Cea plină de-amintiri de tinerețe,
De bogăție și de frumusețe,
De care cred că chiar în vis o dată
Îmi voi aduce-aminte." El îi zise:
„Femeie prea-nchinat-a lui Ulise,
De loc nu amâna tu lupta asta,
Că-ți va sosi bărbatul înainte
Ca pețitorii tăi să puie mâna
Pe arc, să-ntindă coarda și să treacă
Prin fier săgeata lor". Iar Penelopa
Răspunse-atunci: „De-ai vrea să șezi, străine,
Și de urât așa să-mi ții în sală,
De loc nu s-ar lipi de mine somnul.
Dar oamenii nu pot să stea de-a pururi
Neadormiți, că asta le-a fost dată
De cei-de-sus. De-aceea eu la mine
Mă sui și iar mă culc în așternutul
De jale-al meu, stropit de mii de lacrimi
De când Ulise a plecat pe mare
Să vadă neagra, blestemata Troia.
Acolo eu mă culc, tu dormi în casă.
Ți-așterni pe jos sau las' să-ți puie patul.”
Așa vorbind, ea se sui în catul
Strălucitor de sus și o-nsoțiră
Femeile. Iar cum ajunse-acolo,
Ea se porni pe plâns după Ulise,
Bărbatul ei, până ce blând Minerva
Pe pleoape-i picură odihnă dulce.

Cântul XX

În tindă sta culcat Ulise. O blană
De bou neargăsită-și tăvălise
Și-asupra-i multe piei de oi junghiate

De-ahei și cu un țol l-acoperise
Pe dânsul Evrinoma. Sta în patu-i
Neadormit viteazul, tot cu mintea
La moartea pețitorilor. Ieșise
Din cas-atunci un rând de roabe care
S-aveau cu pețitorii și-ncepură
A râde și-a se veseli-mpreună
Și sufletu-i se-nviforă. Prin minte-i
Trecură multe gânduri: să dea buzna
Pe toate să le-omoare? Ori să lase
Pe data cea din urmă să se-nhaite
Cu tinerii? Și inima într-însul
Urla. Cum o cățea dă roată-n jurul
Cățeilor plăpânzi și latră la un
Necunoscut și-i gata să se-nhațe,
Așa lătra și inima într-însul,
Că-i sângera de ciudă-n faț-atâtor
Blăstemății. În piept își da cu pumnul
Și inima-și certa: „Mai rabdă încă,
O, inimă. Tu ai răbdat odată
Ceva mai fioros, pe când ciclopul
Nesățios înfuleca pe soții
Voinici ai mei. Te-ai stăpânit acolo
Și tare-ai stat până ce sfatul minții
Din peșteră te-a scos, unde crezuseși
Că vei muri.” Așa el se muștrase
Și domolită sinea lui rămase
Ca luntrea otgonită, dar în patu-i
Se răsucea Ulise în tot chipul.
Întocmai cum pe un jăratice mare
Un om rotește pântecul de capră
Ce-i împănat cu sânge și grăsime,
Voind mai iute carnea-i să se frigă,
Așa în pat se tot suceea Ulise
Și chibzuia cum el să pună mâna
Pe șleah-t-aceea de sfrunțați, el singur
Fiind, vrăjmașii mulți. Veni la dânsul
Din cer atunci Minerva ca femeie,
La creștet îi stătu și-i zise astfel:
„Ce stai veghind, tu, cel mai neferice
Din muritori? Aici ți-i doară casa
Și-n casă ți-i femeia și copilul
Cum orice tată l-ar dori să fie.”

Ulise i-a răspuns așa Minervei:
„Ce-mi spui, zeiță,-i prea frumos și bine,
Dar inima-mi se tot frământă-n sine
Și chibzuie cum pot să pun eu mâna
Pe șleahta de sfrunțați, eu singur
Fiind, iar ei mereu o droaie-n casă.
Dar și mai crunt o grijă tot m-apasă:
Cu voia ta și-a tatălui din ceruri
Dacă-i dobor, oare-ncotro fugi-voi
Ca să m-ascund. Te rog să-mi spui tu mie.”

Grăi Minerva cea cu ochi albaștri:
„Abrașule, sunt oameni care-ascultă
De un tovarăș mai de rând, de unul
Ce-i muritor și nu dă sfat ca mine.
Eu sunt zeița care-n veci te apăr
În tot ce faci și ți-oi vorbi pe față:
De ne-ar încercui cincizeci de cete
De oameni ahtiați să te omoare,
Tu poți să-i birui și să capeți turma
De oi și boi. Dar las' să-ți vie somnul
Că ți-ar fi rău să stai de veghe o noapte.”

Și zâna somn îi picură pe gene,
Apoi se-ntoarse la Olimp. Iar somnul
Moleșitor îl copleși pe dânsul
Și inima i-o dezrobi de grijă.
În vremea asta se trezi soția-i
Cea vrednică și-n așternutu-i moale
Se puse iar pe plâns. Și când de lacrimi
Se sătură, întâi zeiței sfinte,
Diana, ruga își rosti: „Diano,
Zeiță naltă, fiică de-a lui Joe,
Săgeată-mă în piept și-acum în clipă
Ia-mi sufletul sau să mă ia un vifor
Pe căi de nori și să m-arunce-n valul
Vârtelnicului Ocean întocmai
Cum a luat vârtej de vânt odată
Pe fetele lui Pandareus! Ele,
Când zeii le pierduseră părinții,
La curte au rămas copile-orfane,
Dar le hrăni zeița Afrodita
Cu caș, cu vin plăcut, cu miere dulce,
Le dăruî Junona frumusețe
Și minte mai presus decât la toate

Femeile, boi nalt apoi le dete
Diana preacurata, și Minerva
Cu măestria mâinii le deprinse.
Când Afrodita spre Olimp se duse
Să ceară pentru fete-n floarea vârstei
Nuntirea de la domnul fulgerării –
Căci el le știe toate, și norocul
Și nenorocul tuturor în lume –
Vântoasele pe fete le răpiră
Și le robiră groaznicelor Furii;
Așa să mă doboare și pe mine
Cei din Olimp, trăsnească-mă Diana,
S-ajung sub țărână-alături de Ulise,
Decât să bucur pe un om ce nu e
De seama lui. Ba tot mai rabzi nevoia
Când noaptea poți dormi, după ce ziua
Ai plâns zdrobit, că somnul, după-nchisul
Pleoapelor, e balsamul uitării
A toate, rău și bun. Dar mie, biata,
Îmi mai trimite-un zeu și vise rele.
Chiar noaptea asta mi-a dormit alături
Un om ca el. Era leit cum fuse
Când a purces cu armia la Troia,
Mă-nveselii în suflet că-mi păruse
Că nu e vis, ci dânsul chiar aieve.”
Așa grăi. Și zâna dimineții
Curând sosi pe tronul ei de aur.
Ulise i-auzi din pat jălitul,
Stătu pe gânduri și-i păru în sine
Că-l cunoscă nevastă-sa și stete
La capul lui. Împăturindu-și țolul
Și pieile pe care se culcase,
Le așeză în sală pe un scaun
Și blana cea de bou luând afară,
O puse jos și cu întinse brațe
El ruga-și-ncepu: „Părinte Joe,
De m-ați adus în țara mea pe apă
Și pe uscat cu voia voastră, după
Ce-așa de crâncen m-ați bătut, ajuta
S-aud menind a bine doar pe unul
Din oamenii ce se deșteaptă-n casă
Și Joe să-mi arate-un semn pe-afară”.
Așa zicea. Luă aminte domnul.

Și bubui din cer, de sus din nouri,
Și-n sinea lui se bucură Ulise.
Din casă i-a venit a bine-o șerbă
Din cele care măcinau pe unde
Palatul lui Ulise-avea merinde.
Lucrau acolo zi și noapte două-
Sprezece roabe și tocau făină
De orz și grâu, care-i a lumii hrană
Și măduvă. Dormeau acolo toate
Femeile când măcinase grâul
Și numai una nu-și gătase lucrul,
Fiind cea mai nevolnică din toate.
Și-opri morișca și meni a bine
Pentru stăpâna ei: „Părinte Joe,
Tu, împărate peste zei și oameni,
Puternic ai tunat din cer și totuși
Nu-i pic de nor. E semn că piază bună
Trimiți cuiva. Mi-ascultă demândarea
Și mie bieteii. Fă ca pețitorii
În ziua asta cea din urmă dată
Să ospăteze-n casa lui Ulise,
Mișeii care-aici în trud-amară
La măcinat puterile-mi secară,
Să fie masa lor cea de pe urmă!”
Așa ură femeia, iar Ulise
Se bucură când i-auzi menirea
Și tunetul lui Joe; avea nădejde
Că poate să-și răzbune pe nemernici.
În vremea asta cealalte roabe
Se strânsură prin casă și-ncepură
S-aprindă foc neobosit în vatră.
Din pat se scoală Telemah, viteazul
Cu zeii deopotrivă, și se-mbracă,
Pe umăr pune sabie ascuțită
Și în picioare dalbele sandale,
Ia lancea tare cu țugui de-aramă,
S-oprește-n prag și Evricleii zice:
„Cinstit-ați pe străin cu pat și hrană?
Ori n-ați grijit de el? Așa e mama,
Cu toată-nțelepciunea-i. Nu-și dă seama,
Primește ea pe ticăloși cu cinste,
Iar pe cei buni nesocotind i-alungă.”
„Copilul meu, răspunse Evriclea,

Nu-nvinui pe cine nu-i de vină.
Stătu doar și bău cât vru el singur,
Zicea însă că nu-i flămând, în vreme
Ce doamna-l întreba. Dar când îi fuse
De somn, și de culcat, zori stăpâna
Pe roabe să-i aștearnă de culcare.
Dar el ca omul cufundat în jale
Și în răstriște, nu vru să se culce
În pat pe perne moi: dormi în tindă
Pe piei de oi, pe-o blană nedubită
De bou și noi c-un țol l-acoperirăm.”
Așa ea zise. El ieși din sală
Cu lancea-n mână. Îl urmau ogarii
Cei sprinteni de picioare. El la sfatul
Aheilor se duse. Evricea,
Fiica lui Op, nepoata lui Pisenor,
Mai-marea-ntre femei, silea pe roabe:
„Hai măturați de zor stropind în sală
Și aruncați pe jețurile mândre
Covoare porfirii. Și cu bureții
Voi ștergeți toate mesele din sală,
Curate faceți oluri și pahare
Cu două toarte și cu șart lucrate,
Iar altele să mergeți după apă
De la fântână și-o cărați mai iute.
Că n-or sta mult departe peșitorii,
Sosesc pe mânecate aici la curte,
Căci astăzi pentru toți e sărbătoare.”
Așa zorea; ele ascultau supuse.
Și douăzeci porniră la fântână
Să care apă. Celelalte harnic
Lucrau prin casă, toate pricepute.
Rândașii peșitorilor intrară,
Frumos și bine lemne despicară.
Femeile-au venit de la fântână
Și mai veni porcarul și le-aduse
Trei vieri, pe cei mai buni din toată turma.
Lăsa în curtea-mprejmuită porcii
Să pască și-ntrebă el pe Ulise
Prietenos: „Străine, oare-aheii
Se uită mai frumos acum la tine?
Sau te batjocoresc ca mai înainte
În casa asta?” I-a răspuns Ulise:

„Să le plătească cei-de-sus ocară,
Necuviința și nelegiuirea
Ce-o fac mișei-n casa cea străină,
Că n-au un pic de-obraz și de rușine !”
Așa vorbeau. S-apropie Melantiu
Căprarul. El mâna mai multe capre
Din cele mai alese, demâncare
La pețitori. Urmă era căprarul
De doi păstori. El caprele-n pridvorul
Răsunător legă și lui Ulise
Așa-i făcu: „Străine, tu și-acuma
Vei necăji pe domni cerșind prin casă.
Și n-ai să te mai cari de-aici? Pesemne
Noi nu ne-om despărți, de nu vei face
Saftea din pumnii mei. Că ți-i cerșitul
Nesocotit. Mai sunt și alte mese
Pe la ahei.”Așa-l certa, și-Ulise
Nimic n-a zis. Tăcu ca piatra molcom,
Tot da din cap și tănuia în sine
Cumplite gânduri. Mai veni pe urmă
Al treilea, Filetios, scutarul
Păstorilor. Mâna o vacă stearpă
Și capre grase pentru ospățare.
De pe uscat veniseră pe mare
De dincolo, că i-au trecut plutașii
Ce trec pe toți care sosesc la dânșii.
Le priponi el bine sub pridvorul
Răsunător și întrebă porcarul
Mergând la el aproape: „Cine-i oare
Acest străin sosit acumă proaspăt
La casa noastră? Care-i seminția,
Părinții lui și neamul și moșia?
Sărac de el! După făptură pare
Că-i domn stăpânitor. N-au milă zeii
De oamenii pribegi; i-afundă-n jale.
Chiar domnilor le sorocesc răstriște!”
Și cum vorbi, se duse la Ulise
Și îmbiindu-i mâna dreaptă-i zise:
„Noroc, străine taică! Fie barem
De-acum să-ți meargă bine, c-azi te-apasă
Necazuri multe. Doamne, tată Joe,
Nu-i altul între zei mai crud ca tine.
Tu nu te-nduri de oameni și ești totuși

Părinte-al lor. Tu-i lași de-a pururi pradă
Nevoii și durerilor să cadă.

Cum te-am văzut, am nădușit și lacrimi
Mi-au dat în ochi gândind la bietu-Ulise,

Că mi-l închipui și pe el tot astfel
Umblând rufos și lainic între oameni,
De mai trăiește și mai vede soare.

Iar dacă-i mort și-i dus pe ceea-lume,
Vai cum îl plâng pe bunul meu Ulise !

Eram un copilandru când mă puse
Să fiu peste văcarii lui mai mare

În țara chefalenilor. Acuma

Cu miile i se-nmulțiră boii

Și n-are nici un om așa prăsilă

De boi frunțoși. Dar alții dau poruncă

Să-i mân la dânșii pentru ospătare.

De fiul său din casă nu țin seamă,

Nu tremură de-a zeilor mânie.

Sunt gata între ei să-mpart-averea

Stăpânului cel dus demult. Și-n mine

Mă tot vânzolz cu mintea, stau pe gânduri.

Mi-e foarte rău, pe când e-n viață fiul

Stăpânului, să plec în altă țară

Și să mă car cu boi cu tot la alții.

Dar e și mai grozav să stau pe-aicea

Și boii altora păzind, să sufăr

Așa de greu. De mult plecam în lume

Și m-aciolam la alt stăpân puternic,

Că nu mai pot. Mai am însă nădejde

Că vine bietul domn al meu săracul

Și spulberă din casă pe nemernici.”

Ulise iscusitul îi răspunse:

„Văcarule, tu pari un om de treabă

Și chibzuit. Văd c-ai vorbit cuminte,

De-aceea eu din partea mea ți-oi spune

Și-oi face-un mare jurământ. Ca martor

Să-mi fie Joe între zei întâiul

Și masa primitoare ca și vatra

Cea sfânt-a lui Ulise, unde astăzi

M-adăpostesc, că tu vei fi de față

Când va sosi al tău stăpân acasă

Și, dacă vrei, vedea-vei tu cu ochii

Cum cad uciși mișei care astăzi

Domnesc aici." A dause văcarul:
„Străine taică, să te-asculte ziii!
Să vezi atunci ce poate-a mea virtute
Și brațul meu." Așijderea Eumeos
Rugă pe ziii toți ca înțeleptul
Ulise la palatul lui să vie.
Așa ei laolaltă cuvântară.
Iar pețitorii unelteau omorul
Lui Telemah. Dar le zbură din stânga
Un vultur nalt în zbor ce-avea în gheare
Un porumbel sfios. Cum vede asta
Și zice Amfinom atunci: „Prieteni,
Nu izbutește gândul nostru moartea
Lui Telemah. Să ne vedem de masă."
Așa le spuse Amfinom și spusa-i
Plăcu la toți. Veniră ei la curtea
Măritului Ulise, și pe jețuri
Și-n scaune veșmintele-și lăsară.
Și prinseră să-njunghie capre grase
Și mari berbeci, grășuni și-un bou din turmă
Și fripseră-n frigare măruntaie
Și le-mpărțiră între ei. Cu apă
Amestecară-n oluri vin, și cupe
Văcarul împărți la toți; și pâne
Le mertici Filetios, vătaful
Păstorilor, în dalbele panere,
Turnă în cupe Melanteu și-n urmă
Ei mânilențineau înspre bucate
Ce-n fața lor stau gata. Între acestea
Pofti-nadins feciorul lui Ulise
Pe tatăl său să șadă lângă pragul
De piatră-n sala bine-ntemeiată.
Și-un scaun prost îi puse și-o măsuță,
Și peste ea ceva din măruntaie
Și vin turnându-i în pahar de aur,
Așa-i grăi: „Aci să șezi la masă
Să bei între bărbați, și las' pe mine
Că te păzesc de blendele și-ocara
Oricărui pețitor. Nu-i casa obștii,
Ci-i casa mea lăsată de la tata.
Voi, pețitori, nu faceți gură, nu dați
Cu mânilenține, să nu se iște sfadă
Și-ncaier între noi." Așa voinicul

I-amenință. Ei buzele-și mușcară,
Mirându-se că Telemah vorbise
Cutezător. Dar Antinou le zise:
„Aheilor, să-ngăduim cuvântul
Lui Telemah, deși e greu, că tare
Ne-amenință pe noi. Păcat că Joe
Se-mpotrivi, că-i astupam noi gura
Acestui meșter vorbitor.” El astfel
Le cuvânta, dar nu-i păsa de vorbe
Lui Telemah. Atunci mânară crainici
Prin mijlocul cetății hecatomba
Cea sfântă pentru zei. Sobor ținură
Aheii prin dumbrava cea umbroasă
A marelui săgetător Apollon.
Ei cărnurile fripseră-n frigare,
Le traseră din foc, le împărțiră
Și la bogatul praznic s-așezară.
Iar oamenii care slujeau la masă
Făcură parte lui Ulise-ntocmai
Ca la ceilalți, c-așa i-a fost porunca
Lui Telemah, feciorul lui Ulise.
Iar pe frunțașii pețitori Minerva
Tot nu-i lăsa de loc să înceteze
Cu dureroasele-nfruntări, ca astfel
Tot mai adânc să-l doară pe Ulise.
Era-ntre pețitori un om pornit spre
Necuviinți, unul numit Ctesipos,
Din Same. Buzuindu-se pe-averea
Cea mult-a lui, pețea și el pe mândra
Soție-a celui dus. Ctesip acesta
Ocarnicilor pețitori le zise:
„Luați aminte, am să vă spun o vorbă.
Străinul are parte cumsecade
La fel cu noi. Nu-i bine nici cu cale
Neospătați să fie musafirii
Lui Telemah, când vin la casa asta.
Să-i dau și eu un dar de ospete,
Ca doar și el la rându-i să-l îmbie
La vrun băiaș, sau la vro altă slugă
Din casa lui Ulise.” Astfel zise
Și din paner luând cu mâna-i grasă
Un arm de bou asupra-i îl răpede.
Dar se feri de el atunci Ulise

Puțin plecându-și capul și c-un zâmbet
Amar rânji. Atins fu numai zidul
Cel măestrit. Dar lui Ctesip îi zise
Muștrându-l Telemah: „Noroc de tine
Ca fost așa, că n-ai zdrelit pe oaspe,
C-almintrelea te străpungeam cu lancea
Și tatăl tău aici, în loc de nuntă,
Ți-ar fi gătit mormântul. Să ia seama,
Să nu-și dea nimenea pe faț-arama.
Căci știu acum și seamă-mi dau de toate,
Și bun și rău. Eu nu mai sunt copilul
De pân-aci. Destul că rabd în mine
Privind la jaful vostru: oi junghiate
Și vin băut și pâne risipită,
Că-i greu să vă opresc eu unul singur
Pe voi cei mulți. Nu-mi fiți dușmani de moarte,
Nu-mi faceți rău. De vreți să-mi puneți capul,
O vreau și eu. Mi-ar fi cu mult mai bine
Să mor decât mereu să-mi vadă ochii
Aceste mârșăvii, stâlciți pe oaspeți,
Femeile urât batjocorite
Prin casa mea frumoasă.” Asta zise
Și toți tăcură molcom. Agelaos,
Al lui Damastor fiu, vorbi în urmă:
„Nu vă-nciuțați, prieteni, nu răspundeți
Potrivnic celor zise cu dreptate.
Nu-l mai jigniți pe-acest străin, pe nimeni
Din robii de la curtea lui Ulise.
Aș vrea să spun lui Telemah și mamei
Acestuia o vorbă bună; poate
Va fi plăcut-amânduror. Cât fuse
Nădejde-n noi că se va-ntoarce-acasă
Cumintele Ulise, n-avea nimeni
De ce cârti, dacă-i făceați s-adaste
Și să mai stea prin casă peștorii.
Mai bine ar fi fost dacă el însuși
S-ar fi întors și-ar fi venit în țară.
Dar astăzi e vădit că nu mai vine.
Deci du-te tu la maică-ta și spune-i
Să ia de soț pe cine-i mai de frunte
Și-o înzestrează mai bogat, ca astfel
De-avutul părintesc tu să te bucuri,
Să bei, să ospătezi, iar ea să cate

De casa altuia." Lui Agelaos
Răspunse Telemah: „Îți jur pe Joe,
Pe suferința tatei, care bietul
De bună seamă-i dus ori bate drumuri
Departa de Itaca, nunta mamei
Eu n-o amân. Ba zic să se mărite
Cu cine-o vrea; i-oi da chiar multe daruri.
Dar peste voia dânsei, mi-e rușine
S-o scot cu sila și cu zor din casă.
Ferească Dumnezeu de-una ca asta!”
Așa le zise el. Atunci Minerva
Trezii un râs la pețitori, un hohot
Nepotolit; ea le scrântise mintea,
De tot râdeau parcă din fălci străine.
Mâncau din cărnuri crude și cu sânge,
Și ochii lor erau muiți de lacrimi
Și toți erau porniți pe tânguire.
Atunci luă cuvântul și le zise
Teoclimen: „Ce crunt blăstem vă paște,
Sărmanilor? Vă-mpresură-ntuneric
Și capul și obrazul și genunchii.
Răsună vaiet, lacrimi curg pe față,
Stropit cu sânge-i zidul și tavanul.
Și geme și pridvorul și ograda
De umbrele ce năzuie spre bezna
De întuneric. Soarele din slavă
Se-ntunecă,-nfiorătoare noapte
Se-ntinde peste tot.” Așa el zise,
Și toți râdeau voios de cele spuse.
Dar Evrimah, odrasla lui Polibos,
Așa-i răspunse: „E nebun străinul
Ce-abia veni din alte părți. Hai iute
Să-l scoatem noi, băieți, afară-n piață,
C-aici îi pare lui că e-ntuneric.”
Teoclimen în chip de zeu răspunse:
„O, Evrimah, eu nu cer călăuză
Căci am urechi și ochi, picioare bune
Și minte-ntreagă, nicidecum scrântită.
Cu ele voi ieși de-aici afară,
Fiindcă văd c-asupra voastră vine
Un rău de care nu mai scapă nimeni,
O, pețitori, din voi care-n căminul
Viteazului batjocoriți pe oameni

Și izvodiți nelegiuiri." El zise,
Apoi ieși din luminoasa curte,
Și merse la Pireos, care vesel
La dânsul îl primi. Iar peștorii
Priveau unii la alții și cu toții
Râdeau de oaspeți și-ntărtau cu asta
Pe Telemah. Iar unul din duiumul
Obraznicilor tineri astfel zise:
„O, Telemah, nu-i nimeni alt ca tine
Așa fără noroc de oaspeți: unul
Aici i-un biet calic hoinar, cu poftă
Nesățioasă după vin și pâne,
Un leneș și un păcătos, povara
Pământului. Cellalt se apucase
De prorocit. Dar de m-ascuți pe mine
Și faci cum zic, ți-ar fi cu mult mai bine:
Pe-acești străini să-i îmbarcăm îndată
Și să-i trimitem la siculi, pe unde
Să-i vinzi pe preț.” Așa vorbeau cei tineri,
Dar nu-i păsa lui Telemah de vorbe;
Tăcut privea la tatăl său cum gata
Tot sta să-nalțe brațul lui puternic
Asupra peștorilor nemernici.
Iar Penelopa-n fața lor se puse
Pe-un jeț frumos și asculta cuvântul
Rostit de fiecare om din sală.
Ei tot râdeau și-și pregăteau ospățul
Pe pofta lor, c-așa de multe vite
Junghiaseră. Dar nici n-avea să fie
O masă mai lehamite ca asta
Ce o puneau la cale-acum Minerva
Și marele viteaz, că peștorii
Făcuseră-nceputul fărdelegii.

Cântul XXI

Atunci Minerva cea cu ochi albaștri
Povățuia pe fiica lui Icaru,
Mintoasa Penelopa, să ia arcul
Și fierul brumăriu de la topoare
La peștori în față să le puie

De întrecut la curtea lui Ulise,
Și-a fost aceasta jocul și prilejul
Pieirii lor. Sui dar scara naltă
La casa ei, luă cu mâna-i plină
O cheie bine-ncovoiată, mare,
Frumoasă și lucrată din aramă
Și cu mâner de fildeș. Dup-aceea
Se duse ea cu roabele-mpreună
La cea din urm-a ei cămară, unde
Erau odoarele domnești, aramă
Și fier din greu lucrat și-aurărie,
Precum și arcul încordat și tolba
Cea plină de săgeți amare, darul
Ce-i dase lui Ulise un prieten
Odată în Lacedemòn, Ifitos
Evritianul, un bărbat ca zeii.
Ei în Messenia se-ntâlniră-acasă
La ortomanul Orsiloh. Ulise
Mersese-atunci pe-acolo ca să ceară
Despăgubire de la-ntreg poporul,
Căci oameni din Mesena în corăbii
Răpiseră oi multe din Itaca,
Trei sute, împreună cu păstorii
De-aceea și Ulise, un copilandru,
Ca sol făcuse calea asta lungă
Fiind trimis de tata-i și de sfetnici.
Ifitos căuta în vremea-aceea
Douăsprezece iepe-a lui pierdute
Și supte de-a lor muli robaci, și asta-i
Pricinui la urmă și sfârșitul,
Când el ajunse-acasă la feciorul
Lui Jupiter, la Hercule-oțelitul,
Viteazul marilor isprăvi. Acesta
Ca oaspe chiar acasă îl răpuse,
Năstrușnicul, căci n-avusese teamă
De-a zeilor mânie, nu cinstise
Nici masa însăși unde îl poftise;
Ba după ce-l ucise pe Ifitos,
Și iepele i-opri la el în grajduri.
Așa se întâlni el cu Ulise
Și-n dar îi dete arcul ce-l avuse
Părintele-i vestit arcaș Evritos
Și care-apoi, când el muri la curte,

Fiului său lăsase moștenire.
Ulise-n schimb îi dete-o lance tare
Și-o sabie,-nceputul unei calde
Prietenii, măcar că niciodată
Ei nu se ospătaseră-ntre dânșii,
Căci Hercule nainte l-omorâse
Pe fiul lui Evritos, de la care
Avea Ulise arcul. Arma asta
El n-o lua cu dânsul niciodată
La mersul lui în bătălii pe mare,
Ci-n casă o păstra ca amintire
De la un bun prieten; doar în țară
La el de-o mai purta. Cum ea, zeița
Între femei, ajunse la cămara
Cu pragul de stejar, pe care-un meșter
Îl netezi,-l obli pe ciripie,
Și potrivit usciorii puse asupra-i
Lucioasele canaturi, ea în grabă
De la belciug desprinse-atunci cureaua
Și dibuind în față-i puse cheia
Și dete-n lături drugii de la ușă;
Trosni atunci, când se deschise, ușa
Ca mugetul de taur la pășune.
Sui crăiasa podu-nalt de scânduri
Pe care sta un șir de lăzi cu straie
Frumos-mirositoare. Se întinse
Și din cuier luă ea însăși arcul
Cu tocul lucitor, unde el fuse
Adăpostit; șezu-ntr-un colț pe urmă,
Și pe genunchi proptindu-l, plânse-n hohot
Pe vechiul arc după ce-l scoase-afară.
La urmă, când destul gemu și plânse,
Se duse ea la peșitori în sală
Cu arcul ce răsaltă și cu tolba
Cea plină de săgeți otrăvitoare.
Iar slugile-au cărat o ladă plină
De fierărie și de-aramă, scule
De lupt-a lui Ulise. Cum ajunse
La peșitori, ca o zeiță dânsa
Stătu pe pragul sălii măestrite
C-un vâl strălucitor lăsat pe față.
Și-având alături două-nsoțitoare,
Ea astfel peșitorilor le zise:

„Voi, mândri pețitori, ați dat năvală
La casa mea, ca necurmat și pururi
Să beți și să mâncați, că mi-e bărbatul
Plecat de mult. Și pentru ast-avurăți
Și-aveți doar un cuvânt: dorința
De-a vă-nsura și-a mă lua pe mine.
Dar iat-acum vă dau prilej de luptă
Și-ntrecere: vă pun nainte arcul
Cel mare-al lui Ulise. Și oricine
Îl va destinde mai cu-ndemânare
Și va răzbate cu săgeata toate
Securile, bărbatul meu să fie.
Îl voi urma, și părăsi-voi casa
Cea plină de-amintiri din tinerețe,
De bogăție și de frumusețe,
De care cred că eu cândva și-n vise
Îmi voi aduce-aminte.” Asta zise
Și porunci porcarului Eumeos
Naintea pețitorilor s-așeze
Topoarele și arcul. El cu lacrimi
În ochi primi odoarele-amintirii
De la stăpân și-n fața lor le-aduse.
Și la vederea arcului văcarul
Plângea și el. Iar Antinou, văzându-i
Așa-i certa și-i ocăra: „Voi, tuieși
Țărani care gândiți numai la ziua
De astăzi, voi, ființe păcătoase,
De ce vă miorcăiți așa și faceți
Să i se frângă inima femeii?
Și-așa e biata-n sufletu-i rănită,
Că soțul și-a pierdut. Ci stați mai bine
Tăcuți la masă ori ieșiți afară
Și plângeți. Părăsiți mai iute arcul
Să-nceapă jocul vajnic pețitorii,
Că-mi pare că nu-i lesne-a trage arcul
Acesta lustruit; doar nu-i nici unul
Din cei de față tare ca Ulise.
Eu însumi îl văzui; eram pe-atuncea
Doar un copil și tot mi-aduc aminte.”
Așa zicea și-avea nădejde-n sine
Să-ntindă coarda, să răzbată fierul,
Dar el avea întâiul să se-nfrupte
De-amarnica săgeat-a lui Ulise,

Pe care-l necinstea șezând în casă-i
Și asmuțind asupra-i pe tovarăși.
Dumnezeiescul Telemah le zise:
„Vai mie, Joe mă sminti cu totul!
Iubita-mi mamă, cât e de cuminte,
Tot zice că se va-nsoți cu altul
Și se va-ndepărta din casa asta.
Și eu prostește râd și tot mă bucur.
Dar haide, pețitori, acum la luptă,
Răsplata-i o femeie ca nici una
În toată-Ahaia și-n cetatea Pilos,
Și-n Argos, și-n Micena, și-n Itaca,
Și pe uscatul negru. O știți bine
Voi înșivă, de ce să-mi laud mama?
Deci hai odată, n-o lungiți cu mofturi
Și nu mai pregetați să-ntindeți arcul,
Ca să vedem pe cel care va bate.
Și eu m-aș încerca să trag dintr-însul.
De l-aș putea întinde și săgeata-i
S-o trec prin fier, eu n-aș avea durerea
Să văd că maica-mi părăsește casa,
Cu altul pleacă și mă lasă singur,
Și pot și eu s-am biruinți frumoase
Ca tatăl meu.” El zice și-n picioare
Răsare drept, aruncă de pe umăr
Veșmântu-i porfiriu, descinge spada
Și sapă-ntâi un singur șanț de-a lungul
Și-mplântă-n el topoarele, le-nșiră
Pe ciripie toate, apoi adună
Și calcă țărna-n jurul lor, de-i prinse
Pe toți mirarea de frumos ce puse
Topoarele la rând, că niciodată
El jocul nu văzuse. Apoi el merse,
Stătu la ușă-n prag să-ncerce arcul.
De trei ori îl clinti și vru să tragă,
De trei ori brațu-i se muie și totuși
Se bizuia c-ar fi putut la urmă
Să-ntindă coarda, să răzbată fierul.
L-ar fi întins și tras a patra oară
Din răputeri, dar îl opri Ulise
C-un semn din ochi. Și Telemah mai zise:
„Vai, fi-voi un molâu și un nevolnic
Ori sunt prea tânăr și-ncă nu mă-ncumet

În brațul meu să-nlătur pe oricine
M-ar încolți întâi. Dar hai încoace
Voi toți care sunteți mai tari ca mine,
Cercați din arc, să isprăvim mai iute
Cu-ntrecerea." Așa vorbi și arcul
Îl puse jos proptindu-l de-ale ușii
Frumos-strujite și-ncheiate scânduri,
Și sprijini săgeata de belciugul
Scânteietor al arcului. Se duse
Și iar șezu pe jețu-i de-nainte.
Luă cuvântul Antinou și zise:
„Sculați pe rând, tovarăși, câte unul
Din dreapta, de la locul unde-ncepe
Paharnicul să toarne vin în cupe”.
Întâiul se sculă din jeț Leodes,
Feciorul lui Enop și ghicitorul
Din jertfe care-aproape de ulciorul
Frumos de vin stătea în fundul sălii,
Căci numai el ura nelegiuirea
Și-avea pe toți tovarășii mânie.
El cel dintâi ia arcul și săgeata,
Se pune-apoi pe prag și-ncearcă arcul,
Nu-l poate trage însă, că nainte-i
Cad mânilor lui moi și nedepinse,
De ostenite, și-astfel cuvântează:
„Prietenii, nu-l pot trage, să-l ia altul.
Că arcul ăsta va scurta viața
La mulți fruntași și-ar fi mai bine moarte
Decât așa trăind să n-avem parte
De-aceea pentru care noi ne strângem
Pe-aici și așteptăm în toată ziua.
Dorește-acum și crede fiecare
Nevasta lui să fie Penelopa,
Dar după ce cu arcul o să-ncerce
Și va vedea că e-n deșert, să plece
Cu daruri în peșit după vreo altă
Femeie-mpodobită din Ahaia,
Iar Penelopa de bărbat să-și ieie
Pe-acela care-i dă mai multă avere
Și-i fu sortit." Așa vorbi, și arcul
Îl puse jos proptindu-l de-ale ușii
Frumos strujite și-ncheiate scânduri.
Și sprijini săgeata de belciugul

Scânteietor al arcului. Se duse
Și iar șezu pe jețu-i de nainte.
Dar Antinou așa-ncepu să-l certe:
„Leodes, tu, ce grea și-nfricoșată
Ți-e vorba care ți-a scăpat din gură!
Mi-e greață să te-aud, dacă ți-nchipui
Că arcul ăsta va curma viața
Și sufletul la mulți fruntași, fiindcă
Tu nu poți să-l întinzi. Dar vezi că mama
Pe tine nu mi te făcu destoinic
Să tragi din arc, la țel s-arunci săgeata.
Sunt alții care-l vor putea destinde.”
Apoi el lui Melantiu da poruncă:
„Melantiu, hai și-aprinde foc în vatră,
Așază lângă el un scaun mare
C-o blan-asupra-i și-adu-o roată bună
De său, ca arcul să-ncălzim, să-l ungem
Și să-ncercăm apoi cu el și jocul
Să-l isprăvim”. Iar el îndată focul
L-aprinse-n vatră, puse-un scaun mare
C-o blan-asupra-i și aduse o turtă
De său păstrat în casă, și cu săul
Ei arma o-ncălziră și-o-ncercară,
Dar n-o putură-ntinde, căci n-avură
De-ajuns putere și-ncă stau deoparte
Cei doi care erau cei mai puternici
Acolo, Antinou și Evrimahos.
Ieșir-atunci din casă laolaltă
Văcarul și porcarul lui Ulise
Și-n urma lor se furișă viteazul
Iar când erau tustrei ieșiți afară
De curte și de porți, blajin cu graiul
Așa-i luă pe amândoi Ulise:
„Văcarul meu și tu, porcure scumpe,
Să tac ori să vă spun ceva? Nevoia
Mă biruie să fac destăinuire.
Ce-ați face voi de dragul lui Ulise,
De-ar fi să vie așa pe nevestite
Și să-l aducă zeii? Oare fi-veți
Cu el alături sau cu pețitorii?
Să-mi spuneți drept, cum vă învață mintea
Și inima.” Văcarul îi răspunse:
„O, doamne Joe, împlinește-mi voia

Să vină el, un zeu să mi-l aducă,
Să vezi ce pot și mâna mea ce poate”.

Așijderea se tot ruga Eumeos
De zeii toți să-i vie-acasă domnul.
Cum îi văzu pe amândoi statornici
Și cu credință, așa le zise dânsul:
„Sunt eu Ulise-aici la mine acasă,
Eu bietul care după cazne multe
La douăzeci de ani venii în țară.
Voi singuri între robi îmi vreți sosirea.

Eu n-aurii pe altul între dâșii
Dorind să mă întorc la mine-acasă.
De-aceea vă spun drept cum o să fie:
De-ajută Dumnezeu să pot răpune
Pe mândrii pețitori, amândurora
Vă dau câte-o femeie și avere,
Și casă vă voi face lângă mine
Și o să fiți tovarășii și frații
Lui Telemah. Și eu că sunt Ulise,
V-arăt un semn învederat cu care
Să mă cunoașteți și să-mi dați crezare:
E rana ce-mi făcu de mult mistrețul
Cu colțu-i alb când eu fusei cu fiii
Lui Autolic pe muntele Parnesos.”
Zicând așa, dă zdrențele deoparte
Și-arată urma unei sgance-ntinse.
Ei cum o văd și se încredințează,
Încep a plânge, brațele și-aruncă
Asupra lui Ulise și-l sărută
Cu dragoste pe cap și pe la umeri.
Asemenea-i cuprinde și Ulise
Și le sărută mânilor și capul.
Și-ar fi tot stat bocind ei până-n seară,

De nu-i oprea și nu zicea Ulise:
„Destul acum cu vaietul și plânsul,
Să nu ne vadă cineva din casă,
Ieșind aici, și să ne spuie celor
Ce stau năuntru. Să intrăm în sală,
Nu toți deodată, ci pe rând. Nainte
Voi merge eu, voi după. Și să fie
Acesta semnul: pețitorii mândri
Cu greu s-or învoi să-mi lase arcul
Și cucura, dar tu, Eumeu, ridică-l

Și adu-mi-l și pune-mi-l în mână
Și spune apoi femeilor să-ncuie
Canaturile de la ușa sălii.

De-ar auzi cumva din ele vruna
Un gemet ori un vaiet din ogradă
De la bărbați, să n-o zbughească-afară
Pe uliță, ci-n loc să stea tăcută
La lucrul ei. Pe tine-apoi, Filetiu,
Te-nsărcinez să-nchizi cu cheia poarta
Din curte și s-o-ncui vârtos cu nodul.”

Așa vorbi și în palat se-ntoarse
Și iar stătu pe unde mai stătuse;
Intrar-apoi și robii lui Ulise.

Într-asta Evrimah umbla cu arcul
Îl mânuia și-l tot călca la vatră,
Ci nu putea el totuși să-l întindă
Și-ofta din greu în sinea lui cea dârză
Și cuvânta cu ciudă: „Vai, mă doare
De mine și de toți ceilalți tovarăși.
Și nu mi-i doar așa de mult de nuntă,
Măcar că-mi pare rău – mai sunt destule

Femei și-n țar-aici și-n altă parte –
Mă doare că ne biruie-n putere
Ulise și că nu putem să batem
Cu arcul noi. Ce răs și ce ocară,
De-or auzi cândva urmașii noștri!”

Iar Antinou Eupitianu-i zise:

„Dar nu va fi așa, o știi tu bine,
O, Evrimah. Căci azi e sărbătoare,
E ziua ce poporul o serbează

În cinstea zeului arcaș Apollon,
Și cine azi cutează-ntinde arcul?
Ci stați pe loc și n-aveți nici o grijă,
Lăsăm să stea topoarele-nșirate.
Mi-nchipui doar că nimenea nu vine
Ca să le ia din casa lui Ulise.

Să toarne-acum paharnicul în cupe,
Să punem arcul jos după-nchinare
Și porunciți căprarului Melantiu
S-aducă mâne aici pe mânecate
Tot ce-i mai bun din turmele-i de capre.
Să ardem buturi jertfe lui Apollon,
Slăvit arcaș, să mai-ncercăm cu arcul

Și lupta să-ncheiem." De vorba asta
Ei toți se mulțumiră și-ncepură
Să toarne apă crainicii pe mână,
Cu vin umplură vasele feciorii
Și împărțiră tuturor pahare
Și începutul ei întâi făcură
Din el și după ce stropiră paos
La zei și după vrere toți băură,
Cu mintea iscusind grăi Ulise:
„Voi, pețitori ai preamăritei doamne,
Luați aminte, am să vă spun o vorbă
Cum mă învață inima din mine.
Dar mai ales mă rog de Evrimahos
Și Antinou care frumos acuma
V-a sfătuit să încetați cu arcul
Și să cinstiți pe zei cu sărbătoarea,
Iar mâne să dea zeii biruință
Oricui va vrea. Să-mi dați și mie arcul
Ca între voi să-ncerc și eu puterea
Cu brațele-mi, să văd mai am eu oare
Virtutea ce-am avut cândva, ori poate
Nevoile și drumul mi-o sleiră.”
Ei auzind, grozav se mai zburliură
Temându-se să nu destindă arcul.
Și Antinou sări la el cu gura:
„Nemernic, venetic, n-ai pic de minte.
Tu nu te mulțumești c-aici te lăfăi
Cu noi la masă și te-ndopi din toate
Și ne ascuți vorbirile și sfatul
Ca nici un alt străin milog ca tine.
Te strică băutura care scoate
Din minți pe-oricine, dacă soarbe lacom
Și nu bea cu măsură. Băutura
Sminti și pe centaurul, vestitul
Evrition, când merse în ținutul
Lapiților și petrecu la curtea
Lui Piritou. Îl amețise vinul
Și, căpiat, el săvârși tot felul
De nebunii la Piritou în casă,
De-i prinse ciuda pe voinici; săriră
Asupra lui, pe jos îl târnuiră
Și-l scoaseră-amețit prin tind-afară
Și-urechile și nasu-i retezară,

Și năucit așa plecând bețivul
Besmetic își purta nenorocirea;
De-aicea se iscă apoi bătaie
Între centauri și lapiți, și dânsul
Acolo-ntâiul își plăti cu viața
Beția lui. Urgie așa de mare
Din partea mea te-așteaptă și pe tine,
De-i trage arcul. Nici o îndurare
Nu vei găsi pe-aici în adunare.
Pe loc pe mare te-oi porni la craiul
Ehetos, crud schiloditor de oameni
Și-acolo nu scapi teafăr și cu zile.
De-aceea stăi și bea-ți paharu-n pace
Și nu te pune cu bărbați mai tineri.”
Dar mijloci cumintea Penelopă:
„Nu-i drept, nici bine, Antinou, să superi
Pe oaspeții lui Telemah, pe-aceia
Ce vin în casa asta. Crezi că dacă
Acest străin, încrezător în vlaga
Și-n mâna lui, ar fi în stare-a trage
Din arcu-acesta mare-al lui Ulise,
Mă va lua pe mine de soție?
Doar nici el însuși nu gândește asta;
De-aceea pentru el să nu-și mai strice
Nici unul poft-aici, că nu se cade.”
Răspunse Evrimah: „O, înțeleaptă
Copil-a lui Icariu, Penelopa,
Noi n-avem grijă că te ia străinul,
Că nici nu se cuvine, dar ne temem
De gura lumii. Poate-odată vrunul
Și cel din urmă dintre ahei să zică:
Nevrednici oameni mai peșteau femeia
Unui fruntaș viteaz și nu putură
Să-ndoaie arcul, dar veni o liftă
De cerșetor pribeag și lesne-l trase
Și răzbătu prin fier. Așa vor zice,
Și pentru noi va fi pe veci rușine.”
Adaose-mpotrivă Penelopa:
„Doar n-au să fie lăudați de oameni,
O, Evrimah, acei care-njosindu-l,
Despoaie casa unui om de frunte.
De ce dar voi găsiți că i-o rușine
Dacă-ntre voi acum și-un altul vine?

Acest străin e mare și puternic
Și se fălește că-i născut din tată
De neam înalt. De-aceea dați-i arma
Ca să-l vedem. Că iată-mi dau cuvântul
Și-l voi îndeplini, dacă va trage
La țintă el și-o să-l ajute-Apollon,
L-oi îmbrăca frumos în haine mândre,
I-oi da, spre-a se păzi de câini și oameni
O suliță și-o sabie cu două
Tăişuri; i-oi mai da și-ncălțăminte
Și l-oi trimite-oriunde i-ar fi voia.”
Iar chibzuitul Telemah îi zise:
„O, mamă, nimeni n-are drept ca mine,
Să dea cui vrea ori să respingă arcul.
Nici unul dintre domnii din Itaca
Și nici de prin ostroave de pe lângă
Elida nu m-or stingheri cu silă,
De-oi vrea să dau acestui oaspe arcul
Și chiar să-l dăruiesc pe totdeauna.
Dar du-te tu la tine sus și vezi-ți
De stative și furcă și zorește-ți
Femeile să-și caute de treburi.
Aici vor îngriji de arc bărbații
Și mai cu seamă eu, stăpânul casei.”
Uimită ea se-napoie la dânsa,
Luase-aminte cu ce rost vorbise
Băiatul ei. Suindu-se-mpreună
Cu roabele însoțitoare-n catul
De sus al curții, ea-și plângea bărbatul
Plecat de mult, până ce somn prielnic
Pe pleoape lin îi picură Minerva.
Luând porcaru-n vremea asta arcul,
Porni să-l ducă. Pețitorii-n sală
Strigau vârtos, l-amenințau cu toții
Și unul se răsti la dânsul: „Unde
Duci arcul tu, nemernice, trăsnite?
Curând la turma ta de porci, departe
De oameni, leșul ți-or mânca dulăii
Ce însuși i-ai hrănit, dacă Apollon
Și ceilalți zei o să ne-ajute nouă.”
Așa-i ziceau. De team-atunci porcarul,
Că mulți amenințau răcnind în sală,
La locul lui napoi aduse arcul.

Striga și Telemah înfricoșându-l:
„Du arcul, taică. Vei păți-o-ndată,
De-ascuți de ei. C-am să te iau la goană
Cu pietrele pe câmp. Deși-s mai tânăr,
Sunt mai vânjos ca tine. De-ar fi, Doamne,
Să-ntrec pe-atâta în puteri mulțimea
De pețitori care se află-n sală,
Ce strașnic eu le-aș face vânt de-aicea,
Din casa mea, că numai rău făcură.”

Așa țipa la el, și pețitorii
Cu haz de dânsul râseră cu toții
Și-o mai lăsară moale la mânia
Lui Telemah. Porcarul duse arcul
Și-l încrezu în mâna lui Ulise.
Apoi ieșind chemă pe Evriclea
Și-i zise: „Doică bună și cuminte,
Poruncă-i de la Telemah: închide
Canaturile de la ușa sălii.

Iar dac-aude o slugă din ogradă
Vrun gemet sau vrun vuiet dinăuntru
De la bărbați, să nu iasă din curte,
Să stea pe loc la lucrul ei tăcută.”

Așa-i vorbi. Ea nu rosti nimica
Și-nchise ușa sălii strălucite.
Tăcut din casă o zbughi pe-afară
Filetiu și închise poarta curții.
Era-n pridvor lăsată o fâșie
De funie de la un vas pe mare.
Cu ea legă și-nțepeni văcarul
Canaturile porții și se-ntoarse,
Șezu pe jețul unde sta nainte,
Și urmărea cu ochii pe Ulise.

În vremea asta el umbla cu arcul,
Îl pipăia și-l învârtea-n tot felul,
Ca nu cumva în lipsa-i îndelungă
Să-i fi fost coarnele de cari mâncate.

Iar pețitorii se mirau, și unul
Zicea privind la altul mai de-aproape:
„O fi om meșter, priceput la arcuri;
Va fi având și el de-aceste-acasă;
Ori vrea la fel să-și facă poate vrunul,
De-aceea și-l tot dibuie milogul
Deprins la rău.” Se mângâia un altul:

„Atâta bine și folos să aibă
Cât va putea el să destindă arcul”.
Așa ziceau cu toții. Iar Ulise
Cel iscusit, îndată ce-a pus mâna
Pe arcul mare, peste tot cu ochii
Îl cercetă. Și cum un maestru vrednic
Pricepător de cântec și lăută
Pe-un nou căluș întinde lesne coarda
Din mațul răsucit de oaie, -ntocmai
Așa struni și el netrudnic arcul,
Cu dreapta-i prinse și-ncercă el coarda,
Iar ea sună frumos ca ciripitul
De rândunică. Peșitorii fură
Cuprinși de-obidă și schimbară fețe.
Iar cerul bubui atunci prin nouri
Vădind semn bun: se bucură Ulise
De piaza care Domnul îi trimise.
Luă săgeata ce stătea stingheră
Pe masă lângă el, că celelalte
Ce-aveau să le cunoască peșitorii
S-aflau grămadă-n scobitura tolbei,
Și-o trase el, de unde sta pe scaun,
De creștături și coardă pân' la cotul
De corn al arcului și-ochind în față-i
Zvârli săgeata, nimeri la țintă:
Prin capetele de securi deodată
Trecu pe rând țuguil ei de-aramă
Și dincolo răzbi. Și-a zis Ulise:
„Vezi, Telemah, că chiar șezând pe scaun
Tot nu se rușinează musafirul,
Doar nu greșii și nu truddii cu arcul
Prea mult ca să-l întind. Puterea-mi încă
E neslăbită, nu cum mă defaimă
Și zic nesocotind-o peșitorii.
Dar iată ceasul, până ce-i lumină,
De pregătit aheilor de cină,
Apoi să mai petrecem noi cu lira
Și cântecul, podoaba mesei.” Zise
Și semn făcu viteazul din sprâncene,
Iar Telemah o sabie și-ncinse
Și-o suliță-apucând se duse-alături
De jețul lui și-aci stătu-n picioare
Sub armătura lucie de-aramă.

Cântul XXII

Nici pavăză, nici lance nu găsiră
Și mânioși certară pe Ulise:
„Străinule, faci rău că tragi în oameni.
De alte jocuri n-o să ai tu parte,
Că nu mai scapi de sângeroasa moarte,
C-ai omorât un om fruntaș în țară;
Pe-aici au să te sfâșie vultanii.”
Și-nchipuiau cu toții că Ulise
Omorul pe nevrute-l făptuise
Și nu se dumiriseră nebunii,
Că le sosise ceasul tuturor.
Privindu-i crunt, așa-i trezi Ulise:
„Voi, câinilor! Credeați că niciodată
Eu n-aveam să mai vin de pe pământul
Troienilor, de-mi spulberați avutul
Și vă culcați cu roabele-mi de-a sila
Și-umblați după nevastă-mea, în vreme
Ce eu trăiam, și n-aveați nici o teamă
De zei și de ocară lumii. Iată
Sosit vi-i ceasul, lângă voi e moartea.”
La vorba asta toți îngălbeniră,
Cătau cu ochii încotro să fugă
De pacoste, de groaznica năpastă.
Doar Evrimah se-ncumetă a zice:
„De ești chiar tu Ulise din Itaca,
Ai drept când spui că ți-au făcut aheii
Atâta rău pe-aici și pe la țară.
Dar mort e Antinou, acela care-i
Pricina tuturor acestor rele,
Căci el împinse lucrul pân-aceia,
Și nu atât de dragul și nevoia
Nuntirii lui, ci pentru că el alta
Clocea în gând, dar nu i-o-implini Joe:
Voia să fie domn peste Itaca,
Ulise-atunci se dezgoli de zdrențe,
Sări pe pragu-nalt cu arc și tolbă,
Turnă din tolbă-n față-i la picioare
Săgețile-i și tinerilor zise:

„Acest necrâncen joc al nostru-i gata.
Acum căta-voi eu o altă țintă,
La care nimeni n-a bătut, că poate
Voi izbuti, dacă mi-ajut-Apollon.”
Așa grăi și aținti săgeata
Spre Antinou. Acesta de pe masă
Lua mândrețe de pocal de aur
Cu două toarte, dibuind cu mâna
Voind să bea. Nici nu-i trecu prin minte
Uciderea-i. Că cine putea oare
Să cugete că vrunul, cât de tare,
În mijlocul mulțimii pe el singur
L-ar fi ajuns cu moarte-așa de crudă?
Îl nimeri-n grumaz; săgeata-n carne-i
Trecu prin ceafa-i gingașă, iar dânsul
Se răsturnă în lături și pocalul
Din pumn i-alunecă, șiroi de sânge
Pe nări îl podidi, împinse masa
Departa cu picioarele izbind-o,
Bucatele pe jos se răvășiră
Și pânea și friptura se mânjiră.
Iar tinerii făcură zarvă-n sală,
Când au văzut că soțul lor căzuse.
Sculându-se, prin sală se-mbulziră,
Nici pavăză, nici lance nu găsiră
Și mânioși certară pe Ulise:
„Străinule, faci rău că tragi în oameni.
De alte jocuri n-o să ai tu parte,
Că nu mai scapi de sângeroasa moarte,
C-ai omorât un om fruntaș în țară;
Pe-aici au să te sfâșie vultanii.”
Și-nchipuiau cu toții că Ulise
Omorul pe nevrute-l făptuise
Și nu se dumiriseră nebunii,
Că le sosise ceasul tuturor.
Privindu-i crunt, așa-i trezi Ulise:
„Voi, câinilor! Credeați că niciodată
Eu n-aveam să mai vin de pe pământul
Troienilor, de-mi spulberați avutul
Și vă culcați cu roabele-mi de-a sila
Și-umblați după nevastă-mea, în vreme
Ce eu trăiam, și n-aveați nici o teamă
De zei și de ocară lumii. Iată

Sosit vi-i ceasul, lângă voi e moartea.”

La vorba asta toți îngălbeniră,
Cătau cu ochii încotro să fugă
De pacoste, de groaznica năpastă.
Doar Evrimah se-ncumetă a zice:
„De ești chiar tu Ulise din Itaca,
Ai drept când spui că ți-au făcut aheii
Atâta rău pe-aici și pe la țară.
Dar mort e Antinou, acela care-i
Pricina tuturor acestor rele,
Căci el împinse lucrul pân-aicea,
Și nu atât de dragul și nevoia
Nuntirii lui, ci pentru că el alta
Clocea în gând, dar nu i-o-implini Joe:
Voia să fie domn peste Itaca,
Hoțiş pândea el să-ți omoare fiul.
Deci el pieri acuma pe dreptate.
Te-ndură dar și miluie-ți supușii.
Te-om împăca pe urmă noi cu daruri
Culese de la toți și-n schimb cu-averea
Ce s-a băut și s-a mâncat pe-aicea
Noi ți-om plăti fieștecare prețul
De douăzeci de boi în bronz și aur
Ca să te mulțumim. Dar pân-atuncea
Găsim că-i drept să ții pe noi mânie.”
„O, Evrimah, răspunse crunt Ulise,
Să-mi dați și toat-averea moștenită
Ce-aveți acum și-o veți spori cu alta
De oriunde, tot nu înceta-va mâna-mi
Să secere până ce nu plăti-veți
Cu vârf și îndesat nelegiuirea.
Aveți s-alegeți lupt-aci sau fuga,
De-i chip să fugă cineva de moarte.
Dar nu cred să mai scape-acum nici unul
De grozăvia morții.” Astfel zise
Și toți în suflet și-n genunchi slăbiră.
Dar Evrimah îi sprijinea cu graiul:
„El n-are să s-astâmpere, prieteni,
Odată ce pe armă puse mâna
Cumplit-a lui, va fulgera de-acolo
Din prag până ce are să ne culce
Pe toți. Dar hai la luptă, trageți
Jungherele și v-apărați sub mese

De lovituri și-asupra lui cu toții
Să năvălim grămadă, să-l respingem
Din prag și de la ușă și să mergem
Să facem iute larmă prin cetate,
Și-ar fi aceasta data cea din urmă
Când el mai săgetează." Asta zise,
Din teacă smulse un jungher cu două
Tăișuri ascuțite din aramă
Și asupra-i năvăli răcnind sălbatic
Pe loc Ulise-l aținti. L-ajunse
La piept săgeata-i lângă sân și-acolo
Răzbi ficatul, de-i pică din pumnu-i
Cuțitul jos. El, șovăind, pe masă
Căzu lungit, de răsturnă mâncarea
Și cupa cea cu două toarte, fruntea-i
Izbindu-și de podea cu-amar în suflet
Și scaunul trânti el, din picioare
Zbătându-se până ce noaptea morții
Vederea i-o-mpăinjeni. Deodată
Și Amfinom asupra lui Ulise
Sări cu sabia să-l deie-n lături,
Dar Telemah îi apucă nainte,
Cu sulița l-ajunse pe la spate
Și între umeri pieptul îi străpunse,
Iar el bufni pe jos, cu latul frunții
Pocnindu-se. Dar Telemah din față-i
Napoi se dete părăsindu-și lancea
În leșul lui, căci se temu că poate,
Sărind vreunul, să-l însăbieze
Din față sau din spate. Dete fuga
Spre tatăl său, s-apropie și-i zise:
„O, tată, să-ți aduc vreo două suliți,
Un scut și-o bună chivără de-aramă
Și eu să mă-narmez, să dau și arme
Văcarului și lui Eumeu porcarul.
Mai bine-i să ne înarmăm." Ulise-i
Răspunse lui: „Fugi iute și le adu
Cât eu mai am săgeți ca să mă apăr,
Să nu mă dea deoparte de la ușă,
Fiind în luptă singur". Asta-i spuse
Și Telemah poruncii se supuse.
Da fuga către camera cea cu arme,
Luă opt suliți, câte patru scuturi

Și coifuri de aramă cu podoabe
De cozi de cal și repede le-aduse.
Întâi el însuși îmbrăcă-armătura.
Frumos se înarmară și păstorii
Și se-mplântară-alături de Ulise.
Iar dânsul, cât avea săgeți s-aținte,
Chitind mereu, culca pe câte unul
Din pețitori, și mulți din ei căzură.
Dar când apoi săgețile-i lipsiră,
Își răzîmă el arcul de usciorul
Măreței săli spre luciul perete,
Își puse-un scut de patru piei pe umăr,
Tufli pe cap un zdravăn coif de-aramă,
Din care fâlfâia cumplită coamă
Și împumnă puternicele sulți.
Era în zid pe lângă pragul sălii
O dosnică portiță treptuită
Ce da pe-acolo pe-o strâmtoare-afară
Și-avea canaturi îmbucate bine.
Porcarului i-orându-i Ulise
Să stea de pază la portița asta,
Căci ea rămase singura ieșire.
Striga și Agelaos la tovarăși:
„Nu poate vrul să se urce oare
La ușa-aceea ca să dea de veste
Poporului și să se facă vuiet
Mai repede, ca săgetarea asta
Să fie cea din urm-a lui Ulise?”
Melantios căprarul îi răspunse:
„Nu-i chip de fel, mărite Agelaos,
Că prea-i de tot aproape ușa-n curte
Și grea ieșirea. Lesne doar pe-acolo
Pe toți ne poate-opri în loc un singur
Bărbat, dacă-i voinic. Dar hai mai bine
Eu arme să v-aduc din armărie
Să vă-narmați, că-mi pare că Ulise
Și Telemah năuntru le dosiră
Și nu-s în altă parte.” Asta zise
Melantios și se sui-n cămară
Pe gangurile-nguste-n dosul sălii.
Luă de-acolo scuturi douăsprezece
Și-atâtea lănci și chivere de-aramă
Cu păr stufos de cal. Și-apoi o-ntinse

Și repede la pețitori le-aduse.
Ulise se muie-n genunchi și-n suflet
Văzând cum ei se înarmau, cum suliți
Prelungi clăteau cu pumnii, și cumplită,
Năprasnică-i păru de-acum bătaia.
Și-a zis lui Telemah: „De bună seamă,
Vreo femeie-n casă sau Melantiu
Asupră-ne-nteți mai crunt încaier”.
Iar socotitul Telemah răspunse:
„O, tată, eu sunt vinovat de asta
Și nimeni altul, c-am lăsat la arme
Deschisă ușa ce se-nchide bine,
Și cineva m-o fi pândit pe mine.
Porcare, du-te tu de-ncuie ușa
Și vezi dac-a făcut-o vro femeie
Ticăloșia asta ori Melantiu,
Pe care-l bănuie.” Astfel ei vorbiră,
Pe când păstorul caprelor, Melantiu
Se furișă din nou s-aducă arme.
Porcarul îl zări și-ndată zise
Viteazului, fiind de el aproape:
„Nălțate fiu al lui Laert, Ulise,
Mișelul care noi îl bănuisem
Se duce după arme. Spune-mi verde
Să-i fac eu felul, dacă pot să-l birui,
Ori să-l aduc aici ca să-i dai plata
Păcatelor de dânsul făptuite
În casa ta.” Ulise-așa-i răspunse:
„În sală eu cu Telemah ține-vom
În frâu pe tineri, cât or fi de aprigi.
Voi doi legați-l cobză pe Melantiu
De mâni și de picioare și-aruncați-l
În dosnica odaie, -nchideți ușa
Și ferecați-l bine c-o frânghie,
Și trageți-l pe stâlpu-nalt s-ajungă
Pân' la tavan și atârnat acolo
Amar să-i fie-n viață multă vreme.”
Ei amândoi voios îl ascultară,
Dau fuga spre cămară, dar căprarul
De loc nu-i bănuie, fiind năuntru
Pe unde el cotrobăia la arme.
Ei doi stătură-n lături de la ușă,
Pe-aproape de usciori. Și când Melantiu

Trecu pe prag c-un mândru coif în mână
Și-ntr-alta cu un scut rotund și mare,
Străvechi, mucegăit de-al lui Laerte,
Pe care el, viteazul, îl purtase
În tinerețea lui, dar care-acuma
Era trântit acolo între arme
Și descusut pe la curele, dâșii
Sărir-asupra-i și de păr luându-l,
Îl traseră-n odaie și-l trântiră
Pe jos, de stete otrăvit la suflet.
Și mânilor, picioarele sucindu-i
Din răputeri, amarnic îl legară
Întocmai cum le porunci Ulise
Și-l prinseră pe urmă de-o frânghie,
Îl traseră pe stâlp-nalt, de-ajunse
Pân' la tavan. Și-așa Eumeu porcarul
Râdea de el: „De-acuma toată noaptea
Vegheaz-aici culcat pe patul moale
Așa cum ți se cade. Aici te-apucă
Pe tine ziua alb-a dimineții
Când ea se va ivi pe tron de aur
Din Ocean, ca-n vremea când spre curte
La pețitori mânai alese capre
Pentru ospăț.” Așa rămase-acolo
Căpraru-ntins și ferecat amarnic,
Iar amândoi ceilalți se înarmară
Și după ce-ncuiară ușa bine,
Din nou se-napoiară la Ulise.
Acolo toți luptau cu-nversunare,
La prag cei patru și-n cuprinsul sălii
Voinicii mulți. Atunci venind Minerva
S-apropie de ei; după făptura
Și glasul ei era leită Mentor.
Se-nvioră cum o văzu Ulise
Și-i glăsui: „Ajută, Mentor, scapă-l
De rău și nu-l uita pe-un prieten care
Doar bine ți-a făcut, tu mi-ești de-o seamă.”
Așa-i zicea simțind că e Minerva.
Strigau la ea ceilalți cu-amenințarea
Și între ei o-nfricoșă întâiul
Feciorul lui Damastor, Agelaos:
„Ia seama, Mentor, nu cumva Ulise
Cu vorba să te-nșele, ca tu astfel

Să lupți cu noi și să-l ajuți pe dânsul,
C-așa socot că fi-va dup-aceea
Cum noi gândim: că-ndată ce-om răpune
Pe-aceștia doi, pe tatăl și pe fiul,
Și tu vei fi ucis cu ei alături;
De faci prostia asta, vei plăti-o
Cu capul tău; și după ce cu arma
Vă vom zdrobi pe voi, averea-ți toată
Din casă și de-afară vom prăda-o
Deodată cu avutul lui Ulise,
Și n-om lăsa pe fiii tăi acasă
Și nici pe fete, nici pe-a ta soție
Să mai petreacă în cetatea asta.”
Dar mai dihai se înciudă Minerva
Și se răsti așa către Ulise:
„Tu nu mai ești viteaz și bun de arme
Ca altădată când pentru Elena,
Frumoasa preamărită după tată,
Te-ai războit vro nouă ani la Troia
Și când cu sfatu-ți s-a luat cetatea.
Cum poți acum, când ești la tine-acasă
Și-aproape de-ale tale, să te vaieți
Naintea lor că nu te mai poți bate?
Dar haide-ncoa’, iubitul meu, alături
Să-mi stai aci, să vezi ce poate Mentor
Și cum plătește facerea de bine.”
Așa grăi și cumpăna izbândeii
Ea încă o ținu neșovăită
Și vru să mai încerce bărbăția
Și vrednicia-n arme-a lui Ulise
Și Telemah. Deci ea zburând deodată,
Ca rânduica stete pe grindușul
Tavanului funingit al sălii.
Atunci a prins să-nflacăre pe tineri
Feciorul lui Damastor și-Amfimèdon,
Demoptolèm și Evrinom și fiul
Lui Polictòr Pisandru și Polibos,
Fiind cei mai aleși și vrednici tineri
Ce mai trăiau și se luptau pe viață;
Pe ceialalți îi toropise arcul
Și deseale săgeți. Striga la dânșii
Zicându-le Agelaos: „O, prieteni,
S-astâmpără de-acum această fiară,

Căci iată, după laudele goale,
S-a dus și Mentor și-au rămas ei singuri
Naintea ușii. Nu dați voi deodată
Cu lancea toți, să tragă-ntâi cei șase
Ca să vedem de nu ne-ajută Joe
Să-nfrângem și să batem pe Ulise.
De cade el, de ceilalți nu ne pasă".
Așa vorbi. Și dup-a lui povață
Ei ahtiați asupra-i sulițară,
Dar zâna le făcu deșert ochitul,
Căci unul nimeri în ușă, altul
Într-un uscior, al treilea în perete.
Dar când ai lui de arme se feriră,
Le-a zis Ulise: „Dragii mei, acuma
Să dăm și noi cu sulițe-n mișeii
Ce vor să ne omoare după groaza
De rele ce-au făcut". Chitind tuspătru
Asupra lor, pe loc și sulițară.
Ulise pe Demoptolem străpunse,
Iar Telemah pe Evriad, porcarul
Pe Elatos, văcarul pe Pisandru.
Ei toți odat-au și mușcat pământul,
Ceilalți s-au dat napoi spre fundul sălii .
Ulise-atunci și-ai lui se repeziră
Și boldurile scoaseră din trupuri.
Din nou dușmanii suliți azvârliră,
Din nou deșerte le făcu Minerva,
Căci unul nimeri în ușă, altul
Într-un uscior, al treilea în perete.
Doar Amfimèdon îl păli la mână
Pe Telemah, julindu-l pe deasupra,
Și pe Eumeos peste scut Ctesipos
La umăr îl zdreli și pe deasupra-i
Zburându-i lancea se lăsă pe țărână.
Ulise și ai lui din nou mulțimea
De pețitori cu armele ațintiră.
Tot dânsul mai răzbi pe Evridamas,
Iar fiul său la fel pe Amfimèdon,
Porcarul pe Polib, pe când văcarul
În piept împunse pe Ctesip și-i zise
Fălindu-se din gură: „Tu, feciorul
Lui Politers, tu, batjocoritorul,
Să nu mai fii nerod și să te lauzi

Cu vorbe mari, ci zeilor te-ncrede,
Căci ei doar sunt cu mult mai tari ca tine.
Aceasta fie-ți darul de-ospeție
De răsplătit piciorul care-l deteși
Odată lui Ulise, când prin sală
Umbla cerșind." Așa grăi păstorul
Cornacilor juncani. Atunci Ulise
Brățiș lovi pe fiul lui Damastor,
Iar Telemah pe Leocrit, feciorul
Lui Evenòr, cu sulita-n deșerturi,
Iar el străpuns căzu pe brânci, cu fruntea
Pocnită de pământ. În clipa asta,
Din culmea casei ridică Minerva
Urgelnicul ei scut și pețitorii
Cuprinși de spaimă toți fugiră-n sală
Împrăștiați întocmai ca cireada
De boi când strechea, iute năpădind-o,
O-mprăștie în zile lungi de vară.
Cum vulturii cu cioc și gheare strâambe,
Venind din plaiuri, tabără năvalnici
În stol de păsări care-nfricoșate,
De sus din nori se lasă pe câmpie,
Ei sar asupra lor și le sfâșie,
Că nu pot ele să le stea-mpotrivă
Și nici să fugă, de fac haz țărani,
Vânatul urmărind, așa Ulise
Și-ai lui atunci se năpustiră-n sală
Rotiș lovind, și pețitorii groaznic
Gemeau pe jos izbindu-se cu capul.
Și pardoseala fu scăldată-n sânge.
Leodes, repezindu-se din ceată,
S-aruncă la genunchii lui Ulise
Și-l roag-așa: „Îngenunchez, viteze,
Și, rogu-te, ai milă și-ndurare.
Mă pot jura că n-am atins vrodată
Cu vorba sau c-o faptă rea pe vrana
Din slugile-ți din casă, ba de-a pururi
Opream și pe ceilalți de-a face asta,
Dar nu-i puteam abate de la rele,
De-aceea și din vina lor pieriră.
Dar eu, ca ghicitor al lor, muri-voi
Nevinovat, că nu-i vro mulțumire
La binele ce l-ai făcut." Ulise

Se uită crunt și-i zice: „De te lauzi
C-ai fost prorocul lor, de bună seamă
C-adeseori te-i fi rugat în casă
Să n-aibă loc întorsul meu mai iute
Și-a mea soție să te ia pe tine
Și s-ai copii cu dânsa. Nu scapi dară
De fioroasa moarte.” Astfel zise
Și, împumnând o sabie ce-acolo
Pe jos era zvârlită de-Agelaos,
Cu ea-l păli din răputeri în ceafă
Și capu-i retezat căzu în țărână
Bolborosind. Iar Femiu cântărețul,
Feciorul lui Terpias, care numai
De silă pețitorilor cântase,
El singur fu scutit de neagra moarte.
Stătu cu lira-n mână lângă treapta
Portiței din perete, dus cu mintea.
De-i bine să se furișe-n ogradă,
Să-și caute-adăpost pe lângă altarul
Frumos zidit puternicului Joe,
Pe care-atâtea jertfe închină
Laerte și Ulise, ori să sară
Să-i cadă la picioare lui Ulise.
Și tot gândind așa-i păru mai bine
Să-i cadă la genunchi. El puse lira
Pe jos acolo-ntre ol și scaun;
Apoi dând buzna și-apucând genunchii
Viteazului, se milcui de dânsul:
„Te rog, Ulise, ai milă și cruțare.
Chiar tu te vei căi de vei ucide
Pe cântăreț, pe-acela care cântă
La oameni și la zei, că eu cântarea
De sine-am învățat. Un zeu tot felul
De cântece mi-a insuflat în minte
Să-ți pot cânta și ție ca în fața
Celui-de-sus. Deci nu căta, Ulise,
Să mă înjunghi. Să-ți spuie însuși fiul,
Că nu cu drag și nici cu voie bună
Veneam la pețitori să cânt la mese,
Ci oameni mulți și mult mai tari ca mine
Mă tot purtau pe-aici să cânt cu sila.”
Dar Telemah îl auzi și-ndată
De-aproape a zis iubitului său tată:

„Oprește, taică, nu-l lovi pe dânsul,
Că n-are vină. Să cruțăm asemeni
Pe bunul crainic Mèdon, care pururi,
Când eu eram copil, căta de mine
La curtea noastră, dacă nu-l răpuse
Pe-aici cumva Filetiu sau porcarul
Sau n-o fi dat de tine când prin sală
Ai năvălit.” Așa-i grăi, și Médon
Cel chibzuit îl auzi de unde
Sub jeț se tupilase și în blană
De bou abia jupit se îmbrăcase
Ferindu-se de neagra zân-a morții.
Țâșni de-acolo, iute smulse blana,
Se repezi și cuprinzând genunchii
Lui Telemah începe să se roage:
„Prietene, eu sunt aici. Să nu dai,
Și lui Ulise zi-i să nu mă-mpungă
Cu lancea-i cotropindu-mă, de ciudă
Pe-acei nebuni care-i mâncau averea
Și te-njoseau pe tine.” Iar Ulise
Zâmbindu-i i-a răspuns: „Să fii pe pace,
Că te-a scăpat și te-a luat în pază
Feciorul meu, ca să cunoști un lucru
Și altora să spui că-i mult mai bine
Să nu fii rău, ci bun față de oameni.
Dar voi ieșiți în curte, tu și Femiu
Vestitul cântăreț, și stați deoparte
De-acest măcel până ce-aici în sală
Eu pun la cale tot ce se cuvine.”
Așa vorbi, iar ei ieșind, șezură
Pe lâng-altar și-n jur priveau cu groază
Și așteptau mereu a lor pieire.
Ulise-ntr-asta cerceta prin sală
De nu-i ascuns cumva-ntre morți, sub mese,
Vreunul încă viu, ferit de moarte.
El i-a văzut pe toți în praf și-n sânge
Căzuți grămadă-ntocmai ca și peștii
Ce-i scot pescarii în năvod din mare
Pe-un mal scobit, pe unde ei cu toții
Se-ntind pe prund lipsiți de apa mării
Și mor răpuși de luminosul soare.
Așa pe jos lungiți și peștorii
Stăteau în valmă unul peste altul.

Lui Telemah îi zise-atunci Ulise:
„Poftește-ncoa' pe doica Evriclèa
Să-i spun o vorbă care-mi stă pe suflet.”
Și Telemah poruncii se supuse,
Bătu la ușă și chemă pe doică:
„Hai scoal', bunico, vino cât mai iute,
Tu care-ai paza slugilor la curte.
Te cheamă tata, vrea ceva să-ți spuie.”
Așa grăi și ea porni tăcută,
Deschise ușa sălii mari și merse
Nainte Telemah și-n urmă dânsa.
Găsi ea pe Ulise între leșuri
Pătat de sânge și de praf ca leul
Ce sfâșie un bou pe la pășune
Și are înroșit de sânge pieptul
Și fălcile, și-i groaznic la vedere;
Așa era la mâni și la picioare
Mânjit Ulise. Când văzu bătrâna
Mormanele de morți, un lac de sânge,
Se puse-a chiui privind minune
De fapta-i izbândită. Dar Ulise
Oprind-o și strunindu-i gura-i zise:
„Taci, doică, și te bucură în tine,
Dar nu mai chiui, că nu-i a bine
Să te mândrești cu moartea unor oameni.
Că lor le puse capăt doar ursita
Ce-a fost de sus și-a lor nelegiuire,
Că nu cinsteau pe nici un om din lume,
Nici bun, nici rău, apropiat de dânșii,
Și deci din mișelia lor muriră
Așa de crud. Ci numără-mi tu mie
Femeile din casă; arată care
M-a rușinat și care-a fost de treabă.”
Răspunse Evriclèa: „Eu ți-oi spune,
Copilul meu, așa cum i-adevărul.
Cincizeci la număr sunt aici la curte
Femeile ce le-am deprins la lucru
De mână și la pieptănatul lânii
Și la răbdarea vieții de robie.
Din toate numai douăsprezece fură
Nerușinate și se destrămară,
De n-au mai vrut să știe nici de mine
Și nici măcar de însăși Penelopa.

Că Telemah abia crescú, și mama-i
La șerbi să dea poruncă nu-i da voie.
Dar să mă sui acum, să dau de veste
Soției tale care-i adormită
În patu-i de vrun zeu." Însă Ulise
Se-mpotrivi: „Să n-o trezești tu încă,
Ci cheamă-ncoace pe femei să vie,
Pe toate câte-au fost nerușinate”.
Așa-i rosti. Ieși din sală doica
Să înștiințeze pe femei să vie.
Chemând pe Telemah atunci Ulise
Și pe porcar și pe văcar, le zise:
„Acum începeți să cărați afară
Acele trupuri și zoriți pe roabe
Să curețe și cu bureți să frece
Și mesele și scaunele toate.
Și după ce voi casa veți griji-o,
Luați și scoateți pe femei afară,
La mijloc între chioșc și între zidul
Frumos al curții și loviți în ele
Cu săbiile lungi până ce viața
Le-o veți curma și-uita-vor desfătarea
Ce-n drăgostirea lor pe-ascuns avură
Cu pețitorii.” Asta-i fu porunca
Și roabele buluc veniră toate.
Morțiș se văietau, vărsau șiroaie
De lacrimi. Ele morții-ntâi cărară
Și sub pridvorul curții i-așezară
Proptindu-se-ntre dânsese. Ulise
Le porunca și zor le da el singur,
Și ele duceau morții cu de-a sila.
Apoi cu apă și bureți frecară
Și curățiră mesele de-a rândul
Și scaunele toate. În oara asta
Văcarul și porcarul împreună
Cu Telemah, luând lopeți, podeaua
De lut învârtoșat o răzuiră
Și roabele cărar-apoi gunoiul
Și-l lepădară dincolo de poartă.
Și-n urmă când ei casa o grijiră,
Luând pe slugi, le scoaseră din sală
La mijloc între chioșc și-mprejmuirea
Frumoas-a curții, le-au închis acolo

În loc îngust, de n-aveau cum să scape,
Iar Telemah a început a zice:
„Eu n-aș vrea să le dau o moarte bună
Acestor păcătoase care mie
Și mamei mele ne-au adus atâta
Batjocură și foc pe capul nostru
Și care se culcau cu pețitorii”.
Legă atunci de stâlpul mare-al bolții
O funie de vas albastru-n proră
Și-o prinse de grumazul tuturor
Și-o trase-n sus, ca nu cumva s-ajungă
Pân' la pământ picioarele-atârinate.
Cum sturzii lați în aripi sau porumbii
Se prind în cursa ce-n tufiș s-ascunde,
Voind să intre-n cuibul lor, și-acolo
Găsesc odihna morții, astfel ele
Cu capete-atârinate-n șir stau toate
Cu lațul de grumaz, ca s-aibă moartea
Cea mai de plâns; oleacă din picioare
Se mai zbăteau și-n clipă erau gata.
L-au scos atunci din casă pe Melantiu
Prin tindă și prin curte și-i tăiară
Urechile și nasul și-i stârpură
Rușinea și la câini o lepădară;
Ba, în mânia lor, îl mai trunchiară
De brațe și de craci. Și dup-aceea
Spălându-se pe mâni și pe picioare,
Se-napoiară-n sală la Ulise.
Și truda lor se isprăvi. Ulise
Grăi atunci bătrânei Evriclèa:
„Măicuțo, adu-ncoace acum pucioasă,
Leac bun de molimi, adu foc să curăț
Cu fumul sala. Tu pe urmă du-te
La Penelopa, fă-o-ncoa' să vie
Cu roabele-i și pe femei silește
Mai repede să vie-n sală toate.”
Iar doica i-a răspuns: „Tu ai dreptate,
Copilul meu, dar să-ți aduc o haină
Și o cămașă să le-mbraci pe tine,
Să nu mai stai așa zdrențos în sală
Naintea lor, că nu-ți mai șade bine”.
Dar stăruie și-orându-i Ulise:
„S-aprindeți focul mai întâi în vatră”.

Și doica l-ascultă pe el și-aduse
Pucioasă și aprinse foc. Ulise
Dezmolipsi cu fumul toată sala
Și curtea lui și-ograda pretutindeni.
Iar doica prin palat apoi se duse
Spre a vesti și a pofti pe șerbe.
Ieșiră ele din cămări și toate
Se repeziră-n jurul lui Ulise.
Cu drag primindu-l, îl strângeau de mână
Și-l sărutau pe cap și peste umeri
Urându-i bun sosit, iar el îndată
Le cunoscă pe toate și-l cuprinse
Un dulce dor de plâns și de suspinuri

Cântul XXIII

Bătrâna chiuind de bucurie
Sui în casă sus să dea de veste
Stăpâni-sei că-n sală e Ulise.
Întineri-n genunchi, se sprinteniră
Picioarele-i și cum ajunse-acolo,
Ea peste capu-i s-aplecă și zise:
„Scoal', Penelopo, draga mea copilă,
Să vezi aieve ce-ai dorit de-a pururi,
Veni Ulise, aici sosi în casă,
Deși târziu . El chiar acum ucise
Pe mândrii pețitori care palatul
Îi năruiau și-i tot mâncau averea
Și-i asupreau copilul.” Dar crăiasa
O dojeni: „Măicuțo, te smintiră
Doar zeii care pot prosti pe unul
Întreg la minte, și pe un zănatic
Îl cumițesc. Mi te scrântiră zeii.
Nainte ai fost cu totul cumpănită,
De ce tu râzi de mine-ndurerata
Și-mi buigui de-astea și-mi alungi odihna
Ce-așa de dulce pleoapele-mi închise?
Așa frumos eu n-am dormit vrodată
De când Ulise a plecat la Troia,
La ciuma de cetate blestemată.
Coboară-te mai bine, du-te-n sală.

De-ar fi venit în locul tău vreo
Femeie de-ale mele să-mi dea mie
O veste așa, din somn să mă deștepte,
Urât o mai făceam napoi să plece.
Dar ai noroc de bătrânețe." Doica
I-a zis: „Eu nu râd, fata mea, de tine,
Ci-i drept așa cum zic, veni Ulise,
I-aici în casă. Este chiar străinul
Ce-a fost batjocorit de toți în sală.
De mult știa doar Telemah de asta,
Dar el, băiat cuminte, ascunse gândul
Și socoteala bunului său tată
Ca să-și răzbune pe dușmanii noștri.”
La vorba asta ea, sărind din patu-i,
Cuprinse pe bătrâna și din pleoape
Un strop îi curse și-ncepu s-o roage:
„Măicuțo, spune-mi drept, dacă Ulise
Veni, cum zici, cu-adevărat acasă.
Cum oare el putu să puie mâna
Pe acești nemernici? El doar fuse singur,
Iar ei o droaie-ntotdeauna-n casă.”
Răspunse doica: „Nu văzui și nu știu
Ci auzii doar gemetul acelor
Răpuși de el. Noi stam de spaimă-n fundul
Palatului și ușile-au fost bine
Închise toate până ce în sală
Veni fecioru-ți singur să mă cheme,
Trimis fiind de tatăl său anume.
Eu l-am găsit în urmă pe Ulise
Stând oblu între morți care-mprejuru-i
Zăceau pe jos grămadă lâng-olaltă.
Te-ai fi înveselit în tine, dacă
L-ai fi văzut mânjit de praf și sânge
Ca leul. Acum morții stau cu toții
Lungiți la poarta curții, iar Ulise
Cu focul mare-aprins și cu pucioasă
Dezmolipsește sala cea frumoasă.
Dar vino să vă bucurați acuma
Voi amândoi, că prea mult pătimirați.
Căci iată că vi se-mpline dorința
Îndelungată. El veni la vatră-i.
Și-i sănătos, și te găsi pe tine
Și pe băiat acasă, iar pe câinii

De pețitori îi pedepsi cu moartea
La curtea lui pe toți." Dar Penelopa
Se tot teme și cuvânta bătrânei:
„Măicuțo, nu te prea mândri tu încă
Și nu mai râde-așa de bunăvoie.
Tu știi ce bine-ar fi primit Ulise
De toți ai lui și mai ales de mine
Și fiul nostru, dac-ar fi să vie;
Dar nu-i adevărat ce-mi spui tu mie.
Pe pețitori i-o fi ucis vreunul
Din zei pe care i-o fi-ndârjiturgia
Trufiei lor și faptele mișele,
Că nu cinsteau pe nici un om din lume,
Nici rău, nici bun, oricine-a fost la dânsii.
De-aceea și-o pățiră. Iar Ulise
Pierdu nădejdea-ntoarcerii în țară,
Pieri și biet el însuși." Doica-i zise:
„Ce vorbă ți-a scăpat din rostul gurii,
Copila mea? Bărbatu-ți este-n casă,
La vatră, și tu zici că nu mai vine
De-acum pe veci? Ești tot necrezătoare.
Dar am să-ți dau dovadă-nvederată:
E rana care i-a făcut odată
Mistrețul. Am văzut-o doar cu ochii
Când l-am spălat. Am vrut s-o spun și ție,
Dar el, chitit, îmi puse pumnu-n gură
Și mă opri să-ți spun. Dar hai cu mine,
Și dacă te-amăgesc cumva, stau bună
Și-omoară-mă cu moartea cea mai crudă."
Iar Penelopa i-a răspuns: „Măicuță,
Oricât de mult te-ajută mintea-n toate,
Tu anevoie vei pătrunde gândul
Celor-de-sus. Ci hai să mergem totuși
La fiul meu, să văd pe pețitorii
Cei morți și pe bărbatul ce-i răpuse."
Ea zice și din casă-i se coboară
În cumpănă: să-ntrebe de departe
Pe soțul ei sau drept la el să meargă
Și să-i cuprindă mânil și capul
Să le sărute? Și cum trece pragul
De piatră, intră-n sală și s-așază
La celălalt perete. El într-asta,
Proptit de stâlpu-nalt, stătea la vatră

Cu ochii-n jos și aștepta cuvântul
Femeii lui, când ea-l văzu cu ochii.
Dar dânsa de uimire sta tăcută.
Aci-l vedea pe el aievea-n față,
Aci se îndoia c-ar fi chiar dânsul,
C-așa de slut era-mbrăcat în zdrențe.
Iar Telemah o dojeni și-i zise:
„Tu, maică rea și maică fără suflet,
De ce te depărtezi așa de tata
Și nu te-apropii să-i rostești o vorbă?
Nici o femeie alt-așa ca tine,
Ținându-și firea, n-ar fi stat departe
De soțu-i, care suferind atâtea
Nevoi și patimi i-a sosit în țară
La douăzeci de ani. La tine pururi
E sufletul mai tare decât piatra.”
Lui Telemah îi zise Penelopa:
„Copilul meu, sunt toată buimăcită.
Nu pot să spun și nici să-ntreb nimica
Și nici să stau și să mă uit în față
De-i chiar Ulise-aci venit în casă,
Noi negreșit pe urmă ne-om cunoaște
Mai bine între noi, c-avem noi semne
Ce numai noi le știm și nimeni altul.”
Așa vorbi crăiasa, iar Ulise
Zâmbi și-ndată fiului său zise:
„Tu lasă pe-a ta mamă să mă-ncerce
Pe mine-n casă, Telemah, că-ndată
Se va încredința și mai temeinic,
Imos cum sunt și jerpelit acuma,
Ea nu mă prețuiește și nu crede
Că eu sunt soțul ei. Dar noi cu mintea
Să chibzuim cum poate fi mai bine.
Când cineva din obște-omoaară numai
Un singur om, el părăsește țara,
Și rudele-i, și fuge-n altă parte
Măcar că sunt puțini răzbunători
Ce-l urmăresc. Dar noi surparăm turnul
Cetății, secerarăm floarea țării.
Deci cugetă cum facem noi acuma.”
Iar socotitul Telemah răspunse:
„Tu singur vezi de asta, scumpe tată,
Căci lumea toată zice că-ntre oameni

Ești cel mai înțelept și că nu-i nimeni
La sfaturi să te biruie pe tine.
Noi suntem gata, te urmăm și nu vom
Slăbi de loc, din răputeri ne-om bate.”

Adaose Ulise iscusitul:

„Ți-oi spune eu cum cred c-ar fi mai bine.

Spălați-vă întâi, schimbați veșminte
Și roabelor să spuneți să se-îmbrace
În haine-alese, și frumos din liră
Dumnezeiescul cântăreț să cânte
În capul unui joc de veselie,
Ca orișicine, auzind de-afară,
De-o fi drumeț, de-o fi vecin, să creadă
Că-i nunt-aici, pân' nu se-ntinde zvonul
De-omorul tinerimii prin cetate
Și vom putea, ieșind de-aici, s-ajungem
La noi la țară prin păduri și-acolo
Vedeau-vom ce povață ne dă cerul.”

Așa vorbi. Și ei îl ascultară.

Se îmbăiară-ntâi, se primeniră,
Femeile se dichisiră toate
Și cântărețul începu să zică
Din lira-i cea scobită și măeastră,
De i-a stârnit să cânte cu viers dulce
Și să încingă horă minunată.

De tropot casa răsuna la jocul
Bărbaților, femeilor gătite.

Ziceau, din uliți auzind drumeții:

„De bună seamă astăzi se mărită

Cu cineva crăiasa mult-pețită.

Ea n-a putut să rabde, ticăloasa!

Să fi păzit până la urmă casa

Bărbatului din tinerețe, până

Să vie dânsul.” Ei bârfeau aceste,

Că nu știau ce se-ntâmplase-acolo.

Îl spal-atunci și-l unge pe Ulise

La scaldă Evrinoma chelărița

Și-l înțolește c-o manta frumoasă

Și c-un veșmânt. Și-asupra lui Minerva

Revarsă de la ea mândrețe multă,

De-arată el mai mare și mai trupeș.

Din creștet lasă plete mari să-i curgă,

Stufoase ca o floare de zambilă.

Din scaldă iese-atunci Ulise-ntocmai
Ca un nemuritor. Din nou s-așază
Pe scaunul de unde se sculase,
În dreptul doamnei, și-astfel îi cuvântă:
„Nefericito, mai presus de toate
Femeile te împietriră zeii
Cu sufletul. Nici un-acum ca tine
De rece n-ar fi stat așa departe
De soțul ei venit acasă după
Nespuse suferinți îndelungate
Și după douăzeci de ani. Tu, doică,
Așterne-mi patul să mă culc eu singur;
Nevastă-mea-i cu inima ca fierul.”
Crăiasa-l încerca pe el: „Sărmane,
Nu e mândrie, nici nesocotire.
Nici uluirea multă ce mă face
Să stau așa. Prea bine știu cum fuseși
Când ai plecat cu vasele pe mare,
Dar hai, tu, doică, pregătește-i patul
Afară de iatacul care singur
L-a-ntemeiat frumos. Crivatul trainic
Pe-afară scoate-l și așterne asupra-i
Velințe, cergi și blănuri.” Asta zise
Ea încercându-și soțul, dar Ulise
Răspunse înciudat măritei doamne:
„Mă doare-n suflet ce mi-ai spus, femeie.
Dar cine patul meu să-l mute-aiurea?
Căci anevoie ar fi putut s-o facă
Și cel mai priceput, de n-a fost doară
Vrun zeu care venind cu dinadinsul
L-o fi mutat acolo, că nici unul
Din muritorii vii, oricât de tare
Și june să fi fost, ușor să-l miște
De loc n-ar fi putut. Că i-o minune
Cu patul meu lucrat cu măestrie
De mine, nu de altul. În ogradă
Crescuse un măslin cu frunze late,
Vânjos și verde, gros la trunchi ca stâlpul.
În jurui lui eu mi-am zidit iatacul
Cu pietre dese și-am făcut deasupra-i
Acoperiș și-am pus canaturi strânse
Și îmbucate bine la intrare.
Am retezat din ramuri tot măslinul

Și l-am tăiat apoi din rădăcină,
I-am netezit tulpina cu arama
Frumos, cu șart și drept pe ciripie.
Din trunchi făcui picior de pat, cu sfredel
Îl sfredelii și începui de-aicea
Și meșterii deasupra lui crivatul
Cu flori de-argint, de aur și de fildeș.
Și peste dânsul mai lății curele
Strălucii de porfiră. Iată semnul
De care eu spuneam că i-o minune.
Acum eu nu știu, stă la locu-i patul?
Sau cineva, tăind întreg măslinul,
L-o fi mutat cumva în altă parte?”
Așa vorbi. Și ea-naintea-acestor
Dovezi întemeiate-a lui Ulise,
Slăbind la suflet și-n genunchi, deodată
Zbucni în plâns, se repezi de-a dreptul
Și de grumaz cu brațele-l cuprinse,
Pe cap îl sărută și prinse a-i zice:
„Ulise, nu te supăra pe mine,
Tu care ești întâiul între oameni
De luminat în toate, că doar zeii
Ne-au dat răstriștea și pe noi sărmanii
Ne-au pizmuit, de n-am fost laolaltă
Ca să ne bucurăm de tinerețe
S-ajungem pân-la pragul bătrâneții.
Nu fi ciudos, nu mă muștra că nu te-am
Primit cu drag cum te văzui pe tine.
Căci pururea eu tremuram în mine
Să nu mă-nșele cineva cu vorba
Venind pe-aici, că mulți mai umblă-n lume
Cu vicleșug. Doar nici Elena, fiica
Lui Jupiter, nu s-ar fi dat vrodată
În dragoste c-un om din altă țară,
De-ar fi știut că-aheii cei războinici
Aveau napoi s-o întoarne acasă.
Un zeu o-mpinse la rușinea asta,
Că de la sine nu-i trăzni să facă
Păcatul greu, de unde apoi se trase
Și jalea noastră. Acum mi-ai dat tu însă
Vădite semne despre patul nostru
Ce nimenea nu-l mai văzu, ci numai
Noi singuri, tu și eu, îl știm și una

Din roabe, Actorida, care-odată,
Când am venit mireasă, mi-a fost dată
De tatăl meu ca paznică la ușa
Iatacului. De-aceea și pe tine
Te cred, oricât de tare sunt la suflet.”
Așa grăi. Și tot mai mult Ulise
Se-nduioșă și se porni a plânge
Și tot plângea mereu ținând în brațe
Pe scumpa și cinstita lui soție.
Pe cât s-arată de dorit pământul
Sărmanilor înotători a căror
Corabie Neptun pe mare-o sparse,
Fiind de vânt și valuri mari bătută,
Puțini mai scapă de talaz și-noată
Spre mal împresurați de spuma mării,
Și bucuroși ei pe uscat se suie
Fugind de-acel potop, așa crăiasa
Căta cu drag și veselă la soțu-i
Și-l tot ținea de gât cu brațe albe.
I-ar fi găsit așa lumina zilei
Pe amândoi jălind, dacă Minervei
Nu-i fulgeră un gând; ea lunga noapte
Opri la capăt și ținu sub apă
În Ocean pe zâna dimineții
În aur întronată: nu-i da voie
La revărsarea zorilor pe lume
Să-nhame telegarii săi, pe Lampos
Și Faeton ce-o poartă-n car pe dânsa.
Și-a zis nevestei sale-atunci viteazul:
„Femeie, noi cu trudele și greul
La capăt încă n-am ajuns. Mai este
Chiar mult nainte înc-atâta zbucium
Și lung și-anevoios peste măsură
Și totul de făcut numai de mine.
Căci astfel îmi ghici odată umbra
Lui Tiresias când mă coborâsem
În iad ca să-l întreb de înturnare
În țara mea și între ai mei. Dar vino
Să ne culcăm și să dormim, femeie,
Dulceața tihnei să gustăm.” Crăiasa
Cuminte i-a răspuns: „Tu poți acum,
Oricând ai vrea, să guști în pat odihnă,
Că zeii te-ajutară pe pământul

Și-n casa ta s-ajungi. Fiindcă însă
Tu te-ai gândit și-un zeu ți-a pomenit-o,
Hai spune-mi care luptă-ți mai rămâne,
Că tot socot că mai târziu voi ști-o,
Și nu-i mai rău de pot s-o aflu-ndată.”

Ulise-ndemânaticu-i răspunse:
„De ce tot stărui să ți-o spun, sărmano?
Eu totuși o voi povesti și iată,
Nimic n-ascund, dar nici o bucurie
Nu vei avea cum nici eu nu mă bucur,
Că mi-i ursit orașe să cutreier
Având cu mine o vâslă-ndemânată,
Să merg pân-oi sosi la oameni care
Nu sunt deprinși cu marea și nu gustă
Bucatele din sare potrivite,
Nici știu de rumenitele corăbii
Și nici de vâsle, aripele năvii.
Îmi spuse Tiresias care-i semnul
Cel mai vădit spre-a nu da greș în cale.
Când alt drumeț mă va-ntâlni pe mine
Și zice-va că am pe dalbul umăr
Lopată-n loc de vâslă, acolo-n glie
Să-nfig eu vâsla, lui Neptun prinoase
Pe-altar să-nchin, un taur, un berbec
Și un grăsun. Apoi venind acasă
Mărețe jertfe sfinte de o sută
De boi să-nalț la zeii cei din slavă,
La toți pe rând. Iar moartea mea-n afară
De mare o să-mi fie prea ușoară.
Muri-voi doar îngreuiat de-o lungă
Și verde bătrânețe. Și sub mine
De toate-ndestulat va fi poporul.
Acestea-mi spuse mie Tiresias
Că-ntocmai o să mi se-ntâmpile toate.”

Iar Penelopa zise: „Dacă zeii
Ursitu-ți-au frumoase bătrânețe,
Tu ai nădejde-a fi scutit de rele”.

Într-asta doica și cu Evinoma
Gătiră-ndată, sub lumini de facle,
Culcuș de țoale moi. Și cum în pripă
Crivatul trainic ele l-așternură,
Bătrâna în iatacul ei se-ntoarse
Ca să se culce, iar cu facla-n mână

Purcese odăiasa Evrinoma
Naintea lui Ulise și-a crăiesei
La mersul lor spre pat. După ce-i duse
În dormitor, porni napoi, și soții
În vechiul pat cu drag s-adăpostiră.
Iar Telemah, porcarul și văcarul
Curmară jocul din picioare, hora
Femeilor. Și dâșii se culcară
La urmă în umbroasa locuință.
Iar când de-ajuns se desfătară soții
În dragoste plăcută, stau de vorbă
Și petreceau istorisind trecutul.
Ea-i povesti tot răul ce-ndurase
De la femei și de la urgisitul
Duium de pețitori care, de dragu-i,
Junghiau la boi și-oi grase-n toată ziua
Și-i tot secau vinațul din butoaie.
Iar el viteazu-i povestea tot răul
Ce altora-l pricinui și câte
Mai suferi el singur la nevoie.
Ea cu nesaț îl asculta și somnul
Pe gene nu-i veni până ce dânsul
Nu încetă de-a povesti. Îi spuse
La început cum pe ciconi răpuse
Și cum sosi în țara cea mănoasă
La lotofagi, ce rău făcu ciclopul
Și cum îl pedepsi pe el Ulise
Și-și răzbună pe vrednicii tovarăși
Pe care-i tot mânca fără de milă.
Și cum ajunse la Eol și-acesta
Cu dragoste-l primi și de la dânsul
Cu bine-l petrecu napoi, dar n-a fost
Menit s-ajungă el în scumpa-i țară,
Căci viforu-l răpi și pe noianul
Bogat în pești îl duse pe Ulise,
De tot ofta din greu. Și cum pe urmă
La lestrigoni sosi, în Telepilos,
Pe unde ei și oameni și corăbii
I-au potopit și într-un vas el singur
Se strecură de-acolo. Și de Circe
Vorbi apoi, de toată măestria
Și viclenia ei; și cum în navă
Călători pe lumea ceealaltă

Să-ntrebe pe prorocul Tiresias
Și soții și-i văzu și pe-a sa mamă
Care-l crescă și-l alăptă din fașă.
Cum auzi el cântec de sirene
Și-ajunse pe la Stâncile Izbite,
La groaznica Haribda și la Scila,
De unde teafăr nu mai scapă nimeni.
Și cum ai lui vânaseră cireada
De boi a Soarelui; cum Joe, Domnul
Detunător din slăvi, răzbi c-un fulger
Înflăcărat corabia-i pe mare,
De se-necară toți ai lui tovarăși
Și numai el se smulse morții crude
Și s-aciolă în insula zeiței
Calipso, Ogigia. Și cum dânsa
La ea-l ținu, dorind bărbat să-i fie,
În peștera-i boltită, și-i da hrană
Și-i juruia să-l facă fără moarte
Și fără bătrânețe cât e veacul.
Dar vrerea lui ea n-o putu învinge
Și cum, după nespuse multe cazne,
Se-nlimăni pe la feaci și-acolo
Ca pe un zeu toți oamenii-l cinstiră
Și-n vas îl petrecură până-n țară
Cu daruri de la ei de-ajuns, odoare
De-aramă și de aur și veșminte.
Așa-ncheie povestea lui, că somnul
Îl toropi molesitor și dulce
Și grijile-i topi. Dar Minerva alta
Mai iscodi atunci. Pe când Ulise
Credea să aibă parte de crivatul
Soției sale, și de somn, Minerva
Sculă pe zâna zorilor din valul
Oceanului, ca ea din tron de aur
Lumină prin văzduh s-aducă lumii.
Din patu-i moale se trezi Ulise
Și zise la nevastă-sa: „Femeie,
Acum suntem sătui de-atâtea cazne
Ce-am suferit, tu pe aici jălindu-mi
Întoarcerea mea plină de amaruri
Decât eu fui învălurat departe
De-ai mei, oprit de Joe și de zeii
Ceialți. Dar azi când suntem împreună

În patul nostru jinduit, ai grijă
De-avutul meu ce-l ai la tine-n casă,
Că turmele-mi de pețitori mâncate
Cu pradă de la alții-n mare parte
Le voi spori și altele supușii
Mi-or da din nou, până ce fi-vor pline
Și stânele și staulele toate.
Că eu acuma plec, mă duc la țară,
Pe la pădurea mea și la moșie,
Să-mi văd pe bunul tată, care bietul
Oftează și tot plânge după mine.
De-aceea, cât ești tu de chibzuită,
Îți dau un sfat, că iute-acum, o dată
Cu răsăritul soarelui, va merge
Și vestea despre pețitori pe care
În sală i-am ucis. Tu stai pe-aicea
Și suie-te cu roabele la tine
Și-acolo șezi ascunsă și tăcută
Și nu căta și nu-ntreba pe nimeni.”
Așa vorbind, încinse arme lucii.
Sculă pe Telemah și pe păstorii
Cei doi ai lui , văcarul și porcarul,
Și porunci vârtos să se-narmeze,
Iar ei supuși arama și-mbrăcară.
Și porțile deschiseră, plecară.
Mergea Ulise-n frunte. Acum lumina
Se revărsase peste tot pământul.
Minerv-atunci, pe ei învăluindu-i
În noapte,-i scoase grabnic din cetate.

Cântul XXIV

În vremea asta Hermes din Cilene
Chemă la sine sufletele celor
Care-au pețit. Purta cu el frumoasa
Nuia de aur, mijlocul cu care
Adoarme după voie ori deșteaptă
Pe oamenii cei adormiți. Cu joarda-i
El le urni, și ele după dânsul
Mergeau pițigăind. Cum liliecii
În fundul unei peșteri uriașe

Tot zboară țiuind când pică vrunul
Din stolul lor cel atârnat sub stâncă
Și stau acolo strânși pe lâng-olaltă,
Așa plecară chițând deodată
Și sufletele ce urmau pe Hermes,
Blajinul zeu, pe mucedele drumuri.
Trecur-așa Oceanul, Stânca Albă
Și poarta Soarelui și tot norodul
De vise, și curând erau pe lunca
De asfodel, pe unde e locașul
De suflete, -ale morților năluce.
Aci găsiră umbra lui Ahile
Și umbra lui Patroclu și-Antilohos,
Viteaz ales, și a lui Aias care,
De mare și arătos, fusese-n fruntea
Danailor după Ahile. Dânșii
Pe lâng-acest din urmă s-adunară,
Când sufletul lui Agamemnon, jalnic,
S-apropie de ei urmat de-o mână
De suflete de-a celor ce-mpreună
Cu el în casa lui Egist muriră
Și scrisa și-mpliniră. Zise-ntâia
Lui Agamemnon umbra lui Ahile:
„Crezusem noi că-ntre viteji, Atride,
Erai mai drag lui Joe, azvârlitorul
De fulgere, c-aveai sub tine multă
Și vajnică oștire pe pământul
Troienilor și-al pătimirii noastre.
Dar iată că te-ajunse-ntâi pe tine
Ursit-amară, al cărei braț nu cruță
Pe nimenea. Mai bine-n toată slava
Ce-aveai ca domn, mureai pe câmp la Troia!
Așa ți-ar fi durat mormânt aheii
Și-un falnic nume-ai fi lăsat în urmă
La fiul tău. Dar ți-a fost scris pe lume
Să mori de moartea cea mai dureroasă.”
Iar umbra lui Atrid așa-i răspunse:
„Tu, norocite fiu al lui Peleus,
Ahile cel asemenea cu zeii,
Tu ai murit la Troia, așa departe
De Argos, și în lupta pentru tine
Se omorau în preajma ta fruntașii
Troieni și-ahei, când tu, pe jos ca bradul

Întins în volbura de praf, uitaseși
De-al cailor mânat în bătălie.
Noi cât e ziua ne-am bătut și nu stam
De loc atunci din harță, dacă cerul
Cu-o vijelie nu curma-nclăștarea.
Te-aduseră pe urmă la corăbii
De la război și-ți curățirăm trupul
Cel arătos cu apă încropită
Și-ulei mirositor. Plângeau danaii
În jurul tău cu lacrimi calde, părul
Și-l depărau, și mumă-ta-mpreună
Cu zânele surori din fundul mării
Veni și ea, când auzi de asta,
Și chiu năprasnic răsună pe ape,
De se-ngroziră-ndată toți aheii
Și-ar fi luat-o fuga spre corăbii,
De nu-i oprea moș Nestor, știutorul
De multe și din vechi, a cărui minte
Păruse a fi de-a pururi cea mai bună,
Și-i sfătui așa el cu-nadinsul:
«Argiilor, mai stați și nu dați fuga,
Ostași ahei. E mama lui Ahile;
Ea vine-aci cu zânele-mpreună
Să-și vadă fiul mort.» Stătură-aheii,
Bărbații toți. Și te împresurară
Copilele lui moș Nereu din mare
Bocind duios și te-mbrăcară-n haine
Dumnezeiești. Iar cele două muze
Cu viers frumos jăleau de-a rândul toate,
De nu rămase nici un om cu ochii
Nelăcrimați: așa-i mișcase Muza
Cu glasu-i plin de farmec. Nopti și zile
Nemuritorii zei și muritorii
Te-au plâns mereu, și-n ziua-a optsprezecea
Te-au pus pe rug, și-am ars alături multe
Nămaie grase, boi cornaci, și-n urmă
Ai ars și tu în strai de zei, în râuri
De mir și miere dulce. Oaste multă,
Pedestri și călări, se perindară
În jurul tău și durdui pământul
De tropot mult. Iar când pe rug văpaia
Te mistui, noi albele-osăminte
În vin și-n balsam le-am cules, Ahile,

Și-ți dete maica un ulcior de aur,
Un dar care zicea că-i de la Bacchus,
Măestritur-a lui Vulcan slăvitul.
Și oasele-n ulcior ți-adăpostiră
O, strălucite-Ahile, laolaltă
Cu oasele fârtatului Patroclu.
Deosebit mai puseră cenușa
Lui Antiloh, cel care ți-a fost ție
Nespus mai drag decât oricare dintre
Prieteni, după moartea lui Patroclu.
Deasupra lor noi, oastea cea aleasă
De-ahei războinici, am durat un mare
Și minunat mormânt pe-o ieșitură
De țărnm din largul Helespont, ca astfel
Din mare, de departe, el să fie
Văzut de călătorii toți și-acuma
Și-n zilele de-apoi. Iubita-ți mamă
Ceru-nvoirea zeilor și puse
În mijlocul băтелиștei mândrețe
De-odoare de răsplată pentru lupta
De-ntrecere dintre vitejii noștri.
Am fost de față la-ngroparea multor
Viteji și am văzut la moartea unui
Stăpânitor cum se încing voinicii
Cu arma și se-ntrec după răsplată;
Dar nicăieri n-am stat uimit mai tare
Ca la vederea mândrelor odoare
Ce zâna Tetis, a ta mamă, ți le puse
La jocurile prohodirii tale.
Că prea erai iubit de zei; de-aceea,
Deși ești mort, dar numele-ți nu moare;
Ci-n toată lumea faima lui va merge
Și-n veci de veci va fi slăvit, Ahile.
Dar eu ce bine-avui după-ncetarea
Războiului? La-ntorsul meu acasă
Menit mi-a fost de Joe să am moartea
Cea mai de plâns, să mă omoare văru-mi
Egist și blestemata mea soție.”
Așa vorbiră dânsii întreolaltă.
Venir-atunci la ei, aduși de Hermes,
Ucișii lui Ulise, pețitorii.
Și sufletele,-ndată ce-i văzură,
Naintea lor uimite se-ndreptară.

Și umbra lui Atride Agamemnon
A cunoscut pe Amfimedon, fiul
Lui Menelau, căci el îi fuse oaspe,
Deși flăcăul locuia-n Itaca,
Și începuse pe dânsul să-l întrebe:
„Ce-a fost de v-a-nghițit pământul negru
Pe voi, o, Amfimedon, oameni tineri,
Aleși, de-o seamă toți? C-așa pe-alese
Oșteni de frunte, nimenea-n cetate
N-ar fi putut s-adune laolaltă.
Neptun pe voi v-a potopit pe mare
Stârnind furtună și talazuri multe?
Sau pe uscat v-au cotropit dușmanii
La harțele pentru răpiri de turme
Sau când luptați pentru soții și țară?
Răspunde-mi la-ntrebare, că mă laud
C-am fost cu voi legat prin ospeție.
Tu nu ții minte c-am venit acolo
La voi cu Menelau după Ulise
Ca să-l luăm la Troia în corăbii?
Băturăm marea în răstimp de-o lună
Și-abia-l înduplecarăm ca să vie.”
Iar sufletul lui Amfimedon zise:
„Slăvite fiu al lui Atreu, tu, craiul
Vitejilor, ba eu mi-aduc aminte
De tot ce-mi spui, mărite, și sunt gata
Să-ți povestesc deschis cu de-amănuntul
Și-ntocmai cum a fost sfârșitul nostru.
Pețirăm pe soția lui Ulise
Cel dus de mult. Ea nici nu ne respinse
Și nici se învoi să facem nunta
Nesuferită ei, și-urzea cu mintea-i
Pieirea noastră. Iată dar vicleana
Ce născoci. La stativele curții
Ea puse la țesut o pânzetură
Subțire și prelungă și ne zise:
«Voi, tineri pețitori ai mei, acum,
Când răposat e soțul meu Ulise,
Mai așteptați și nu dați zor cu nunta,
Să isprăvesc întâi această pânză
Să nu mi se destrame urzitura,
Că vreau să fie giulgiul lui Laerte
Când nemiloasa moarte o să-l culce,

Ca nu cumva femeile-aheene
Să aibă-alean pe mine, că din parte-mi
Fu socrul meu nepânzuit la moarte,
Când el agonisise-atât-avere.»
Așa ne spuse și-o crezurăm, proștii,
Ea ziua tot lucra la pânza mare,
Dar peste noapte, la lumini de torțe,
Ea deșira tot ce lucruse ziua.
Așa ne tot prosti trei ani de-a rândul.
Dar când veni al patrulea și vremuri,
Și luni, și zile multe se-ncheiară,
Atunci ea fu trădată de-o femeie
Care-i știuse bine-nșelăciunea
Și noi am apucat-o și-am văzut-o
Cum deșira mândrețea ei de pânză.
De sil-atunci ea isprăvi țesutul.
Și-n timp ce dânsa pânzetură-i mare
Ne-o arăta spălată și frumoasă,
De semăna cu Soarele și Luna,
Un zeu dușman aduse pe Ulise
La capătul moșiei lui, pe unde
Ședea păstorul porcilor în staul.
Aci veni și fiul lui Ulise
La-ntoarcerea-i pe mare de la Pilos.
Și-acolo pețitorilor croiră
O moarte cruntă și-amândoi pe urmă
Veniră în cetate; înainte
Ajunse Telemah, apoi Ulise.
Porcarul ni-l aduse-n haine slute;
Părea un cerșetor, bătrân cu totul,
Proptit de un toiag, purta bulendre
Și cum era de jerpelit și jalnic
Nici unul dintre noi, mai vechi sau tânăr
Nu-l bănuie când el pică la curte.
Și-l necăjeam cu vorba și bătaia.
El înghiți o vreme cu răbdare
Ocările și blendele, ci-n urmă,
În cugetu-i fiind trezit de Joe,
El, ajutat de Telemah, își strânse
În armărie mândra-i armătură
Și-o încuie. Apoi pe-a lui soție
O sfătui cu multă viclenie
La luptă între pețitori să puie

Securile și arcul lui Ulise,
Și-aceasta ne-a fost jocul și-nceputul
Topeniei, săraci de noi. Nici unul
Nu am putut să-ntindem coarda de la
Călitul arc, că ne lipsea puterea.
Dar când ajunse-n mâna lui Ulise
Cumplita armă, noi strigam cu toții
Și-amenințam să nu i-o dea, să zică
Ce-o zice el. Doar Telemah el singur
Tot stăruia și-l îndemna-mpotrivă.
Și cum pe arc Ulise puse mâna,
Ușor destinse coarda-i și săgeata
Trecu prin fier. Pe urmă el cu arcul
Stătu pe prag și ochii crunt rotindu-și,
Turnă o ploaie de săgeți în față-i.
Întâi străpunse pe-Antinou frunțașul.
Apoi, ochind, svârli săgeți amare
Și-n toți ceilalți, și noi cădeam grămadă.
Vedeai ușor că le-ajuta în luptă
Un zeu de sus, căci repede prin sală,
Cuprinși de-avânt nebun, roțiș dau moarte.
Un groaznic gemet s-auzea și pocnet
De capete, și toată pardoseala
Era un lac de sânge. Așa pierirăm
Sărmanii noi și trupurile noastre
Și-acuma zac la curtea lui Ulise,
Că n-au vro știre-ai noștri cei de-acasă;
Ei sângele cel negru de la rane
Ne-ar fi spălat și la înmormântare
Ne-ar fi bocit, că asta-i cinstea dată
La răposați." Iar Agamemnon zise:
„O, fericite fiu al lui Laerte,
Preaiscusite vrednice Ulise,
Cu-a ta neîntrecută vrednicie
Din nou ai dobândit pe-a ta soție.
Prea cuminte a fost neprihănită
Copil-a lui Icariu, Penelopa!
Cum ea de soțul tinereții sale
Mereu și-aduse-aminte! Niciodată
Nu-i pierde slava de femeie bună.
În cinstea ei cânta-vor muritorii,
Înduhuiți de zei, cântare mândră.
Ea nu făcu nelegiuiri în viață

Ca fiica lui Tindar, care-și ucise
Pe soțul ei; de-aceea și-o să fie
Hulită ea în cântecele lumii,
Căci nume rușinos lăasă în urmă
Femeilor și chiar celei mai bune.”

Așa ei întreolaltă cuvântară
În tainiți sub pământ, pe ceea-lume.
S-au coborât într-asta din cetate
Ulise cu ai lui și-au fost îndată
La falnica moșie-a lui Laerte,
Pe care el după trudire multă
Prin vitejie-n dar o dobândise
De la popor. Și-aci și-avea lăcașul
Și-n jurul lui bordeie unde robii
Și-aveau șederea, hrana și culcușul
Și-i tot munceau pe placul lui de silă.

Pe lângă el era și o bătrână
Siciliană ce-avea toată grija
Moșneagului departe de cetate.
Și la ai lui grăi atunci Ulise:
„Intrați acuma voi aci în casa
Frumos zidită, puneți iute masa,
Tăiați un porc, pe cel mai bun din turmă,
Că eu mă duc să-ncerc puțin pe tata,
Să văd oare mă mai cunoaște dânsul
Ori m-a uitat, că prea e multă vreme
De când plecai”. Așa vorbi Ulise
Și le dădu războinicele arme,
Când ei spre curte iute-naintară.
Ulise merse-aproape de pometul
Cel încărcat de poame ca să-ncerce
Pe tatăl său, se coborî-n grădină,
Dar nu găsi pe Doliu grădinarul
Și nici pe fiii lui sau pe vro slugă;
Ei duși erau cu toții ca s-adune
Mărăciniș de îngrădit livada;
Moș Doliu era-n fruntea lor. De-aceea
Găsi pe tata-i singur în grădina
Cea bine-orânduită, unde dânsul
Moșoroia sub un răsad cu sapa.
Purta pe el o haină peticită,
Soioasă, slută. Și carâmbi de piele
De bou cârpiți avea el în picioare

Spre a-l feri de zgârieturi, și-n mână
Purta mănuși să nu-l înghimpe spinii,
Și-n cap avea căciulă el de capră,
Sporindu-și astfel jalea de părinte.
Dar cum Ulise îl văzu pe dânsul
Îngheboșat de greul bătrâneții
Și cufundat în jale, stete-acolo
Pe sub un păr înalt, din pleoape lacrimi
Îi picurau. Se puse-apoi pe gânduri
Și cugeta cum poate fi mai bine:
S-alerge, să-l cuprindă, să-l sărute
Pe tatăl său, să-i spuie de-amănuntul
Cum el veni și se întoarse-n țară?
Ori să-l întrebe-ntâi pe-ncercate?
La urmă-i se păru c-ar fi mai bine
Cu vorba iscodindu-l să-l încerce
Întâi pe el. Și-așa gândind, Ulise
Păși spre tata-i drept. Și când moșneagul
Plecat pe la răsad scurma țărâna,
Feciorul lui s-apropie și zise:
„Bunicule, grădinăritul nu ți-i
Necunoscut; ba ești tu meșter mare,
Că nici un pom aici, smochin sau viță,
Măslin sau păr nu-i nengrijit de tine,
Ba nici verdeața asta prin grădină.
Dar nu te supăra de-ți spun o vorbă:
Tu nu te îngrijești de tine însuși
Și bătrânețea ta-i de plâns, că tare
Mai ești slinos și-mbraci rupturi pe tine,
Nu pentru că ești leneș și stăpânul
Nu-ți poartă grijă, că nimic la tine,
Nici fața, nici făptura nu te-arată
Că ești un rob; se vede-n toate domnul.
Tu pari ca unul care după baie
Și ospătat, molatic, cum e felul
Bătrânului, stă gata să se culce.
Dar spune-mi mie apriat: la care
Bărbat slujești? De-a cui grădină cauți?
Și-adeverește-mi una să știu bine,
De am sosit aieve aci-n Itaca,
Cum de curând îmi zise unul care,
Când eu veneam, m-a întâlnit pe cale,
Un om ce nu-mi părea întreg la minte,

Că nu vru să-mi dea lămuriri în toate
Și nici să mă asculte la-ntrebarea
Ce i-am făcut despre un vechi prieten,
De mai trăiește ori e dus din lume,
Că vreau să-ți spun, ia seama și m-ascultă:
De mult am găzduit la noi în țară
Pe unul care mi-a venit acasă,
Mai drag decât oricare din străinii
Cei perindați la casa mea ca oaspeți.
Zicea că el se trage din Itaca
Și tată i-e Laert Arcesianul.
L-am dus la mine, l-am ținut în gazdă
Frumos, cu toată dragostea și grija,
C-aveam de toate eu la mine-acasă.
Ba datu-i-am și daruri cuvenite
Ca unui oaspe-al meu: talanturi șapte
De aur măestrit și o pârnaie
De-argint curat și toată înflorată,
Și douăsprezece mantii, tot atâtea
Covoare și cămăși, dulămi frumoase.
I-am dat pe lângă ast-apoi și patru
Femei deprinse meșter să lucreze,
Chipoase toate, alese de el însuși.”
Laerte, podidit de lacrimi, zise:
„Aici, străine, este țar-aceea
De care-ntrebi. Dar ea e stăpânită
De oameni ticăloși și fărdelege.
Poman-a fost din parte-ți scumpătatea
De daruri dăruite. Dacă-n viață
L-ai fi găsit pe dânsul în Itaca,
S-ar fi plătit frumos de-a ta primire
Și te-ar fi dăruit de-ajuns în ziua
Plecării tale, așa cum se cuvine
Acelui care-ncepe ospeția.
Dar spune-mi tu cinstit și lămurește-mi:
E mult de când l-ai găzduit pe dânsul,
Pe bietul oaspe-al tău, nenorocitul?
Că el mi-e fiul, dac-a fost vrodată.
Departe de ai lui și de-a lui țară,
L-or fi-nghițit în mare poate peștii
Sau pe uscat a fost mâncat de fiare
Și de zăgani. Nu-l plânseră părinții,
Nici taică-său, nici mama la-ngropare

Și-n patul morții nu-i închise ochii
Și nu-l boci-nțeleapta Penelopa,
Soția lui, cum se cuvine, c-asta
E data pentru morți. Dar mai grăiește-mi
Adevărat, că vreau să știu: de unde
Și cine ești? Și unde ți-s părinții
Și țara ta? Și-unde ți-e otgonită
Corabia care la noi te-aduse
Pe tine cu voinicii tăi tovarăși?
Ori călător venit-ai în străină
Corabie care pe-aici te scoase
Și-apoi s-a dus?" Și i-a răspuns Ulise:
„Eu drept la toate ți-oi răspunde ție.
Sunt din Alibas, unde-am case mândre
Și tată mi-i Afidas, care-i fiul
Lui Polipèmon craiul și mă cheamă
Epèritos. Mă-mpinse un zeu din țara
Sicaniei, rătăcitor încoace
Să vin silit. Corabia mi-i trasă
La mal, departe de cetate. Iată
Sunt azi cinci ani de când trecu Ulise
Nenorocitul pe la noi în țară,
De unde-apoi plecă. Și la pornire
I s-arătară semne bune, pasări
Zburau din dreapta. De-asta și eu vesel
Îl petrecui și el voios se duse,
C-aveam nădejde că noi iar ca oaspeți
Ne-om întâlni, ne-om face daruri mândre.”
Așa-i vorbi. Și-un negru nor de jale
L-acoperi și-i cotropi ființa
Moșneagului, de ridică cenușa
Și-o-mprăștie cu mânilor-amândouă
Pe capu-i alb și suspina din suflet.
Privind la el, se-nduioșă viteazul
Și-un fum parcă-i trecu pe nări. Deodată
Se repezi la el și-mbrățișându-l
Cu drag îl sărută și-i zise: „Eu sunt
Acela, tată, eu pe care-l cauți,
Întors la douăzeci de ani în țară,
Dar nu mai plânge, nu boci cu lacrimi,
Ți-aduc o știre și e grabă mare,
C-am secerat acasă pe mișei
De pețitori plătindu-le tot răul

Și-ocara sângeroasă ce-mi făcură”.

La asta însă cuvântă Laerte:
„De ești tu fiul meu Ulise, arată-mi
Un semn vădit, ca eu să te pot crede”.

Răspunse-ndemânaticul Ulise:
„Întâi cu ochii cercetează-mi semnul
Rămas din rana ce-mi făcu mistrețul
Când mă dusei pe muntele Parnesos.
Tu singur m-ai trimis și maica-mi scumpă
La tatăl ei, la moșul Autolicos,
Să capăt niște daruri juruite
De dânsul la întorsul meu de-acolo.
Pe lângă asta pot să-ți număr pomii
Livezii tale, care odinioară,
Copil fiind, cu tine în grădină,
Ți i-am cerut și tu mi-i deteși mie.
Umblarăm prin pomet și tu de-a rândul
Mi i-ai numit și numărat. În totul
Vro patruzeci smochini. Și-mi juruiseși
Cincizeci de rânduri de butuci de vie
Cu brazdele de grâu la fiecare.
Și cresc în vie struguri de tot felul
Când vine vremea lor și-ajută cerul.”
Așa-i grăi. Slăbi-n genunchi Laerte
Și-n sine se muie știind că bune-s
Dovezile-arătate de Ulise.
Pe fiul său cu brațele-l cuprinse.
Ulise-l sprijini, că leșinase
Bătrânul de mișcat ce-a fost. La urmă,
Când se trezi și prinse să răsuflă,
El începu din nou să cuvânteze:
„O, Doamne, tot mai sunt în slavă zeii,
Dac-au plătit aievea pețitorii
Nelegiuirea lor și mârșăvia.
Dar prea mă tem ca nu cumva deodată
Să vie peste noi itacienii,
Să nu dea glas chemând de pretutindenii
Și celelalte-orașe chefalene.”
Ci-l întări așa din grai Ulise:
„Încrede-te și n-avea nici o grijă.
Dar hai curând să mergem noi acasă,
La capătul livezii unde-acuma
E Telemah, văcarul și porcarul,

Trimiși de mine spre-a găti mai iute
Ospățul nostru." Așa-ntre ei vorbiră
Și spre conacul mândru o porniră.
Sosind aci, aflară ei la curte
Pe Telemah, văcarul și porcarul
Tăind la cărnuri, pregătind la vinuri.
În vremea asta îngriji bătrâna
Siciliană de Laerte, -l duse,
Îl îmbăie și-l unse cu miresme
Și-o frumusețe de veșmânt îi puse.
S-apropie de el atunci Minerva,
Spori puterea-i și-l făcu mai mare,
Mai plin, mai arătos la-nfățișare.
Ieși apoi din baie. Iar Ulise
Stătu pe loc uimit privind la dânsul
Cum semăna cu cei fără-de-moarte,
Și-i glăsui: „De bună seamă, tată,
Un zeu făcu s-arăți ca nimeni altul
De minunat la stat și la făptură”.
Laerte înțeleptul îi răspunse:
„O, Joe tu, Apollon și Minerva,
De-ar fi să fiu cum eu am fost odată,
Când peste chefaleni domnind, luat-am
Temeinica cetate de pe malul
Uscatului de dincolo, Nericos,
Și iar să fi putut ca-n vremea-aceea
Să mă-narmez și-alăturea de tine
În casă-ne să lupt cu pețitorii!
Pe mulți din ei i-aș fi lungit în sală
Și tare te-ai fi bucurat în tine.”
Ei astfel între dânșii cuvântară.
Iar când apoi fu pregătită masa,
Pe rând șezură-n scaune și-n jețuri
Și s-așternură la prânzit, când iată
Veni la ei moș Doliu cu feciorii
Trudiți de munca de la câmp, pe unde
Mersese de-i poftise-atunci bătrâna
Siciliană, care le da hrană
Și căuta cu râvnă de Laerte,
De când pe el l-ajunse bătrânețea.
Ei cum văzură-n față pe Ulise,
Cu toții uluiți stătură-n sală.
Dar blând a zis Ulise: „Șezi la masă,

Moș Doliu. Nu vă mai mirați, că mult e
De când tot stăm și v-așteptăm în sală
Nerăbdători să-ncepem ospătarea.”

Așa grăi Ulise. Iar moș Doliu
Sări la el cu brațele deschise,
Îl apucă de mânilor amândouă,
Le sărută și începu a zice:
„Drăguțul meu, ce dor mi-a fost de tine!
Credeam că nu te mai întorci, dar zeii
Te-aduseră napoi. Noroc, Ulise,
Fii sănătos, și-n plin să-ți meargă toate!
Dar spune-mi drept, că vreau să știu: cunoaște
Sosirea ta-nțeleapta Penelopa?
Ori să pornim pe cineva să-i spuie?”
Ulise i-a răspuns: „Ea știe tocmai
Și în zadar te-ai osteni, moș Doliu.”
Așa vorbi și el se puse-n jețul
Frumos strujit. Asemenea și fiii
Bătrânului urau sosire bună
Și-l apucau de mână pe Ulise.
Pe urmă lângă tatăl lor șezură
Pe rând la masă. Și pe când cu toții
Stăteau la prânz și ospătau în sală,
Ca vântul merse vestea pretutindeni
Vestind a pețitorilor cădere.
Și mulți veneau cu vaiet și suspine
Și mișunau la curtea lui Ulise.
Căra pe mortul său fieștecare
Și-l îngropa. Iar pe ceilalți din alte
Orașe-i ridicau și cu pescarii
Îi trimiteau să-i ducă în corăbii.
Apoi, mârniți cu toții, spre-adunare
Mergeau glotiș. Și când se adunară
Și fu sobor, sculându-se Eupites
Luă cuvântul, neputând să uite
Durerea după Antinou, fecioru-i,
Pe care-ntâiul l-a ucis Ulise,
Și el cu ochi scăldați în lacrimi zise:
„Prieteni, ce avan a fost mișelul
Cu noi, aheii! El luă-n corăbii
Pe mulți voinici aleși, dar el și oastea
Și năvile-și pierdu și-acum la-ntorsu-i
Pe cei mai nobili chefaleni răpuse .

Să mergem dar asupra lui, nainte
Ca el să se strecoare pân' la Pilos
Ori poate și-n Elida, țara unde
Domnesc epeii. Altfel pe vecie
Ne-om face noi de-ocară, că-i rușine
S-audă după moarte toți că fiii
Și frații noștri nu ni-i răzbunarăm
De ucigași. Mi-ar fi viață-amară
Și-aș vrea pe dată mort să cad mai bine.
Deci să pornim, ca nu cumva pe mare
Nainte el să afle-a lui scăpare.”
Așa zicea plângând. Și toți aheii
Cuprinși au fost de milă. Însă iată,
Treziiți din somn, de la palat veni ră
Dumnezeiescul cântăreț și Mèdon
Și steteră în mijlocul mulțimii
Și uluit rămase fiecare,
Iar Mèdon cuvântă așa-adunării:
„Itacieni, voi dați-mi ascultare.
Să știți că tot ce-a izbândit Ulise
Nu-i peste voia zeilor. Eu însumi
Cu ochii mei văzui cum sta pe-alături
De el un zeu asemenea lui Mèntor.
Aci ieșea naintea lui și-ntr-una-l
Îmbărbăta, aci da buzna-n sală
La peșitori și-i îmbulzea, iar dâșii
Cădeau polog.” Acestea zise Mèdon
Și ei de teamă toți îngălbeniră.
Luă cuvântul Aliters, viteazul
Lui Mastor fiu, moșneagul care singur
Vedea nainte și napoi, și astfel
Îi povățui cu bună judecată:
„Iubiți itacieni, luați aminte
De ce-am să spun. Nenorocirea asta
Din slăbiciunea noastră ni se trage.
Voi n-ați vrut să mă ascultați pe mine
Și nici pe Mèntor, un păstor de oameni,
Să fi strunit pe fiii voștri-n oarba
Trufie-a lor, c-au fost a lor păcate
De neiertat, prea mare le-a fost vina
C-au stors averea, au necinstit femeia
Unui fruntaș viteaz închipuindu-și
Că nu mai vine el. Acum să faceți

Cum eu vă zic, să n-ascultați pe nimeni.
Să stăm pe loc, ca nu cumva noi singuri
De pacoste să dăm." Acestea spuse.
Ei se sculară-atunci cu strigăt mare,
Mai mult de jumătate, și-o porniră;
Ceilalți au stat pe loc în adunare,
Că nu plăcu acelora îndemnul
Lui Aliters, ci sfatul lui Eupites.
Și gloată s-adunară toți-naintea
Cetății mari. În fruntea lor zănatic
Mergea Eupites socotind în sine
Că va răstoarce moartea lui Antènor,
Feciorul său. Dar n-avu să se-ntoarne,
C-a fost sortit să moară el acolo.
Pe Joe-atunci îl întrebă Minerva:
„Părinte, tu, Saturniene, cel mai
Înalt stăpânitor, răspunde-mi mie
Care te-ntreb. Ce gând ascunzi în tine?
Vrei tu să faci război amar și crâncen?
Ori pace și frăție-ntre amândouă
Aceste taberi?" Joe viforosul
Răspunse-așa: „Tu, fiica mea iubită,
De ce mă-ntrebi și mă descoși pe mine?
N-ai pus la cale singură-nturnarea
Și răzbunarea lui Ulise? Fă dar
Cum vrei. Ți-oi spune eu cum cred că-i bine
Acuma, când Ulise pedepsit-a
Pe vinovați: să-și dea cu toții mâna,
Jertfind să jure între ei credință.
Și-Ulise să domnească mai departe,
Iar noi să facem ca ceilalți să uite
De-a fiilor și-a fraților pieire,
De-aci nainte dragoste să fie
Și pace în belșug și bogăție.”
Așa vorbi. Și zâna, și mai gata
De ajutorare, se grăbi din piscul
Olimpului în zbor s-o ia la vale.
Când toți de hrană dulce-avură parte
La masa de la curtea lui Laerte,
Ulise-orându-i: „Să iasă unul
Să vadă dacă nu cumva vrăjmașii
S-apropie”. Și la poruncă fiul
Lui Doliu alergă și c-o privire

Din prag văzu cum ei s-apropiară,
Și repede vesti el pe Ulise:
„Ei sunt aci. Să-ncingem arma iute.”
La vorba asta toți se repeziră
Și armele-apucară. Ședeau gata
Cei patru cu Ulise și feciorii
Lui Doliu șase. Se-narmă și Doliu
Și moș Laert. Deși cu plete albe,
Dau zor și ei, războinici de nevoie.
Și după ce-armătura o-mbrăcară,
Deschiseră ei poarta și ieșiră
În frunte cu Ulise. Atunci Minerva
S-apropie de ei, leită Mèntor
La glas și la făptură. Iar Ulise
Se bucură cum o zări și zise
La fiul său: „Tu, Telemah, ia seama.
Când oamenii s-or încleșta la luptă
Pe unde-aleșii se cunosc, ia parte
Și tu, să nu-mi faci de rușine neamul
Părinților, ce peste tot pământul
În frunte-au fost cu sufletul și brațul
Întotdeauna.” Telemah răspunse:
„Tu ai să vezi, de vrei, iubite tată,
Că nu-ți voi face de rușine neamul
Cu ce pot eu”. Se bucură Laerte
Și glăsui: „Ce zi de fericire
Trăiesc eu, Doamne! Fiul și nepotu-mi
Se-ntrec în vitejie.” De Laerte
S-apropie și-l îndemnă Minerva:
„Tu, fiu al lui Arcesiu, moș Laerte,
Tu, cel mai scump fârtat al meu, te roagă
Zeitei Palas cea cu ochi albaștri
Și tatălui ceresc, apoi îndată
Rotește-ți lancea lungă și dă-i drumul”.
Așa din gură-l îmboldi Minerva
Și-l întări vârtos. Iar el se roagă
Zeitei Palas cea cu ochi albaștri
Și tatălui ceresc, apoi îndată
Rotește lancea lungă și-o răpede.
Și-n chivăra de-aramă pe Eupites
Îl nimeri și-l răzbătu cu lancea
Prin chivără. Bufni pe jos Eupites
Și zăngăniră armele pe dânsul.

Și printre-naintași atunci Ulise
Și falnicul său fiu se năpustiră
Și-i secerau din săbii și din sulii.
Ar fi pierit cu toții și nici unul
Nu s-ar fi-ntors, de nu striga Minerva
Și nu împiedica din grai oștirea:
„Itacieni, lăsați războiul crâncen,
Vă dați în lături pe nesângerate
Și cât mai iute”. Așa striga Minerva
Și ei de frică toți îngălbeniră,
Când strigătul zeiței auziră,
Și de cutremur armele din mână
Le tot scăpau, cădeau pe țărână toate
Și toți fugeau napoi înspre cetate
De dragul vieții. Dar Ulise groaznic
Răcni atunci, luă avânt și dete
Năvală ca o pajură din nouri,
Și cerul azvârli-nfocatu-i fulger
Ce se lăsă pe jos naintea zânei.
Atunci a zis Minerva lui Ulise:
„Tu, fiu de viță naltă-a lui Laerte,
Ulise, tu, stai locului, oprește
Războiul care-i groaza tuturoră,
Ca nu cumva să mânii tu cu asta
Pe zeul care bubuie-n văzduhuri.”
La-ndemnul ei se-nduplecă Ulise
Și-n suflet se înveseli. Iar Palas,
Leită Mèntor după glas și față,
Făcu-ntre taberi să se-ncheie pace
Și-unire pe credința lor jurată.